

1/2

A J



Rad. v. Drobek & H. v. Drobek & J. v. Drobek & P. v. Drobek

Sv. Lihard, koroška grafinja.

Lepo ime: „vboгих mati“

Hoče v hvali nam ostati.

Prosi za rejence svoje - za Slovence!

DROBTINCE

ZA

NOVO LETO

1855.

Učiteljem in učencom, staršem in otrokom
u poduk in kratek čas.



Na svetlo dal

JOŽEF ROZMAN,

korar stolne labudske cerkve in vodja škofijnega semenišča
pri sv. Andreju.

X. LETO.

U CELOVCU.

Natisnul in na prodaj ima Janez Leon.

Poberite kosec (drobtinec), ki so ostali, da se ne spridijo.

Joan. 6, 12.

030023823



Dupe and 1/2 B b-19265

Kazalo.

	Stran.		Stran
Predgovor	IX	<i>H. Godovno sv. cerkvenega učenika.</i>	
Izveličana Lihart	XI	XXVIII. Od prave kerš. čednosti	68
A. PASTIRSKO OGLEDALO DUHOV- SKIM BRATOM IZROČENO ZA PO- KUS IN POPRAVO.		<i>J. Godovno spoznovavca ne škofa.</i>	
I. Sv. maša očitvidno razlagana u dveh nedelah ali sv. praznikih	3	XIX. Od sv. poslednega olja	70
II. PRIDIGE OSNOVANE ZA GODOVE SVET- NIKOV SPLOH.		XX. Od bratovšin in pobožnih družb	72
<i>A. Godovno apostola.</i>		XXI. Od mlačnosti in lenobe	76
I. Apostolstvo je naša dolžnost	31	<i>K. Godovno sv. apata.</i>	
<i>B. Godovno evangelista.</i>		XXII. Od kerš. zaupanja	78
II. Kako za dobre duhovnike skerbeti	33	<i>L. God device mučenice.</i>	
<i>C. Godovno mučenika škofa.</i>		XXIII. Od žive vere	80
III. Od hoje za Kristusom	36	XXIV. Od pekla	82
IV. Od zatajbe samega sebe	38	XXV. Od zakonov	85
<i>D. God mučenika ne škofa.</i>		<i>M. God več devic, mučenic.</i>	
V. Od dveh sovražnikov domačega miru	40	XXVI. Od nesramne nečistosti	87
VI. Od počestenja svetnikov	43	<i>N. God device ne mučenice.</i>	
VII. Od časti svetinj in podob svetnikov	45	XXVII. Od deviške čistosti	89
<i>E. Godovno mučenika o velikonočnem času.</i>		XXVIII. Od svete sramožljivosti	92
VIII. Od posvečujoče gnade božje	47	<i>O. God mučenice ne device.</i>	
IX. Kako svetnike u pomoč klicati	49	XXIX. Zakaj je toliko hudega po svetu	94
X. Kako potrebno je mučeništvo	51	<i>P. God več mučenic ne devic.</i>	
<i>F. Godovno mučenicov zunej velikonoč. časa.</i>		XXX. Od premišlovanja poslednih reči	96
XI. Od poterpežljivosti	53	<i>R. God svetnice, ne device ne mučenice.</i>	
XII. Od nebeškega plačila	55	XXXI. Od domače pobožnosti	98
XIII. Od svete stanovitosti	57	<i>S. God svete vdove.</i>	
<i>G. Godovno spoznovavca škofa.</i>		XXXII. Od skerbi za domače	100
XIV. Od zvestobe stanu	60	<i>T. Obletnica po mrtvih.</i>	
XV. Od keršanske pazljivosti	62	XXXIII. Od skerbi za mrtve	103
XVI. Od dobrih in slabih izgledov	64	B. OGLEDALO BLAŽENIH MOŽ IN ŽENSK, NEKDAJNIM U SPOMIN, SEDAJNIM U POSNEMO.	
XVII. Od priprave za srečno smert	65	I. <i>Francišek Ksaver Lušin</i> , svetlo ogledalo svojim slovenskim ro- jakom	109

	Stran.
II. <i>Janez Klajžer</i> , duhovnik po volji božji	121
III. <i>Andre Sdoušek</i> , fajmošter labudske škofije	131
IV. <i>Magnus Klein</i> , slovensk rojak in slaven benediktinski apat	141
V. <i>Ana Ribežl Brežnica</i> , pobožna kmetiška žena	146
VI. <i>Brežna Mica</i> , pridna šolarca in deklica poštena	152
VII. <i>Sveta Melania</i> , izgled, kaj sveto premišljevanje premore	158

C. PRIGODBE ŽALOSTNE IN VESELE, MLADIM IN STARIM U PODUK IN SVAR.

I. <i>Kako so koroški Slovenci se pokristianili</i>	163
II. <i>Gerdo znanje gotova nesreča</i>	175
III. <i>Bolezen malokoga poboljša</i>	178
IV. <i>Presveto ime Marie, austrianske pomočnice</i>	180
V. <i>Srečen ni, kdor Marie ne časti</i>	184
VI. <i>Nedelo posvečuj</i>	185
VII. <i>Nekaj za moče</i>	186
VIII. <i>Nekaj za žene</i>	188
IX. <i>Tečno zdravilo zoper obrekovanje in opravljanje</i>	190
X. <i>Tečno zdravilo za pijane svate</i>	192
XI. <i>Sterta oa</i>	194
XII. <i>Hvalen bodi Jezus Kristus</i>	195

D. PRILIKE IN BASNI ALI ZLATE JAGODE U SREBERNIH POSODAH.

I. <i>Ribič in morski son</i>	199
II. <i>Resničen senj</i>	200
III. <i>Savica</i>	200
IV. <i>Minka in rožica</i>	201
V. <i>Ogel</i>	203
VI. <i>Brezi</i>	204
VII. <i>Drevo življenja</i>	205
VIII. <i>Bedasti Peter</i>	207

IX. <i>Nil našega življenja</i>	209
X. <i>Dvorska služavnika in kralj</i>	210

E. KATEKETIKA.

VVOD.

§. 1. Od poduka sploh	213
§. 2. Kaj se pravi „katekezirati“?	214
§. 3. Poduk u veri je potreben	215
§. 4. Zlasti otroke je treba podučevati	217
§. 5. Prepadi, u ktere jih je mnogo pri kateketskem poduku že zašlo	218
§. 6. Tegobe kateketskoga poduka	219
§. 7. Kaj je kateketika?	221
§. 8. Koliko koristi kateketika prinaša	221
§. 9. Razloček med kateketskimi, znanstvenim in homiletskim bogoslovljem	222
§. 10. Kaj kateketika obsega?	224
§. 11. Slovtvo kateketike	224

PERVO POGlavJE.

Od kateketskoga gradiva, ali od toga, kar ima se učiti u kateketskem poduku.

I. ČLENEK.

Od volitve kateketskoga gradiva.

§. 1. Kaj se ima razlagati u kateketskem poduku?	226
§. 2. Studenci, iz kterih ima kateket zajemati verozakonske in djanske resnice	227
§. 3. Pravila, po kterih se kateketsko gradivo ima odbirati	230

II. ČLENEK.

Od reda kateketskoga gradiva.

§. 4. U kateketskem poduku je prikladnega reda potreba	234
§. 5. Vodila, po kterih nauki in resnice u kateketskem poduku imajo se vverstavati	234
§. 6. Ali se sme naravna vera prej kot razodeta? ali sme ena brez druge razkladati?	236
§. 7. Se smeto dogmatika in moralna u kateketskem poduku ločiti? se sme ta pred unoj razkladati?	237

III. ČLENEK.

Od razredovanja učencov.

	Stran.
§. 8. Po katerem merilu imajo učenci u verskem poduku se razredovati?	238
§. 9. Kedaj se ima prejenjati s pripravljavnim ali početnim verskim podukom? kedaj pričeti z obširnišim?	240
§. 10. Kedaj, u kateri starosti se ima začeti, otroke u sveti veri podučevati?	240
§. 11. Ali se ima u kateketičkem poduku vsako leto ves katekizem razložiti? ali le nekaj in to bolj obširno?	242

DRUGO POGlavJE.

Od pota in načina kateketičkega poduka; ali kako se ima učiti.

I. ČLENEK.

Od izobraževanja razuma.

A. Kako se razni verski razumki naj boljše razjasniti in razgovetiti dajo.	
§. 12. Pravi in jasni razumki o verskih resnicah so nad vse važni in potrebni	244
§. 13. Kako se predstave in razumki rodé	245
§. 14. Kako se dajo čutni razumki razjasniti?	246
§. 15. Kako se dajo notranji razumki razjasniti?	247
§. 16. Kako se dajo znesni razumki razjasniti?	248
§. 17. Kako se dajo zbirni razumki razjasniti?	249
§. 18. Kako se dajo občni razumki razjasniti?	250
§. 19. Kako se dajo posneti razumki razjasniti?	251
§. 20. Kako se dajo nadčutni razumki razjasniti?	252
§. 21. Občne opombe o razjasnovanju razumkov	253
§. 22. Lastnosti razumkov	253
§. 23. Kako se kateketički poduk naredi vidljiv, razgoveten in živ?	255

§. 24. Izgledi in povesti	256
§. 25. Prilike	257
§. 26. Od upotrebovanja prilik	258
§. 27. Protistavki	259
§. 28. Pregovori	259
§. 29. Od upotrebovanja pregovorov	260
§. 30. Besedne razlage	261
§. 31. Kako se ljubezen in gorečnost za sv. vero učencem u serce vtisne?	262
§. 32. Kako se zaup in ljubezen učencov pridobi?	264
§. 33. Kako se kateketički poduk naredi mil in mičen?	265

B. Kako se učenci o verskih resnicah terdno in obstojno prepričati dajo.

§. 34. Od prepričbe sploh	266
§. 35. Od verske prepričbe in nje potrebnosti	267
§. 36. Dokazi iz skušnje	269
§. 37. Dokazi iz razuma	271
§. 38. Dokazi iz veljavnosti sploh	272
§. 39. Dokazi iz človeške veljavnosti	273
§. 40. Dokazi iz božje veljavnosti	274
§. 41. Dokazi iz sv. pisma	276
§. 42. Od upotrebovanja svetopisemskih tekstov	277
§. 43. Dokazi iz ustnega izročila	278
§. 44. Napotja verske prepričbe	279

II. ČLENEK.

Od izobraževanja volje.

§. 45. Važnost in potrebnost izobraženja volje	282
§. 46. Edini pot, po katerem se naša volja pristno izobraziti zamore, je sv. vera	284
§. 47. Ktere dolžnosti ima kateket za stran moralnega izobraževanja svojih učencov?	285
§. 48. Od bistrenja in ojtrenja sodne moči	286
§. 49. Od moralnih zavezavnost	287
§. 50. Od odbiranja in upotrebovanja moralnih zavezavnost	290
§. 51. Od nagibkov	290
§. 52. Od upotrebovanja nagibkov	292
§. 53. Od nagibavnih izgledov	294

	Stran.		Stran.
§. 54. Kako se volja učencov okrepi, da dopolnujejo dobro tudi u djanju?	296	§. 85. Prednosti kateketičke ali oprashavne učebe pred neprenehljivim govorom	339
§. 55. Od djanske porabe	296	§. 86. Od oprashavanja sploh	341
§. 56. Od misli	298	§. 87. Lastnosti dobre oprashbe	343
§. 57. Od nagnutkov	300	§. 88. Pravila oprashavanja	344
§. 58. Od čutov sploh	302	§. 89. Važnost odgovorov	345
§. 59. Od telesnih čutov	304	§. 90. Kako ravnati, ako dete ničesar ne odgovori?	346
§. 60. Od sorodnih čutov	305	§. 91. Kako ravnati, ako dete vsestrano dobro odgovori?	348
§. 61. Od leposlovnih čutov	306	§. 92. Kako ravnati, ako dete nepopolno ali neprikladno odgovori?	348
§. 62. Od umskih čutov	308	§. 93. Kako ravnati, ako dete vsestrano krivo odgovori?	349
§. 63. Od moralnih čutov	309	§. 94. Kako ravnati, ako dete neumno ali smešno odgovori?	350
§. 64. Od pobožnih čutov	310	§. 95. Kako ravnati, ako dete nedoločno ali zmedeno ali nespodobno odgovori?	352
§. 65. Od pobožnih vaj	311	§. 96. Občne pravila zastran odgovorov	353
§. 66. Od priučevanja na dobro	313	§. 97. Dostavek od očitnih poskušenj	354
III. ČLENEK.		§. 98. Kako ravnati pri očitni poskušnji?	355
<i>Od izobraževanja pomneža.</i>		VI. ČLENEK.	
§. 67. Izobraženje pomneža je potrebno	315	<i>Od ravnanja kateketovega pri razlaganju svetih evangeljev, pri pripovedovanju svetopisemskih zgodb in pri kristianskem nauku odraščeni.</i>	
§. 68. Po katerih vodilih ima kateket pri izobraževanju pomneža se ravnati?	316	§. 99. Od razlaganja ssv. evangeljev	356
§. 69. Kaj ima kateket verh teh vodil še storiti?	318	§. 100. Kako ravnati pri razlaganju svetih evangeljev?	358
§. 70. Ali se katekizem sme iz glave učiti ali ne?	318	§. 101. Važnost zgodb svetega pisma starega zakona	359
§. 71. Dostavek o pazljivosti	320	§. 102. Po katerih vodilih ima kateket ravnati, kedar razlaga svetopisemske zgodbe?	360
IV. ČLENEK.		§. 103. Zgodovina življenja Jezusovega, njegovih apostolov in njegove svete cerkve	363
<i>Od jezika kateketskoga poduka.</i>		§. 104. Od kristianskega nauka, ki se derži u cerkvi za odrašene	365
§. 72. Važnost jezika sploh	321	TRETJE POGLAVJE.	
§. 73. Perva opomba o jeziku sploh	322	<i>Od lastnost kateketovih.</i>	
§. 74. Druga opomba o jeziku sploh	323	I. ČLENEK.	
§. 75. Otroški jezik	324	§. 105. Ktere lastnosti so kateketu potrebne, da svoje sveto delo srečno doverši?	367
§. 76. Kateketički jezik ima biti lahko razumljiv, določen in razgoveten	325		
§. 77. Sredstva, otroškega jezika se privaditi	327		
§. 78. Kateketički jezik ima biti živ	328		
§. 79. Kateketički jezik ima biti dostojn	330		
§. 80. Verski in cerkveni jezik	331		
§. 81. Verski in cerkveni jezik se mora u kateketiškem poduku pridno razjasnovati	332		
§. 82. Kako razjasnovati verski in cerkveni jezik?	333		
V. ČLENEK.			
<i>Od kateketičke učebe.</i>			
§. 83. Lastnosti dobre učebe sploh	335		
§. 84. Ktera učeba je kateketiškemu poduku naj primerniša?	337		

	Stran.		Stran.
§. 106. Umske lastnosti	368	§. 112. D. Ptuje, izversno dodelane katekeze pridno razkosovati	375
§. 107. Lastnosti serca	370	§. 113. E. U sestavljanju katekez pridno se vaditi	375
§. 108. Telesne lastnosti	372	§. 114. F. Z otrocmi rad in pazljivo se pogovarjati	376
II. ČLENEK.		§. 115. G. Poslušati dobre katekete, kako katekezirajo	377
<i>Sredstva, po katerih si kateket pridobiti zamore potrebnih lastnost.</i>			
§. 109. A. U bogoslovstvenih znanstvih mora se neprenehom truditi	373	PRISTAVEK.	
§. 110. B. Z dušoslovjem neutrudljivo se soznanjati	373	Od raznih razmer kateketičkega poduka od časov Jezusovih do sedanjih	378
§. 111. C. Izverstne kateketičke spise marljivo prebirati	374		



PREGOVOR.

Drobtince bi bile imele že o novem letu priti na svetlo, pa so noter do zdaj se zakasnile. Kaj je zadržavalo jih, da so tako dolgo zaostale, ne bom pravil, ker sem prepričan, da bi jim ne pomagalo kaj.

Njih cena je nekoliko sopet poskočila; nekaj zato, ker vse na svetu se je zdražilo, nekaj pa tudi, ker so bolj obširne in obsegajo kakih sedem pol več, kakor poprejšne. Da so pa obširniše od poprejšnih, pride od tod, ker pridjana jim je „kateketika“ ali poduk pervencov u sveti veri Jezusovi, kakor se uči in razlaga u štantandrežkem semenišću. Nekterim, menim, se bodo prikupile s tim, nekterim pa tudi ne, kakor se rado godi z vsako rečjo. Da kateketika ne bo vseč priprostemu kmetu, ker presega njegovo razumno moč in ne sega u njegov delokrog, dobro vem; ali *Drobtince* se pišejo ne samo za priprosto, neizobraženo ljudstvo, timveč tudi za duhornike, učitelje in druge izobražene stanove in osebe. —

Komur bo kateketika po volji, jo lahko kupi tudi samo za se, ker natiskar mi je rekel, da bo dal kakih dvesto iztisov posebej napraviti.

Z letom 1855 bodo *Drobtince* berž ko ne končate svoj tek, in posihmal menda ne bodo več hodile po svetu. Zategadel se s timle prijazno poslové od svojih ljubih bravcov, kterih so mnogo mnogo po Slovenskem imele, in se lepo zahvalijo vsim, kteri so blagovoljno

podpirali jih, naj že bo z dobro voljo ali z djanjem. Ostale bodo, kakor sliši se od raznih krajev, vseskoz u lepem spominu, in ponosili se smejo, da u vsih svojih tečajih niso izustile, kar bi bilo zoper edino-zveličavno katoličko vero ali zoper sveto sramožljivost in čistost.

Kar so naukov, svarov in opominov prinesle, naj jih Oče nebeški svojim svetim blagoslovom urodoviti, da bodo še u poznih poznih letih razširjale čast božjo, in podpirale časno in večno srečo slovenskega ljudstva. — Bog usliši!

Hvalen bodi Jezus Kristus!

Pri svetem Andreju u tabudskej dolini l. 1855.

Jožef Rozman.

IZVELIČANA LIHARD*)

VBOGIH MILA MATI, SLOVENKA.

Na visokem skalovji košate Škerbinje, u starem Gorotanu je o bregu dereče Drave, ki ravno iz Rožne doline u Podjunsko priteče, svoje dni *Prosnica*, imenitna grašina stala, u koji sta bivala Albuin knez, in *Lihard* ali Hildegarda, nja pobožna gospá. Bila sta visoko žlahnega rodu, imela po Koroškej ob Dravi, in tudi na Štajerskem krog starega Celja mnogo posestva, pa tudi u zakoni petero srečnih otrók, tri sine in dve hčeri. Skerbno je pobožna mati svojo deco u strahu božjem redila, je pa tudi veselja nad otroci včakala. Naj starej sin Albuin je bil (l. 975) Brišenski škof, hčera Hildegarda pa nona; drugi otroci so po svojem gosposkem stanu tudi k dobremu kruhu prišli. Živeli so drugo polovico devetega, in prvo desetega stoletja po Kristusu.

Knez *Albuin*, kojemu tudi Paul pravijo, bil je nagle jeze in vroče kervi, hodil po lovu in po bojih, kakor je bila tisto dobo takih navada; pohlevna *Lihard* je doma varvala, pridno delala in Bogu služila, pa gojila svoje ljube otroke. Imela je svaka; bilo mu je Pero ime, človeka sirovega in sitnega, kateri njo je hotel ob zakonsko poštenje djati; kedar pa kaj opravil ni, pravični svakinji *Lihardi* smerten serd kuha, podkupi malopridno grašinsko kravarico, koja za hudobnega djanja del Lupo (Volčjo) imenujejo, ter jo podučí, kako naj gospo knezu zatoži.

Naglo knez Albuin neko jutro k domu pridere, in prva sreča kneza hudobna dekla, koja pobara, kaj gospa počne? Sunljivo Lupa globoko izdihne, in mačkine solze potoči, rekoč: „Hočete, lahko še koga pri njih najdete; naj bom kamen, če ni res.“ Kakor bi vstrelil,

*) Glej podobo na čeli Drobline.

kneza jeza popade, in kakor blisk se u grad zaleti, zlomi vrata u ispo svoje sopruge, ki je ravno s svojoj bišnoj Rotijkoj se oblačila, in opravljala juterno molitvo. Kakor divji oroslan nedolžno gospo popade, in jo skoz visoko lino iz grada u globočino pahne. In ko zvesta služavnica nedolžno gospo braniti hoče, tudi Rotijo skoz okno za gospoj verže.

Nagla jeza rada hitro mine, pa hudo težko popravi, kojega naredi. Knez Albuin si oddilme, in huda včst mu serce strašno opeče. Ves žalosten po skalovji pogleda, kde bi kervavo razbite trupli ležale; pa ji ne najde. Bog je nedolžnima svoje angele poslal, da si niste s svojoj nogoj ob kamen zadele; veličastno so ji spremljali prek Drave na levo stran, na *Kamen*, kder je blažena Lihard svoj grad imela. Plah in potert knez po hudobno deklo pošle; pa je ni. Kamen na mestu stoji, na katerem je kravo molzla, in se (potertiti gerdo laž) zarotila. Prosnice na visokem skalovji se zdaj le malokaj vidi; pastirji in streli pa še kamnito molzelo (mlezivo) na pečovji kažejo, in po stermini dišeče klinčike tergajo pod nekdejnim starim gradom, ki med skalovjem cvetó, na koje ste nedolžne ženi padle, kterima je Bog življenje toliko čudno ohranil.

Blažena Lihard dojde s svojoj zvestoj služavnicoj Dorotejoj na svojo dedšino Kamen, (lična grašina, ki je na visoki pečini globoko po Dravinskih krajih gledala), se Bogu za toliko čudno rešitvo s tovaršicoj ponižno zahvali, ter sklene vse svoje žive dni tukaj ostati, rekoč: „Ovdi bode moje počivališče vékomaj; tukaj hočem prebivati, Bog bode vdovo obilno blagoslovil.“

Poslal je Albuin po svojo nedolžno, toliko razžaljeno Lihard, naj mu odpusti, in se spet na Prosnico k njemu poverne; blažena Lihard mu pa sporoči, da mu je že iz serca odpustila, pa tudi sklenila na Kamenu ostati, in vedno Bogu služiti. Samo to ga prosi in želi, naj pokoro dela in Bogu zadostuje.

Knez Albuin je na vse to toliko žaloval, da je, kakor se pripoveda, od samega joka oslepel. Zaobljubil se je na božjo pot, in tudi lepo cerkvo pozidati, naj mu Bog zopet ljubo luč da. Na priprošnjo blažene Lihardi je spet pregledal, svojo božjo pot u Oglej, u Rim in u Kompostelo na Špansko k grobu sv. Jakoba, po tem clo u Jeruzalem srečno obhodil, obiskal svete kraje, in se je ves spokorjen u svojo domovino povernil, pozidal u Mohličah na levi strani

Drave čedno cerkvo sv. Paulu spreobernenja u čast; in ko je po tem u Gospodu zaspal, so ga u Mohličah pokopali.

Rajnega Albuina grob u strauskej kapeli na možki strani terdno zidan stoji. Na Matevževo 1816 so grob odperli, in u votlini najdli dve še cele, dolge kosti (pišale) nog, nekoliko kosov perhlega lesa, romarsko palico, železno ojestrogo, in pa polno dno černe persti, med kojoj so ležali kosci mertvaške glave, potrupljen čern lonc, nekaj steklenine in pa 30 žeblov — vsi ostanki nekdanjega mogočnega gospoda.

Blaga Lihard je veliko let dalej živela, in za svojim rajnim možem svete opravila skerbno najemala. Še zdaj daja u te spomin Kamenska cerkev vsako leto Mohličkej debelo svečo, ktera na čelu groba rajnega Albuina pri božjem opravilu gori, in očito zvedoči, da pokojni mož pobožne Liharde tukaj počiva, kojemu je to večno luč oskerbeti sporočila.

Trojno skerb je blažena Lihard kakor keršanska vdova imela: preskerbeti svoje otroke, lepo Bogu služiti in le njemu živeti, pa bližnim pomagati, ter si za nebesa z dobrimi deli obilno zakladov nabrati. In kako zvesto je to opravljala! — Svojemu starejšemu sinu Albinu, ki je duhovski stan nastopil, je sporočila svojo grašino na Kamenu in pa osem slovenskih kmetij, naj jih ima, dokler bo živel; po njegovi smerti pa naj na drugega brata padejo. Še neko drugo posestvo mu je sporočila, ktero je imela blizo dveh jezer u Podjunskej dolini. Ravno tako je tudi ostale otroke oskerbela.

Pozidala je u svojem gradu na Kamenu lepo cerkev Bogu in sv. Laurencu u čast, ter duhovniku potrebnih dohodkov in pa lepo zemljišče sporočila, ktero še zdaj Kamenski fajmošter u prežvitek imajo. Njena grašina je bila vsim vboгим pribežališče. Pod gradom je vtemelila bolnišnico, u kateri je bolnim siromakom, in popotnim sama stregla, jim prala in jih oblačila. Ni bilo sirote blizo ne daleč, ki bi ne bila pri bogoljubni Lihardi pomoči najdla. Bila je usmiljena mati Slovencev, kteri so ob krajih Drave živeli, in tudi po svoji smerti jih pozabila ni, kajti je sporočila, naj se vsako leto na dan njene smerti vboгим gosti naredé, ki se na Kamenu pri božjem opravilu znuidejo.

Moliti in premišljevatí božje reči, pogosto prijematí svete zakramente bilo je dušno življenje Lihardi; po zemlji je hodila in dobre dela za njoj, u nebesih pa je bilo njeno serce, ter je želela skorej

s Kristusom biti. Včakala je blizo 100 let starosti, in umerla okolj leta 1024 ravno na sv. Agate. Na smertni posteli je sveta gospa svojim napovedala hudobne ljudi in pa žalostne čase, ki hočejo priti. »Posvetneži, je djala, bodo mehkužno živeli, in kedar jim lastnega premoženja dosti ne bo, se bodo cerkvene lastine lotili; le dnar bo njih bog, krivice in goljufije polno njih življenje. Bog pa ne bo svoje svete cerkve zapustil, in obudil apostolske može, kateri bodo z besedoj in z djanjem sveto vero pomladili in svetej cerkvi pomagali. — Tako je dobra mati svojim posledne nauke dala, in mirno u Gospodu zaspala; angeli so njeno dušo u sveti raj zanesli. Njeno truplo so u sredi cerkve pred altarjem sv. Laurencja častito pokopali, pa rajne dobrotnice spomin živi po Junskej dolini od roda do roda, in Bog je svoje služavnice pokop z mnogimi čudeži počastil.

Pobožno ustanovbo (štiftingo) rajne Lihardi so poterdili Oglejski očak (patriarh) in rimski cesar Konrad Zoliški; rimski papež Benedikt IX. so pa to napravo s posebnimi odpustki oblagodarili, kojih se věrni vdeležijo, kateri na obletnico rajne Lihardi cerkvo na Kamenu pobožno obišejo. U trinajstem stoletju je Albert Goroški višji knez, lastnik Kamenskega grada iz svojega premoženja na Kamenu dohodke za dva duhovnika pomnožil, naj bi u farni cerkvi, u koji truplo izveličane Lihardi počiva, božjo službo obhajala, vse k veči česti in hvali božjej, njegove preblažene matere device Marie, sv. mučenika Laurencja, in pa rajne gospé izveličane Lihardi. Ravno to je poterdil Oglejski očak Bertoldi, brat višji kneza Alberta l. 1238 zastran slovitih čudov, ki so se tisti čas u tej cerkvi godili, med kterimi je bila čudna vidna prikazen pravega telesa in kervi našega gospoda Jezusa Kristusa, ki se je na altarji u rokah mašnikovih očividno upodobila. To sporočilo kneza Alberta se je poznej med sosedna fajmoštra sv. Vita in pa sv. Kanciana razdelila, da hodita za to ob svojem času na Kamen svete maše služiti, in obletnico izveličane Lihardi z Mohliškim in pa domačim fajmoštrom obhajati.

Začne se obletnica na večer pred sv. Agatoj, ter se naj poprej večernice u čast izveličane Lihardi slovesno pojo, potem pa sv. opravilo za mertve odmoli. Na sv. Agate dan se služi zjutrej sveta maša za mertve, potem u čast presvetega rešnega Telesa, po pridgi pa sveta maša u čast izveličane Lihardi. Po opravilu zapojo druge večernice in poslednič iz grada kruh delijo. Pomlelo se je svoje dni vsako leto po 24 birnov pšenice in po 32 birnov ovsja. Vsak kmet domače fare je

za vse svoje domače hlebič dobil in vbogih se je po 500 — 600 zbralo, katerim so kruh in dnarje delili. Kolikor je duhovnikov došlo, so imeli obilno večerjo in kosilo na obletnico izveličane Hildegarde. Leta 1848 so se kmeti vstavili to daciji u zerni dajati, in so se u dnarjih odkupili; za to odkupšino se zdaj žito kupuje, in, kar pomanka, domači farmani dodajo, da vsako leto po stari navadi u čast izveličane Lihardi obilno delitvo kruhov imajo, ktero veliko obrajtajo.

Rajne Lihardi sveto truplo je blizo 600 let u Kamenski cerkvi počivalo, věrni kristiani so njo kakor svetnico častili, zaupljivo njeni grob obiskovali, ter dosegali po njeni priprošnji mnogotero čudno pomoč.

Pobožni višji vojvoda in potemni cesar Ferdinand II. pa njegova bogaboječca mati sta želela, naj bi se svete kosti izveličane Lihardi častito vzdignule. Naprosila sta Oglejskega patriarha, da so poslali Teržaškega škofa, kojemu sta se Kerški in Gosposvetski prošt pridružila, svetinjo izveličane Lihardi svečavno povzdignit. Na kvaterno sredo (2. sušca 1605) so se na Kamen podali, sveto mašo služili, potem litanije odmolili, in nato pokop izveličane Lihardi odperli, ki je bil z belim kamenom pokrit. Pod kamenom so najdlji ozidano, s peskou posuto rako in u raki svete kosti u leseni skrinji. Vzdignili so jih, zavili u belo tenčico, nekoliko u Gradec poslali, ki so se u samostanu častitih nun (Klarizarc) u počešćenje shranile; drugi imenitnej del svetih košic so pa na ponižno prošnjo Kamenčanov u domači farni cerkvi svet. Laurena ostale, in se še zdaj na stranskem altarji častijo.

Kamenski grad je večkrat pogorel, pa ostanke izveličane Lihardi je Bog ohranil. Leta 1780 so grad poderli in rezano kamenje za novo zidovje na novem mostu in pa u Grabštajni porabili; le cerkev, u koji izveličana Lihard počiva, še na skalovji u sredi rodovitih polan in košatih gojzdov stoji, pa veselo u podravske doline in višine gleda. Pod starim zidovjem kažejo poderto stanovje, u kojem je izveličana s svojimi rokami vbogim streгла. Visok zvonik u nebo kipi in nam resnico božje besede pravi: „Svět prejde in vse njegovo poželjenje; le kdor voljo božjo stori, ostane vekomaj.“

A.

PASTIRSKO OGLEDALO

DUHOVSKIM BRATOM IZROČENO ZA POKUS IN POPRAVO.

Upij in ne jenjaj! Kakor trobenta povzdiguje svoj glas, in oznanuj mojemu ljudstvu njegove hudobije, in Jakobovi hiši njena pregrehe. Iza. 58. 1.

Kdor ne more nobene jedi užiti, kaže da je bolan, kdor pa ne more duhovne jedi, ki je božja beseda, uživati, razodeva, da njegova duša se znajde u prav hudem stanu.

Sv. Antonin.

I.

SVETA MAŠA.

OČIVIDNO RAZLAGANA U DVEH NEDELAH ALI SVETIH PRAZNIKIH. *)

I. Uvod.

Sv. maša je naj svetejše *serce* ali *jedro* vse službe božje; pa malo kristianov jo prav razumi in spozna; — ona je živ *studenc* milosti

*) Rajni pročastiti dekan pri Novicerkvi blizo Celja, doktor *Jožef* vitez *Jakomini* so imeli lepo navado vsako leto dve nedeli zaporedoma namesti pridige sv. mašo očividno razlagati, prvo nedelo do povzdigovanja, drugo pa od povzdigovanja do konca. Eden dušnih pastirjev greje na leco ali kancel, kakor hitro k velikemu sv. opravilu odzvoní, berejo sv. evangelj in oznanijo potrebne reči po navadi; drugi mašnik se vstopijo pred altar, h kateremu se pripravijo kelh, bukve in vse mašne oblačila. Organist in pevci na kori pripravljeni čakajo. Duhovnik začne iz lece sv. mašo razlagati, in kar povedo, mašnik pred altarjem pokažejo, se oblečejo, in po razlaganju sv. mašo polagoma služijo. Duhovnik iz kancelna napovedó prvo latinsko besedo tihe molitve; mašnik njo pred altarjem tiho molijo, duhovnik pa na leci na glas poslovenijo. Kar se pri peti maši póje, duhovnik iz lece napovejo, mašnik pri altarju zapojó, organist s orglami odgovorí, potem pa molčí, da namesti petja duhovnik iz lece povejo, kar se je bilo po latinsko zapelo. Mašnik pred altarjem toliko počakujejo, da se na leci razloži. Prvo nedelo se tako razlaga do povzdigovanja, potem duhovnik iz lece stopijo, in sv. peta maša se dalej po navadi dosluží.

Drugo nedelo se sv. peta maša po navadi začne in povzdigovanje opravi, po povzdigovanju orgle umolknejo, in duhovnik iz lece ravno tako dalej razlagajo, kar mašnik pri altarju molijo in opravijo do konca. Kadar mašnik altar zapustó, in na leci duhovnik sv. mašo razložijo, berejo skoncoma sv. evangelj, opravijo navadne molitve, in oznanijo, kar je potrebnega.

Radi poslušajo in gledajo vèrni, da se jim naj svetejša daritva tako razločno in živo razlaga. Tako razlaganje dvakrat toliko zda, kakor ga brati ali u keršanskem naku poslušati. Bilo je u te namen l. 1823 razlaganje sv. maše u Celji natisneno; ker so pa te bukvice že dolgo pošle, dušnim pastirjem to za pokušno dam, ter prav iz serca želim, naj bi to sv. opravilo tudi poskusili, in zaupam, da bodo sebi in vèrnim veliko dušno veselje naredili, Bogu u čast, dušam pa u zveličanje.

božje, pa malo jih vč prav zajemati; žejni pridejo, suhi od sv. maše grejo. Sv. nebesa se odpró, Jagne božje na altar stopi in se Očetu nebeškemu za nas daruje; — Angeli altar obdajajo, in svoje obličje pred toliko skrivnostjo zakrivajo, mi pa se gostokrat utespodobno védemo vsi raztreseni ali nevedni. — Sv. kat. cerkva torej želi in vsim dušnim pastirjem po sv. Tridentinskem sboru ukaže, naj se skrivnosti, obredi (šege) in molitve sv. maše ali med ali po sv. maši včrnim prav razumno in zastopno razložijo. (Trid. sbor sej. 22. pog. 8.)

Ravno to se naj tudi zdaj prav očividno zgodi.

Kaj je sveta maša?

Sv. maša je nekervava daritva nove zaveze, veden spomin kervave daritve, kojo je Jezus Kristus na križu doprinesel. — U stari zavezi so imeli kervave daritve zaklanih živin, koje so Bogu u čast deloma sošgali, deloma zaužili. U novem zakonu je Jezus na križu kervavo daritvo za nas nebeškemu Očetu doprinesel, in u veden spomin te kervave daritve je pri posledni večerji nekervavo daritvo sv. maše postavil, kjer se na altarju u podobah kruha in vina neprenehoma nebeškemu Očetu za nas alduje, ker tudi mi neprenehoma grešimo in daritve potrebujemo.

Kdo opravlja daritvo sv. maše?

Nevidno Jezus Kristus sam, vidno pa mašnik namesti Kristusa. Ves nebeški dvor se znajde pri altarju, Jagne božje zapusti svoj nebeški tron (prestol), angeli božji pridejo dolj, in kar izvoljeni tam od obličja do obličja gledajo, to obhajamo mi u tej presveti skrivnosti. S kolikim počtovanjem se moramo torej tukaj znajti, kder se Jezus kakor Bog in človek za nas svojemu nebeškemu Očetu daruje!

Zakaj se daritva sv. maše opravlja?

1. Da se Bogu, naj višemu Gospodu spodobna čast skaže, kakor *daritva hvale in molitve*. 2. U odpuščanje naših grehov, *daritva sprave*. 3. U dolžno zahvalo za vse prijete dobrote, *daritva zahvale*. 4. Za vse potrebe duše in telesa, da potrebne gnade izprosimo, *daritva prošnje*. Le Bogu samemu se za žive in včne mertve daruje. Kolika ljubezen Jezusova! Ni mu bilo zadosti za nas rojenemu biti in na križu umreti, on živi u presvetem rečnem Telesu med nami nam u zveličanje! Kako merzlo in utespodobno je pa pogosto naše zadržanje do njega! —

Kako imamo sv. mašo slišati?

Sv. mašo imamo slišati: 1. *Spoštlivo*, u priči cele nebeške družine. 2. *Pobožno*, na to misliti, kar se je pri posledni večerji postavilo, na križu zgodilo in se zdaj na altarju ponovlja. 3. *Pazljivo* na vse, kar se na altarju godi. 4. *Celo*, da se iz nemarnosti nobeden del maše ne opusti. 5. *S čistim sercom in dobrim namenom*. „Ako svoj dar k altarju prineseš, in se tam spomniš, da ima tvoj brat kaj zoper tebe — idi poprej in spravi se; po tem pridi in daruj svoj dar.“ Sprašaj tudi svojo vëst, ali nima Bog kaj zoper tebe, obudi popolno grevengo in spravi se s Bogom, poprej ko se k sv. maši podaš. — *Ob nedelah in zapovedanih praznikih* je dolžnost, *ob delavnikih* pa velik zaslužik sv. mašo slišati.

Kteri so štiri poglavitni deli sv. maše?

1. *Evangelj*, kedar se mašne bukve prvokrat prenesejo. 2. *Darovanje*, kedar se s zvončekom prvokrat pozvoni. 3. *Povzdigovanje*, kedar mašnik pravo telo in pravo kerv Jezusa Kristusa povzdignejo. 4. *Obhajilo*, kedar telo in kerv Jezusa Kristusa zaužijejo. „Prekeso k sv. maši priti in prerano od nje iti, je greh, in peklenskemu sovražniku veselje.“ Sv. Dominik.

II. Priprava.

Kaj se k daritvi sv. maše potrebuje?

1. Bogu posvečena *cerkva* ali *kapela*, in u cerkvi *altar*, u kojem so košice (sv. ostanki) sv. mučenikov vzdane, u spomin, da so prvi kristiani nad grobami mučenikov sv. mašo obhajali. Altar se s *tremi platnenimi pertni* pokrije, u spomin tajistih belih rut, (čiste tenčice) u kojih so Kristusa u grob položili. U sredi stoji *podoba Križanega* (razpelo), ker je Kristus na križu prvo sv. mašo s prelivanjem kervi opravil. *Goreče sveče* nas pomnijo velike gorečnosti prvih kristianov, ki so u času kervavega preganjanja po noči u podzemeljskih berlogih sv. mašo služili; nam pa naj tudi podoba naše goreče pobožnosti bodo.

2. *Kelih* (kupa) srebern in pozlačen, pomeni Jezusov grob. *Plitvica* ali zlata skledica na kelhi pomeni kamen, s kojim je bil grob Jezusov pokrit. *Rutice* mnogoverstne pri kelhu pomenijo tenčico, u kojoj so Kristusovo telo zavili in pokopali. Bela *hostia* iz naj lepše pšenične mele — *vino* od vinske terte sta darova vërnih, ki se bota spre-

menila u pravo telo in kerv Jezusa. Svoje dni so vèrni mnogo teh darov prinesli, ktere so deloma za sv. mašo porabili, deloma pa med mašnike in vboge razdelili. Dan denašni vèrni te dare s denarjem nadomestijo, s kojim sv. mašo najmejo, da bi sadu te presv. daritve posebno deležni postali. *Sv. Venčest* je sam pšenico sejal in vino pripravljaj za daritvo sv. maše.

3. *Sv. mašne oblačila.*

a) *Humerale* ali *poramnica*, u spomin na ruto, s kojo so Jezusu oči zavezali, kedar so ga u njegov sv. obraz bili. Ko jo mašnik ogernejo, molijo: *Postavi o Gospod! na mojo glavo čelado izveličanja, da bi vse napade peklenskega sovražnika pregnati in zmagati zamogel.*

b) *Alba* ali *dopetnica*, bela platnena srajca do pet, u spomin na belo oblačilo, s kojim je Herodež Kristusa zasramoval. Nam kristianom pa je bela obleka podoba čistosti, u koji mašnik in vèrni pred altar priti imajo; torej se moli pri oblačenju: *Opèri me o Gospod in očisti moje serce, da s kerejo Jagneta očiščen večno veselje doseči zamorem.*

c) *Cingulum* ali *pas*, s kojim se dolga bela srajca podpaše, pomeni vervi in vezila, s kojimi so Jezusa zvezali; pomeni pa tudi sramožljivo, čisto življenje; torej molijo mašnik pri opasanju: *Opaši me o Gospod! s pasom čistosti, in ugasni u meni plamen sladnosti, da ostane u meni krepost čistosti in zderžnosti.*

d) *Manipel* ali *naročnica* je bila svoje dni putna ruta, in nas pomni taiste putne rute, s kojo je Veronika sv. obraz Jezusov obrisala, ter nas opominja, Jezusa na poti terplenja posnemati. Torej molijo mašnik: *Naj zaslužim, o Gospod! naročnico solz in bridkost nositi, da bi s veseljem sprejel plačilo svojega truda.*

e) *Štola* ali *nadramnica*, iz ram črez persi viseč trak, znamnje mašnikove časti in oblasti, je podoba naj višje gnade, detinstva božjega. Torej molijo mašnik: *Dodeli mi sopet, usmiljeni Bog! oblačilo nedolžnosti in neumerjočnosti, koje sim skoz greh prvih staršev zgubil; in dasiravno sim nevreden presv. skrivnost obhajati, stori vendar u svoji neizmèrni dobrotlivosti, da večno veselje zaslužim.*

f) *Kazula* ali *mašni plajš*, znamenje ljubezni, s koje jarm Gospodov veselo nositi in butaro njegovih zapoved spolnovati imamo. Torej molijo mašnik, kedar ga oblečejo: *O Gospod! ki si rekel: Moj jarm je sladek, in lehka moja butara, dodeli, da ti jarm s veseljem objeti, nositi in tebi dopasti zamorem.*

Na mašnem oblačilu, na nadramnici in naročnici je več križev na-

šitih, u pomen, da se te posvečene oblačila le za službo božjo, le za daritvo sv. maše, koje je Kristus na križu opravil, rabiti smejo.

Pri večernicah in sprevodih (procesjah) se rabi *pluvial* ali *dežni plajš*. *Diakoni* in *poddiakoni* oblečejo pri slovesnih opravilih *dalmatike* ali *služnice*, ki so s mašnim oblačilom enake barve.

Boja ali barva mašnih oblačil je *petëra*, po raznih svetkih različna.

1. *Bela*, pomeni nedolžnost in veselje, in se rabi ob svetkih Gospodovih, Marie, spoznovavcev in devic.

2. *Rudeča*, je barva ljubezni, in se rabi o binkoštih, kder se je sv. Duh u podobi gorečih jezikov prikazal, in o svetkih mučenikov, ki so iz ljubezni do Boga svojo kerv prelili.

3. *Zelena*, barva zavupanja, se rabi o nekih nedelah po binkoštih, naše upanje u nebesa povzdigniti, kder Jezus na desnici Boga Očeta sedi, in tudi za nas prostor pripravljen ima.

4. *Modra* ali *violënata*, barva ponižnosti in pokore; se rabi u adventu in postu, da bi nas k pokori budila.

5. *Černo* je oblačilo žalosti in otožnosti, ter se rabi na veliki petek in pri opravilih za rajne mertve.

Mašnik denejo na glavo *biret* ali *naglavnico*, ki se tudi *kvadrat* imenuje, nas spomniti na ternovato krono, ktero je Jezus na glavi nosil.

Vse to imajo vërni pomniti, in mašnika u sv. maši slediti. *Mašnik* stojé na mestu Jezusa Kristus, in *celo opravilo* sv. maše ponovlja in kaže *terplenje* in *smert* Jezusovo. Je več sv. maš ob enem, se mora le na eno samo paziti, drugač se motimo in nobene prav ne slišimo.

Pokaditev presv. rešnega Telesa je znamenje naj višega počastenja in molenja večnega Boga, ter nas opominja, da ravno tako kakor posvečeno kadilo, tudi naša pobožnost u molitvah in petju se naj k Bogu dviguje, ki nam zato svoj blagoslov ali žegen da. *)

Blišëča *monštranca* ali *kazalnica*, u koji se presv. rešno Telo ljudstvu pokaže, pomeni prestol (tron) Jezusov u njegovem nebeškem veličastvu. Svoje dni se je sv. rešno Telo le redko, ob posebnih svečanostih, u veliki sili ljudstvu u molitvo izpostavilo. Skerbeti torej moramo, da pri pogostih sv. maših s izpostavljenim rešnim telesom naša ljubezen in spodobno poštovanje do Jezusa ne ugasne, in si skoz nespodobno zadržanje namesti blagoslova prekletstva ne nakopljemo; zakaj sv. Paul govori: „*Kdor Jezusa Kristusa ne ljubi, naj bo preklet.*“

*) Hic exponi potest Sanctissimum, & dari benedictio, ad quam solito more cantatur.

III. Nastopna molitva.

1. Ko mašnik na altarju *mašne bukve odprejo*, iz kojih se bo sv. maša brala, grejo u sredo altarja, pokleknejo globoko u znamje naj višega poštovanja pred sv. rešnim Telesom; če pa sv. rešno Telo ni izpostavljeno, se pa le s glavoj priklone pred razpelom.

2. Tukaj zdaj storijo mašnik *namen*, ter se *spomnijo tajistih*, za koje posebno sv. mašo darovati hočejo, namreč živih ali rajnih (mrtvih), za ktere je sv. maša najeta. Vsak *fajmošter* so dolžni vsako nedelo in zapovedan praznik sv. mašo za svoje farmaue darovati, torej so pa tudi *farmani* dolžni, u domači farni cerkvi pri farnem opravilu biti, čo posebno važnega izgovora nimajo. Ovce slišijo lastnemu pastirju.

3. Mašnik stopijo k *spodni stopnji* altarja, in se priklonejo; *Jezus kleči na oljski gori*, in trikrat svojo molitvo k Očetu ponovi. — *Strežniki* (ministranti) namestujejo vërno ljudstvo na zemlji, in angele u nebesih. Da bi se le tudi vsakobart prav pobožno obnašali! S njimi začno mašnik nastopno molitvo, ter se latinsko pokrižajo, rekoč: *U imenu Boga Očeta, Sina in sv. Duha. Amen.*

4. Zdaj moliti začno uzajemno s strežnikom 42. psalm, u kojem David serčne želje po hiši božji tako lepo popisuje, rekoč: *Introibo ad altare Dei itd.* „*Stopil bom k altarju božjem, ki razveseluje mojo mladost.*“ Tako želé tudi mašnik in vërni, Boga na altarju moliti in daritvo sv. maše opraviti, in prosijo Boga za gnado razsvetljenja.

5. Ker so pa le taisti vredni u hiši božji pri sv. maši biti ki so čistega serca, se mašnik globoko priklonejo in molijo *Confiteor* ali očitno spoved s sledečimi besedami: *Spovem se Bogu vsegamogočnemu, sv. Marii vselej devici, sv. Mihaela arhangelu, sv. Joanu kerstniku, sv. apostoloma Petru in Paulu, vsim svetnikom in vam, bratje! da sim grešil veliko s mislijo, besedo in djanjem. Moj greh, moj greh, moj prevelik greh!* — *Torej prosim sv. Mario vselej devico, sv. Mihaela arhangelata, sv. Joana kerstnika, sv. apostola Petra in Paula, vse svetnike in vas, bratje! molite za me pri Gospodu našem Bogu.* Strežniki u imenu ljudstva za mašnika odpuščanje grehov Boga prosijo, ter molijo: „*Usmili naj se te vsegamogočni Bog, in ti odpusti tvoje grehe, ter te pripelji u večno življenje.*“ — Potem molijo strežniki namestu ljudstva ravno tako pred mašnikom očitno spoved, in ga prosijo za priprošnjo pri Bogu.

6. Mašnik začnó zdaj za ljudstvo moliti, rekoč: *Misereatur vestri* . . . „*Usmili naj se vas vsegamogočni Bog in vam odpusti vaše grehe, in vas pripelje u večno življenje. Amen.*“ Potem: *Indulgentiam* . . . „*Milost, odvezo in odpuščanje naših grehov nam daj vsegamogočni, usmiljeni Bog. Amen.*“ — Kako lepe in prijetne so te priprošnje, da se mašnik in vèrni u ljubezni s Bogom spravijo in k visokemu opraviu sv. maše vredne storijo! —

7. Mašnik se še enkrat pred Bogom priklonejo, rekoč: *Deus tu conversus* . . . „*Bog! ti se boš obrnil u nas, in nas oživil!*“ Strežniki odgovorijo: „*In veselilo se bo tvoje ljudstvo u tebi.*“ — Mašnik: „*Gospod, skaži nam svojo milost!*“ — Strežniki: „*In dodeli nam svoje zveličanje!*“ — Mašnik: „*Gospod, usliši mojo molitvo!*“ Strežniki. „*In naj moje upitje k tebi pride!*“ Mašnik: „*Gospod s vami!*“ Strežniki: „*In s tvojim duhom!*“

8. Zdaj mašnik zaupljivo roke in oči k Bogu povzdignejo in k altarju gredó molijo: *Oremus. Aufer a nobis* . . . „*Molimo! Odvezmi nam, prosimo o Gospod! naše grehe, da bomo vredni s čistoj dušoj stopiti k presvetišu; po Kristusu, Gospodu našem. Amen.*“

Mašnik sklenjene roke na altar naslonejo, ter molijo: *Oremus te* . . . „*Prosimo te o Gospod! po zasluženju tvojih svetnikov, kojih svetinje so tukaj (shranjene) in vsih svetnikov, da milostlivo vse moje grehe odpustiš. Amen.*“ — Tako se sdružijo mašnik in vèrni tudi s izvolenimi nebeščani, s njimi vred daritvo sv. maše obhajati.

Mašnik poljubijo altar, in se podajo na levo stran altarja; *Kristusa s kuševanjem izdanega zvežejo in k sodbi peljajo.*

IV. Uhodna molitva. (Introitus.)

Mašnik se pokrižajo in začnó uhodno molitvo, ki je prazniku primérna in večdel iz psalmov vzeta. Na praznik sv. rešnega Telesa je ta molitva: *S naj boljšoj pšenicoj jih je nahranil, alleluja; in s iz skale tekočim medom jih napasel, alleluja, alleluja, alleluja. Veselite se pred Bogom našim pomočnikom, in hvalite Boga Jakobovega.* Sklene se s pesmijo: *Čast bodi Bogu Očetu, Sinu* itd.; in ponovi: *S naj boljšoj itd.*

S sklenjenimi rokami gredo potem mašnik *na sredo altarja; Kristusa pred Ana in Kaifeža peljajo, in Peter ga trikrat zataji.* — Mašnik se priklonejo, na Kristusa križanega pogledaje, in s strežniki poredoma

devetkrat ponovijo: *Kirie eleison*. „*Gospod usmili se nas.*“ — Trikrat k Očetu vsega usmiljenja; trikrat k Sinu, začetniku vse milosti; trikrat k sv. Duhu, izviru vse ljubezni. — Da bi tudi mi vsakobart s ganjenim sercom devetkratno *Kirie eleison* klicali, in s zgrevanim grešnikom usmiljenja prosili; hitro nam bo potem tolažba in veselje iz nebes, kakor pri sv. maši.

V. Gloria ali slava.

1. Mašnik zapojó hvalno pesem angelsko, kakor so jo angeli pri rojstvu Jezusovem prepevali: *Gloria in excelsis Deo!* „*Slava po višavah Bogu, in na zemlji mir ljudem, kateri so prave volje. Hvalimo te, častimo te, molimo te, povišujemo te, hvaležni smo ti zavoljo tvoje velike časti, Gospod Bog, kralj nebeški, Bog vsegamogočni Oče! Gospod Jezus Kristus, edinorojeni Sin, Gospod Bog, Jagne božje, Sin Očetov, kateri odjemlješ grehe sveta, sprejmi našo prošnjo; kateri sediš na desnici Očetovi, usmili se nas! Ker ti sam si svet, ti sam Gospod, ti sam naj viši, Jezus Kristus! s sv. Duhom vred, u slavi Boga Očeta. Amen.*“ — Kako lepo se versti za *Kirie eleison*, ktero so očaki štiri jezer let zdihovali, hvalna pesem angelska ali *Gloria*, kojo so angeli pri jaselcih novorojenega Izveličarja sveta zapeli, da bi usmiljenje božje povzdignili, nam pa srečo naznanili, kajti smo otroci božji postali, po Jezusu Kristusu, ki je skoz svoje učlovečenje naš brat postal. — U *adventu* in *postu*, in *pri maših za mertve* se ta hvalna pesem opusti.

VI. Collecta ali skupne (sbirne) molitve.

1. Mašnik *poljubijo altar* u znamje sv. poštovanja in ljubezni do Kristusa, ki je naš altar, daritva, in naj viši mašnik. To sv. ljubezni unet se obernejo mašnik proti ljudstvu s lepim pozdravom: *Dominus vobiscum!* „*Gospod (bodi) s vami.*“ Strežniki u imenu ljudstva odgovoré: *Et cum spiritu tuo!* „*In s tvojim duhom!*“ — To čestito pozdravljenje nas spomni veselih beséd Jezusovih: „*Glejte, jaz sim pri vas do konca sveta.*“ Mašnik pri tem pozdravu roke razprostré in zopet na persih sklenejo, u znamje, da bi radi vse u sv. ljubezni objeli in u svojem sercu k molitvi združili.

2. Mašnik gredo na *levo stran altarja; Kristus bo k Pilatužu pelján*. Mašnik svoje roke nekoliko povzdignejo in spet k molitvi sklenejo, in ljudstvo k molitvi opominjajo s besedami: *Molimo!* (*Oremus*)

U praznik sv. reš. Telesa: „*O Bog! kteri si nam u prečudnem Zakramentu spomin svojega terplenja zapustil, dodeli, prosimo, da sv. skrivnosti tvojega Telesa in tvoje Kervi tako častimo, da sad tvojega odrešenja vedno u sebi občutimo. Kteri živiš in kraljuješ s Bogom Očetom u edinosti sv. Duha od vekomaj do vekomaj. Amen.*“

3. Se več godov ob ednem obhaja, se tudi več molitev opravi, ki se po svetkih in godih ravnaajo.

Vse molitve so k nebeškemu Očetu obrnjene, in se sklepajo po Jezusu Kristusu v edinosti sv. Duha, po nauku Jezusovem: „Karkoli bote Očeta u mojem imenu prosili, vam bo dal.“

4. Kakor Kristus na križu — molijo mašnik s razprostenimi rokami k Očetu. Tako so molili tudi prvi kristiani.

VII. Epistel ali berilo.

1. Po dokončanih molitvah beró mašnik en del iz *starega testamenta*, ali iz *listov apostolov*, torej se to berilo tudi list, ali po latinsko epistel inenuje. — Na praznik sv. reš. Telesa: Branje iz 1. lista sv. Paula apostola do Korinčanov. „*Bratje! jaz sim prijel od Gospoda, kar sim vam tudi izročil, da je Gospod Jezus tisto noč, v kteri je bil izdán, vzel kruh in je zahvalil, ga razlomil in rekel: Vzemite in jejte, to je moje telo, ktero bo za vas dano: to storite u moj spomin! Ravno tako (je vzel) tudi kelh po večerji, rekoč: Ti kelh je nova zaveza v moji kervi; to storite, koltkorkrat bote pili, u moj spomin! Zakaj kolikorkrat bote jedli ti kruh in ti kelh pili, bote smert Gospodovo oznanovali, dokler ne pride. Kdor kolj bo tedaj nevredno jedel ti kruh, ali pil kelh Gospodov, bo kriv telesa in kervi Gospodove. Naj pa presodi človek sam sebe, in tako jě od tega kruha, in pije od tega kelha. Zakaj kdor jě in pije nevredno, si sodbo jě in pije, ker ne razloči telesa Gospodovega.*“

2. Po dokončanem berilu u imenu ljudstva strežniki rečejo: *Deo gratias!* „*Hvala Bogu!*“ da nas je po prerokih in apostolih podučil. Naj bi tudi mi vsi s hvaležnim sercom besedo božjo poslušali in jo u svojem sercu ohranili; pa tudi spolnili, kar je sv. volja božja!

3. Po berilu pride *Graduale* ali *nastopje*, vzeto iz psalmov Davidovih, Boga zahvaliti za njegove nauke, in ljubeznivost našega Odrešenika počastiti. Potem molijo mašnik (ali diakon) pripravno molitvo na evangelj s besedami: *Munda cor meum*, itd. „*Očisti mi serce in usta, vsegamogočni Bog! kteri si usta preroka Izaija očistil s živim oglom, tako me očisti s svojo nezasluzeno milostjo, da tvoj sveti evangelj vredno*

oznanujem: po Kristusu, Gospodu našem, Amen. — Blagoslovi me, Gospod! Gospod bodi u mojem srcu in u mojih ustih, da vredno in spodobno oznanujem njegov evangelj. Amen.“

4. Med toj molitvoj se mašne bukve preneso. To pomeni, da se je evangelj, kojega so Judje zaverгли, ajdom (našim predstaršem) prinesel. Tudi věrni se naj u duhu pripravijo, veselo oznanilo odrešenja in posvečenja skoz Jezusa Kristusa slišati.

VIII. Evangelj.

1. Mašnik gredó na desno stran: Jezusa od Pilatuža k Herodežu peljajo. Vsi věrni vstanejo u znamenje, da so pripravljene sv. evangelj slišati, po njem živeti, in kakor nekldaj mučeniški tudi s svojo kervjo se zanj vojskovati.

2. Mašnik (ali diakon) pozdravijo ljudstvo s pozdravom: *Gospod s vami!* (*Dominus vobiscum.*) Strežniki s korom (pevci) namest ljudstva odgovoró: „*In s tvojim duhom!*“ naj bo Gospod, da bi mašnik njegove nauke vredno oznanili.

3. Potem mašnik pokrižajo prvič mašne bukve, in potem samih sebe s besedami: „*Zaslišite besede sv. evangelja po spisu sv. evangelista*“ (Matevža, Marka, Lukeža ali Joana.) Latinsko: *Sequentia sancti evangelii secundum . . .* Strežniki odgovoró u imenu ljudstva (*Gloria tibi Domine!*) „*Slava bodi tebi o Gospod!*“ za to veselo oznanilo, da hočeš s nami govoriti u sv. evangelju. Pri peti maši se evangeljske bukve pokadé u znamenje visokega poštovanja. — Na praznik sv. reš. Telesa je evangelj sv. Joana — 6. „*Tisti čas je rekel Jezus judovskim množicam: Moje meso je res jéd, in moja kerv je res pijača. Kdor jé moje meso, in pije moje kri, ostane u meni in jaz u njem. Kakor je mene poslal živi Oče, in jaz živim zavoljo Očeta: tako bo tudi tisti, kteri jé mene, živel zavoljo mene. Ti je kruh, kteri je iz nebes prišel, ne kakor mana, ktero so vaši očetje jedli, in so umerli. Kdor jé ti kruh, bo živel vékomaj.*“

4. Po branem evangelju poljubijo mašnik bukve rekoč: *Per evangelica dicta* itd. „*Po evangeljskih besedah naj bodo zbrisane naše pregrehe.*“ Kuševanje je živo znamenje milosti, koje nam Jezus skaže, pa tudi ljubezni, ktero smo njemu zato dolžni. — Věrni po strežnikih potem odgovoró; *Hvala tebi Kristus!* za to milost. —

Pri peti maši po evangelju diakon mašnika pokadi iz poštovanja do namestnika božjega, ki imajo kakor žlahno dišavo Kristusov evangelj s besedoj in izgledom širati.

5. Mašnik stopijo soped k' sredi altarja: Kristusa od Herodeža soped k Pilatužu peljajo. — U prvih časih kristianstva, kakor še tudi dan današni, je bila po evangelju vsakobart pridga. Kristus je svojim apostolom ukazal učiti, tako tudi cerkva vsim dušnim pastirjem zapové, vsako nedelo in vsak zapovedan praznik pridgovati. Torej je pa tudi ravno tako sv. dolžnost za vërne, naj bodo učeni ali neučeni, bogati ali revni, pridgo zvesto poslušati in po njej živeti. Kdor pridgo brez pravičnega uzroka opusti, dopolni le pol cerkvene zapovedi, in to je greh.

6. U starih časih cerkve je po pridgi diakon glasno klical: *Sancta sanctis!* to je: „*Svete reči so za sv. ljudi,*“ kar toliko pomeni, ko bi rekel: „*Maša za pervence je končana.*“ Vsi nekeršeni in očitni grešniki odstopite! Cerkva se je svoje dni potem zaklenila, in začela sv. maša vërnih s glasno zapetim

IX. Credo. (Vera.)

1. Mašnik molijo na sredi altarja pred razpelom u imenu ljudstva *Credo* ali *vëro* (Nicejskega sbora) s sledečimi besedami: „*Vërjem u ednega samega Boga, Očeta vsegamogočnega, stvarnika nebés in zemlje, vsih vidnih in nevidnih reči. In u ednega Gospoda Jezusa Kristusa, Sina božjega edinorojenega, kateri je rojen iz Očeta od vekomaj, kateri je Bog od Boga, luč od luči, pravi Bog od pravega Boga, kateri je rojen in ne stvarjen, kateri je s Očetom vred enega bitja, od kterega je vse stvarjeno, kateri je zavoljo nas ljudi in zavoljo našega izveličanja iz nebés prišel, in je po sv. Duhu iz Marie device meso na se vzel, ter se učlovečil. (Pri tih besedah mašnik s ljudstvom pokleknejo s desnim kolenom, ter u sv. strahu naj višo skrivnost učlovečenja Kristusovega molijo.) Je tudi križan bil za nas pod Ponciom Pilatužem, terpel, in je bil u grob položen. Tretji dan pa je vstal od mrtvih po besedah pisem. Je šel u nebesa. Sedi na desnici Očetovi, in bo soped prišel s slavo sodit žive in mrtve; in njegovega kraljestva ne bo konec. Vërjem u sv. Duha, Gospoda in ožiclavca, kateri iz Očeta in Sina izhaja, kterega s Očetom in Sinom vred enako molimo in častimo, kateri je iz prerokov govoril. Vërjem edno, sveto, katoliško in apostolsko cerkvo. Vërjem en kerst u odpušanje grehov. Vërjem vstajenje mrtvih in prihodno življenje. Amen.*“

2. „Brez vëre, govori sv. Paul, ni mogoče Bogu dopasti;“ torej tudi ne sv. maše vredno obhajati. Prosimo tedaj za prav žico vëro

u Jezusa, ki bode skorej na altar prišel, in u podobah kruha in vina med nami prebival.

3. Ta věra se moli vse nedele in visoke svetke Gospoda, Marie, angelov, apostolov in cerkvenih učenikov, druge majnše svetke pa ne.

X. Offertorium. (Darovanje.)

1. Po izmoleni věri začnó mašnik *drugi poglavitni del sv. maše*, Darovanje. Kušnejo altar, se obernejo k ljudstvu s navadnim pozdravom: *Gospod s vami! Dominus vobiscum.*

2. Ko so strežniki u imenu ljudstva odgovorili: „*In s tvojim duhom!*“ se mašnik k altarju obernejo in zapojó: *Molimo!* ali *Oremus!*

3. Zdaj molijo mašnik offertorium, tiho kratko molitvo iz psalmov vzeto. Na praznik sv. reš. Telesa: *Mašniki Gospodovi bodo Bogu kadilo in kruh darovali: in zatorej bodo sveti svojemu Bogu, ter ne bodo madežvali njegovega imena, alleluja.* — Svoje dni so cel psalm peli, in med tem so věrni svoje darove na altar prinesli, zernja, vina ali dnarjev, deloma za daritvo sv. maše, deloma mašnikom u živež. Torej piše sv. Paul: „*Kdor altarju služi, naj tudi od altarja živi.*“

4. Mašnik kelh odgernejo: *Kristusa izslečejo in bičajo.* — Pri sv. maši pričujoči naj vse časne skerbi odstranijo, ter svoj namén s mašnikom sdružijo; torej se s zvončekom pozvoni.

5. Mašnik povzdignejo na zlati plitvici (pateni) hostio s obema rokama proti prestolu božjem, in molijo: *Suscipe* itd. „*Vzemi, sv. Oče, vsegamogočni večni Bog! tile prečisti dar, kterega jaz, tvoj nevreden služavnik, darujem tebi, svojemu živemu in pravemu Bogu za svoje brezštevne grehe, zaměre in zanikernosti; in za vse nazoče, pa tudi za vse věrne kristiane, žive in mertve. Daj, da bo meni in njim u izveličanje in življenje. Amen.*“ — Potem storé mašnik s hostio križ nad razgernjen bel telesnik (corporale), in spusté hostio iz plitvice ali skledice. — K tej lepej molitvi naj vsi nazoči u duhu svoje serca na zlato skledico položijo in Bogu darujejo.

6. Zdaj primejo mašnik kelh, vlijejo vanj vina, blagoslové vódo, ter nekaj kaplic med vino u kelh kanejo, kakor je Jezus pri posledni večerji storil, in molijo: *Deus, qui . . . „Bog! ki si človeka u blagem stanu čudno stvaril, in ga, ko je bil grešil, še bolj čudno prenovil; daj nam po skrivnosti te vóde in tega vina združenim biti s Tistega božjoj natoroj, ki se je ponižal naše človeške deležen biti, Jezus Kristus, tvoj Sin, naš Gospod, ki s teboj živi in kraljuje u edinosti sv.*

Duha Bog skozi vse veke vekov. Amen.“ *Prilivanje vóde k vinu* u kelh ima visok pomén. Pomeni soedinjenje božje in človeške nature u Kristusu, in druženje vèrnih s Jezusom. Spomni nas pa tudi, da je iz sv. strani Jezusove kerv in vóda tekla.

7. Mašnik stopijo na *sredo altarja*, povzdignejo in darujejo kelh s molitvoj: *Offerimus . . . „Darujemo tebi, Gospod, kelh zveličanja, ter prosimo tvojo milost, da naj gre pred obličje tvojega božjega veličastva u prijeten dar za zveličanje naše in vsega sveta. Amen.*“ —

Le *nekoliko kruha in vina* darujejo mašnik u imenu vèrnih nebeškemu Očetu, pa ta majhna daritva bo skorej *nezmérno velika* postala, skoz spremenitvo u pravo telo in pravo kerv Jezusa, božjega Sina, ki se le Bogu, *naj Višemu samemu* daruje, ne pa svetnikom, katerih molitve daritvo le spremljajo.

8. Mašnik kelh *pokrijejo: Kristusa s ternjem kronajo.* — Mašnik roke sklenejo, jih na altar naslonejo, glavo priklonijo, ter molijo: *In spiritu . . . „U duhu ponižnosti in s potertim sercom stojimo pred teboj; vzemi naš dar, o Gospod! in godi se naj pred tvojim obličjem danes tako naša daritva, da bo tebi prijetna, Gospod Bog!*“ —

Tú se naj *cela večja* s Jezusom sdruži, ter skesano in ponižno nebeškemu Očetu daruje vse grehe in hude sladnosti, da jih nam zavoljo Jezusa odpusti, ter nas za svoje ljublene otroke posveti.

9. Po tej zgrevani molitvi se *mašnik spet sklonejo*, proti nebu pogledajo, svoje roke k Bogu razprostijo in molijo: *Veni sanctificator . . . „Pridi, posvečevavec! vsegamogočni večni Bog, in posveti toti dar, pripravljen tvojemu sv. imenu.*“ — Med tem storijo križ u znamenje nebeškega blagoslova čez darove.

10. Pri *veliki pěti maši* se darovi *pokadijo* u spomin prošnje, da bi se naši dari in molitve, kakor prijeten duh k Bogu povzdignuli, božja milost in blagoslov pa čez nas prišla. — Kako lepi so bili u *stari zavezi kadilni darovi* podobe nove daritve Jezusove! Ob *3. predpoldanski uri* (ob devetih) se je u Jeruzalemu u tempelnu juterna daritva prižgala; ravno o tem času so Jezusa k smerti obsodili in na goro Kalvario peljali. O *9. popoldanski uri* (ob treh) je večerna daritva na kadilnem altarju gorela; ob tej uri je Jezus na križu umerl.

XI. Umivanje rok.

1. Mašnik stopijo na *levo stran* altarja in si roke umijejo: *Pilatuž s umivanjem svojih rok Jezusa nedolžnega spozná.* — Umivanje rok

nas pomni, da imamo s čistim srcem daritvo sv. maše opravljati, kakor je tudi *Jesus svojim učencem noge umil*, preden je zakrament sv. rešnega Telesa postavil. Med tem se moli psalm: *Lavabo*. „*Umil bom u nedolžnosti svoje roke, in obdajal tvoj altar, Gospod! da poslušam glas tvoje hvale, in oznanujem vse tvoje čuda. O Gospod, ljubim lepoto tvoje hiše in prebivališče veličastva tvojega. Ne pogubi moje duše s hudobnimi, o Bog! in ne umori me s željnimi kervi, ker je krivica u njih rokah, in njih desnica polna podkupčenja. Jaz pa hočem u svoji nedolžnosti živeti; reši me, in vsmili se me. Na pravem stoji moja noga, u sbérališih, Gospod! te bom hvalil. Čast bodi Očetu in Sinu in sv. Duhu itd.*“

2. S sklenjenimi rokami grejo zdaj *mašnik na sredlo altarja*, priklonejo svojo glavo poln ponižnosti in poštovanja, in *povabijo vso nebeško družino*, da bi s njo vred daritvo sv. maše opravili, ter molijo: *Suscipe, sancta Trinitas . . .* „*Vzemi, sv. Trojica! to daritvo, ktero ti darujemo u spomin terplenja, vstajenja in vnebohoda Gospoda našega Jezusa Kristusa, in u čast sv. Marie vselej device, sv. Joana kerstnika, sv. apostolov Petra in Paula, njih in vsih svetnikov. Naj bo njim u čast, nam pa u izveličanje, in naj prosijo u nebesih za nas, ki obhajamo njih spomin na zemlji. Po ravno tem Kristusu Gospodu našem. Amen.*“

3. *Mašnik kušnejo altar u znamenje ljubezni Jezusove*, se s *razproštranimi rokami obernejo k ljudstvu*, in vse povabijo, naj s njim molijo, rekoč; *Orate fratres . . .* „*Molite, bratje! da bo moja in vaša daritva prijetna pri Bogu, vsegamogočnem Očetu.*“ Dokler se tako *mašnik k celi cerkvi obernejo*, kakor bi hotli vse k molitvi sdružiti, molijo *strežniki u imenu ljudstva*: „*Naj vzame Gospod ti dar iz tvojih rok u hvalo in čast svojega imena, tudi u prid naš in vse svoje sv. cerkve.*“ — *Mašnik odgovorijo: Amen; naj se zgodi, kakor ste molili.*

4. *Mašnik zdaj razprostrijo roke in molijo tihe ali odbirne molitve (secreta) naj Bog to daritvo dopadljivo sprejme zavolj zaslužnja Jezusovega in po priprošnji njegovih svetnikov, katerih spomin se obhaja.* Te tihe molitve so o posebnih dnevih mnogoverstne. Na praznik sv. rešn. Telesa: „*Prosimo, Gospod! dodeli svoji cerkvi milostlivo darove edinosti in miru: koje darovane reči skrivnostno pomenijo. Po Gospodu našem . . . itd.*“

Skoz tiho molitvo se zaupanje oživi. *Mašnik zdaj glasno peti začnú.*

XII. Præfation. (Predglasje ali predgovor.)

1. Mašnik se *vstopijo u sredi altarja* in se k slavnemu predglasju pripravijo: *Kristusu križ naložijo in ga k smerti peljajo.*

2. Mašnik sklenejo s tihimi molitvami predglasje, ter začnó: „*Od vekomaj do vekomaj.*“ (*Per omnia sæcula . . .*) Amen! jim vërno ljudstvo kliče.

3. Mašnik želijo ljudstvu živo pobožnost in ljubezen do Jezusa; torej pozdravijo vërne s pozdravom: „*Gospod s vami!*“ (*Dominus vobiscum!*) — Ljudstvo se jim zahvali in odgovori: *In s tvojim duhom!* naj bo Gospod s svojo milostjo.

4. Mašnik povzdignejo roke, in želijo serca vsih k prestolu božjemu povzdignuti, ter ljudstvu velijo: „*Nakviško serca!*“ (*Sursum corda.*) — Ljudstvo odgovori: *Imamo svoje serca že pri Bogu,* in smo vse svoje misli in želje od vsega posvetnega odtergali.

5. Veselo sklenejo mašnik roke, rekoč: „*Hvalimo Gospoda svojega Boga!*“ (*Gratias agamus — itd.*) S hvaležnim sercom ljudstvo odgovori: „*Spodobno in dolžnost je;*“ da Bogu čast in hvalo dajamo, ki je tolike čuda nad nami storil.

6. Mašnik povzdignejo glavo, u znamnje veselja svoje roke razprostré, ter slavno in krasno zahvalno pesem s besedami začnó: (*Vere dignum & justum est.*) — To predglasje je po mnogih svetkih mnogoverstno, in se sploh tako glasi: „*Res je spodobno in dolžnost, prav in dobro, da ti vselej in povsod hvalo dajamo, sveti Gospod, vsegamogočni Oče, večni Bog! po Kristusu Gospodu našem: po katerem tvoje veličastvo hvalijo angeli, ga molijo gospodstva, pred njim trepetajo oblasti, ga nebesa in nebeške moči in zveličani serafini s sdruženim petjem povzdigujejo. Daj tudi našim glasom sdružiti se s njimi, te prosimo, s globoko ponižnostjo rekoč: Svet, svet, svet Gospod vsegamogočni Bog! Polne so nebesa in zemlja tvoje slave. Hozana po višavah! Češčen bodi, kateri pride u imenu Gospodovem! Hozana po višavah!*“

7. Tako pripravi cerkva svoje vërne otroke, jih sdruži k hvalni pesmi s angeli in arhangeli, in jih *Jezusu naproti pelja*, ki zdaj iz nebes na altar pride, ga pozdravit kakor nekđaj na poslednem slavnem potu u Jeruzalem: „*Češčen bodi, ki pride u imenu Gospodovem!*“ — Kako lepa je ta hvalna pesem pred povzdigovanjem! —

8. Pri tej *serafinskej pesmi* „*Sanctus*“ mašnik roké sklenejo, svojo glavo pred prestolom božjim globoko priklonejo, kakor tudi angeli

svoje obraze zakrivajo. Pri besedah: *Hozana po višavah!* se sopet sklonejo, kakor bi hotli s ljudstvom Jezusu na proti iti, ter se prekrizajo. — Strežnik vabi s *zvončekom* vse nazoče, in s *zvonom* u zvoniku vse vërne, Jezusu naproti hiteti in ga počastiti.

Tukej neha glasno slavno petje sv. maše, in zdaj se začne: Canon ali

XIII. Tiha maša.

1. Tiha maša je *naj svetejši del* čudovitega spremenjenja kruha in vina u telo in kerv našega Odrešenika. Mašnik jo tiho molijo, ker je tudi Jezus na križu sam k nebeškemu Očetu molil; tudi zato, da bi se ložej s Bogom samim pogovarjali. U sv. tihoti se čudovito opravilo godi, da bi tudi *ljudstvo u tihii pobožnosti* to veliko skrivnost pre-mišljevalo.

2. Skoz trikrat sveto se mašnik tako rekoč Bogu bližajo, povzdignejo oči in roke proti nebu pred prestol nebeškega Očeta, dokler molijo: (*Te igitur.*) „*Ponižno te tedaj prosimo, nezmërno usmileni Oče! po Jezusu Kristusu tvojem Sinu, Gospodu našem, da sprejmeš in posvetiš te † ponudbe, te † darila, te † prečiste sv. darove, ktere ti darujemo zlasti za tvojo sv. cerkvo, da ji mir daš, jo varuješ, jo u edinosti ohraniš, in vladaš po vsem svetu; pa tudi za tvojega služavnika našega papeža J. in našega škofa J. in našega cesarja J. in za vse, kteri se prave katolške apostolske cerkve deržijo.*“

3. Mašnik se pri tej molitvi priklonejo in *kušnejo altar: Kristusa na križ položijo*, da bi za nas darivno smert prestal. Mašnik *tri križe* nad krubom in vinom storijo: *Kristusa na križ pribijejo*. Kakor je Kristus na križu s razprostrenimi rokami molil, tako razprostrijo tudi mašnik roke, ker za sv. cerkvo, za gosposke in vse vërne molijo.

4. Tihe molitve pred povzdigovanjem so za *cerkvo, ki se še na zemlji vojskuje*; torej storijo mašnik sponin *taistih živih*, koje posebno u daritvi sv. maše priporočiti hočejo, ker roke razprostré molijo: *Memento . . . „Spomni se, Gospod! svojih služavnikov in služavnic J. J.“* Mašnik se zdaj tiho spomnijo vsih sebi posebno dragih. Nazoči naj svoje domače, starši svojo deco itd. u daritvo sv. maše priporočijo. — Mašnik molijo naprej: „*in vsih nazočih, kterih vëro poznaš, in pobožnost vidiš, za ktere ti darujemo, ali kteri ti darujejo ti hvalni dar za se in za vse svoje u odrešenje svojih duš, doseči izveličanje in varnost, in ti pošiljajo svoje želje, tebi večnemu in pravemu Bogu.*“

5. Ko mašnik za žive na zemlji odmolijo, se združijo s izvoljenimi u nebesih, s vladajočo cerkvo, in jih povabijo s nami u sv. družbi prositi, ter govorijo: (*Communicantes . . .*) „Sklenjeni s vso družbo izvoljenih, in obhajóči spomin sosebno čestite vselej device Marie, matere našega Boga in Gospoda Jezusa Krista, pa tudi trojih sv. apostolov in mučnikov: Petra in Paula, Andrea, Jakoba, Joana, Toma, Jakoba, Filipa, Jerneja, Matevža, Simona in Tadea, Lina, Kleta, Klemena, Siksta, Kornelia, Cipriana, Laurena, Krizogona, Joana in Paula, Kozma in Damiana, in vsih tvojih svetnikov; po katerih zasluženju in prošnjah daj, da bomo u zavetju tvoje pomoči ohranjeni pri vsih rečeh. Po ravno tem Jezusu Kristu, Gospodu našem. Amen.“ — Kolika tolažba za nas, da s izvoljenimi u nebesih u sv. družbi soedinjeni živimo! Oni stojé pred obličjem božjim in prosijo za naš. Veliko premore molitva pravičnih.

6. Zdaj stegnejo mašnik svoje roke nad darovaa kruh in vino, in položijo grehe vsih na to naše darilo, Jagne božje, ki grehe sveta odjemlje, in molijo za zadostenje in odpuščenje po Jezusu Kristusu k nebeškemu Očetu s besedami: (*Hanc igitur . . .*) „Prosimo te tedaj, o Bog! sprejmi potolažen ti dar, kterega ti darujemo tvoji hlapci in s nami vred vsa tvoja družina; daj nam u tvojem miru preživeti svoje dni, reši nas od večnega pogubljenja, in daj nam štetim biti med tvoje izvoljene. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.“

7. Potem mašnik roke sklenejo, in prosijo vsegamogočnega Boga, da naj te darove blagoslovi, in u telo in kerv Kristusovo spremeni, ter molijo: (*Quam oblationem . . .*) „Daj, te prosimo, o Bog! da bo ti dar ves † posvečen, † sprejet, † poterjen, resničen in prijeten, da nam bo spremenjen u † telo in † kerv tvojega preljubega Sina, Gospoda našega Jezusa Kristusa.“ — Pri tej molitvi storijo mašnik 5 križev čez darove u znamenje, da je Jezus na vsih 5 počutkih zavolj nas terpel. Trije križi se storé, da 3 božje osebe prosimo, to veliko skrivnost dospeti; eden križ se stori čez kruh eden čez vino u spoznanje, da se bo skorej spremenilo u pravo telo in pravo kerv Jezusa, ki je za nas na križu umerl.

8. Mašnik dalej molijo: (*Qui pridie.*) „Kteri (Jezus) je, pred svojim terplenjem tisti dan, vzel kruh u svoje sv. in častite roke, in vzdignul oči proti nebu k tebi, svojemu vsegamogočnemu Očetu, te zahvalil, in ga posvetil, razlomil, ter dal svojim učencem, rekoč: Vzemite in jejte vzi od tega.“ — Pri tej molitvi se naj vsi vèrni s Jezusom sklenejo,

in nebeškemu Očetu darujejo, potem pa Jezusa u duhu u *obednico* k posledni večerji, in od tod na *Kalvario* h križu sprejmijo. Kar se je tam godilo, se bo tukaj čudovito ponovilo.

XIV. Povzdigovanje. (Spremenenje.)

1. Mašnik izrečejo čez kruh vsegamogočne besede Jezusove: (*Hoc est...*) „*Zakaj to je moje Telo.*“ In zdaj ni več kruh, ampak pravo, živo telo Jezusa. Torej mašnik s desnim kolenom do tal pokleknejo in ga molijo; strežnik pa s zvončekom opominja vse ljudstvo, naj Jezusa na kolenih moli in na persi terka, ker smo mi grešniki večno smert zaslužili, ktero je pa Jezus za nas terpel.

2. *Mašnik Telo Jezusovo* u molitvo visoko *povzdignejo*; tudi Jezusa na križu *povzdignejo*. Mi imamo Jezusa u podobi kruha moliti, rekoč: „*Bodi pozdravljeno Jezusa pravo Telo, iz Marie rojeno, na križu za nas umorjeno, ki zdaj na desnici Očeta u nebesih kraljuješ, iz ljubezni do nas pa med nami prebivaš. Ponižno te molimo in prosimo: Usmili se nas!*“

3. Potem mašnik kelh odkrijejo in storijo, kar je Kristus dalej storil, s besedami: (*Simili modo...*) „*Ravno tako je vzel (Jezus) po večerji tudi te prečudni kelh u svoje sv. in častite roke, te (Oče) spet zahvalil, in ga posvetil, ter dal svojim učencem rekoč: Vzemite, in pijte vsi iz njega; zakaj ti je kelh moje kervi, novega in večnega testamenta, skrivnost vere, ktera bo za vas in za njih veliko prelita u odpušanje grehov. — Kolikorkrat bote to delali, storite u moj spomin.*“

4. Mašnik se globoko priklonejo, in *povzdignejo kelh* s presveto rešno kervjo u molitvo: *iz ran Kristusovih teče na križu draga kerv našega odrešenja.* — Vsi věrni naj na kolenih pravo živo kerv Jezusa Kristusa molijo, rekoč: „*Bodi nam pozdravljena draga kerv našega Odrešenika, na križu za nas prelita, ki k nebeškemu Očetu neprenchoma ključ: Oče! odpusti njim; oni ne vejo, kaj delajo. O Jezus! skoz svojo prelito kerv nas očisti naših grehov in usmili se věrnik duš u vicah!*“

XV. Po Povzdigovanju.

1. *Naj veči čudež* ljubezni božje se je skoz vsegamogočne besede Kristusove zgodil; ravno taisti Jezus, ki na desnici Očeta sedi, je bistveno pričujoč s telesom in s dušo, s mesom in s kervjo, Bog in človek; le zunajna podoba kruha in vina je še ostala, da nju zavžiti

zamoremo, — pred Jezusom u vsem njegovem veličastvu bi mi zemlj-ske stvari obstati ne mogli.

2. Pred povzdigovanjem molijo mašnik *le u imenu cerkve*, po povzdigovanju pa molijo kakor *namestnik Jezusa*; *Jezus sam moli s njimi* za nas k nebeškemu Očetu. Iz sv. straha in poštovanja je svoje dni ljudstvo od povzdigovanja do Očenaša na svojem obrazu ležalo, zdaj bi imeli, ako le mogoče, u tem času vèrni saj klečati.

3. Po povzdigovanju ponovijo mašnik *spomin vsih taistih daritev*, ki so bile Bogu dopadlive, ter molijo: (*Unde & memores . . .*) „*Po tem povelju tedaj obhajamo, o Gospod! mi tvoji hlapci in tvoje sv. ljudstvo, spomin presv. terplenja, od smerti vstajenja in častitega vnebohoda ravno tega Kristusa, Sina tvojega, Gospoda našega, in darujemo tvojemu prečudnemu veličastvu od tvojih darov in daril ti čisti † dar, ti sveti † dar, ti brezmadežni † dar, sveti † kruh večnega življenja, in kelh † večnega zveličanja.*“

4. *Petero križev* čez telo in pravo kerv Jezusa pomeni *pet ran* Kristusovih, ktere je na križu za nas prijel, da bi nas s Očetom spravil. Torej mašnik naprej molijo: (*Supra quæ . . .*) „*Poglej na te dare s potolaženim in milostlivim obličjem, in sprejmi jih, kakor si bil sprejel dare svojega hlapca, pravičnega Abelna, in daritvo našega očaka Abrahama, in pa sv. daritvo in brezmadežno posvečbo, kojo ti je daril tvoj veliki duhoven Melhisedek.*“

5. Mašnik se priklonejo, sklenjene roke na altar nasloné in prosijo, da bi se Kristus sam svojemu nebeškemu Očetu u daritvo naprej postavil, rekoč: (*Supplices te . . .*) „*Ponižno te prosimo, vsegamogočni Bog! reci prinesti te dare po rokah svojega sv. angela na tvoj visok altar, pred tvoje božje veličastvo, da bomo vsi, kar nas bo deležnih tega altarja, in zaužilo presv. † telo in presv. † kerv tvojega Sina, napolnjeni s vso nebeško dobroto in milostjo. Po ravno tem Kristu Gospodu našem. Amen.*“ — Pri tej molitvi kušnejo mašnik altar, storijo en križ čez presv. Telo, drugega čez presv. kerv, s tretjim pa sami sebe pokrižajo u znamenje čiste, popolnoma sklenitve s Jezusom. Ta molitva *globoko skrivnost* zapopade. *Sv. angel je Jezus sam, mi smo taisti dari*, koje kakor naš srednik pred prestol Očeta nese.

6. Molitve po povzdigovanju slišijo pa tudi *rajnim mertvim u vicah*, ker je Jezus za vse žive in pokojue umerl. Torej se spomnijo zdaj mašnik taistih mertvih, koje posebnega sadu sv. maše vdeležiti želijo. Razprostré svoje roke in molijo: (*Memento etiam . . .*) „*Spomni se tudi*

Gospod! svojih služavnikov in služavnic, ki so šli pred nami s znamenjem vere in spijo u miru. — Tú zdaj mašnik tiho nekoliko mervih imenujejo, *vérni* pa naj svoje u *Gospodu rajne* (mrtve) u sv. mašo izročijo. Potem naprej molijo: „*Prosimo te, Gospod! da te in vse, ki u Kristusu počivajo, deněš u kraj hlada, luči in mira. Po ravno tem Kristu Gospodu našem. Amen.*“

7. Ker so mašnik tudi mrtve sada sv. maše vdeležili, se spomnijo tudi naših grehov, in se udarijo na persi rekoč: (*Nobis quoque peccatoribus.*) *Kristus razbojniku na križu sv. raj obljudi.* Mašnik molijo: „*Tudi nam grešnikom, svojim služavnikom, ki u tvoje veliko usmiljenje zaupamo, daj kaj deleža in družbo s svojimi ssv. apostoli in mučeniki: s Joanom, Štefanom, Matiom, Barnabom, Ignaciom, Aleksandrom, Marcelinom, Petrom, s Felicitoj, Perpetuoj, Agatoj, Lucioj, Nežoj, Cecilioj, Anastazioj, in s vsimi svojimi svetniki, u kterih družbo, te prosimo, nas vzemi ne zavoljo našega zasluzenja, timveč zavoljo svoje prizanesljivosti. Po Kristusu Gospodu našem: po kterem vse te dobrote, Gospod! vselej stvariš, † posvetiš, † oživiš, † blagosloviš in nam podeliš.*“ — Tri križi pomenijo tri nar britkeje ure, u kojih je Jezus živ na križu visel. — Kakor so mašnik pred povzdigovanjem za priprošnje svetnikov prosili, tako prosijo zdaj po povzdigovanju za delež njihovega zveličanja. Imenujejo svetnike obojega spola, vsakega stana, ker vsim skoz Jezusa pot u nebesa odperta stoji, če le hočemo zveličani biti.

8. Mašnik do tal pokleknejo, s presv. hostio 3 križe čez kelh, 2 pred kelhom storé, in govorijo: (*Per ipsum.*) „*Po njem (Jezusu) †, s njim † in u njem † je tebi, Bogu Očetu † vsegamogočnemu, u edinosti † sv. Duha vsa čast in slava.*“

9. Tú zdaj *nehá tíha maša.* — Mašnik in ljudstvo se k sv. obhajilu pripravljajo skoz naj lepšo molitvo Gospodovo

XVI. Oče naš.

1. Ko mašnik kelh pokrijejo in pred naj svetejšim zakramentom do tal pokleknejo, ter ga molijo, glasno začno: „*Skozi vse veke vekov.*“ (*Per omnia secula seculorum!*) *Amen* strežniki s korom u imenu ljudstva odgovorijo.

2. Vneti sv. gorečnosti mašnik roke sklenejo, ter vse k vesolni molitvi povabijo, rekoč: „*Molimo! Po Izveličarjevi zapovedi opominjani in s njegovim božjim naukom poučeni si upamo reči: Oče naš*“

Mašnik s povzdignjenim glasom začnó: *Oremus . . .* Posledno prošnjo: „*Temuč reši nas zlega!*“ strežniki s korom u imenu ljudstva molijo. Nekdaj je vse ljudstvo Oče naš s mašnikom vred glasno molilo; zdaj ga naj vsak saj tiho moli.

3. Tukaj mašnik ljudstvu odgovorijo: „*Amen! Reši nas, prosimo, Gospod Bog! vsih zlegov, preteklih, sedajnih in prihodnih, in na prošnjo sv. čestite vselej device in božje matere Marie, svojih ssv. apotolov Petra in Paula, Andrea in vsih svetnikov daj milostivo mir u naših dnéh, da bomo s pomočjo tvoje milosti podpirani vselej brez greha, in obvarovani vse zmote.*“

4. Pri tej molitvi primejo mašnik *pozlačeno plitvico*, se s njoj pokrižajo, jo kušnejo iz nježne ljubezni do Jezusa, kojega presv. telo na njo položijo. — Po tem kelh odkrijejo, u sv. poštovanju naj svetejše molijo, deržijo sv. hostio nad kelhom in jo na tri dele prelomijo, dva večá na zlato skledico položijo, s besedami: „*Po ravno tem Gospodu našem Jezusu Kristusu Sinu tvojem, ki s teboj živi in kraljuje u edinosti sv. Duha Bog*“ — Potem na glas dalej molijo: „*Skoz vse veke vekov.*“ (*Per omania . . .*) Strežniki odgovorijo: *Amen!*

5. Mašnik storiyo s tretjim naj majšim delom hostie 3 križe nad kelhom, ispusté ti kosček u presv. kerv, in molijo med tim: „*Mir † Gospodov bodi † vedno † s vami.*“ Ljudstvo jim po strežnikih odgovori: „*In s tvojim duhom!*“ Po latinsko: *Pax Domini.* — Potem molijo mašnik: „*Ta změš in posvečba telesa in kervi Gospoda našega Jezu Krista nam bodi, ki jo prejmemo, u večno življenje. Amen.*“ — *Lomljenje* presv. hostie pomeni ločitvo duše od telesa Jezusovega na križu. Mašnik ispusté en kosček presv. hostie u kelh: *duša Jezusova gre u predpekel*, pobožne očake tolažit, ki so odrešenja željno pričakovali. — Zdaj se začne četerti in posledni del sv. maše:

XVII. Obhajilo.

U sv. obhajilu Jezus našo živo věro obilno plača, in samega sebe nam u dušno hrano deli, da bi se popolnoma s nami sdružil.

1. Mašnik se globoko priklonejo, svoje oči proti Jezusu obernejo, se trikrat na persi vdariyo (*pri smerti Jezusovi jih veliko svoje grehe spozna*) in molijo: (*Agnus Dei.*) „*Jagne božje, ki odjemleš grehe sveta, usmili se nas! Jagne božje, ki odjemleš grehe sveta, usmili se nas! Jagne božje, ki odjemleš grehe sveta, daj nam mir!* — Da se trikrat na persi udarimo, spoznamo trikrat svoje grehe pred Bogom,

za ktere je Jezus naše klavno jagne zadostil; le po njem zaupamo odpušanje, ako s njim sklenjeni ostanemo.

2. Dosihmal so mašnik *molitve le k Bogu Očetu* po Jezusu Kristusu pošiljali, zdaj pa k sv. obhajilu *3 molitve k Jezusu Kristusu* oberneje; prvo molijo za brambo in mir *sv. cerkvi Jezusovi*, ker govore: (*Domine Jesu Christe.*) „*Gospod Jezus Kristus! ki si rekel svojim apostolom: Mir vam zapustim, svoj mir vam dam; ne glej mojih grehov, ampak vero svoje cerkve, in daj ji po svoji volji mir in edinost: kteri živiš in kraljuješ Bog skoz vse veke vekov. Amen.*“ —

U prvih časih kristianstva so vsi nazoči eden drugega *kušnili*, u znamenje, da eden drugemu odpusté in se ljubijo; torej se še zdaj *pri veliki pěti maši duhorniki* pred altarjem *objamejo*. Pri sv. maši za mertve se ta molitva opusti.

3. U drugi molitvi prosijo mašnik za *čistost serca*, da bi Jezusa vredno sprejeli, ter molijo: (*Domine Jesu Christe, Fili . . .*) „*Gospod Jezus Kristus, Sin živega Boga! ki si po Očetovi volji s sv. Duhom vred svet s svojo smertjo u življenje obudil, reši me s tim svojim presv. rešnim Telesom in svojo presv. kervjo od vsih mojih grehov in od vsih zlegov; daj, da se vselej držim tvojih zapoved, in ne dopusti, da bi se kedaj ločil od tebe. Ki s ravno tim Bogom Očetom in sv. Duhom živiš in kraljuješ Bog u veke vekov. Amen.*“

4. U tretji molitvi prosijo mašnik, naj jih Jezus *nevrednega obhajila*, naj večé nesreče obvarje, ter molijo: (*Perceptio . . .*) „*Gospod Jezus Kristus! užilje tvojega telesa, ktero se jaz nevreden človek prederzнем prijati, mi ne bodi u sodbo in pogubo, timveč naj mi bo po tvoji dobroti bramba in zdravje duše in telesa. Ki živiš in kraljuješ s Bogom Očetom u edinosti sv. Duha Bog skoz vse veke vekov. Amen.*“ — Te tri lepe molitve naj tudi nazoči u duhu s mašnikom vred molijo, ker tudi se oni po duhovsko obhajajo.

5. Zdaj mašnik s desnim kolenom pokleknejo in molijo presv. Telo Jezusovo, koje u roke prejmejo, se priklonejo u svoji nevrednosti in s vsim ljudstvom, koje strežnik s *zvončekom* opomni, trikrat, kakor stotnik u evangelju, rečejo: (*Domine, non sum dignus . . .*) „*Gospod! nisim vreden, da greš pod mojo streho, ampak reci le s besedo, in bo ozdravljena moja duša.*“ itd.

6. Zdaj storijo s presv. Telesom Jezusovim križ nad seboj, rekoč: (*Corpus . . .*) „*Telo Gospoda našega Jezu Krista naj ohrani mojo dušo u večno življenje. Amen.*“ — Ponižno in ljubezni vnet se mašnik pri-

klonejo in použijejo presv. Telo. „Jezusa iz križa isnétega v grob položijo.“

7. Ker so mašnik enokoliko Jezusa u svojem sercu molili in se mu zahvalili, odkrijejo *kelh*, se globoko priklonejo pred presv. rešno kervjo, s zlatoj skledicoj sv. drobntičice presv. Telesa poberejo, in u goreči hvaležnosti molijo: (*Quid retribuam.*) „*Kaj bom povernil Gospodu za vse, kar mi je dal? Kelh zveličanja bom vzel, in klicat u Gospodovo ime. Klicat bom vanj, oznanovaje njegovo hvato, in bom u zavetju pred svojimi sovražniki.*“ — Potem primejo mašnik *kelh*, storijo s njim križ čez se in molijo: „*Kerv Gospoda našega Jezu Krista naj ohrani mojo dušo u večno življenje. Amen,*“ in sv. kerv iz kelha spijejo. — Oh, koliko zevličanje s Jezusom popolno združenemu biti! „*S Jezusom biti je sladek raj, brez Jezusa biti je grozoviten pekel.*“ Tom. Kemp. Da bi mi vsi to veliko srečo občutili in hvaležno spoznali!

8. Mašnik *kelh* poplaknejo in molijo: (*Quod ore . . .*) „*Kar smo s ustmi prijeli, Gospod! naj nam bo s čistim sercom zaužito, in ti časni dar nam bodi večno zdravilo.*“

9. Mašnik operejo svoje perste, izmijejo *kelh* in molijo: (*Corpus tuum . . .*) „*Troje telo, Gospod! ki sim ga zaužil, in kerv tvoja, koja sim pil, naj se sklenu s mojim sercom; in daj, da ne bo madeža pregrehe u meni, ki so me čiste sv. skrivnosti pokrepčale. Ki živiš in kraljuješ u veke vekov. Amen.*“ — Potem popijejo vino in vodo, otérejo *kelh* s rutico in ga pogernejo; *grob Jezusov zapečatijo in s stražo obstavijo.*

XVIII. Duhovno obhajilo.

1. U starih časih so šli pri sv. maši vsi nazoči k obhajilu. Njih življenje je bilo sveto in brezmadežno, njihova ljubezen in gorečnost do Jezusa velika. Obhajilo kristianov je bilo torej ročno med mašoj, kakor se še zdaj veliki četertek godi. — Da ni ljudem predolgo čakati, se po navadi verni še le po sv. maši obhajajo.

2. Tudi sedaj še želi, prosi in zarotuje sv. mati katoliška cerkva svoje vërne otroke, da bi prav pogosto, kolikorkrat se le vredno zgoditi zamore, presv. rešno Telo prejeli; in če se bistveno ne zgodi, naj nazoči pri vsaki sv. maši saj sv. duhovno obhajilo prejmejo. Neki pobožni gospej je Jezus nekdam zlatu in sreberno posodo pokazal, in ji rekel, da u zlatej njene zakramentalne — u srebernej pa njene du-

hovne obhajila shranuje. Torej sv. Tridentinski sbor duhovno obhajilo visoko povzdiguje in ga vërnim serčno priporoča.

3. K duhovnemu obhajilu je pred vsim potreba 3 reči: *žive s gorečo ljubeznijo sdružene věre — stana posvečujoče gnade božje — in pa goreče želje Jezusa prijeti.* — Te tri čednosti k duhovnemu obhajilu se lekho u kratkej molitvi obudijo: „*Ljubi Jezus! jaz verjem, da si u presv. zakramentu pričujoč. Čez vse te ljubim. Iz ljubezni do tebe zgrevam vse svoje grehe; vekoma nočem več grešiti. Želim te u svoji duši pričujočega imeti. Ker te pa zdaj bistveno sprijeti ne morem, pridi saj s svojo gnado u moje serce. Ohjamem te, moj Jezus! kakor resnično pričujočega in se popolno sklenem s teboj. Ne dopusti, da bi se kedaj več tebe ločil. Amen.*“

XIX. Po obhajilu.

1. Ko so mašnik kelh pokrili, sklenejo svoje roke, se s glavijo globoko križu priklonejo u znamenje serčne zahvale in gredó na levo stran altarja. Da se mašne bukve na to stran sopet prenesejo, pomeni, da bodo ob koncu vsih časov tudi Judje nauk Jezusov sprejeli, in da se bo sopet njim svet evangelj oznanoval.

2. Mašnik molijo tako imenovano *obhajilno molitvo*, u koji se ljubezen in vsmilenje božje povzdiguje; mi se po njej k hvaležnosti budimo: *Kristus čestito od mertvih vstane.* Vzeta je obhajilna molitva iz kakšnega psalma ali pa od drugod iz sv. pisma, in se je u starih časih *med obhajilom ljudstva pëla*, ter je po posebnih svetkih mnogoverstna. Na svetek sv. reš. Telesa se moli: „*Kotikorkrat koli bote ti kruh jedli in pili ti kelh, bote smert Gospodovo oznanovali, dokler pride; kdor koli tedaj bo nevredno ti kruh jedel, in kelh Gospodov pil, bo kriv telesa in kervi Gospodove, alleluja.*“

3. Mašnik se vernejo k sredi altarja, ga kušnejo in se k ljudstvu óbernejo: *Kristus se po vstajenju apostolom prikaže s pozdravom: „Mir vam bodi!“* Tako tudi mašnik ljudstvo veselo pozdravijo, rekoč: *Dominus vobiscum!* — Mašnik grejo sopet k mašnim bukvam, in rečejo: *Molimo: (Oremus!)* Potem molijo glasno *poobhajilne molitve* u zahvalo za gnado sv. obhajila. Te molitve so tudi mnogotere po raznih svetkih ali praznikih. Na praznik reš. Telesa: „*Stori, prosimo te, o Gospod! da bomo skoz večni užitek tvoje božje natore nasiteni, kojega časno sprejetje dragega telesa in kervi tvoje pemeni; ki živiš in kraljuješ s Bogom Očetom u edinosti sv. Duha od vekomaj do vekomaj.*“ —

Strežniki s korom u imenu ljudstva *Amen* odgovorijo, kakor bi hotli reči: To želimo in prosimo, da se tebi, Oče! vsa čast in zahvala daja, in nas tvoja gnada krepča po vsih naših potah, po zasluženju Jezusa, in priprošnji tvojih svetnikov, s kojimi zdaj u sv. edinosti živimo.

4. Ko so mašnik te molitve zmolili, grejo k sredi altarja, ga kušnejo iz velike ljubezni do *Kristusa*, ki se svojim apostolom po vstajenju večbart prikaže; se obernejo in veselo sopet ljudstvo pozdravijo, rekoč: (*Dominus vobiscum.*) — *Gospod s vami!* ter se jim odgovori: „*In s tvojim duhom!*“

5. Zdaj se mašnik in vèrni poslovijo. Mašnik u slovo zapojejo: „*Pojdite, minula je maša!*“ Ljudstvo po strežnikih odgovori: „*Bogu (bodi) hvala.*“ Po latinsko: *Ite missa est!* — *Deo gratias!* —

U dnevih pokore in u postu se mašnik mesto tega poslovljenja k altarju obernejo in povabijo *ljudstvo*, naj še dalej *Bogu hvalo daja*, rekoč: *Zahvalimo Gospoda!* (*Benedicamus Domino!*) —

U takšnih dnevih se vèrni starih časov niso razišli, temuč so še k molitvi u cerkvi sbrani ostali. Ljubezen in hvaležnost prvih kristianov je bila tolika, da se od kraja daritve sv. maše niso več ločiti hotli; vedno bi bili radi pred obličjem božjim u njegovem sv. prebivališču ostali. — Pri černih mašah za rajne mertve se mašnik tudi hitro k altarju obernejo, rekoč: „*Requiescant in pace;* to je: *Naj počivajo u pokoju!*“ Pri sv. mašah za pokojne se živim blagoslov ob koncu vs. maše ne da.

8. Ko so se mašnik sopet k altarju obrnuli, naslonejo roke naj, in globoko nagnjen molijo: (*Placeat tibi...*) „*Naj ti dopade, sveta Trojica! opravilo moje službe, in daj, da bo daritva, koje sim nevreden človek pred očmi tvojega veličastva daroval, tebi prijetna, za me pa in za vse, ki sim njo za nje opravil, po milosti tvoji spravna. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.*“

9. Poln zaupanja, da je njihova molitva pri Bogu vslišana, kušnejo mašnik altar u znamenje ljubezni Jezusove, povzdignejo oči in roke proti nebesam, da bi čez ljudstvo blagoslov izprosili, hvaležno pred Bogom svojo glavo nagnejo, se obernejo k ljudstvu ga blagoslovit, in storijo čez taisto sv. križ rekoč: „*Blagoslovi vas vsegamogočni Bog — Oče, Sin † in sv. Duh. Amen.*“ — Tukaj ne blagoslovijo mašnik, ampak vsegamogočni, trojnoedini Bog, kakor je tudi Jezus svoje učence na oljski gori blagoslovil, preden se je iz pred njih oči k Očetu u nebesa podál.

Zdaj se obernejo mašnik na desno stran altarja, *posledni evangelj brat*. Je pa kak poseben posledni evangelj za brati, se mašne bukve še enkrat na desno stran prenesejo. Navadno se bere *zlati evangelj sv. Joana* od božjega bitja Jezusa Krista. Mašnik pokrižajo bukve in potem samih sebe s besedami: (*Dominus vobiscum!*) „Gospod s vami!“ — „*In s trojim duhom!*“ odgovori ljudstvo. Mašnik: „Začetek $\frac{1}{4}$ sv. evangelja po sv. Joanu.“ Ljudstvo po strežnikih odgovori: „*Slava tebi, Gospod!*“ in vsi se pokrižajo. — Potem molijo evangelj s sklenjenimi rokami, ki se glasi: „*U začetku je bila Beseda, in Beseda je bila pri Bogu, in Bog je bila Beseda. Ta je bila u začetku pri Bogu. Vse je po njej storjeno, in brez nje ni nič storjeno, kar je storjenega. U njej je bilo življenje, in življenje je bilo luč ljudi. In luč u temi sveti, in tema je ni zapopadla. Bil je človek poslan od Boga, kojemu je bilo ime Joanez. Ti je prišel u pričevanje, da bi pričeval od luči, da bi verovali po njem. On ni bil luč, ampak da bi pričeval od luči. Prava luč je bila, ktera razsvetli vsakega človeka, ki pride na ti svet. Na svetu je bila, in svet je po njej storjen, in svet nje ni spoznal. U lastino je prišla, in njeni nje niso sprejeli. Kotikor pa jih njo je sprejelo, jim je dala oblast božjim otrokom biti, jim, ki vérjejo u nje ime, ki niso iz kervi, ne iz volje mesa, ne iz volje moža, ampak iz Boga rojeni. In Beseda je meso postala, in je med nami prebivala, (in smo vidili nje veličastvo, veličastvo kakor Edinorojenega od Očeta) polna milosti in resnice.“ — Pri skrivnostnih besedah: „*In Beseda je meso postala itd.*“ mašnik do tal pokleknejo u znamenje dolžne molitve. H sklepu odgovoré strežniki u imenu ljudstva: „*Bogu hvala!*“ *Deo gratias!* — Pač, celo naše življenje bi imelo biti vedna zahvala za neizrečene obilne gnade ali milosti, koje po daritvi sv. maše prejmemo!*

XX. Od izpostavljenega presv. rešnega Telesa.

1. Kadar se *presv. rešno Telo* izpostavi, se naj s naj večo svečanostjo moli, kajti je tukaj Taisti skrit, pred kojim se vse kolenu priklanjajo. Kdor le more, naj poklekne ne s ednim kolonom, kakor so Judje u zasramovanje storili, ampak s obema u dolžno molitvo.

2. Vsi, če le znajo, naj *pesem k blagoslovu* skupej pojejo. Pri posebnih svečanostih mašnik latinsko pesem začno: *Tantum ergo* — potem: *Genitori, Genitoque* . . . to je: „*Večnemu Očetu hvala, —*

Hvala božjemu Sinu itd. *) „Solze so me polile,“ piše sv. Avguštin, „ker sim u Milanski cerkvi čudovito milo petje sbrane črede vernih slišal.“ Slovesno *cerkveno petje* je nebeška podbuja pobožnosti, je naj lepša molitva.

3. Ker mašnik s svetim rešnim Telesom *blagoslov delé*, *blagoslovi Jezus sam s svojo vsegamogočno roko svoje na križu odrešene vërne kristiane.*

4. *Zakaj gorí večna luč pred sv. rešnim Telesom?*

Opomni nas naj, da je večni Sin božji, *luč sveta*, ki je iz nebes prišla, tú pričujoč, naš božji učenik, ki nas je u vsi resnici podučil. — Večna luč v svetilnici pa tudi naj našo *gorečnost* do Jezusa u presv. zakramentu *pokaže in domesti.*

Kaj pomenijo mnogotere podobe angelov in svetnikov na altarju?

Vidimo v tih podobah *angele* u sv. strahu, zameknjene u molitvo in poštovanje vpodobljene — *svetnike* veselo moliti božjo ljubezen in Boga hvaliti za dodeleno svetost in izveličanje. Te podobe nam kažejo, kaj tú na altarju *ves nebeški dvor dela*, kder je Jezus, Jagne božje pričujoč. One nas opominjajo in nam kličejo: „*Kristiani! pridite! najte, na kolenih molimo Boga, Izveličarja našega!*“

Kako se ima vërni kristian pri sv. maši prav obnašati?

1. Dobro paziti ima na *4 dele sv. maše*; pri sv. evangelju stati — od povzdigovanju do obhajila, če mogoče, klečati, za drugo pa sedeti ali stati, če sv. rešno Telo ni izpostavleno.

2. K sv. maši se naj sploh *žalosten del roženkranca* moli; pri *4 poglavitnih delih* se pa naj nekoliko preneha, in dober namen stori.

3. Kdor čitati zna, naj opravi pobožno *mašne molitve*. Naj boljše so tiste mašne molitve, koje mašnik molijo. Preveč s mašnimi bukvicami spreminjati ni dobro; naj bolje je, ako tiste molitve tako dolgo moliš, da jih že iz glave znaš.

4. Kdor ima *gerlo za peti*, naj mašne pesmi s peveci vred poje, sosebno pa pšsem k žegnu in pridgi. Lepo *petje* je *drojna pobožnost.*

Kaj se ima ob nedelah in svetkih doma storiti, ako se u cerkvo ne more?

Tudi doma si dolžen sv. mašo s vernimi u cerkvi obhajati, in scer takole:

1. Ko pride čas farnega opravila, *oberni se in glej proti farni cerkvi*, ter stopi u duhu u sredo med sbrane farnane.

*) Ille dari potest ultima benedictio.

2. Vzemí *molitvene bukve* ali *roženkranc* (molek) u roke, in opravi mašne molitve. Slišiš *zvon* poglavitne dele sv. maše naznanovati, je tolikaj boljše.

3. Pridejo ljudje od službe božje domu, poprašuj, prosi jih, naj ti *kaj od pridge* povedó. Tako si tudi doma drugo cerkveno zapoved dopolnil. Cel svet je Bogu posvečen tempel, vsako pobožno keršansko serce je tako njegov altar. Ravno to imajo storiti, ki morajo u *takšnih dnevih na potu* biti.

In zdaj, ljubeznivi! ali ste dobro zastopili, kaj velikega je daritva sv. maše? ali ste zapomnili, kako pri sv. maši biti morate, da vam bo u zveličanje?

Terdno zaupam, zakaj drugač *jedra sv. keršanske věre* ne poznate. Sv. Anguštin govori: „Dasiravno je Bog neskončno moder, nam ni vedel nič boljšega dati; dasiravno je vsegamogočen, nam ni imel nič večega dati, kakor to presv. daritvo, kder se Jezus, Sin božji sam za nas u dar prinese.“

Oj čudež ljubezni! kđe je ljudstvo na dalni zemlji, ki bi takšno daritvo imelo, kakor jo mi katolički kristiani imamo? Ne Judje, ne pagani, tudi lutrani nimajo te daritve; studenec milosti se jim je posušil, ki za nas neprenehoma teče. — Kar gledajo *izvoljeni u nebesih od obličja do obličja*, — to imamo mi na zémli u čudoviti skrivnosti presv. mašne daritve. — Gotovo bi prav pobožni, sveti in zveličani bili věrni kristiani, ako bi to presv. daritvo prav razumili in vredno obhajali! „*Torej naj bode vekoma hvalen in češčen Jezus Kristus u presv. zakramentu sv. rešnega Telesa. Amen.*“

Opomba. Končno bi bilo prav, ko bi se vernikom kaka primerna dogodba povedala. Čudno lepa se najde u knjigah: „*Razlaganje dopoldanje očitne službe božje*“ od Antona Pekeca, str. 72—74. Drobince II. str. 181. IV. str. 103.

II.

PRIDIGE OSNOVANE

ZA GODOVE SVETNIKOV SPLOH. *)

A. Godovno apostola.

I. Apostolstvo je naša dolžnost.

Jaz sim vas postavil, da greste, in sad obredite, in da vaš sad ostane. Joan. 15, 16.

1. Dvanajst stebrov je Kristus postavil, na nje pozidal svojo sv. cerkvo — izvolil 12 apostolov, in jih po svetu poslal, rekoč: „Niste vi mene — timveč jaz sim vas izvolil.“ — Joan. 15, 16. — Med njimi stoji tudi sv. J. kojega častito godovno obhajamo. — —

2. Dvanajst ribičev je toliko dežel prehodilo — narodov preobernilo — razširalo božje kraljestvo! „Po vsej zemlji je šel njih glas, itd.“ Rim. 10, 18. —

3. Tudi nas hoče Jezus apostole imeti, rekoč: Jaz sim vas postavil — itd. — Tudi mi imamo sv. apostola J. posnemati. Naše djanje mora biti apostolsko. Premislimo:

*) Večidel pride na nedelo god svetnika ali svetnice božje, ki prav lep evangelj ima, kojega vrní malokdaj slišijo. Kakor ga sv. kat. cerkev pri sv. maši po latinsko prvega brati da, naj se čita tudi na predižnici po domače, in posneme iz njega u pridigi dostojn nauk, pa tudi u živo pokaže u življenju svetnika ali svetnice, kterega god se ravno obhaja. Nadjam se, da boče to Bogu in izvoljenim u večo čast, vrnim pa u izvolicanje bití. Ljubi bratje, poskusite!

I. *Zakaj?* II. *Kako?*

Daj nam Bog to po izgledu in prošnji sv. J. prav spoznati in dopolniti!

I. Ko je Kristus na gori, v molitvi prenočil, je potem 12 apostolov izvolil, in jih po svetu poslal. Tudi za nas je molil — tudi nas je poslal, naj bi širili božje kraljestvo, skerbili za božjo čast in za izveličanje duš po svojem stanu: To apostolsko delo je naša *dolžnost*:

1. *Ker smo kristani* — otroci božji — kraljestva božjega udi. Slab deželán, ki za blagost domovine ne skerbí! — —

2. *Ker Bog želi*, naj bi vsi ljudje izveličani bili. I. Tim. 2, 4.

3. *Ker je cena izveličanja velika*. „Med božjimi deli je naj večí: Bogu pomagati duše izveličati.“ Sv. Dioniz.

4. *Ker je plačilo za to ravno tako veliko*. Ko je Peter Kristusa vprašal. „Kaj bomo za to imeli? itd.“ Mat. 19, 27 — 29. — O velika čast! — sreča poslanec — apostol božji biti! — Niso se torej apostoli obotavljali, marveč vse zapustivši so za Kristusom šli. — Ravno to visoko dolžnost imamo mi vsi. Dopolnili jo bomo:

II. *Kako?* Veselo sta sv. Peter in Andrej — Jakob in Joanez za Jezusom šla ljudi lovit za nebeško kraljestvo! — S kolikim pogumom grejo misionarji u ptuje kraje — med divje ljudi, jim luč prave vére prižgat! — — — Mi imamo po svojem stanu.

1. *Vsim lep izgled dati*. „Vi ste luč sveta; naj se sveti itd.“ Mat. 5, 14 — 16. Naše djanje naj oznanuje u hiši — soseski — deželi živo véro. — — —

2. *Učiti nevedne* — *svariti grešnike* — tolažiti žalostne — svetovati dvomnim — opominati — kregati podložne — prositi prejpstavljene, naj bo prijetno alj ne, iz ljubezni — — vse to je apostolsko delo. Tako boš oče apostol svoje hiše — župan svoje srenje itd. „Niste gostači in ptujci, timveč itd.“ Efež. 2, 10 — 20. Kako gerd je *izgovor Kajnov*: „Jeli sim jaz varh svojega brata?“ — Kako nekeršansko je, se zamčre bati! — Ali so se apostoli tudi vsega tega bali? Djanj. ap. 5, 29 — 41. — Oh kolikokrat — kako lahko bi bil tudi jaz apostol, pa nočem! — Kje je moja ljubezen do Boga in bližnega? — Kje hvaležnost do apostolov, ki so za izveličanje naše toliko storili! —

3. *Misionarjem pomagati* skoz molitvo in milošno. Kako radi so pomagali prvi kristiani apostolom! Svoje lastine so prodali. — Koliko

so Filipani sv. Paulu storili! — Veliko kristianov je spremljalo apostole po njih potih. — Iz *Solnograda* so pošiljali zidarje in druge umetnike u naše kraje. — Ravno to smo dolžni storiti zamorcem tudi mi. — Da se pa to ložej zgodi, je dobro

4. *Stopiti u bratovščino Marijno misionom u Afriki* — u braterno sv. *Leopolda*, misionom u Ameriki pomagat. — Kako lahke so dolžnosti! — Kako veliki so dobički! „Kdor vas sprejme itd. Mat. 10, 40—42. (Vidi Drobince 1851; stran 4—14.)

Kako veselo bo pripeljal sv. apostol J. množice vernih, ktere je nebeš. kraljestvu pridobil! — Kako bodo spremljali sodni dan keršeni zamorci svoje misionarje! — Koga boš pa kaj ti pripeljal? — Svoje domače, ako si jim apostol bil. Tudi zamorci ti bodo hvaležno roke podajali, če si jim u nebesa pomagal. — Jezus, ki je tudi nas postavil, da gremo (kakor apostoli) in sad obrodimo, bo tudi nam stotero povernil in večno življenje dal. Amen.

B. Godovno evangelista.

II. Kako za dobre duhovnike skerbeti.

Žetev je velika, ali delavcev je malo. Prosite Gospoda žetve, da pošle delavcev u svojo žetvo.
Luk. 10, 2.

1. Vesel glas so popisali sveti evangelisti od božjega kraljestva — Po vsem svetu so ga razglasili, kakor jih je Kristus poslal, in jim ukazal, rekoč: „U ktero hišo pridete itd.“

2. Kako lepo je to dopolnil sv. J. evangelist, kakor se u njegovem življenju čita. —

3. Ravno ti vesel glas oznanujejo — ravno to srečo vërnim prineso duhovniki, božji poslanci. — Oh, naj bi ljudstvo tudi spoznalo, kolika je:

I. *Sreča, dobre duhovnike imeti.*

II. *Dolžnost, za dobre duhovnike skerbeti.*

Žetev je velika itd.

I. *Sreča.* Srečni otroci, ki skerbneoga očeta imajo. — — Torej jim pogosto oče žuga, rekoč: „Le čakajte deca, da mene ne bo! Radi

bi me ubogali, pa me ne bote imeli! — — Očetje vërnim so tudi duhovni, ki so jih kerstili, jim skerbeli za kruh večnega življenja. „Imej nas vsak za Kristusove služavnike... U Kristusu Jez. sim vas jaz skoz evangelj rodil.“ I. Kor. 4, 1. 15.

2. Blagor *učencem*, ki dobrega *učitelja* imajo. — Jezus pošilja svojim ovčicam pastirje, ki jih vodijo na zdrave spašnike izveličanskega nauka u cerkvi, u šoli in drugih raznih priložnostih. „Srečne oči, ki vidijo itd.“ Luk. 10, 23. Kako se ljudem godi, kojim Bog učitelje vzame, poglejte neverne Turke; — alj jim krive učenike dopusti; poglejmo krivovërce! —

3. Srečni so *popotniki*, kateri imajo modre *voditele*, kakor mladi Tobija Rafaela. — Takim se ni bati, da bi si zaišli; in če padejo, da bi ne vstali; voditel skerben jim roko poda. Ravno tako duhovni mladenčem in deklïčem, starim možem in ženam. „Glej, pošljem ange-la — — da te pripeljà u kraj, kojega sim ti namenil; itd.“ Mojz. 23, 20—23. „Ako pa slepec slepeca vodi, itd.“ Mat. 15, 14.

4. Blagor *bolniku*, ki umetnega *zdravitela* najde. — Srečnejši so še grešniki, ki dobre spovednike imajo. Koliko na duši smertno bolnih je ozdravil sv. Francišk Zalezian! — Koliko na duši mertvih je oživel sv. Filip Nerej, neutruden spovednik! — Koliko so oživali za nebesa tudi vaši spovedniki, je le Bogu znano. — Bodi pa tudi Bogu potoženo, da se vsa ta sreča tako malo spozná, in tako slabo dopolni.

II. *Dolžnost za dobre duhovnike skerbeti*. „Žetev je velika, itd.“ Luk. 10, 2. Kako skerbeti?

1. *Odgójiti nadepolne mladenče* za duhovski stan. — Na Koroškej je stara navada, novomašniku poiskati duhovske starše. Oče mu preskerbi zunajno obleko od nog do glave, mati mu omisli potrebno perilo; tudi bratje in sestre ga odarujejo po svojej moči. — — Lepa je taka šega; — pa še veliko lepša, mladenča u strahu božjem rediti, mu od mladih nog veselje za sveti stan delati, in če ima glavo prebrisano in serce blago, mu u šole pomagati. Nadepolnega študenta imeti je za celo žlahto naj večã čast; — novega mašnika k altarju peljati je za starše naj viša sreča na sveti. — To de šiba novo mašo pòje. — — Kaki je studene, taka voda iz njega izvira. Je veliko poštenih duhovnikov u ednem kraju, so tam pobožni kristiani doma; kjer se malo duhovnikov rodi — boš najdel malo bogaboječih ljudi. „Dobro drevo — dober sad; slabo drevo, — slab sad.“ Mat. 7, 16—18. „Kakor ljudstvo, itd.“ III. Mojz. 24, 2.

2. *Pomagati pridnim mladenčem*, da se izšolajo u svetih vednostih in čednostih. — Sveta kat. cerkev je ukazala u Trident. sboru (seja 23, poglavje 18) semenišča za odgojo mladih duhovnov u vsakej škofii vtemeliti. — Věrni so dolžni škofam pomagati mlade duhovne rediti — dare deliti, bodi si u denarji, alj u drugem blagu vbogaime. — Tako bodo dobri duhovniki prirastli, — dobrotnikom še na smertni postelji povernili, še lepše pa Jezus, ki je obljubil: „Kdor kolj da itd.“ Mat. 10, 42.

3. *Dajati duhovnikom*, kar jim gre. — U stari zavezi je Bog svojim namestnikom u prevžitek desetino in darila ljudstva odkazal. IV. Mojz. 18, 19—21. Hebr. 7, 5. Po zvestobi desetine je obljubil Bog svojemu ljudstvu blagodar. — U novi zavezi je odkazal Jezus svojim učencom u prevžitek ljubezen in radodarnost věrnih, rekoč: „U ktero hišo kolj pridete — itd.“ Luk. 10, 7. „Ne věste, da kateri altarju služijo, se tudi s altarjem delé?“ I. Kor. 9, 13. I. Tim. 5, 17. — Kako skerbni so bili nekdajni kristiani mašnike obilno oskerbeti! — To pričajo duhovski zapisani dohodki. — Kako gerdi so mnogi sedajni kristani, ki išejo mašnikom to prikratiti, kar so jim dedi sporočili. — Ne bo jim dobre žetve prineslo. „Kar si duhovniku vzél, boš pa vojaku dal.“ Sv. Aug.

4. *Za dobre duhovnike moliti* in se postiti. — Kadar so sv. Paula in Barnaba posvetili, se je cela kerš. srenja u Antiohii postila in je za nju molila. Djanj. ap. 13, 2. — U sedajnih časih pa sv. cerkev vsake kvatre věrnim naroča, naj bi si skoz molitvo in post dobrih dušnih pastirjev izprosili. Moliti za novomašnike je sosebna dolžnost, kedar se posvečujejo, alj pa novo mašo pojó. Dobri duhovniki so naj dražji dar božji — slabi pa naj strašneja šiba. Jer. 5, 31. 30, 12—13.

Kako želijo divji zamorci duhovnikov (černosuknarjev)! — Po cele dni pošlejo prosit jim misionarja dati. — Pri nas jih vsaka duhovnija imá — po ednéga, po dva in več; kako malo jih pa věrni gostokrat obrajtajo! — Dopolnile se bodo besede Jezusove: „Došli bodo od sončnega izhoda do zahoda, itd.“ Mat. 8, 11 — 12. — „Svojim namestnikom je Kristus izročil klüče nebeške.“ — Luk. 10, 16. Amen.

C. Godovno mučenika škofa.

III. Od hoje za Kristusom.

Kdor ne nosi svojega križa, in ne hodi za menó, ne more moj učenec biti. Luk. 14, 27.

1. *Dve poti* nam je Kristus u večnost pokazal: vozko stezo u nebesa — široko cesto u pekel. Mat. 7, 13—14. Po pervej nas Jezus vabi za seboj, rekoč: „Kdor hoče za menoj itd.“ Luk. 6, 23. — Po drugej nas vleče hudoben svet, rekoč: „Pridite, uživajmo itd.“ Modr. 2, 6 — 20.

2. Po vozkej stezi je hodil sv. J. mučenik, in je srečno za Jezusom u nebeško kraljestvo došel. — Po katerj poti hočemo pa mi hoditi — kamo priti — čigavi učenci biti? „Kdor ne nosi itd.“ —

3. Postojmo danes na poti svojega življenja, premišlevaje

I. *Izgled prave hoje za Kristusom*, ki nam ga sv. J. škof in mučenik daje;

II. *Posnemo prave hoje za Jezusom*, kakor nam Jezus naroča. — „Bratje! ravnajte se po meni itd.“ Filip. 3, 17—19. Tako nas kliče sv. J., kojega svet god obhajamo. Poslušajte!

I. *Izgled sv. J.* — Kakor se mlado drevo nagne, bo rastlo staro drevo. — Kamor se děte naravná, totaj človek večidel vse svoje žive dni hodi — totaj pride. To nam pokaže sv. J. mladost. — — — Kolika dolžnost je staršem *otroke od mladih nog za Kristusom peljati!* — Staro drevo vlomilo — pa poravnalo se ne bo. „Mladeneč od pota, kterege se je navadil, itd.“ Prip. 22, 6.

2. Sadunosno drevo je potreba čediti, mu divje vëje obrezovati, da ga ternje ne zaraste. — Tako je Bog tudi sv. J. skoz terpenje za Kristusom vodil po stezi popolnosti. — — — Kako voljno — serčno je sv. J. preganjanje — muke in smert prebavil! — Kadar tudi nas *križi in težave zadenejo*, po izgledi sv. J. jih *voljno prestopimo*, ter ne pozabimo, da onim, ki Boga ljubijo, vse u dobro izide. Rim. 8, 28.

3. Drevo, ki *dobrega sadu* ne prinese, bo posekano itd. Mat. 7, 17. Blagor pa mertvim; itd. njih dela gredó za njimi. Skriv. raz. 14, 12. Koliko dobrega je sv. J. skerben dušni pastir storil! — — — Koliko

dobrega je vërnim prinesla njegova stanovitnost in častita smert! — Njegova prelita kerv je bila sême kristianov. — Kolika je tudi njegova čast u nebesih, pa tudi u sv. kat. cerkvi na zemlji! — Kako mogočna njegova priprošnja! — O sv. J. izprosi nam

II. *Pravo posnemo za Jezusom.* „Nas veselî častite godove mučnikov obhajati; naj nas ne grozi njih izgledu posnemati.“ Sv. Aug. Kakor oni — hodimo za Jezusom tudi mi. K temu pa nam je potreba:

1. Svoje *serce posvetnim stvarém odtergati* in na nebesa obrniti. „Kar je zgorej, išite, itd.“ Kol. 3, 1—2. Kamo bi bil sv. J. prišel, ako bi bil le po časnem blagu — po dobrotah — po minjoči časti hrepenil? — Kaj bo s tebo lakomnik — nečistnik — požrešnik? „Svet, in vse nja poželjenje preide, itd.“ I. Joan. 2, 16—17. Kviško svoje serca! — „Kder je vaš zaklad, bo tudi vaše serce.“ Mat. 6, 20 — 21.

2. *Se posvetnim stvarém odpovedati*, ktere bi nam hoditi za Kristusom branile, kakor Jezus u dan. sv. evangelju naroča. Luk. 14, 26 — 27. — Na svetu smo popotniki; posvetne stvari — pogosto clo starši in žlahta, so nam včasih na poti, da za Jezusom ne moremo. „Kdor njih bolj ljubi, ko mene, ni mene vreden.“ Mat. 10, 37. Kristus nam ne velî roditelje alj pa žlahto sovražiti, ampak njih ne poslušati, če bi nas silili zoper sveto božjo voljo očividno ravnati; — nam ne zapoveduje posvetno blago zametovati — ne prepoveduje poštenega veselja, itd.; timveč vse posvetno tako uživati, da večnega ne zgubimo, in ako posvetnega kaj zgubimo, s poterpežlivim Jobom reči: „Bog je dal, Bog je vzel itd.“ Job. 1, 21. — Tako je storil sv. J. — — Tako je storila sv. Felicita. Djanje Sv. I. 218. — Tako so storili vsi mučeniki; — imamo storiti tudi mi, če ne poprej, posledno uro, ako hočemo za Jezusom priti. K temu nam je potreba:

3. *Da sami sebe zatajimo*, in tako rekoč sami sebe zapustimo u časnem, da srečno večno dosežemo. — Ni toliko težavno zapustiti, kar je našega, pa huda, huda je zapustiti sami sebe,“ pravi sv. Gregor. To je naj večî križ; pa tudi ti križ zapové Kristus zadeti. Luk. 14, 27. Premagati mormo svoje meso — tudi kerv prelitî za Jezusa. Terpeti še toliko krivico — bolezen, tudi grenko smert za Jezusa in za izveličanje svoje. To je mučeništvo, ktero tudi nas čaka. Bodimo

pripravljeni, kakor sv. J. Le skoz časno terplenje se doide za Jezusom u večno življenje. „Menim, da to terplenje itd.“ Rim. 8. 18.

Kako zvesto je hodil sv. J. za Kristusom! — Kako pohlevno je nosil svoje križe in težave! — Tako nosimo vsak po svojem tudi mi svoj križ za Jezusom. Hoja za Jezusom je kraljeva pot svetega križa. Amen.

IV. Od zatajbe samega sebe.

Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe, naj svoj križ zadene, in hodi za menoj.
Mat. 16, 24.

1. Kako težavna je bila vojska Jezusova s hudičem — grehom in peklom! — Kako veličastno je premagal Kristus vse svoje sovražnike, ter je svojim djal: „Na svetu bote britkosti imeli; pa zaupajte: jaz sim svēt premagal.“ Joan. 16, 33.

2. Kak hud boj so tudi vsi zvesti učenci Jezusovi imeli! Hebr. 11, 37. — Srečno so s Jezusom premagali, in zdaj s njim kraljujejo, kakor sv. J., kojega častito godovanje danes obhajamo, ter Boga hvalimo, kateri mu je toliko čast doseči dal.

3. Ravno to vojsko za neb. kraljestvo imamo tudi mi. Ali bomo srečno zmagali toliko sovražnikov svojih? — Lehko, naj le naj hujšega nasprotnika — sami sebe — premagamo. „Ako hoče kdo itd.“ Učimo se danes po izgledu sv. J.

I. *Kaj se pravi samega sebe zatajiti.*

II. *Kako potrebna je sama svoja zatajba.*

III. *Ktero orožje moramo imeti, če hočemo sami sebe premagati.*
„Vec velja, kdor sam sebe premaga, kakor on, ki mesta in kraljestva užuga,“ uči sv. Duh. Na noge, vojšaki Kristusovi! Poslušajte!

I. *Samosvoja premaga.* Vsak človek ima dušo in telo — um alj pamet, ki dobro spozna, pa tudi telesno (meseno) poželenje, ktero na hudobno uleče. Gal. 5, 17. — Telesni počutki in nagoni po premoženju, uživanju in posvetnej časti so dobri in tudi potrebni, dokler se po volji božji.

2. Nas slabe razvade premagajo, da uma (pameti) ne poslušamo, in naše serce pregrešne *strasti* tako stratijo, našo voljo popačijo, da na sveto voljo božjo ne porajtamo, smo gerdi sužni svojega pregrešnega poželenja. Godí se nam po besedah sv. Jakoba 1, 14—15. — Podobni smo mornarju, ki je vsred morja veslo zgubil — vozniku, ki je divjim konjem berzde prepustil.

3. Tako se je *Evi* godilo. I. Mojz. 3. — Tako je *Ezau* za skledo leče svoje pavenstvo predal. I. Mojz. 25, 29 — 34. — Tako preda *skopec* za denar, ko Judaž Iskariot — *pijanec* za kupico vina — *prešestnik* za smradljivo veselje svojo dušo. — Taka se tudi nam godi, ako sami sebe ne premagamo, svojih počutkov u strahu nimamo — nagonov po volji božjej ne ravnamo — pregrešnih navad neopustimo, hudobnih strast ne zateramo — sami sebe ne zatajimo. — „Toliko u dobrem napreduješ, kolikor sam sebe premagaš.“ Tom. Kemp.

II. *Kako potrebna je nam samosvoja zmaga*, in kako malo jo obrajtamo! — Kar je hudič perve starše premagal, je u *človeku boj* naredil. Rim. 7, 14 — 24. Kar dobro od hudega ločimo, u sebi veden boj med hudim in dobrim čutimo. Rim. 7, 22 — 23.

2. Sami lahko spoznamo, da *srečno živeti ne zamoremo*, če *svoje-ga poželenja ne premagamo*, ktero nasititi ni. — Kako boš pohleven — ponižeu — čist — priden — *zadovoljn*, ako se premagati, zatajiti ne znaš? — Kako bi se poboljšal — spokoril, dokler nisi sam svoj gospodar? — Kako bo kdo izveličan, ako ni navajen poterpeti, ne svojega križa voljno nositi, ki je ključ do neb. veselja. Mat. 16, 27.

3. Hudoben *Kajn* ni svoje jeze premagal, in obupal. I. Mojz. 4, 6 — 13. — Sv. J. mučenik je sam sebe zmagal, in dosegel diko nebeško. — Le premaga samega sebe razterga peklenške verige hudobnih navad, dodeli prostost božjih otrók — prinese nezvenliv venec večnega življenja, kakor sv. J. „Oh jaz nesrečen človek! Kdo me bo rešil telesa smerti? Gnada božja po J. Kr. G. n.“ Rim. 7, 24 — 25. — Hočemo pa s božjo pomočjo premagati, moramo imeti

III. *Duhovsko orožje*, kojega sv. Paul priporoča. Ef. 6, 11 — 18. — Verh tega nam je potrebna:

1. *Samosvoja spoznava*. Vsak človek ednega poglavitnih grehov u svojem sercu, naj nevarnej sovražnika ima. Jak. 1, 13 — 14. — Kdor svojih razvad ne spozná, jih tudi premagal ne bo. —

2. *Zogiba pregrešnih priložnost in pobég iz nevarnost*. — Misli kako si slab, in se u nevaršine greha ne podáj; u nevarnosti

zaupaj u božjo pomoč, in se serčno voskúj. „Vse premorem itd.“ Filip. 4, 13.

3. *Molitva in pa post* premagata vse napade hudičeve. Mat. 17, 20. — U ti nam je priporočil Jezus molitvo. Mat. 26, 41. Kratke molitvice in izdihleji so ognjene pšice za sovražnika, ki nas zalezuje.

4. *Stanovitna vaja* od mladih nog. — Vojska se sačne, kedar se otrok izčajma, in se končá, kedar človek slovo vzeme od tega sveta. Job. 7, 1. — Kdor se premagati u mladosti privadil ni, se bo u starosti težko naučil. Stara navada, železna suknja. — Kdor do konca zvest ostane, itd.“ Mat. 10, 22; kakor sv. J. —

Preljubi! naša *vojska je huda*, pa ne tako, kakor je bila sv. J. in drugih sv. mučenikov. „So zmagali oni in one, zakaj pa mi ne.“ Sv. Aug. — Naša *krona je lepa* u nebesih; pa ne bo venčan, kakor on, ki preinaga. II. Tim. 2, 3 — 5. — Naša *vojska je kratka* — naša *slava bo večna*. Sv. J. isprosi nam jo! Amen.

D. God mučenika ne škofa.

V. Od dveh sovražnikov domačega mirú.

Človekovi sovražniki bojo njegovi domači. Mat. 10, 36.

1. Ko je bil *pervi greh* storjen, je pravi *mir* človeštvo zapustil. Iz. 57, 21. — *Rojen je bil Jezus*, gospod mirú, in angeli so pri njegovih jaslicah peli: — „mir na zemlji ljudem.“ Luk. 2, 14. — In ko je *svēt zapustil*, nam je ljub mir izročil: „Mir vam zapustim, itd.“ Joan. 14, 27. Kako pa Jezus u denaš. sv. evangelju govori: „Nikar ne mislite, itd.“

2. Jezus je prišel preganjat *sovražnike pravega mirú*; — prinesil je meč za take, kateri prav mir moré, in ljudem nepokoj delajo. — Take sovražnike vkročati je vsakega kristiana dolžnost, — kakor je sv. J. — storil, kojega svet spomin danes obhajamo. —

3. Kteri so oni sovražniki pravega mirú? Jezus odgovori: „Človekovi sovražniki so itd.“ Izmed njih veliko — dveh naj hujših sovražnic omenim, ki nam sladek mir s Bogom, s bližnim in s našoj vestjo podčrate.

I. *Navadna kletva*. II. *Ponočna voglarija* alj vesovanje. Perva nam pekel odpre, druga nas u pekel zapre. Sv. J. prosi za nas, da ju srečno premagamo!

I. *Kletev*. Greh je ločil človeka od Boga, in kletvo učinil; — skoz odrešenje Kristusovo je došla sprava s Bogom, se je povernil na ovo zemljo blagoslov in mir božji. — Ti mir podera — blagoslov odganja:

1. *Preklinjevanje* in rotenje, gerda navada sirovih ljudi naj svetejše reči oskrunjati — božje stvari hudiču izdajati in zavezovati svojo dušo u pogubljenje skoz priduševanje. — Starši kolnejo vpričo otrok — otroci se kleti od lastnih roditeljev naučé, — hlapci preklinjajo živino, če jim prav ne vleče — hrano, ako jim ni po volji. — Sosedu kolnejo, ako ptuje živinče na njih zemljo stopi, rokodeli, kadar jim delo od rok ne gre. — Tako postanejo kerš. hiše, vesi, okoljice šole pekla; u pekli je kletev domá.

2. Kletva je *ključ pekla*, iz kojega čez preklinjavce vse hudo pride. — Mladina se pohujša in čedalje bolj srova prihaja; — napoveduje hudo jezo, tepenje in morije. Zato Jezus priimkovanje tako ojestro prepoveda. Mat. 5, 22. —

3. Pekel se odpre, in vse hudo pride prej alj šlej nad preklinjavce — cele hiše in okoljice, kder je kletva doma. (Danica 1850, stran 52.) — Naj strašnej je, ako mati alj oče svojo lastno deco zakolne, kakor nam sv. Aug. pripoveda, pa tudi sv. Duh poterdi, rekoč: „Očeta blagoslov otrokom hiše podpéra, matere kletev jih pa podéra.“ Sir. 3, 11. — Strah je, kar sv. pismo pravi: „Kadar hudobec hudičuje, svojo dušo zakolne.“ Sir. 21, 30. — „Preklinjevci ne bodo neb. kraljestva dosegli.“ I. Kor. 6, 10.

4. *Kletve* u hišo — u sosesko *varvati* je naj večá dolžnost gospodarjev in gospodinj, da se med seboj ne prepirajo — otroke za vsako kletvico ojestro postrahujejo, družino kleti odvadijo, kakor moder kmet hlapca Martina. (Pripovedi Nro. 75.)

Kakor molitev nebesa — odpira kletev pekel. Za kletvoj nesreča gre, kakor senca za človekom.

II. *Ponočna voglarija*. Vsaka noč ima svojo moč človeka u nesrečo pripraviti, posebno ponočevanje — košata mati nesramnega znanja — tepenja in kervavil bojev. „Vse to je ura in oblast teme.“

Luk. 22, 53. — Kder so ponočniki domá, tam ljubi mir ne prebiva; oni se luči bojé, kajti zo njih dela hudobne.

1. Ponočniki so *postopavci in lenuhi*; po noči vesujejo — podné pa dremlejo; po noči hudobo uganjajo — pijejo — se gerdo šaliyo, podné pa spijo — zaniči.

2. Ponočniki so *učeniki in učenci* pekla. Sveta groza mladenča obide, ko pervokrat o černi noči izpod domače strehe voglarit gre; serce mu u persih kluje, kedar med derhal sovražnikov Jezusovih pride, ki grejo kakor peklenski beriči nedolžnost lovit. — Vest ga svari, pa hudobna derhal mu jo s smehom zaduši. — U kratkem zapeljjan — bo drugih zapeljivec — dereča zvér. Lepo sv. Duh opominja: „Ne hodi u take dobre volje, ne male, ne velike, u kojih se greši.“ Sir. 18, 30 — 32. Tudi sapa ponočnikov je nedolžnosti kužna.

3. Ponočni vlačugarji so *razbojniki svete sramožljivosti*, in njene sestre, svete čistosti *vbijavci*. Po tatinsko hodijo pod okna stat, po voglih lazijo na pojate in skedne; in dokler ljudje spijo, ponočniki nedolžnost umorijo — delajo dušne rane, koje ne pocelijo vse žive dné. — Torej so nevěrni Rimci mladini ojstro prepovedali po noči brez varha izpod domače strehe hoditi, kajti je noč cvetoči mladosti nevarna, in ponočna voglarija poštenemu vědenju smertna sovražnica. — Sveti cerkveni očaki imenujejo ponočno vesovanje gostijo peklenske kače, nedolžnosti past, strupno drevo greha, in smerten boj umirajoče nedolžnosti. — Ponočnikom hudič za petami hodi in njihove stopinje šteje.

4. Ponočniki so poštene mladine, čistih mladenčev in nedolžnih devic *pogrebniiki*. — Kder se po noči vriska, pa malo moli — po vesih in ptujih ljudskih strehah lazi, tam ni poštenih fantov, ne devic, veliko pa fačekov, pijancev, tatov in razbojnikov; tak nesrečen kraj je druga Sodoma. — Ponočevanje je ravna pot rabelnu u roke — gladka cesta u pekel. Pred enim letni je mlad razbojuik na morišu sam povedal, da se je po voglarii vsega hudega naučil, in pod rabeljski meč prišel.

- a) *Mladenči!* vi ste otroci svetlobe, itd. I. Tes. 5, 5 — 9. Ne izgovarjajte se: Saj ne včnimmo hudega, itd. „Kdor nevaršino ljubi, itd.“ Sir. 3, 27. Vaš angel vas zapuša, in skušnjava vam hude misli in želje napravlja. „Oblecite se z božjim orožjem, itd.“ Ef. 6, 11 — 12.

- b) *Dekleta!* ne dajte se ponočnim prijatelom vjeti; oni so prijatelji teme, njih dela hudobne. Branite se, kličite na ves glas: tolovaji so došli; pomagajte! „Kdo ogenj u nederjih imel, itd.“ Prip. 6, 27 — 35,
- c) *Očetje in matere*, ki ognja varjete, in vrata skerbno zapčrate — tudi ponočnikom jih zaklenite, in ne dajte tatom nedolžnosti pod streho; — pa tudi sinom in hlapcom ponoči okolj hoditi ne dajte.
- d) *Vi srenjski župani* in prejpstavljeni! vaša prva dolžnost je ponočnike pokročati, ponoči pokoj ljudem ohraniti, in večje nesreče ovarvati. „Ne bodite mutastim itd.“ Iz. 56, 10.

Preklinjavci in ponočniki so naj hujši domači sovražniki; in koliko jih je med nami! — — Kdo vas je kleti učil, ali sv. J. mučenik? — Malikovavski poglavar je sv. Polikarpu ukazal, naj kolne Kristusa. Serčno mu svetnik odgovori: Že 86 let itd. (Djanje Svet. I. 94.) Ti pa tako rad zakolneš! — — Kteri svetnikov vam je pokazal ponoči voglariti? Ali sv. J.? — Keršanskega mladenča neverniki na postelo privežejo, ga ob čistost in vero spraviti. (Srečen pot str. 82.) Tako storite vi mladenči, mladenčice, in rajše življenje — kakor nedolžnost zgubite. Amen.

VI. Od počestenja svetnikov.

Kdor kolj bo mene spoznal pred ljudmi, ga bom tudi jaz spoznal pred svojim Očetom, ki je u nebesih. Mat. 10, 32.

1. Kakor za *dežem sonce* — pride za *terplenjem veselje* — za mukoj čast, koju nam kaže sv. J. mučenik. —

2. *Dopolnil* je zvesto sv. J., kar Jezus svojim naroča: „Kdor kolj bo mene itd.“ *Dopolnil mu je tudi Jezus* veličastno, kar je svojim spoznovavcom obljudil. Povzdignul ga je — venec večne slave mu na glavo posadil — in hoče, da ga tudi mi vèrni posebno častimo. —

3. Sv. kat. cerkev nas uči *svetnike častiti* — nam kaže čast božje gnade nad njimi, naše zaupanje povzdigati — nam kaže njih svete čednosti za posnemati. — Kako lepo — potrebno je to! — Pomislimo torej, se ogledaje na sv. J.

I. *Zakaj smo dolžni* — II. *kako smo dolžni svetnike častiti*; III. *česa se varvati?* Sv. J. mučenik in spoznavavec Kristusov, prosi za nas!

I. *Dolžni smo svetnike božje častiti.* Sv. kat. cerkev ima lep rožni vert alj ograd. Nar lepše rože so kervavo rudeče svetih *mučenikov.* (Djanje Svet. I. Nagovor, str. III.) Med njimi sv. J. prelepo cveti, in vsaka verna duša ga naj časti:

1. *Zadel njegovih svetih čednost in krepóst na zemlji.* — — — Kdo ne spoštuje moža verléga — ženo pošteno — kojih dela po širokem slové! — Niso takim slovitim dobrotnikom že nevérniki — židovi in malikovavci veličastne spomine delali — njim svečavnosti obhajali, — in jih še? — Kako močno je sv. Paul pravične stare zaveze častil! Hebr. 11, 4. — Kako skerbno so prvi kristiani hodili na pokopališa sv. mučenike častit! — In koliko čast obljubi Jezus svojim služiteljem pri svojem Očetu! Joan. 12, 26. — Oh bodi nam pozdravljen in čēšen sv. J. ti velik prijatelj božji! —

2. *Dolžni smo te častiti, ker tebe tudi Bog u nebesih toliko počasti.* — Koliko prošenj je po tebi vslišanih — koliko čudežev se je zgodilo. Ps. 67, 36. Sirah. 44, 1—14.

3. *Bog se u svojih svetnikih časti.* Mi častimo cesarske služavnike — spoštujemo namestnike božje — zakoljko več smo dolžni vse izvoljene častiti, ki pri Bogu kakor zvezde u kolu njegovega prestola stojé in mu véčno slavo pojó. — Z njimi Boga slovimo, ako svetnike prav častimo. Rim. 11, 36.

II. *Kako?* 1. Česar je polno serce, iz ust gre. Mat. 12, 34. Ne samo u sercu spoštovati — tudi častito od njih govoriti — pěti — njih podobe u časti imeti je vérnih dolžnost. — Kako žalostno je gledati kipe svetnikov brez rok — perstov — vse polomane in zamazane! — —

2. *Svetnikov svete čednosti premišlovati in po svojem stanu posnemati.* — Koliko kreposti sam sv. J. pokaže! — — kako milo nas s sv. Paulom kliče: I. Tes. 3, 7—9. — Bili so slabi, ko mi — vsih stanov, ko mi, itd. Sv. Aug. (Djanje Svet. I. V.)

3. *Svetnike božje častimo, kedar se njih veličastva veselimo, Boga za-nj hvalimo in hrepenimo za njimi u nebesa priti.* — O vi srečni premagavci! — Podajte nam svoje roke! —

III. *Česa se imamo u počastenji svetnikov varvati?* 1. *Malikovanja.* — Boga molimo, mu skažemo naj véčo hvalo in čast; svetnike le častimo. — Tolik razloček je med Bogom in svetnikom, kakor med stvarjo in Stvarnikom. Jezusu gre neskončna čast — svetnikom le končna. — Fil. 2, 9—10. Greh je, le svetnike častiti in

se jim priporočati — Boga, Jezu Krista pa u nemar pustiti. U nebesih je druga. Skriv. raz. 7, 8—12. — 4, 10—11. (Djanje Svetnikov II. 524, 3.)

2. Varvati se imamo *krive posneme* njih svetih izgledov. — Bili so sveteći, ki so vse svoje predali — se u pušavo podali — u samostanih živeli, itd. — Kaj bomo pa mi storili? „Vsaka pobožba ni za vsakega, itd.“ Tom. Kemp. (Djanje Svet. I. VIII.)

3. Ne smemo godov *s sejo praznovati*, ne s požrešnostjo *posvečevati*. Tako so nevěrniki svoje malike čistili; kristiani bi s takim djanjem svetnike zasramovali. — —

Kako hočemo danes tebe sv. J. prav vredno počastiti? — Tvoja svetoželja — poterpežljivost — stanovitost naj tudi naša bo u življenji in u smerti; — tako bo tudi u večnosti naša tvoja krona. Amen.

VII. Od časti svetinj in podob svetnikov.

Ako kdo meni služi, ga bo moj Oče počastil. Joan. 12, 26.

1. Kedar se loči oče — mati, otrokom kako čedno stvar u *spominek* zapusti, kako svetinco alj molek, rekoč: Kolikokrat to ugledaš, spomni se mojih nauk. — Jemlje prijatel slovó, nam kaj dragega — kako obleko, perstan, alj pa svojo opodobo izroči, naj bi ga — nje ne pozabili. — Kako dragi so nam oni spominki! Zvesteje jih hranimo od žlahnih kamnjev.

2. Imamo duhovske očete — učitelje — prijatele u veseli večnosti *svetnike in svetnice*, ki so vzeli od tega sveta slovó; — med njimi sv. J. mučenika. — — —

3. Kdo věrnih ne želi od sv. J. — od svojega patrona — kak drag spominek imeti? — Za to naša ljuba mati, sv. kat. cerkev skerbí, ter nas (Trid. sbor v 25. seji) uči:

I. *Svetinje alj ostanke svetnikov špogati*; II. *Podobe svetnikov častiti*? — Kako? Poslušajte k časti sv. J. mučenika.

I. *Svetinje* so ostanke svetih trupel, svete košice alj obleke, alj druge stvari, koje so izvoljeni svoje dni imeli.

1. *Dolžni smo jih spoštovati*, kajti so bili tempel sv. Duh — ker bodo ravno ti ostanki nekđaj častito vstali in kraljevali s Jezusom. I. Kor. 15, 42—44. — Sam Oče neb. jih časti, kakor je Kristus objubil. Joan. 12, 26. Oni so žlahno sēme velikih čudežev, ki se po njih godē skoz božjo moč, kakor od sv. Paula čitamo. Dj. ap. 19, 11—12.

2. Za to je sv. kat. cerkev od nekđaj *ostanke svetnikov hranila* in visoko častila p. sv. Ignacia mučenika — sv. Polikarpa. (Djanje Svet. II. str. 119.)

3. *Kako se svetinje prav častē?* Ako čast na svetnike po njih ostankih obračamo — njih svete čednosti poleg ostankov pomnemo, in se nalušamo jih posnemati; — Boga hvalimo, ki jim je toliko gnado dal, in jim še daja — tudi drugim na njih priprošnjo.

4. Hočemo svetinje prav častiti, jih *ne smemo nakrivo rabiti* — ampak le take svetinje častiti, za koje cerkveni oblastniki — škofi pričajo, da so pristni svetnikov ostanki. —

Le malo svetnikov imamo svetinje; veliko več pa opodób:

II. *Podobe svetnikov in svetnic*, naj bodo izrezane alj namalane, nam kažejo izvoljenih obráz, alj svete čednosti, alj pa ker. djanje. Sv. Gregor jih imenuje bukve ljudstva. —

1. *Dolžni smo svete podobe častiti*, kajti nam kažejo naše prijatele, ki so u nebesih. — Kdo bi podobo očeta, matere u časti ne imel? Več ko roditeli so nam svetniki. — Ali bi se zlobil podobo cesarja zasramovati? — Podobe nas učijo in oživljajo sveto živeti, posebno podoba križanega Jezusa. (Djanje Svet. II. 51.) — Za to nam sv. kat. cerkev jih častiti veli u Trid. sboru, 25. seji. (Djanje Svet. I. 462.)

2. *Kako ima kat. kristian podobe svetnikov častiti?* Njih svete podobe na čednem kraju hraniti — ne raztergane alj potruplene kipe imeti. — Nove od umetnikov (ne kazimostrov) storjene se imajo od cerkve blagosloviti. — Častenje, luč in kadilo se naj na svetnike ravná, ki se u nebeški diki veselijo. —

3. Ne smemo misliti, *kakor bi podobe imele kako posebno moč* — ne kakor bi edna podoba mogočnej bila od druge. — Le od Boga pride vsa pomoč — po prošnjah svetnikov.

Le Bogu sliši *vsu hvalo in čast*, ktera se mu tudi skoz vredno počastenje svetnikov daja.

Kakor u nebesih krog prestola božjega svetniki — stojé tudi u hiši božji njih svete podobe. Pogledajmo jih, kaj nam kažejo? — pomislimo, kaj nam velijo? — — — Castimo jih tako, da se homo med njimi vekomaj veselili. Oh, kako bo to lepo! — kako veselo! Amen.

E. Godovno mučenika o velikonočnem času.

VIII. Od posvečujoče gnade božje.

Jaz sim prava vinska terta, in moj Oče je vinogradnik. — Brez mene kaj ne zamorete.
Joan. 15, 1.

1. Na svetu lepše rožce ni, kakor je *vinska terta*. — Po hribcih je nasejana. — Naše serce razveseli itd. (Ahacel. Pesme XXX.) — Še žlahnejo rožico poznam, ki nam veliko slajše veselje dela — veliko vekšo moč deli: *Jezusa* izveličarja, kateri u današ. sv. evangelju govori: „Jaz sim vinska terta itd.“

2. Kar je vinska kaplica ljudem za teló, še več je vèrnim posveč. gnada božja za dušo, ktero nam je Kristus zaslužil, in sv. Duh deli u svetih zakramentih. — Ona je apostole razsvetlila — mučenike nadušila in nepremaglive storila, kakor sv. J. mučenika, itd.

3. Tudi *mi vèrni smo mladike Jezusove*. — Gnada božja nam je k izveličanju toliko potrebna, da brez nje ne zamoremo kaj dobrega storiti. „Bez mene itd.“ Joan. 15, 4—7. -- Ali pa teče po naših duhovskih žilah izveličanska moč posveč. gnade božje? — Oh, malo nas prav spozná:

I. *Kaj je posveč. gnada božja, in kako nam je potrebna?*

II. *Kako njo imamo zadobiti in s njo pridni biti za svoje izveličanje?* kakor je sv. J. storil. — Poglejmo danes, kako se ima to zgoditi, u čast sv. J. mučenika, nam pa u izveličanje.

I. Čudno je, kar so apostoli storili — koliko mučeniki preterpeli! — Vse to skoz posveč. gnado božjo. I. Kor. 15, 10.

1. *Naravna* (natorna) gnada je vsak božji dar — grizlej kruha — kaplica vode, vina — sapa — luč, itd. I. Kor. 4, 7. — *Čeznatorna*

gnada je posebna božja pomoč, ki nam um razsveti resnico in pravico spoznati; Efež. 1, 17—18. — našo voljo vnema, da dobro storimo in se hudega varjemo. Fil. 2, 13. — Tako čudno je gnada božja apostole in učence Jezusove razsvetlila in vnela po prihodu sv. Duha. — Gnada božja našo dušo očisti in Bogu vso prijetno stori, in se *posvečujoča* imenuje. Rim. 5, 21. Kaj gnada božja posveč. stori, nam sv. Maria Magdalena pokaže. (Djanje Svet. II. 75.)

2. *Kako potreba je gnade božje* tudi nam, da naš um razsveti, ki tako slabo umemo, kaj je prav, se tako težko dobrega učimo, in tako lahko pozabimo! — Kakor oko brez luči — je naša glava brez gnade temna. — II. Kor. 4, 5. — — Potrebna je nam, da nam serce ogreje dobro storiti — hudo poterpeti, in srečno premagati, kakor sv. J. mučenik. — — Človek še toliko umen, pa brez posv. gnade je podoben bledi luni, ki sveti, pa ne greje, ne oživi, in nerodovita ostane. Joan. 15, 4—5. — Kaj bi bil sv. J. brez posveč. gnade božje? — Kaj bomo mi? — —

II. *Kako posveč. gnado božjo zadobimo?* Le po Jezu Kristu. Joan. 15, 5—6. Kakor mladika terte — se mi Jezusa deržimo; njegov nauk je naše duše luč; Joan. 8, 12. — njega smert je naša sprava s Bogom; Hebr. 4, 15—16. — od njega postavljeni sveti zakramenti so studenci milosti in pomoči božje. — Se deržati Jezusa — je naše življenje; — krušiti se ga, je naše duše smert. Joan. 15, 6.

1. Hočemo posveč. gnado imeti, moremo za njo prositi. Luk. 11, 13. — Bog nam njo množi za vsako potrebno dobro delo. II. Hebr. 9, 8. — Imamo *svete zakramente pogosto in vredno prijemat*, po kojih nam Jezus svoje gnade deli. „Pridite k meni, itd.“ Mat. 11, 28. —

2. Hočemo u gnadi božjej ziveti, moramo *s njoj pridni biti* — nauke Jezusove poslušati — se greha skerbno zogibati, marljivo dopolniti vse, kar nam u izveličanje služi. Luk. 19, 24—26.

Kako potrebna je gnada božja k spreobernenju, nam pokaže sv. Peter. Trikrat je zatajil Jezusa, pa še ni spoznal. Kakor hitro Jezus Petra milostlivo pogleda, se milo razjoka. Luk. 22, 61. — Kako mogočno posvečujoča gnada božja človeka prenovi, nam spreobernitev sv. Paula priča (Djanje Svet. I. 89.) — Kaj z gnado božjo premoremo, nam sv. J. mučenik pokaže. — Tudi sv. J. govori kakor

sveti Paul. I. Kor. 15, 10. — Oh, naj bi tudi mi z njimi u gnadi božji živeli, — umerli, in se vekomaj veselili! Amen.

IX. Kako svetnike u pomoč klicati.

Ako ostanete u meni, in moje besede u vas ostanejo, prosite, kar kolj hočete, in se vam bo zgodilo. Joan. 15, 7.

1. Veliko zaupajo posvetni ljudje na prijatele, kojih pri kralju alj cesarju imajo; — še več věrni kristiani na svetnike, ki pred se-dežem milosti božje za nas prosijo; — med njimi ssv. J. J. mučeniki, kojih godovno obhajamo. —

2. Svetnikom u občestvi živimo po Jezu Kristu sklenjeni kakti mladike vinske terte — veje drevesa, kojega koren in deblo je Kri-stus. „Jaz sim terta, itd.“ Joan. 15, 5.

3. Sveta mati kat. cerkva nas svetnike u pomoč klicati uči, (Trid.sbor. 25. seja) in Jezus nam veli: „Ako ostanete u meni, itd.“ — Priporočajmo se jim, zakaj:

I. Svetnike u pomoč klicati je dobro in nam koristno. — Pripo-ročajmo se jim pa

II. Tako, da Boga in svetnikov žalilo ne bo. — Sveti J. J. mu-čeniki! izprosite nam ti potreben nauk prav razumiti, da bo naše ve-selje popolnoma.

I. Občestvo (gmajna) svetnikov tri čete (armade) vojšakov Kristu-sovih ima: pripročnikov u nebesih — vojskovavcov na zemlji — terpin-cov u vicah. — Vesel je torej in tolažliv 9. člen apostol. věre: „Ver-jem občestvo svetnikov.“ — Kar naša slabost doseči ne zamore, nam bo skoz njih prošnje podeleno. (Djanje Svet. II. 523.)

1. Izvoljene božje svetnike častimo se jim priporočaje, naj za nas prosijo. Naše kerš. ljubezni smert ne razterga, marveč njo po-mladi; — in prošnje, ki se u živej ljubezni zgodijo, Bog, večna lju-bezn rad usliša. Za to veli Jezus: „U tem je poveličan moj Oče, itd.“ Joan. 15, 8. —

2. Tako je prosil Abraham za Sodomlane — Job za svoje pri-jatele — Jeremia za svoje ljudstvo. II. Mak. 15, 14. Štefan za svoje sovražnike, sv. Paul za věrne. — Kako mogočna je bila njih prošnja

že na ovem svetu — za koliko mogočnej je u nebesih. — Skriv. razod. 8, 3—4. — — To nas sv. Paul uči: Efež. 4, 15—16; in sv. Ciprian pravi: „Tam u nebesih nas čaka velika truma ljubih, kojih drugo ne skerbi, ko izveličanje naše.“

3. *Kaj pa nam priporočba u pomoč svetnikov hasne?* — Budi naše veselje, da u družbi svetnikov živimo — povzdiga naše želje, jih posnemati in med nje priti; — svetnike povišuje — nas pa ponižuje, ki le po njih vslišani biti zaupamo; — nas uči, naj poprej za božje kraljestvo po njih izgledu skerbeti. Nam zaupanje krepča, da sami ne prosimo — kajti sdružena molitev veliko zda. Jak. 5, 16. — Oh, blagor nam, ki toliko prošnikov imamo! — Med njimi se svetijo J. J., kojih častit spomin danes obhajamo. — Priporočajmo se njim, naj za nas Boga prosijo, alj

II. Priporočajmo se njih prošnji tako, da Boga in svetnikov žalilo ne bo. — Ne pozabimo, kajti je le Kristus naš prvi in edini srednik pri Očetu; le po njem bodo vse naše prošnje vslišane. I. Tim. 2, 5. —

1. *Zmota* bi bila velika se samo na svetnike zanašati, Boga pa zabiti in ga z grehi žaliti. Svetniki niso vsemogočni, in nam sami po sebi pomagati ne morejo; le Bog nam pomaga po njih prošnjah. Jak. 1, 17. — *Blodi se jim*, ki mislijo, da so eni svetniki te za te — drugi pa le za drugo potrebe. Bog vsakega prošnjo vsliši; to da naše zaupanje raste u priprošnje onih izvoljenih — ki so ravno le naše reve prestali, alj pa vèrni na njih priprošnje očividno že pomoč dosegli; p. mornarji na prošnjo sv. Miklauža itd. — *Motijo se*, ki mislijo, da svetniki le na svojem kraji pomagajo; — oni povsodi za nas prosijo, le mi u posebnih krajih, ki so jim posvečeni, bolj serčno molimo.

2. *Slabo znamenje kristianov* je, ki se le svetnikom za posvetno priporočajo; p. sv. Antonu za svinje, sv. Martinu za govedino, itd. na dušne potrebe pa ne pomislijo, priporočiti sv. Aloiziu nedolžnost svoje dece, sv. Neži svoje dekleta, sv. Francišku Zal. svoje sine, itd. „Jižite pred vsim božjega kraljestva, itd. Mat. 6, 33.

3. *Gerda nehvaležnost* je pozabiti domače dežele naj večje dobrotnike, ki so sème svete vère nasjali, in s svojoj kervjoj polili, kakor sv. Maksimiliana, sv. Viktorina, sv. Mohorja, sv. Ruperta itd. pozabiti, in si le živinske patrone izbirati. — Tako djanje Bogu in svetnikom ne dopade, in priča clo posvetne ljudi. „Kaj pomaga cel svet pridobiti, itd.“ Mat. 16, 26. — živina še tako lepa — družina pa bolna!

— Priporočajmo se svetnikom pred vsim u dušnih potrebah, po tem bodo nam tudi telesne pomoči izprosili.

Kakor na smertni posteli prijatelj prijatelju obljubi, Boga za-nj prositi, ako u nebesa pride, tako so se svoje dni kristiani mučenikom priporočali. — Tudi mi imamo ssv. J. J. pri Bogu. Spodobí se, da jih danes po besedah sv. Aug. pozdravimo, in se jim u pomoč priporočimo, rekoč: „Blagor vam, božji svetci, ki ste srečno prejadriili morje umerljivosti, ter ste zaslužili počivati u srečnem kraju miru in večnega veselja. Prosim vas pri vaši ljubezni, ki se nimate bati izveličanja svojega zgubiti, ogledajte se na reve naše, in za nas prosite. Prosim vas po Jezusu, ki vas je izvolil gledati zdaj njegovo veličastvo, in se neumerljivosti veseliti, pomnite nas, in nam rêvam u pomoč pritecite, ki se po nevarnem morju tega življenja vozimo, naj srečno u kraj večnega pokoja in veselja dojdemo. Amen.

X. Kako potrebno je mučeništvo.

Vi bote žalovali, pa vaša žalost se bo u veselje spreobrnúla. Joan. 16, 20.

1. Čudno je, da je dal Bog svojim naj zvestejim služavnikom naj več terpeti. — Koliko so prestali ssv. J. J. mučeniki Kristusovi, kojih godovno danes obhajamo. — — —

2. Ravno tako so vsi drugi svetniki le skoz terplenje došli u večno življenje, in ednega ni, ki bi svoje dni terpel ne bil; — in če ravno niso kerv prelile — vendar so mučeniki bili. — Mučeništvo so vrata u nebeško kraljestvo. Rim. 8, 17.

3. Tudi nas čakajo muke (martre) — ako nas niso še došle, nas še pa bodo. — Tudi nam veljajo besede Jezusove: „Resnično vam povem, vi bote žalov. itd.“ —

I. Mučeniki mormo biti; nebeško kraljestvo silo terpi.

II. Bodimo mučeniki Jezusovi, ki nam mučeniški venec podeli. — Pač bi bilo žalostno tukej terpeti, in tudi tamkej večno goreti! Da se nam to ne zgodi, poslušajte!

I. Kar je *Adam grešil*, nebeško kraljestvo silo terpi; — le mučeništvo nam ga odtvori. „Blagor človeku, itd.“ Jak. 1, 12. — Mučeništvo je priprava za nebeško kraljestvo.

1. Kristus je prišel, naš dolg poplačat — pa le večni; — *časnega* mormo sami poplačati, kakor smo vsi na svet svoj dolg prinesli. „Je moral on terpeti, in tako u svoje veličastvo iti, Luk. 24, 26. — mormo tudi mi. „Kristus nam je izgled zapustil, itd.“ I. Petr. 2, 19—21.

2. *Nebesa* so lepe, pa tudi *drage*; Kristus nam jih je kupil s svojo kervjo — za nje so dali mučeniki vse, tudi življenje, kakor ssv. J. J. — Mi sicer ne bomo morebiti kervi točili, pa lahko še več terpeli skoz uboštvo — zaničevanje — dolge bolezni — u boju s hudobnim svetom, mesom, grehom in satanom, kakor nam Kristus napoveduje. Joan. 16, 20. — „Nebeško kraljestvo silo terpi, itd.“

3. Dčete terpi na porodu — nja prva pozdrava sveta je jok; — serec terpi u smerti, nja slovó od sveta je solza in stók. „Težek jarm sloni, itd.“ Sirah 40, 1. — Kdo še ni terpel — kdo more reči, da še ne bo? — Žalostno je pa to, da večí del ljudi tukej in tam terpi! —

II. *Bodimo mučeniki Jezusovi*, kakor so bili sv. J. J.

1. Sv. *Katarini Sienskej* je Kristus dve kroni pokazal: zlato in ternjevo, itd. (Djanje Svetnikov I. 437.) — Tako imamo tudi mí terpenje iz božje roke vzeti, ne drugih dolžiti, da so nam krivi. Težave so milosti božje. Hebr. 12, 6—8.

2. *Voljno terpimo*, kar nam Bog pošlje, in izdihujmo le kakor Jezus na gori Oljki, rekoč: „Oče, če je mogoče, itd.“ Mat. 26, 39. — Ako nas Bog ne vsliši, včemo, da je nam terpeti potrebno in izveličavno. „Nar bolj srečni se štinajmo itd.“ I. Petr. 1, 7. — Kdo vč, kaj bi iz nas bilo, ako bi nam Bog zdravje — bogastvo itd. dal? —

3. *Stanovitni ostanimo* u terplenju, saj dolgo — večno ne terpi. — Le kdor do konca zvest ostane, bo veselo z Jezusom lahko dušo izdihnul, rekoč: „Dokončano je!“

Za cesarja Licinia bilo je 40 mučenikov u ječi, itd. (Djanje Svet. I. 246.) — Tudi naše terpenje je kratko, alj naše veselje bo večno. Amen. (Djanje Svet. I. 149.)

F. Godovno mučnikov zunej velikonoč. časa.

XI. Od poterpežlivosti.

U svoji poterpežlivosti bote ohranili svoje dušo. Luk. 21, 19.

1. Poznate *srečno deželo* brez vsega terpenja? — hišo brez solz? — Sveti mučeniki so njo najdlji, kojih vesel odhod — rojstni god danes obhajamo. — —

2. Poznate *pot*, ki nas u to srečno deželo peljá? — Steza poterpežlivosti je: „U poterpežlivosti bote rešili svoje duše.“ Po njej so vsi svetniki hodili za Jezusom: — hoditi mormo tudi mi, če hočemo za njimi u nebesa priti. „U poterpenji bote itd.“

3. *Poterpeti pa malokdo zna.* Vsaka nadloga nam zamerzi — vsaka težava nas vnevoli — vsaka žal beseda nas zaboli in razžali. — Radi tožujemo, koliko terpimo — druge dolžimo; — clo na čelu se nam nevolja pozná. U svoji nevolji pa sebi in drugim ternje sadimo — terpenje množimo, poslednič še dušo pogubimo. —

I. *Poterpežlivost rože sadi;* učimo se, kaj se pravi po keršansko terpeti.

II. *Skoz poterpenje doidemo u večno življenje;* ne zamudimo se poterpežlivosti vaditi.

Prosim za poterpenje; ono naj danes perva vaja poterpežlivosti bo.

I. *Prav po keršansko terpeti* nam je dal poterpežlivi *Job* prelep izgled, ki nam kaže, kako se naj u britkostih u sveto voljo božjo podamo. Job. 1—2. — Kako naj pohlevno težave prenašamo, nam kaže pobožni *Tobia*. 2, 9—18. — Naj lepše kazalo poterpežlivosti nam *Kristus da na oljski gori in Golgati*, ter nam veli: „Učite se od mene, itd.“

1. Kakor jagneta, ki ust ne odpró, so ssv. mučeniki J. J. terpeli. — Vsi ti izgledi nam pravijo, da je *kerš. poterpežlivost sveta krepóst, križe in težave tega življenja pohlevno sprejeti in voljno poterpeti, dokler in kakor je volja božja.* — In ta je

2. *Naša velika dolžnost;* — kajti je *božja volja*, da terpimo. Hebr. 10, 36. — — je naša *čast*, kajti smo Jezusu in svetnikom u terpenju podobni; II. Kor. 6, 4. — je naš *hasen časni in večni;*

Jak. 5, 7—10. Tudi njiva se mora orati — vinska terta obrezovati, da obilnej sadu obrodi. — Skoz poterplenje doidemo u večno življenje. Mat. 5, 11—12. Veče ko je poterplenje — lepša bo krona. „Hvalimo se z nadlogo, ker vemo, itd. Rim. 5, 3.

3. *Izgovori: Saj nisim kamen.* — Si človek, da občutiš, bodi tudi kristian, da poterpiš, kakor te Kristus uči. — *Tudi mravlja se brani.* Brani se tudi ti, kar je prav; česar se ubraniti ne zamoreš, voljno nosi. — *Zakaj pa ravno jaz toliko terpim?* Za to, ker Bog vč, da ti je dobro; kar on stori, vse prav naredi. — Mnogo jih še več od tebe terpi. — Čez našo moč nam Bog ne naloži. I. Kor. 10, 15.

4. *Nepoterpežljivost ternje sadi,* žali Boga in nja sveto previdnost — nam terplenje pomnoži, kakor bolniku, ki ranocelcu umika — nam kali (môti) um, in voljo slabi, da si ne vemo alj ne moremo modro pomagati — nam jemlje večno zaslužilo; — draži druge, jim krivico čini, in stori, da se nas vsi radi zognejo. Nepoterpežlivec je ojster tern. „U poterpežljivosti, itd.“

II. *Poterpežljivosti nam je potreba,* ko vsakdan. kruha; vadimo se torej poterpeti!

1. Pogosto si *kaj malega pritergajmo,* in vsega ne dovolimo, kar serce poželi. Luk. 16, 10. — Otroci so reveži, kojim se preveč po volji streže; — kdo odrašenim ustregel bo? — Sokrat je žejen vodo zajemal, pa spet izlival, da se je poterpeti naučil. — Tega nas tudi sv. Paul uči. I. Kor. 9, 25. —

2. *Ne pozabimo dobrega,* kojega smo prijeli, in z Jobom govorimo: „Ako smo dobro prijeli, itd.“ Job. 2, 10. — Nam bi dobrote ne dišale, ako bi terpenja ne bilo. —

3. Ne zanašajmo se preveč na posvetne reči — zdravje — življenje, itd., da jih bomo ložej zapustili. Prid. 1, 2. — Bog pošilja za to uboštvo — boleznj — sovražtvo, da ne pozabimo, da smo ptujci — popotniki, in da naj za svoj pravi dom skerbito.

4. *Kličimo u svojih težarah na pomoč,* kakor Kristus na oljskej prosi; pa se tudi z njim u sveto voljo božjo podajmo in se učimo u vsaki reči voljo božjo spoznavati in častiti. Mat. 10, 29—30. — Za prihodno naj Bog skerbi; — naša prevelika skerb in tožba je prazna. Mat. 6, 34.

5. Gledajmo na Jezusa in nja svetnike, posebno na ssv. J. J. Naše terplenje in pa senca proti njihovem. Hebr. 12, 1—13. Saj sami ne terpimo. — Reveža tolaži — če mu tovaršev terpenja pokažeš.

6. *Tolaži se, in gledaj na plačilo.* II. Kor. 4, 17—18. — Terplenje tvoje le kratko terpi — tudi dolgo večno ni; večno bo pa plačilo, ako poterpimo. — Tako so se ssv. mučeniki u terpljenji oserčili; kakor sv. Arkadi (Djanje Svet. I. 44.)

O vi izvoljeni premagavci, prosite za nas! — Terpeti mormo, najte da tudi voljno poterpimo, in doidemo skoz poterpljenje u večno življenje. Amen.

XII. Od nebeškega plačila.

Veselite se in radujte; zakaj glejte, vaše plačilo je veliko u nebesih. Luk. 6, 23.

1. Sv. *Adrian*, rimski vojšak, se je mučenikom čudil, in jih baral, pokaj toliko stanovitno terpe? Odgovorijo mu: „Terdno upamo po smerti tako srečni biti, da vse veselje tega sveta ni kaj proti njemu; — in bi stotero življenje imeli, bi ga radi dali za tisto, kar nam je Bog po smerti pripravil.“ — To čuti, se sv. *Adrian* pokristiani, in tudi za keršansko véro kerv prelije. (Premišl. 11. posled. reči. Baraga 172. — Djanje Svet. II. 272—275.)

2. Ravno to nam tudi ssv. *J. J. mučeniki* pravijo, kojih sveto godovno danes obhajamo, po besedah sv. *Paula*: Menim, da itd. Rim. 8, 18.

3. Poglejmo tudi mi iz te solzne doline u sveto nebó, pomislimo kaj nas u srečni večnosti pripravljeno čaka:

I. *Kako neizrečeno veliko je nebeško plačilo, samo na sebi veselo;*

II. *Neizrečeno veliko za to, ker bo vekomaj terpelo.*

Oh, kako bo tamo gor lepó! — Poslušajte!

I. *Nebeško veselje bo veliko.* — Duša se trupla ločivši pride na božjo pravico. Hebr. 9, 27. — Blagor ji, če zasliši sodnika mili glas: „Pridi moja izvoljena — pojdi u veselje svojega Gospoda. — Tvoje plačilo je veliko u nebesih.“ Luk. 6, 23. — je neizmerno morje veselja, kojega ni vidilo oko, itd. I. Kor. 2, 9. — Zapopasti ga ne moremo — alj zauživali ga bomo, naj le hočemo. Sv. *Peter* ga je na *Tabri* le okusil, in ves vnet je djal: „Gospod, tukej je dobro biti,“ — Poglejmo ga tudi mi skoz majhino špranjo svoje omejenosti — posebno 3 lepe izkricе nezmerne luči:

1. *Konec terplenja* — začetek večnega veselja. — Kakor bolniku, ki ozdravi — jetniku, ki iz ječe pride — tako lahko je izvoljenim. Skriv. narod. 14, 13. — 21, 4. Prebivajo u novem Jeruzalemu. Skriv. razod. 21, 10. — Sam Bog, sonce njih veličastva jih obsija, on je njih čez vse veliko plačilo. — „Bodemo k Očetu prišli, in pri njem prebivali. Joan. 14, 3. Oh, kdo ne želi — ne hiti z veselim sercom k dobremu očetu — iz ptujih krajev na vesel dom! — „Ako bi drugače bilo, saj bi vam povedal.“ Joan. 14, 2. —

2. *Veličastna spoznava božja* — toliko milionov svetov in božjih stvari. I. Kor. 13, 9—12. Kdo ne stopi rad na visoko goro — ogledaje nove kraje? — Kdo pogleda u jasno nebo — premišluje brezštevne broje zvezd, in s sv. Ignaciom ne izdihne: „Kako mi na zemljo merzi, kadar se na nebesa ogledam!“ — Hvalili bomo božjo mogočnost — modrost — dobroto; naše petje bo ednoglasno — sladko. — Skriv. raz. 7, 10—12. — Boga gledati — uživati naj vekšo dobroto, kdo ne želi? — (Djanje Svet. II. 521.)

3. *Vesela družba* izvoljenih — naj ljubezniviših prijatelov. — Hebr. 12, 22—24. Pri Jezusu — z Marioj — angeli in svetniki na neb. gostii biti, kdo bi se ne veselil? Hebr. 12, 22—24. Tamo si bomo srečo dajali — kjer ločitve ne bo. Joan. 17, 24. „O življenje srečno in veselo, ki smerti ne pozná, za žalost ne vč, bolečine ne čuti; — kder mogočni zmagavci, veličasten venec na glavi, u družbi angelskih korov Gospodu neprenehoma sionske pesme pojó. Oh naj bi skorej po zadobi odpušanja grehov izslekel težo telesa, srečno u tvoje veselje došel — u to preverlo mesto prišel, in iz roke Gospodove krono življenja prijel!“ Sv. Aug.

II. *Nebeško plačilo je večno.* —

1. „Vselej tukej ne more tak biti, itd.“ (Pesme Ahacelna, str.) dobrovoljci na tem sveti pojó; alj te pesmi u nebesih ne bo. Mat. 25, 46. Naj bo veselje še tako — nam ga misel greni, da le kratko terpi; — u nebesih naj vekše veselje bo to, kajti ga konec ne bo. Joan. 3, 16.

2. Ali znaš, duša moja, *kako dolga vesela večnost bo?* — Preštej mi zvede na nebu — listje in travo na zemlji — zernje peska — kaplice morja — in ti bom milione včkov povedal veselja nebeškega. — Dokler neskončen Bog — hoče vesela večnost biti. I. Petr. 5, 4. — In za to dolgo večnost pa tako malo skerbimo! —

3. *Kaj pa nebeško veselje velja?* je barala sestra sv. Bernarda. On ji odgovori: „*Samo to, da hočeš u nebesa priti.*“ — Razbojnika na križu sama beseda: „Gospod! spomni se me!“ pa mu je šla od serca. — Ssv. mučeniki J. J. so dali svojo kerv. — Kaj bo pa tebi neb. veselje veljalo? — *Zvestobo* u tvojem stanu; — *premago* samega sebe — *poterplenje* — *stanovitost* do konca. Hebr. 12, 2. In za toliko veselje pa tako malo skerbimo! — za blato in prah pa zlato damo! — večno za kratko zamenjamo. — Prav govori Tomaž Kemp. Za majhne prihodke nam ni predaleč, za večno življenje jih veliko noge ne premakne itd. III. 3, 3.

Anzelm in Engelram, imenitna viteza sta se u križnih vojskah za sveto deželo bojevala, in mlad Engelram je pred mestom Mara smert storil. Ves žalosten Anzelm u svojem šotoru na večer sedi, in vidi rajnega prijatla pred sebo. Veselo ga prozdravi, rekoč: „Prijatelj! ali si še živ? Vidil sim te pri obsedi Mare med mertvimi?“ Prijazno mu Engelram reče: „Jeli ne včš, Anzelm, da oni ne umerjejo, ki svoje življenje u službi Jezusovi dajo.“ „Kako pa je to, da te veliko lepšega vidim, ko si svoje žive dni bil?“ ga Anzelm popraša. Engelram mu odgovori: „Moja svitloba in lepota pride iz tiste hiše, u koji u nebesih prebivam. U resnici ti povém, tebe še lepši hiša na jutre pripravljena čaka. Srečno!“ To Engelram izgovori in zgine.

Drugo jutro zgodaj Anzelm svete zakramente prejme, pripoveda prikazen rajnega prijatla, in terdi, da bo še tisti dan umerl. Popoldne sovražniki nad križarje planejo, Anzelma kamen na čelo zadene; on umerje in vidi še tisti dan svoj nebeški dom in pa prijatla Engelrama.

Ravno to nam tudi ssv. J. J. mučeniki in prijateli naši izporočijo. Tudi nas u nebesih prelepa hiša pripravljena čaka. — Lehko, še danes, tudi nas smert pobere. — Oh, naj bi srečno k vam došli! Blaženi prijatli, ssv. J. J. prosite za nas! Amen.

XIII. Od svete stanovitosti.

Kdor stanoviten ostane do konca, bo izveličan. Mat. 24, 13.

1. Pač je ovi *svet kraj vednega nepokoja* — neprenehlivega boja, kakor nam ga Jezus u denaš. sv. evangelju popiše. — — Konec te hude vojske je smert. —

2. Pač srečni, da nas še *drugo življenje* čaka u kraju večnega pokoja, kder vsili teh posvetnih bojev ne bo. — Oh, naj bi le srečno u kraj večnega miru došli! „Kdor stanoviten ostane itd.“

3. *Kako se imamo serčno vojskovati* — do konca stanovitni u boji ostati, nam ssv. mučeniki J. J. pokažejo. — — — Naj bi se od njih naj potrebnej kreposti naučili, hočem danes jim u čast govoriti od *svete stanovitosti u dobrem*:

I. *Kaj se pravi stanoviten u dobrem biti*. II. *Kako nam je stanovitosti potreba*; III. *Kako si zamoremo stanovitost osvojiti*. — Le kdor bo do konca zvesto poslušal, se bo u sveti stanovitosti poskušal.

I. *Kaj je sveta stanovitost?* — Boži dar začeto dobro delo srečno dogotoviti — za gotovo plačilo prijeti. — „Dobro samo začeti, kaj ne veljá, tímveč zgotoviti.“ Sv. Aug.

1. *Pri sv. kerstu se hudiču odpovemo* — in presvetej Trojici služiti se zaobljubimo. Skušnjava zalezuje mlade in stare — bogate in uboge; — vse skušnjave mesa, sveta in pekla serčno premagati — le presv. Trojici zvesto služiti do konca — se veli u dobrem stanoviten biti. „Kdor do konca stanovit itd.“ Tako stanovit je bil Eleacar. II. Mak. 6, 18. — sv. Polikarp. (Djanje Svet. I. 94.)

2. *Pri svetej spovedi obljubiš pregrešne priložnosti opustiti* — ptuje blago odrajtati — se s sovražnikom spraviti — rajše unreti, ko grešiti. — Kdor stanoviten ostane, dopolniti ne odlaga, in kar reče stori. Ps. 76, 11. Tako stanovitna je ostala sv. Magdalena, — svet Peter, sv. Paul, in vsi sveti spokorniki.

3. *Kaj pa stori, kdor stanoviten ni?* Veliko obeta, pa malo dopolni. — Danes hoče sveto živeti — dober gospodar — zvest delavec biti, jutre bo na vse pozabil, in je slabej, ko poprej. — Mati danes otroke uči — oče strahuje, jutre jim pa vso svojvoljo da. — Družina edne dni alj tedne je pridna — pa se hitro u svojo staro navado poverne. — Na pol pota obstoji, kdor stanoviten ni; — in taka nestanovitost je hudobna. „Le kdor do konca stanoviten itd.“

II. *Stanovitost nam je toliko potreba*, da razuu nje izveličanja ni. — „Kdor sklene stolp zidati, premisli potroške. — Kdor hoče vojsko začeti, pomisli, ali ima dosti moči.“ Luk. 14, 28—32. — Satan se bo njim smejal, ki so nestanovitni. „Kdor do konca itd.“

2. Stanovitost je tako potrebna, da bi *bolje bilo, ne začeti* — — Hudič pripelja sedem še hujih duhov, itd. Luk 11, 26. — Tudi bolnik

težej ozdravi, ki si bolezen ponovi; — in ti, ki stanovitni nisi, si Bogu nehvaležen lažnivec; — nezvest hlapec, ki bo veržen u unajne teme. „Bolje bi jim bilo pota pravice ne spoznati, itd. II. Petr. 22—23. „Kdor do konca zvest itd.“ (Drobtince leta 1847, str. 75—76.)

3. *Veliko jih je, ki dobro začno, pa malo jih dobro skončá.* — Iskariot je dobro začel — pa strašno končal. — Arih, VIII. angleški kralj je dobro kraljeval več let, pa poslednič je hudo naredil. — Kako lepo so pa svojo vojsko dokončali sveti mučeniki J. J., kojih častito godovno danes obhajamo! — Oni nas kličejo in vabijo stanovitno za njimi hoditi — se ne premagati dati. „Kdor do konca zvest itd.“

III. *Kako si hočemo stanovitost osvojiti?* — Jezus je svojim dve reči za vajo u stanovitosti na oljskej gori priporočil: *Čuti in moliti.* Mat. 26, 41. (Drobtince leta 1847, str. 77.)

1. *Čujte;* sovražnik vaš, hudič hodi okrog, itd. I. Petr. 5, 8—9. — Stare navade se rade oglasijo — le za las prosijo, in iz njega hitro verv spletejo. — Potreba je skerbno vse kote svoje vesti preiskovati — posebno na svojo priserčno pregreho oestro gledati — premišlevaje svojo včst vsak dan — posebno vsako nedelo; — pogosto očistiti njo skoz pravo spoved. — Čujmo, kedar pregrešne tovaršije — kedar nas hudoben svčt zasramuje in čerti. „Bodimo zvesfi; — Gospod nam hoče krono dati.“ Skriv. razod. 2, 10.

2. *Molite!* Molitva je svete stanovitosti vodila in družica. — Molite starši za otroke kakor Job. 1, 5. — matere za svoje sine in hčere, kakor sv. Monika za Auguščina (Djanje Svet. I. 456.) — moži za žene itd. Molitev pravičnih veliko premore. — Posebno u nevarnosti zdihujete: „Gospod, pomagaj! itd.“ Mat. 14, 31. *Pristopite* pa tudi pogosto in vredno *k mizi božji*, zauživajte kruh močnih — hrano za večno življenje, in bote lahko djali s sv. Paulom: „Vse premorem itd.“ Fil. 4, 13.

3. *U kerš. družbe in svete bratovšine stopite!* — „Gorje samemu, itd.“ Prid. 4, 10—12. — Tovaršija dobra — družba poštena — braterna sveta daja sdruženo moč, in Jezus obljubi biti u srđi med njimi. Mat. 18, 20. — Kakor hudobni svoje družbe imajo, pravične zmagati — je potreba posebno u sedajnih nevarnih časih svetih bratovšin, ki so svete terdnjave stanovitvsti u dobrčm.

Ko je sv. Franciško Seraf. na smertni posteli bil, je svojim bratom posleden nauk dal, rekoč: „Bodite zmiraj stanoviti u strahu božjem itd.“ (Djanje Svet. II. 400, 401, 2.) — O Gospod! ki si nam dal dobro začeti, daj nam tudi srečno doveršiti! Kdor do konca stanoviten ostane, bo izveličan. Amen.

G. Godovno spoznovavca škofa.

XIV. Od zvestobe stanú.

Prav, dober in zvest hlapec! ker si bil u malem zvest, te bom čez veliko postavil; pojdi u veselje svojega Gospoda. Mat. 25, 23.

1. Kakor moder gospodar vsakemu svojih ljudi pripravno delo — tako je Bog vsakemu njegov *stan* in potrebne *lastnosti* odločil. — To so *talenti*, od kojih Jezus u den. sv. evangelju govori. — Bog je dal ednemu 5, drugemu 2, tretjemu 1 talent časnega premoženja, ne zapraviti — ne zakopati — marveč zvesto u dobro obrniti, kakor sta storila dva pridna hlapca.

2. Kako zvesto je sv. J. škof svoje talente rabil! — Veliko službo mu je Bog odločil — veliko zaupal — veliko je pa tudi dobrega storil, in veselo ga je Gospod nebés in zemlje na plačilo poklical, rekoč: „Prav, dober in zvest hlapec, itd.“

3. Kako pa kaj *mi* u svojem stanu zvesto služimo? — Ali včmo:

I. *Kaj se pravi po svojem stanu zvesto služiti?* — Ali pomislimo,

II. *Kaj zveste, in kaj zanikarne služavnike božje čaka?* — To hočemo danes spoznati po izgledu sv. J. spoznovavca in škofa. Tudi denaš. moja beseda je drag talent; ne zapravimo ga!

I. U svojem stanu *zvesto služiti* se pravi *vse dolžnosti* svojega stanu *na tenko dopolniti* Bogu k časti, sebi in drugim u izveličanje. — K temu je potreba:

1. *Svoje dela prav znati.* — Rokodel (mojster skaza), družinče (hlapec — dekla), ki svojih opravil ne razumi, zvesto delalo — svojih dolžnost dopolnilo ne bo. Starši — gospodarji, ki svojih otrok prav gojiti — družine prav vladati ne zastopijo — prav gospodariti in go-

spodiniti ne vedó, tudi svojih dolžnost zvesto dopolniti ne morejo. — Kolika dolžnost je torej za mladino se pridno učiti — naukov za vsak stan pripravnih ne muditi, in dela alj stanu ne zadeti, za kojega ni-maš potrebnih lastnóst — ne učenosti.

2. Opravila svojega stanu *u malem kakor u velikem čisto izgotovljati*, ne le na videz, timveč na včst. Efež. 6, 6. — Dekla na majhino iskro ne gleda, in velik ogenj se vname; — hlapec le enbart živine prav ne oskerbi, in ves hlev u nevaršino pride. Gospodinja na kuho — gospodar na dom ne pazi, in u kratkem pride vsa hiša u nič. „Le kdor je u malem zvest, ga bo Gospod čez veliko postavil.“ Kdor malega ne porajta, tudi u velikem zvest ne bo.

3. *Svojim stanom zadovoljen biti*, kojega mu Bog odloči. — Nezadovoljnost je vodila nezvestobe. „Rastejo darovi (talenti), raste tudi račun od njih.“ Sv. Gregor. — Stan človeka srečnega ne stori, timveč zvestoba in zadovoljnost. — Vsak stan ima svoje veselje, pa tudi terpenje. — Nebés u nobenem stanu imeti ne moremo — le zaslu-žiti si jih zamoremo skoz zvestobo.

II. *Nezvestoba stanú je mati vsega huđega na sveti* — ona časno in večno nesrečo u svojem krilu imá. — Svoje dni, pravijo, niso hotli udi trebuhu služiti — vso človeško telo je onemagalo (Novice X. 1843, str. 287.) Taka se hiši — soseski — kraljestvu godi, kjer prave zvestobe ni.

1. *Nezvestoba je mati časnih nesreč*. — Zidarji — tesarji nezvesto délajo — mosti — hiše — cerkve se poderó in ljudi zasujejo. — Mati — oče otrók u strahu božjem ne izredita, in derhal hudobnežev množita. — Gospodarji in gospodinje na svojo družino ne gledajo, in število malopridnih hlapcov in dekel od leta do leta raste. — Deželska gosposka hudobnežev če prav ne strahuje — hitro ječe pretesne prihajajo. — Duhovski pastirji so premehki, in preveč včrnim skoz perste gledajo; — hitro sveta véra umira, in hudoben svet raste. Eceh. 12, 18—23.

2. *Kaj hoče Bog z nezvestimi služavniki storiti?* — Kaj storiš kmetič ti z nezvestim hlapcom — dekloj? — Kaj stori vojskovodja s nezvestim bojakom, ki iz svojega mesta izbeži, alj pa k sovražnikom pobegne, izdajavec? — „Malopridnega hlapca verzite u unajne teme!“ Mat. 25, 24—30. — Strah in groza je viditi toliko ljudi u nizkih in visokih službah — pa tako malo zvestih predpostavljenih kakor podložnih! — Nezvestoba je peklena vratarica. — —

3. *Kdo pa je med nami nezvest?* — Prašaj se dekla, hlapec, oče, mati, kmet, rokodél, gospod in podložen vsak večer — vsako nedelo: *ali sim jaz?* — Ktere so dolžnosti mojega stanu? Kako sim jih dopolnil? — Sim kuhinska kuho — peko prav naredila? — Sim konjár konje skerbno oskerbel? — Sim mati vsako jutro otroke k molitvi opomnila — gospodar družino k domači pobožnosti klical? itd. — Grehi čez dolžnosti stanu so naj večji, pa jih naj manj obrajtamo; — so naj hujši, pa se jih malokdaj prav izpovemo. — Gorjéj nam nezvestim služavnikom, posebno prejpоставljenim! Mat. 24, 48—52. Ni se čuditi, da je sv. J. se u svojej službi toliko trudil, kajti je védel, koliko zvestoba veljá. Veselo je pa tudi skoncoma svojega življenja zaslišal: „Prav, dober in zvest hlapec, itd.“

Ves svét je poln toževanja, kako so hudobni ljudje — hudi časi; alj pomagati, ljudi in čase zboljšati roke križem deržé. — Sloviti Perzijski kralj Cir je svoje vojšake učil, kako se lahko premaga, rekoč: „*Vsak naj se tako terdno nosi, kakor bi zmaga samo na njem stonela, in gotovo premagali bomo.*“ — Ti nauk tudi nam vsim veljá. Nič ne pomaga toževanje; — potrebno je djanje vsakega stanu — zvestoba vsakega dela. — Zvestoba bo dala bolje ljudi — boljše čase. Amen.

XV. Od keršanske pazlivosti. *)

Čujte, ker ne vésta, ktero uro bo vaš Gospod prišel. Mat. 24, 42.

1. Vsak *grad* ima svojega *čuvaja*, nesreče varvati — oznaniti srečo in veselje. Izaia. 21, 11—12. —

2. Vsaka *hiša*, *vsaka duhovnia*. — škofia mora tudi svojega skerbnega čuvaja imeti, ki pazi in čuje, da se njegovi srenji zlo ne zgodi. Eceh. 3, 17—19. Tak zvest čuvaj čede Kristusove je bil svet J. škof. — —

3. *Slab čuvaj* je pa človek, ki sam nad sebo ne čuje, sovražnika svoje duše ne zapazi, in se pogubi. — Večidel je takih nesrečnih ljudi, ki

*) Čuječnost, pozornost, budljivost.

I. *Nobene pazljivosti nimajo*, in II. *Sami sebe prav ne pregledajo*. — To dvojno je toliko potrebno, kakor oko za gledati — uho za slišati. Poslušajte!

I. *Kdo pazi alj čuje nad seboj?*

1. Kdor svoje *znotrajne čute* skerbno premišluje, pazi na misli, želje in nagone, kamo vlečejo — ojstro presodi svoje dozdelke, da ga ne vkanejo — prevdari svoje namene tudi dobrih del, jeli so čisti, Bogu dopadljivi? Mat. 6, 1—6. — 15, 19. — Serce je vir vsega dobrega, pa tudi hudega. —

2. Kdor svoje *zunajne počutke* varuje, da mu u hudo ne zaidejo: svoje *oči*, kakor Job. 31, 1. — svoje *ušesa*, kot modri Sirah 28, 28; — svoj *jezik*, kakor nas sv. Jakob uči: 3, 2—10; svoje *djanje* in zadržanje, da nikogar ne polujša.

3. *Pažka nad sebo je potrebna*, kajti smo vsi k hudemu nagneni in slabi, Mat. 26, 41. — Kako nadležne so skušnjave *znotrajne!* Koga ne nadležvajo nečiste misli? — koga ne mika u sercu napuh? — kriva sodba? itd. — Kako pogoste so *unajne skušnjave*, nespodobni marni, pregrešni izgledi! — —

4. Kamo je padel *David — Salomon — Samson*, ki ni dobro sam na sebe pazil. Kamo pademo tudi *mi*, nas lastna in drugih skušnjava uči. — Pogosto grešimo strašno, pa še ne vemo, ker ne pazimo. — So, ki grehe kakti vodo pijejo, in se za pravične imajo, gluhi in slepi. — Pripov. 4, 23.

5. *Paznosti je posebno potreba* u obhoji z drugim spolom — med ptujimi ljudmi — na dobri volji — u hudi skušnjavi — posebno u tem, h čemur je človek naj huje nagnen. Kaj se zgodi, ako sami nad svojimi ne pazimo? Mat. 13, 25. — Kamo je zašla tvoja hiša, ti spijoč gospodar! itd. —

II. Kdor hoče *dobro čuti*, mora *luč prižgati*, in skerbno

1. *Svojo vèst izpraševati*, da sam sebe prav spozna, kako svoje dolžnosti dopolni, kaj ima popraviti, česar se varovati, itd. — Kdor sam sebe ne spozná, je človeku podoben, ki basago nosi; drugih grehe pred sebe — svoje na herbet obeša, in se goljfi. Za to veli Jezus, Mat. 7, 3—5. —

2. *Kako imamo sami sebe preiskovati?* Kakor pred sodnim stolom vsevedjoč. Boga — na gori pobožnosti s povzdignenim sercem,

da nam megla samosvoje ljubezni vesti ne otemni. — Ne šteti svojih dobrih lastnost — del — zasluženj; — marveč svoje slabosti in krivice. — Kdor sam sebe hvali — kaj ne velja. II. Kor. 10, 17—18.

3. *Kdaj je naj boljše se izpraševaje spoznavati?* — Vsak večer — vsako nedelo in praznik, posebno po pridgi alj po kerš. nauku. Beseda božja je ogledalo spoznave samega sebe. Ps. 1, 2.

„Izdrami se, ki spiš, in Kristus te bo razsvetlil!“ Efež. 5, 14. — Vidil boš svoje serce — svojo hišo poravnati, — hudo odganjati, vsakemu potreben nauk dati. — Takega čuvaja hoče Gospod, kedar pride, čez vse svoje premoženje postaviti. Mat. 24, 46—47. Amen.

XVI. Od dobrih in slabih izgledov.

Glej, da luč, ktera je u tebi, ne bo tema. Luk. 11, 35.

1. Kako lepa, *svetla luč je bil sv. škof J.*, kojega častit spomin danes obhajamo! — Njegove svete čednosti so nam svetli žarki — njegove dela goreče sveče kerš. življenja. — —

2. Svetega J. posnemati — svojem domačim in ljudskim ravno tako *lepe izgledde dajati* nam Jezus u denaš. sv. evangelju veli, rekoč: „Nihčer ne prižge luči, itd.“

3. *Vsak pravovéren kristian* ima biti *luč* svoji soseski, ji dajati dobre izgledde, posebno pa prejpstavljeni svojim podložnim; zakaj besede mičejo, alj

I. *Dobri izgledi vlečejo u dobro,*

II. *Hudobni izgledi pa u hudo.*

Sv. J. izprosi nam pravo luč, to resnico prav spoznati!

I. „*Naj se sveti vaša luč,* itd.“ Mat. 5, 16.: to zapoved je Kristus vsim, posebno pa prejpstavljenim dal, svojim lepe izgledde dajati, zakaj moč izgledov je velika — čudovita.

1. *Sv. Joan kerst.* ni čudežev delal, pa je čudo lepo živel, in nja sv. izgled je ljudi k pokori nagibal. Mat. 3, 5. — *Kraljič* je s svojim izgledom vso svojo hišo preobernil. Joan. 4, 53. — *Korneli,* stotnik je pobožno živel, in vsa njegova hiša za njim. Djanje ap. 10, 2. — Tako je tudi *ječár* vse svoje Kristusu pridobil. Djanje ap. 16, 33.

2. *Ti si luč* svojim otrokom oče, mati, — gospodar, gospodinja svoji družini, — gosposka deželjska in duhovska svojim podložnim. — Zastonj so vaši nauki — opomini — strahovanje, če jim ne pokažete, kar učite, itd. „Naj se sveti vaša luč, itd.“ Pa tudi vaša luč raj se sveti, vi *tovarši in tovaršice*. Prip. 13, 20. Človek veliko raj stori, kar vidi, kakor kar sliši, rad posnema dobre — še rajše pa

II. *Hudobne izgled*. Adama je slab izgled *Eve* zapeljal. I. Mojz. 36. — Hudobni kralj *Roboam* je pravo véro zapustil, in ljudstvo za njim. II. Kron. 12, 1. — Ko so se *božji otroci pervega sveta* s hudobnimi popajdašili, je njih pregreha ves živ svet popačila I. Mojz. 6. — Ko so se *Izraelci s pagani* poprijaznili, so jih zapeljali, da so svojega Boga zapustili. — V. Mojz. 7. Poglejte, kaj hudobni izgledi premorejo! Ps. 17, 26.

2. Kako so se *otroci* navadili tako nesramno nositi — posli tako brezbožno živeti? — Od staršev — gospodarjev so se naučili. — Zakaj so kmetiški ljudje tako gizdasti u svoji noši, pojedični in zapravljivi? — Gospôdo radi u hudem posnémajo. — Pogosto en sam hudoben, malopriden prihajáč celo hišo — sosesko pohujša; kakor černa tema je pregrešen izgled. „Gorjé človeku, po kojem pohujšanje pride! itd.“ Mat. 18, 7.

Eleacar, pravičen, imeniten mož, je raj naj grozovitnej smert storil, kakor bi bil svojim mlajim slab izgled dal. II. Mak. 6, 18. — — Varujmo se hudobnih izgledov tudi mi; dobri izgledi u nebesa — hudobni u pekel vlečejo. Amen.

XVII. Od priprave za srečno smert.

Glejte, žujte in molite, ker ne véste, kdaj hišni gospodar pride. Sv. Marka 13, 33.

1. Kaj se vam zdi, česa se človek vse svoje žive dni uči, in večidel naj manj zna? — *Srečno umreti*. — Dête, ko se porodi, jame umirati — celo življenje, kaj je družega, ko umiranje. Sv. Greg. — In vender na smert tako radi pozabimo! —

2. *Da bomo umerli*, vémo — kdaj, kde in kako pa ne vémo; — kakšno življenje — taka bo smert — taka tudi večnost.

3. Skerbno se je torej *sv. J.*, kojega godovno obhajamo, *na srečno smert pripravljaj* — je pa tudi častito umerl. — — „Draga je pred Gospodom smert njegovih svetnikov.“ Ps. 115, 15. Smert grešnikov je pa nar. strašnej.“ Ps. 33, 22. Kaka bo pa naša? — Kakoršna je naša priprava:

I. *Vse naše žive dni*; posebno pa

II. *Na smertni posteli*.

„Glejte, čujte in molite, itd. pa tudi poslušajte, kako se imamo na srečno smert pripravljati.“

I. *Vse svoje žive dni* se srečno umreti pripravljamo, ako se *sedmero rabelnov* nesrečne smerti varjemo, da nas ne ulovijo; kateri so:

a) *greh*, locen nesrečne smerti. Rim. 6, 12—23. b) *Odlog pokore* na stare dni; verv nesrečne smerti. Prid. 9, 12. c) *Zakop u posvetne reči*, ki je jama pozabljivosti na bližno smert. Luk. 12, 16—21. d) *Preveliko dobrovoljstvo*, pokrivalo nesrečne smerti, da je ne ugle damo. Luk. 21, 34—35. e) *Prederzen zaup* na božjo milost. Sir. 5, 5—9. f) *Zanašanje na prazne reči*, brez pravega poboljšanja, p. na božje pote, na posebne pobožbe. g) *Prevelik strah pred ojstroj božjoj pravico*, ki nas u obupanje spravi. — Bog nas tih sedem rabelnov varuj! — Varujmo se jih tudi mi, in

2. Skerbimo za *sedem prijatlov* srečne smerti, ki so:

a) *dobra včst*, mehka vajšenea, na koji se sladko umerje. Modr. 4, 7. — b) *Pogosta misel na smert*, ktera nas z njoj poprijazni. Mat. 24, 42. — c) *Pogledba na minjočost* posvetnih — in na vrednost večnih reči. Mat. 16, 25—27. Tako se je sv. Ignaci, sv. Francišk Ksaveri zmodril. (Djanje Svet. II. 654.) d) *Milošina*, srečne smerti tovaršica. Luk. 16, 9. — e) *Vedna čuvajnost* (pazlivost) nad seboj, koje nam Kristus priporoča. Mat. 24, 42—51. Luk. 12, 36—40. f) *Pogosta obuditev poželenja*, Boga skorej gledati. Ps. 41, 3. Ps. 83, 2—4. g) *Vsakdanja priporočva Jezusu, Marii in sv. Jožefu* za srečno zadno uro. — So, ki se postijo sv. Joanu Evang., ssv. trem kraljem, naj bi jim nekoliko dni poprej smert napovedali. Post je dober, pa namen ni pravoveren. (Drobtince VII. str. 178.) Kristus veli: „Pripravljene bodite, kajti ne veste ure, ne dne. Mark. 13, 35—37. — Posebno imamo se pripraviti:

II. *Na smertni posteli*. — Popotnik na morji oprasha mornarja: Kde je vaš oče umerl? Odgovori: Na morji je utonil. Kde pa vaš

ded? Odgovori: Tudi na morji se je potopil. Ali se pa upate vi na morje? — Na to pobara mornar popotnika: Kde je pa vaš oče — ded — preddedej umerl? Odgovori: Na posteli. — Oh prederznež! mu reče mornar, kako se upate u postelo? — To nas uči, da smo povsodej prav za prav na smertnej posteli. Pomislimo torej:

1. *Vsak večer* — posebno pa, kedar nas kaka bolezen položi, da bo lahko ta smertna postela, iz koje ne bomo več ustali.

2. *Ne branimo se spomina* smerti, timveč naročimo svojim ljudem, naj nas nevarnosti opomnijo, da nas smert ne zaleze. Tudi Jezus se je od smerti rad pogovarjal. Joan. 16, 16. — Na smert ne misliti, je neumno — bolnikom bližno smert prikrivati, je grozovitno. —

3. *Poskerbimo svojo hišo*, naredimo prej oporoko. IV. Kralj. 20, 1. Gerdo in greh je, ako se po rajnih za premoženje kavsajo — pravdajo, namesti molitve kolnejo, itd.

4. *Povernimo krivico* na blagu — časti, — popravimo dano pohujšanje; prosimo za zamero. Gorjé u sovražtvi umretu — u večnost krivično blago nositi!

5. *Podajmo se u sveto voljo božjo*, naj z nami stori, kakor Bog hoče. Poterpimo težave, in umrino radi u duhu pokore, kakor sv. Martin (Djanje Svet. II. 563.)

6. *Obudimo gostoma věro, upanje in ljubezen*, ki nam u srečno večnost svetijo. Čitajmo al poslušajmo radi terplenje Kristusovo — djanje svetnikov o posledni uri. Izgledi Jezusa in svetnikov božjih so kažepoti u srečno večnost, kojih ob odhodu naj bolj potrebujemo. —

7. *Podobo križanega* vedno pred očmi imejmo; on je na razpelo smert premagal, tudi nam zaupanje srečne smerti dal. — Bolni gospod je svoje dni na smertni posteli omagoval. Strežej mu napové prijatla, kteri mu sam še pomagati zamore. „Naj pride!“ veli bolnik. Sluga razpelo (božjo martro) iz nedrij potegne, rekoč: „Ovi je vaš edini prijatel o smerti; njemu se zaupajte!“ Bolnik se utolaži, previditi da, in mirno umerje.

8. *Ne odlagajmo svetih zakramentov* za časom prijeti; oni so dušno zdravilo, da nam ne bo zamujeno. — Tako bomo lahko s sv. Paulom rekli: „Kristus je moje življenje, umreti moj dobiček.“ Pa tudi s Si-meonom. Luk. 2, 29—32.

Kedar so prišli sv. Jeronimu posledno uro polajšat, jih sveti serec prijazno ogovori, rekoč: „Dragi moji! ali ste mi sporočilo donesli, da pojdem? — O naj vam Bog to veselo naznanilo poplača! Udeležite se mojega veselja, bodite priča moje sreče! Glejte, to je naj dražej časek mojega življenja. Sladko in mirno spanje pravičnih, pridi in mi oči zatisni. Smert! kako si lepa, ljuba! — Le hudobnim si gerda. — Bratje molite, čujte, in zvedeli bote, kako sladko je umreti, kdor se je učil prav in sveto živeti.“ To je sv. Jeronim izustil, in srečno umerl. — Naj bo taka naša priprava, bo tudi naša posledna beseda: „Oče, u tvoje roke izročim svojo dušo.“ Luk. 23, 46. Amen.

H. Godovno sv. cerkvenega učenika.

XVIII. Od prave kerš. čednosti.

Vi ste sol zemlje. Mat. 5, 13.

1. *Neslani ljudi*, in pa neslana jéd; — kdo jih obraja? — Taki so neverniki — taki slabi, le po imenu kristiani, kateri po naukih svete vére ne živé. Za to veli Jezus; „Vi ste sol — luč, itd.“

2. Po tem povelju Jezusovem je učil in živel sv. J. slovit cerk. učenik. — Bil je sol po svojih naukih, luč po izgledih svoje kreposti, ki nam neprenehoma sveti. — —

3. Sedajne ljudi pa dvojna zmota mami, jih spravlja ob sol ali ob luč, pa tudi ob dvoje. So, ki vére ne porajtajo, in mislijo brez prave vére pravično živeti. — Drugi se le na golo véro zanašajo, živijo pa po pagansko. Pervo je zmota — drugo goljufija; obdve u pogubo peljate. Učimo se torej po izgledu sv. J. cerk. učenika:

I. *Kamo kriva, lažniva čednost peljá*, kako človeka goljfé.

II. *Kaj prava čednost veljá*, in kako si jo osvojimo.

Oče luči! daj na prošnjo sv. J. to resnico prav spoznati!

I. *Goljufna čednost* ali krepost, dozdevna pravičnost je

1. *Misliti, da prave vére potreba ni*, da lahko brez vére pošteno živi — da je lahko po vsaki véri zveličan. — Zmota tega nauka nam že gola pamet pokaže — nam še očividnej Kristus pové. —

„Kdor vèrje, itd.“ Mark. 16, 16; — nam *apostoli* pričajo. Hebr. 11, 6. — Vèra je dno pravičnosti — korenina kerš. čednosti. Pokaj se je dal Jezus križati — mučeniki tako grozovito terpinčiti — so apostoli vse popustili — grejo misionari med zamurce? — Za pravo vèro. — Sveta prava vèra nad vse veljá, brez nje je pravičnost — čednost prazen mak. „Pravičen iz vere živi. Rim. 1, 17. „Kdor zdrave vère nima, tudi pravičen biti ne more.“ Sv. Aug.

2. Meniti, da je vèra dovolj za izveličanje, da le ime kristiana imamo. „Ne vsak, ki meni pravi: Gospod itd.“ Mat. 7, 21. Kaj pomaga cvetje brez sadú? — ime kristiana brez kerš. serca in djanja? I. Kor. 13, 1—2. Kristiani le po imenu in pa figovo drevo. Mat. 21, 19.

3. Imeti *zunajno čednost na videz* za resnično krepost, kakoršno so hinavski farizeji imeli. Marsikdo se nosi svet — se hlini pravičen — govori pošteno in sladko; ali zadeva ga Jezusova beseda: Mat. 5, 20. Gola dobičkarska modróst in pravičnost, timveč goljfiija — memo gredoča čutost. Pobožna gimljivost brez stanovitosti je prazna pena, ne kerš. čednost.

4. *Se le na neke čedne lastnosti zanašati* — edne zapovedi dopolnovati — druge pa prelomlovati se ne pravi po kerš. pravično živeti. Mat. 9, 16. „Kdor se u ednej zapovedi pregreši, itd.“ Jak. 2, 10. „Ne pičica, itd.“ Mat. 5, 18. — Kako strašno se motijo in goljfajo, kateri se tako za pravične imajo! — Jim Kristus poreče: „U resnici vam povém, vas ne poznam.“ Mat. 5, 12.

II. *Prava kerš. čednost veljá*, ako se

1. *Na tenko* po nauku in izgledu Jezusovem ravnamo. Mat. 11, 29. — Vse naše misli, želje, besede in djanje imajo biti Jezusu podobne. Jak. 2, 10. — Sv. Ignaci muč. se je imenoval božji mož, (Djanje Svet. I. 117.) sv. Krištof se je zval Kristonosec (Djanje Svet. II. 84.) Hočemo pravični kristiani biti, mormo po kerš. živeti.

2. *Vse u čistem namenu*, k časti božjej in pa dušam u izveličanje storiti, ne pa za posveten dobiček. Ljudje gledajo na zunajno; Bog pa u serce. I. Kralj. 16, 7. Dober namen je našega djanja zlató; — boljši namen ko ima djanje — večo vrednost pred Bogom ima, — vekšo popolnost nam da. Tako razen je bil dar Abelna in Kajna. Hebr. 11, 4. — Še tako dobro delo brez prav. namena pri Bogu ne bo cene imelo. I. Kor. 13, 1—3. — Še tako maličko u dobrem namenu storjeno pri Bogu veliko veljá. Mat. 10, 42. — Tako beliča vdove. Mark. 12, 41—44. Tako naša milošna. Mat. 6, 1—2. —

Vse storimo in opustimo za to, ker je božja volja takó, in bomo pravični — veliki u neb. kraljestvu. Mat. 5, 19.

3. Neprenehoma u dobrem napredovati, čedalje bolj popolnoma prihajati. Ako sveta čednost ne raste, se posuši, in kristian, ki na poti kerš. popolnosti zastoji, ni višej pravičen. Kdor se ne poboljša, se pohujša. Fil. 3, 13—4, 8. — Žalostna vëst, ki veli: sim še tak, ko sim bil.

4. Se s hudobnimi nagoni brez ponehanja bojevati, in svojo voljo po volji božjej ravnati, naj si našim počutkom dopade al ne. „Toliko popolnoma napreduješ, kolikor sam sebe premaguješ.“ Tom. Kemp. — Čim več se hudemu poželjenju ustavljaš — težave u dobrem djanju premagaš — dobrega u svetem namenu storiš, tim večja in lepša je tvoja kerš. pravičnost — sveta čednost, ktere živa korenina je *sveta misel* in dobra, pravična volja po kerš. postavah vravnana. Tako čednim ljudem so angeli srečo peli. Luk. 2, 14. Tako čednost je sv. J. učil in u svojem djanju pokazal. — Ona je edno žlahno *drevo*, ki pa veliko verhov ima: ponižnost, čistost, pobožnost, stanovitost, itd. Verh svete kerš. čednosti raste venec večne slave in časti. „Kdor bo tako delal, itd.“ Mat. 5, 19.

O sveta čednost in pravičnost kerš.! — Kdo te prav spozná, kdo prav obraja? — Ti si zaklad u njivi zakopan — ti si čez vse drag bizer. Mat. 13, 45—46. — Skerbimo, da si pristno čednost osvojimo; le za njo nam bode Bog neb. kraljestvo dal. Amen.

J. Godovno spoznovavca ne škofa.

XIX. Od sv. poslednega olja.

Vaše ledja naj bodo prepasane, in goreče svetila u vaših rokah. Luk. 12, 35.

1. *Popotniki* so se svoje dni prepasali — z oljem za mazilo udov previdili, pa tudi za svetilo; — čevlje na noge in palico u roke, ter so se na pot podali. — Na ravno to nas Jezus opomni, rekoč: „Vaše ledja itd.“

2. Lepo si je sv. J. spoznovavec Kristusov, kojega srečen odhod danes sv. mati kat. cerkev obhaja, prepasal ledja s svetoj ojstroboj svojega življenja, imel je svetlo luč žive vere in trdnega upanja u svojih rokah; čakal je z gorečoj ljubeznijo na svojega Gospoda. — Gospod je prišel iz neb. gostije — ga je zaklical, in sv. J. ves pripravljen, je veselo z njim na neb. gostovanje šel. — O blagor tebi, sv. J., ki se že toliko lēt na neb. ženitnini veselíš! —

3. Tudi nam veli Jezus se pripraviti, kajti ne vĕmo, kdaj po nas pride. — Sv. mati kat. cerkev za nas skerbi, in nas posebno u smertni nevarnosti z vsim potrebnim previdi na nevarno pot u neznanu veĉnost. Med potrebnimi svetstvi na smertni posteli je sv. posledno olje, naše duhov. rane zaceliti, nam dušne ude okrepiti za težavno pot skoz mraĉne vrata smerti. — Da ga bomo eukart vredno in veselo prijeli, hoĉemo danes premišljevati:

I. Kaj nam zakrament sv. posled. olja da?

II. Kdo ga prijeti ima?

III. Kako se naj sv. posled. olje prav vredno prejme?

Popotniki smo; pripravimo se, in zvesto radi poslušajmo, kako.

I. Kaj je sveto posled. olje? Jezus svoje ljubi — do konca. Joan. 13, 1. — Postavil je za nororojence kopel sv. kersta — za mladino poterditi sv. birmo — za popotnico nam je dal svoje presveto Telo; — in za odhod u dolgo veĉnost nam je prevedel sveto mazilo poslednega olja, da na smertni posteli ne onemagamo. Za to uĉi sv. Jakob: „Je kdo pri vas bolen, itd.“ 5, 14—15. — Zunajno znamenje tega sv. zakramenta je pomazilenje s sv. oljem, in pa mašnika vĕrna molitev. — Kdo bi serĉno ne Źelel, to presveto mazilo u smertnej nevarnosti prijeti, ako pomisli, kaj nam da!

2. Sv. posled. olje pokrepĉa dušo, bolesti voljno prestati. Jak. 5, 15. — dá pa tudi bolniku grehov popolno odpušanje. Jak. 5, — poverne ljubo zdravje, ali pa sreĉno smert, kakor je duši u izveličanje. Jak. 5, 15. —

3. „Poštuj zdravitelja zastran potrebe, itd.“ Sir. 38, 1. — uĉi sv. Duh. Ne zamudi tudi dušnega zdravnika zaklicati. Sv. posled. mazilo je duši in telesu zdravilo, ako ga vredno in o pravem ĉasu prejmeš.

II. Kdo ima posled. olje prijeti? — Bolniki, kteri nevarno zbolijo. Jak. 5, 14. — Ne oni, ki se zdravi u smertno nevaršino podajo, p.

vojšaki; — tudi ne lahko boleni, za kojih življenje se bati ni, timveč oslabei betežniki; oni so posebne pomoči potrebni.

2. Kedar se bolniki po prijtem posled. olju *sopet ozdravijo* — ali se očitno zboljšajo, čez nekaj dobe pa spet hudo zbolé, naj sveto posled. mazilo zopet dobé, kajti so ga u novič potrebni.

3. *U nevarnej bolezni naj se ne odlaga* predolgo prijema sv. posled. olja, marveč se naj prejme pri dobri pameti, da bi za toliko več hasnilo duši in bolnemu truplu. — Sleparija je misliti, da sv. posledno olje gotovo smert prinese ali pohiti. — „Bog bo dal, da mu bo bolje,“ sv. Jakob uči. — Na posledne dihleje življenja odložiti, se pravi moč sv. zakramenta uničiti. Sv. posledno mazilo je zakrament živih, ne mertvih. Ima se sv.

III. *Posledno olje prav vredno prijeti.* — Potreba je

1. *Živo věro, upanje in ljubezen* obuditi; te so tiste svetila, koje nam Kristus priporoča. Luk. 12, 15.

2. *Popolnoma grevenga* čez vse grehe, in če mogoče čista spoved in vredno sveto obhajilo. Ti trije zakramenti so naj bolji tovarši na poti u večnost.

3. *Terdno zaupanje u božjo usmilenje* in gotovo pomoč, prositev za odpušanje grehov vsih pet počutkov. — Po prijtem mazilu serčna zahvala in popolno podanje u sveto voljo božjo; po izgledu Jezusovem na oljski gori. Mat 26, 39.

4. *Prav lepo nam vse to djanje pobožnosti sveti obredi* pokažejo, po kojih se bolnik u sv. posledno olje deva. (Veriti. k. k. nauk V. 29 - 294. Bogočastje. Muršec str. 142—144.)

Usmileni Jezus, ki si okusil smertnih težav, britkóst in grenkóst, in si nam u pomoč to sveto posledno mazilo postavil; daj nam ga vredno prijeti, zopet ozdraveti ali pa po njem srečno unreti, da, dokler živimo, tebi živimo, in kedar umerjemo, tebi umerjemo. Amen.

XX. Od bratovšin in pobožnih družbá.

Ne boj se, malo kardelo! zakaj dopadlo je vašemu Očetu, dati vam kraljestvo. Luk. 12, 32.

1. *Trojno obhajanje* naše sv. cerkve me posebno oveseli: *godovno svetnikov* — *vezanje* ali *rešitev* — in pa *obletnica*, ki se za rajnimi

obhaja. Te tri slovesnosti (svečanosti) so tri serčne žile občestva (gmajne) svetnikov. — —

2. Tudi danes obhajamo *god sv. J. spoznovarca* Kristusovega, Boga zahvaliti, ki mu je toliko milosti dal, počastiti nja svete čednosti, in se priporočiti nja mogočnej prošnji. — Kako sveto je sv. J. živel — umrl u občestvi svetnikov! — Ni pozabil svojih pokojnih — ne živih bratov in sester; skerbil je po svojej moči, naj bi Bog od vsih spoznan in češčen — pa tudi vsi ljudje izveličani bili. —

3. Ravna ta je tudi vsih *vernih dolžnost*; pa kako malo jih je, ki bi jo zvesto dopolnili! — Za to sv. mati kat. cerkev svoje zveste, žive ude u *pobožne družbe* (tovaršije) in svete *bratoršine* sbira, naj bi sebi in drugim u nebesa pomagali. — Njim veljajo besede Jezusove: „Ne bojte se, malo kardelo! itd.“ *Keršanskim bratoršinam* naj tudi moja beseda velja, da spoznamo:

I. *Kako so sv. braterne dobre in potrebne za izveličanje.*

II. *Kako se imajo obhajati*, da bode Bogu u čast, vernim pa k izveličanju.

Sv. J. tudi ti si naš ljubi brat in družban; izprosi nam, da bomo vredni tvoji bratje in sestre tudi mi!

I. *Hasen in potreba bratoršin.*

1. Ko se je prvi svet toliko pohujšal (I. Mojz. 6. 7.), je Noe svojo družino za pravično življenje posebno sdružil, in jo potopa otél. — Ko se je judovski in malikovavski svet tako papačil, da ga je sklenul Bog skoz vojske pokončati in preurediti, je *Kristus* utemelil braterno 12 apostolov, 72 učencov in družbo vernih, ki so se bratje zvali. (Djanje ap. 2, 29.) Po njih je rešil vërne, kedar je judovsko kraljestvo po Rimcih — in malikovavsko rimsko cesarstvo skoz čudno preseljevanje narodov pokončal.

2. Kakor svoje dni — se *zdaj po svetu* godi. Nad 1000 milionov ljudi po svetu živi, pa le tretji del pravega Boga spozná in moli. — Bog pa želi, naj bi vsi izveličani bili. I. Tim. 2, 4. — Nad 200 milionov je po zemlji *katoličanov*, pa kako malo med njimi prav iskrenih kristianov — pridnih sinov in hčer matere sv. kat. cerkve! — Hudič veliko več sdruženih pomagaveov ima, ko Kristus. — Broj grešnikov — število pogubljenih raste. — Kakor hudobneži svoje ponočne (skrivne) družbe imajo, božje kraljestvo na zemlji razdreti —

morjo pravi kristiani tudi svoje imeti, ga razširiti, ovarvati in omladiti med seboj. Sdružena moč veliko več premore. Mat. 18, 20.

3. *Kaj pa imajo družbe in braterne posebnega storiti?* H čimu so? — Trojno dolžnost občestva svetnikov dopolniti: podučiti — braterno posvariti — u dušnih in telesnih silah svojim sosebno pomagati. — Kerš. ljubezen je svetu — kar je živa kerv truplu; — braterne in pobožne družbe so žile po hišah, duhovnijah in deželah; — po njih se kerš. življenja moč po vsej kerš. cerkvi šira. — Brez njih véra umira — ljubezen omaguje. — Braterna, pobožna družba je kazalo kerš. življenja. Za to Jezus veli: Ne bojte se! itd. Luk. 12, 32—34.

4. *Izgovori.* „Vse to smo kristiani brez braterne dolžni storiti.“ — Žalibog da ne storimo! Mormo se po svetih družbah obuditi in naušiti. — Tako so dolžni vsi deželani za blagost deržave skerbeti; — pa vender imamo potrebne kardela vojšakov — tovaršije kmetovske — družbe umetnikov, itd. Ali niso otroci tega sveta modreji? — Luk. 16, 8. Hudič je po svojih pomagačih u verstih pravih kristianov velike verzele naredil; — one se imajo zadélati, in pravoverni bližej ustopiti, skoz pobožne družbe si u roke seči. — — „Smo dozdej brez družb in bratovšin živeli, še hočemo zanaprej.“ Smo, pa slabo za Boga in izveličanje svoje; kakor nas skušnja uči. — Bile so svoje dni mnogotere bratovšine; — one so henjale — stari hvaljeni časi minuli. — Šole nam jih ne bodo povernile; kar se dobrega u šoli zgodi, se doma popači. — Tudi pridige in kerš. nauki nam ne bodo ljudi dovolj popravili; — hudoben svet se jih zogiba. — Deželske postave jih same popraviti ne morejo; kjer ni pravične vesti, one ne zdajo. — Tudi posamezni ne bomo sovražnikov vére in svete čednosti zmagali; potreba je sdružene moči, svet za Boga in izveličanje oživeti. Sdruženemu kardelu je Kristus obljubo dal. Luk. 12, 32.

II. *Kako se imajo bratovšine obhajati?* Ni zadosti le u nje stopiti, timveč z besedoj in izgledi — z molitvami in z milošnoj zmerzel svčt ogrevati in za božje kraljestvo oživljati — za svoje in drugih izveličanje skerbeti. Bratovšine skerbijo:

1. *Za božje kraljestvo domá,* u lastnem sercu — u hiši — u duhovnii družbanov. — Tako so: preslad. *serca Jezusovega*, ljubezen do njega obuditi; — prečistega *serca Marie*, grešnike spreoberniti; — *živega sv. roženkranca*, božjo in Mariino čast pomnožiti; itd. — Imamo družbo *kerš. devic* — *mladenčev*, sveto čistost med njimi ohraniti — *možev* in zakon. *žen*, sveto zvestobo njih stanov podpirati, naj svoje

težavne dolžnosti lohkeje dopolnijo, itd. Kar po samem ne zamoremo, u sv. družbi premoremo. — Koliko se je merzlih serc za Jezusa vnelo — grešnikov čudno spokorilo! — (Beri bukve Jezusovega in Mariinega serca.)

2. *Za božje kraljestvo po unajnih, dalnih krajih* razširati imamo braterno sv. Leopolda, misionom u severni Ameriki — bratovščino Mariino misionom u srednej Afriki pomagati z molitvijo in milodari. (Beri Drobtince VI. 3—14.) Poediniti odkrušene staroverce ali Gerke molijo brati in sestre sv. Cirila in Metoda. (Drobtince VIII. IX.) Oh, kako srečen bi lahko bil svet, naj bi věrni družbani ovih bratovšin bili, pa tudi zvesto dopolnili

3. *Dolžnosti vsake braterne.* Vsaka bratovščina svoj poseben namón, pa tudi posebne opravila ima; p. presladkega serca Jez. — sv. roženkranca — sv. Leopolda, itd. — Vse pa tudi svoje občne (sploh) dolžnosti imajo: braterno podučenje, posvarjenje, in če to ne pomaga, naznanitev voditeljem, duhovnikom; — nepoboljšivih pa izverstenje, po velitvi Jezusovi, Mat. 18, 17. Ud se mora trupla odrezati, da celo telo ne umerje; — za poštenje družbe je vsim udom skerbeti. Posebno pa na smertni posteli se družbani ne smejo zapustiti — tudi po smerti ne pozabiti. — Tako pobožne družbe ljudi in čase boljšajo — oživljajo věro in službo božjo, budijo kerš. ljubezen, prinesó bratom in sestram obilno odpustkov in zakladov u nebesih, Luk. 12, 33.

4. *Izgovori.* „Rad bi stopil u to ali uno bratovščino, pa se bojim zasmehovanja.“ Brez tega noben zvest učence Jezusov ni. „Blagor vam, itd.“ Mat. 5, 11—12. — Apostoli so se tega veselili: Djanje ap. 5, 41. Sv. Paul veli: „Kdor hoče pobožno živeti, itd.“ II. Tim. 3, 12. Ali se ni sv. J. in vsim svetnikom ravno taka godila? — „Ne bojte se, malo kardelo! itd.“ — „Se greha bojim, če ne dopolnim bratovskih dolžnost. Dolžnosti brat. ne vežejo pod grehom; kdor jih opusti, greha ne včini; to da zaslužnja nima. — Bolje pa je edno prav deržati, kakor u desetih biti, pa nobene dopolniti. Le po nasvetu duš. pastirjev je dobro u to ali uno družbo stopiti. — „Zaupam tudi brez bratovščine izveličan biti.“ Zaupaš lahko, pa dosegel boš težko. — Popotniki smo, razbojnikov je veliko; potreba je nam vsim, posebno pa mladini svete družbe; kar tudi sv. Duh poterdi. Prid. 4, 9—12.

Priden kmet drage (vodotoke) po svojih senožetih in sadunosnikih napeljuje, da travniki in drevje bolj rodé. Tako sv. kat. cerkev bravovšine po kerš. svetu utemeljuje, in vabi ljudi, hiše, duhovnije, naj se pridružijo, in veliko sadu za neb. kraljestvo prinesó. — Tudi vas povabim — ki še niste pristopili — vas pozdravim, ki ste se vdeležili. Blagor vam, ako zvesto dolžnosti brat. dopolnite. Bote kakor drevje za potokom, itd. Ps. 1, 3. — „Ne bojte se; Očetu je dopadlo vam dati nebeško kraljestvo. Amen.

XXI. Od mlačnosti in lenobe.

Hudoben hlapec! pokaj nisi dal mojih denarjev na monjavsko mizo, da bi jih bil jaz z obrestoj potegnil? Luk. 19, 23.

1. Kdo je *imeniten mož*, ki je svojim hlapcem premoženja razdelil, prej ko se je u ptuje podal? — *Jezus*, božji Sin. *Libre* so njegovi zveličanski nauki in zakramenti. —

2. Kdo so oni *pridni hlapci*? — Božji svetniki in svetnice; med njimi *sv. J. spoznovavec*, kojega god obhajamo. — Koliko si je sv. J. vse svoje žive dni trudil — koliko je dobrega storil! — Pač je veselo zaslišal od svojega Gospoda: „Prav, dober hlapec, itd.“

3. Kdo pa je uni *zanikarn sluga*, ki je svojo libro shranil, in jo brez dobička odrajtal? — Oh, naj bi nobeden nas ne bil! — Ali veliko kristianov je mlačnih in lenih, ki za neb. kraljestvo malo dobrega storé, ali pa clo nič. — To je *lenoba u dobrem*, poglavitna pregreha. Hočemo torej

I. *Mlačnost in lenobo spoznati*, da se nje bomo vedli varvati.

II. Pa tudi *pripomoge poiskati*, kako to gerdobo vsih grehov srečno zmagati.

Sv. J. ti pridni hlapec in prijatelj božji! pomagaj nam, da ne onemagamo.

I. *Kaj se pravi mlačnost* — kaj lenoba u dobrem? Pregrešna kesnoba in navada, potrebne opravila nevoljno, napól storiti, ali pa clo opustiti; pa tudi delati, pa maloprída reči. Kdor neprenehoma praznuje, ali pa prazno posluje, je lenúh, ki krade naj dražje blago, *zlat čas* Bogu, sebi in drugim. Njemu velja Luk. 19, 22 – 24.

1. *Zakaj se imamo mlačnosti in lenobe varvati?* Kajti nam čas življenja potрати, od kterega hoče Bog ojster račun imeti. Gal. 6, 9—10. Pride noč, itd. Joan. 9, 4. — Lenoba nam sramoto in časno škodo, — Prip. 12, 11. II. Tes. 3, 10. pa tudi večno pogubo donese. Mat. 25, 24—30.

2. *Kakor se stoječa voda usmradi — železo brez rabe zarjevi — polje brez dela s ternjem zaraste,* taka se zanikarniku godi; — kakor Sodomlanom, Eceh. 16, 49. — Davidu, II. Kralj. 11. Taka se tudi med nami lahko vidi. — Oh kako slabo skerbite starši, ki otrokom potepati se pustite — vi mladenči, ki brez dela postopate — dekleta, ki brez poslovanja posedate! — Lenoba je vsake pregrehe košata mati. —

II. *Lenoba se nas lahko prime ali težko premaga,* pa vendar *premagati mora:*

1. *Iz ljubezni do Boga,* ki nam toliko talentov — dušne in telesne moči, star, zlat čas za dobro da. Mat. 25, 18; — *do Jezusa izveličarja,* ki je toliko za nas storil, mi pa bi vse to zapravili? — Pridni imamo biti *iz ljubezni do sami sebe,* da bomo srečni časno in večno. — Zanikarnost nam priinese hudo vest in večno pogubljenje. Mat. 25, 24—30. — Delajmo pridno tudi *iz ljubezni do bližnega,* da ne bomo drugim u škodo — ne u pogubo. — Koliko hudega so zanikarni starši — gospodarji krivi — pa tudi posli, ki dolžnosti stanu skerbno ne dopolnijo! —

2. *Za velikega plačila del,* ki pridne čaka. Mat. 25, 21. Luk. 19, 16—19. Gal. 6, 9. Ako nas delo sili, ogledajmo se po plačilu! — Pomislimo, da nas Bog gleda, naš plačnik. — Ne pozabimo, kaj so svetniki storili, posebno sv. J. današ. godovnik. — Posilimo se u dobrem — bodimo tudi u malem pridni in zvesti. Luk. 16, 10. — Storimo tudi za druge kaj radi, če nam se ravno težavno in sitno zdi; tako bomo pridni in pohvaleni po zasluženju, kakor pridni hlapeci den. sv. evangelja. Luk. 19, 17—19.

3. *Prazni izgovori.* — „Saj sim le enkrat na svetu; pokaj bi se ugonobljal.“ Ravno za to, ker si za časno življenje srečno ali nesrečno večnost služiš. — „Saj nisim živina, timveč slab človek.“ — Živina se mora po gonjarjih priganjati; človek se ima sam upirati, in Bog mu bo pomagal. I. Kor. 10, 13. — „Ako rad počivam, saj kaj hudega

ne storim.“ Tako je tudi malopriden hlapec storil; kaj pa mu Gospod na to djal? Luk. 19, 20—26.

Veliko je skerbnihi ljudi za časno, malo za večno; pa vender Kristus veli: „Le edno je potrebno!“ Luk. 10, 42. — Veliko več je za nebesa mlačnih ljudi, brez prave skerbi za božje kraljestvo. Ravno za mlačne kristiane pa je pisano: Skriv. razod. 3, 15—16. — Pridni bodimo, bratje in sestre moje, da bomo enkrat slaje počivali. Amen.

K. Godovno sv. apata.

XXII. Od kersanskega zaupanja.

Vsak, kdor zapusti kaj zavoljo mojega imena, bo stokrat toliko prijel, in večno življenje dosegel. Mat. 19, 29.

1. Kako lepo je Kristus *apostolom poverniti obljubil* vse, kar so za njega zapustili — poterpehi! — Kako lepo je *svojo obljubo jim dopotnil!* — Ubogi ribiči, so sedaj veličastni knezi — za mrežo in čoln imajo zdaj nebeški prestól. — Stokrat toliko so prijeli, itd. —

2. Ravno tako so popustili *pušavniki* svoje posestvo — razdelili med uboge premoženje, izvolili radovoljno ubožtvo u zaupanju na Boga, kakor nam sv. J. apat pokaže. — — —

2. *Nam ni kakor apostolom vse zapustiti* — ne razdeliti premoženja in u *pušavo iti*; — pa saj ubogaime dajati, in zaupati, da nam tudi Bog za vsak božji dar stotero povernil, in večno življenje bo dal. — Učimo se po izgledu sv. J. apata.

I. *Kako dobro je u Boga prav terdno* —

II. *Kako hudo je u Boga slabo, ali pa clo ne zaupati.*

To danes od vas zaupam, da me hočete zvesto poslušati.

I. *Dobro je zaupati u sveto previdnost božjo*, po nauku sv. Petra I. 5, 7. — po izgledu sv. J. apata; zakaj:

1. *Bog skerbi za naš vsakdanji kruh*, kakor nam Jezus obljubi. Mat, 6, 25—34.; — kar nas lastna skušnja uči, po izgledu apostolov. Luk. 22, 35—36.

2. Bog nas *varje nesreče* na duši in telesu, kakor apostole na morju, Mat. 8, 23—26.; — in če nam ravno terplenje pošle, nam ga blagoslovi. I. Kor. 10, 13., in u dobro oberne. Rim. 8, 28. Kako lepo nam to kažeta poterpežljivi Job 1, 2. in pravični Tobia!

3. Kaj bi na Boga ne zaupali, ki je *vsemogočen*, Luk. 18, 27. — neskončno *moder*; Modr. 8, 1. — sama *dobrota*, naš preljubi Oče; Luk. 11, 9—13. In če se ravno dalej prositi da, nas poslednič za toliko lepše usliši, kakor Jezus Kananejsko ženo. Mat. 15, 22—28. — Kdor se na Boga zanese, njemu ne spodnese, ako le

4. *Prav zaupa*; da svojo voljo Bogu prepusti, po izgledu Jezusa. Mat. 26, 39—44.; — da po svoji moči dela in tudi za svoje potrebe skerbi — se nesreče varje, in u svojem stanu zadovoljno živi. Hebr. 13, 5. — Kdor kakor Tobia 4, 23. svojo deco uči, lahko veselo z Davidom reče: „U tebe, o Gospod sim zaupal, in ne bom vekomaj osramoten. Ps. 70, 1.

II. Dokler nam sije sonce sreče in veselja, mislimo, da je naše zaupanje terdno; — se nam zmrači in nas terplenje obiše, se naše zaupanje rado slabo pokaže, kakor na Izraelcih vidimo. II. Mojz. 16, 17.

1. *Slabo u Boga zaupa*, kdor u težavah *maloserčen postane* — o slabem vremenu upraša: kako bomo dela zgotovili? — Kedar toča pobije: česa bomo živeli? — pride vojska: kaj bomo počeli? itd. — O malodušni slaboverneži, kako gerdo je vaše mermranje — nehvaležno vaše prazno izdihvanje! — Mat. 8, 26—27. — Vse svoje skerbi verzite na Gospoda, itd. I. Petr. 5, 7.

2. Slabo zaupa, kdor se več na se in na druge ljudi zanaša, kakor na Bogá, kojega clo pozabi. — Tako se brezbožnik na svojo prebrisano glavo, na svojo moč zanaša, ko Goliat I. Kralj. 17. — Posvetnež zaupa na mogočne prijatelje — na modrost in krepost ljudi, pa se na slab terst naslanja. „Bolje zaupati na Boga, itd. Ps. 117, 8—9. „Ako Gospod hiše ne stavi, itd. Ps. 126, 1—3. Mnogi bolnik se na svojo mlado kerv, na zdravnike zanaša, z Bogom spraviti se pa tako dolgo odlaga, da se goljfa. — — Nismo tudi mi taki? —

3. Prederzno u Boga zaupa, kdor križem roke derži, se mlad ne uči, odrašen delati noče, zaupaje da ga hoče Bog rediti; — zapravljivec, ki se na blagoslov božji zanaša — vertoglavec, ki brez potrebe u nevaršino skoči — bolnik, ki zdravila zaničuje, rekoč: bo že Bog dal. Takemu je pisano: „Ne skušaj Gospoda itd. Mat. 4, 5—7.

4. Slabo zaupa, kdor se zanaša na prazne reči, krive, babje vëre, ki hodi zaklade kôpat, čarobnike barat, na kvarte gledat in vedežvat; —

Kdor clo svete reči na krivo obrača. Jez. 29, 8—9. — Prazna vëra pravo vëro duši, brani pravo pomoč, ki se zamudi, in pogosto nedolžne obreče, napravi sovražtvo in tepenje, rekoč: Ti ali uni mi je naredil, itd.

Kako čisto — terdno -- mogočno je bilo zaupanje svetnikov! — Kako lepo se jim je poplašalo! — Apostoli so zapustili svoje bajtice, in veličastne cerkve po svetu imajo. — Sv. Paul pušavnik se je u pušavo podal — in krokar mu je hleb nosil. — Sv. Peregrinu niso zdravniki pomagati mogli; — Kristus mu je noge zacelil; itd. Oh, naj bo tako in toliko tudi zaupanje naše! — Bog poprej čudež stori, kakor bi svoje zapustil. Amen.

L. God device mučenice.

XXIII. Od žive vëre.

Nebeško kraljestvo je ednako 10 devicam, ki so vzele svoje svetila, ter so šle ženinu in nevesti naproti. Mat. 25, 1.

1. Lepo sveti popotniku bleda luna po noči — še lepše zlato sonce po dně -- naj lepše sveti nam *luč svete vëre*, ktero nam je Kristus prinesel, rekoč: Joan. 8, 12.; — nam sv. mati kat. cerkev pri sv. kerstu prižgala, rekoč: „Prejmi gorečo svečo, itd. (Mnemosinon strana 12.)

2. To svetlo luč je prinesla *modra devica sv. J. mučenica* svojemu nebeš. ženinu naproti. Kako svetlo je bilo njeno sv. življenje — kako goreče njeno serce za svojega ženina, polno olja dobrih del in svete čednosti. — Gospod njo je najdel pripravljeno — šla je z njim na neb. ženitnino, na koji se že — let veseli. —

3. Tudi *mi svetimo svojemu ženinu naproti*; — ali kakor je razloček med lučjo sonca in lune — še večji med pravo, živjo — in pa med krivoj, mertvojo vëroj. Mnogim prave vëre luč ugasnuje, malokomu živo sveti. Bomo hodili olje vëre kupovat, kedar bo — že prepoznano? — Pomislimo danes:

I. *Kaj prava, živa vëra veljá.*

II. *Kako se za živo vëro skerbeti imá.* — Oče luči! daj nam sv. Duha, spoznati in storiti, kar je prav.

I. Velika nesreča je *slepota oči* — še večja *slepota duše*: nevéra, krivovëra, prazna vëra. Hebr. 11, 6. — U to je prišel Jezus, luč sveta. — Blagor nam, ki u pravej vëri živimo, če njene postave deržimo. „Vëra je dno itd.“ Hebr. 11, 1.

1. Prava vëra nam *razodene večne skrivnosti* od Boga, naše duše in prihodnega življenja, ki so nam za vedeti potrebne. Kako nesrečni so bili nekdanji nevérniki! — Za to je sv. devica J. za pravo vëro dala svojo kerv. — Še nesrečnej so sedajni nevérci. „Imajo oči, pa ne vidijo, itd.“ Djanje ap. 28, 15—27.

2. Prava vëra nam *pomaga vse sovražnike srečno zmagati* — vsako terpenje srečno prebaviti, kakor sv. J. mučenica. Efež. 6, 11.

3. Prava vëra *donese nebeško diko*, kakor sv. J. devici in mučeničnici, ki je s sv. Paulom djala: Fil. 3, 7. — To je tajisto svetilo, kojega modre device u svojih rokah deržč — shranilo žalnega olja, kojega trapastim pomanka, kadar je potreba iti raz ti svet. — Kaj pa kaj naša vëra veljá? —

II. Neb. kraljestvo je podobno 10 devicam. — Modre so si luč oskerbele, nespametne pa spale — prve imele živo luč — druge le prazne lučarnice. — *Tako se kristianom godi.* — Naj nas sveta vëra srečne stori.

1. Ima *vëra čerstva, trdna biti*. Mat. 7, 24—25. — So po svetu krivi učenički — zapeljive knige — so slabovërneži, kojim radi verjamejo. Ne daj Bog tega! I. Joan. 4, 1. Rajše kerv prelití, kakor sv. vëro zgubiti. Tako sv. J. —

2. Naša vëra bodi *živa*, da se pokaže u svetih čednostih in u dobrih delih. Jak. 2, 14—18. Poglej, kaj je sv. Agata djala. (Kerš. Devišstvo str. 39.) — kaj je storila denaš. godovnica sv. J. — Kdor se obredov svoje svete vëre, p. se pokrižati, k obhajilu očitno pristopiti sramuje — nja vëra omaguje, je že mertva. Jak. 2, 26.

3. Naša vëra naj bo *svetla luč tudi drugim!* Mat. 5, 14. — Dolžni smo vëro u svojem kraji ohraniti in oživljati — po dalnih krajih raširajuje svete vëre podpërati po braterni sv. Leopolda, Marie zgodne danice, itd. — Slaba je tvoja vëra, ako krivovërce zagovarjaš —

jim potuho dajaš — k njim zahajaš — mertvo vëro imaš, ako bratovšine še ne poznáš misionam pomagati. — Kaj so prvi kristiani — mučeniki storili! — Kaj pa mi? — — —

O sveta kat. edino izveličanska vëra, ti prava luč od zibebe do pokopa — skoz mračne smertne vrata u neznano večnost! — bila si pesterna detetu — vodilo mladenču in možu — bodi še terdna palica tudi starčeku! — Tebe se hočem terdno deržati — tebe čisto ohraniti; — raje kerv preliti, kakor tebe zgubiti. Kdor vëro zgubi, vse zgubi; luč mu ugasne u srodi terde noči. — Pride enkrat tudi moja nevesta, smert po mene, in se mi na tem svetu stemni, oh, sveti mi večna luč ti, naj bom tam vekomaj gledal, kar sim tukaj živo vërval! Amen.

XXIV. Od pekla.

Taka bo ob koncu sveta. Angeli bodo odločili hudobne, in jih bodo vrgli u peč ognja; tam bo jok in škripanje z zobmi. Mat. 13, 49—50.

1. *Sv. J. devica!* pokaj nisi u nečisto poželenje dovolila, ter si raj kerv prelila, kakor sveto čistost zgubila? — Ker si se pekla bala, ki vse nečistnike čaka. Vse si dala za bizer devištva. —

2. *Sv. J. mučenica!* zakaj si raje tolike muke prestala — raj naj grozovitnej smert storila, kakor sveto vëro zatajila? — Bilo te je peklenkega terpenja strah, proti kojemu je bilo tvoje le senca. —

3. Ravno u dan. sv. evangelju *Jezus od strašne, peklenke ognjene peči govori*, na katero posebno mladi ljudi tako radi pozabijo, in ravno za to u njo padejo. Eni pravijo, da pekla ni; jim hočemo dokazati, da

I. *Pekel je*, kakor resnično je Bog u nebesih. — Drugi se tolažijo, da pekel ni toliko strašen, ne večën. Jim hočemo popisati

II. *Peklenkega terpenja grozovito večnost.* — Bog nas vsega tega varuj! Varujmo se pa tudi mi, in te resnice s svetim strahom premisslujmo.

I. *Da je pekel*, kraj večnega terpenja, vsakemu zdrava pamet pové, ki nas uči, da božja pravica, ki pravične večno plačuje, tudi

hudobne večno kaznuje; — ako ne, ni Bog pravičen; — ako ni pekla, ni tudi nebés. — Kar nam zdrava pamet priča, nam *Jesus odkrito pove*, ter govori od peči ognja. Mat. 13, 48. — od kraja večnega jokanja. Mat. 25, 30. — od ognja, ki ne ugasne — od červa, ki ne umerje, Mark. 9, 44.; — nas opominja se njega bati, ki ima oblast dušo in telo u pekel obsoditi, Mat. 10, 28. — Naj bi se pekla varvali, nam živo pokaže nja grozovitost, katero pogubljen bogatin terpi. Luk. 16, 19—28. —

2. Kar *Jesus uči*, *apostoli* poterdijo. Sv. Peter pravi, da je Bog zaveržene angele s peklen. verigami u pekel potegnil, itd. II. Pet. 2, 4. — Sv. Paul oznanjuje strašno čakanje na sodbo in ognjeno maševanje, ki bo sovražnike Kristusa požerlo. Hebr. 10, 27. — Sv. Joan. prerokuje, da bodo prekleti svoj del imeli u ognjenem jezeru, itd. Skriv. razod. 21, 8.

3. Ravno to so *vsi cerkveni učeniki*, vselej in povsodej učili in še učé. Sv. Krizost. govori: Kar sv. Paul od nebés piše, tudi od pekla velja: Nobeno oko ni vidilo, itd. — „Kakor izvoljenim večna luč veselja sveti, tako pogubljenim ogenj terpenja gori.“ Ne u šali in pa za kratek čas so preroki oznanovali, ne nas plašiti so apostoli govorili; ni nam Kristus otroško igro naprotil; ni šala ne igra žuganje večnega terpenja. Sv. Jeron. — Pekel tajiti, se reče Jezusa dolžiti, da je goljuf — apostole, da so lažnivci; kar Bog ne daj!

4. *Izgovori*. „Ako je pekel toliko strašen, kde pa je božje usmiljenje — ljubezen?“ — Na križu, na altarju, u spovednici. — „Pravica je, da, kdor na tem svetu ni hotel brez greha živeti, ima na unem svetu večno kazen terpeti.“ Sv. Greg. — „Ako u pekel pridemo, bo nam saj kratek čas,“ se pregrešni dobrovoljci šalijo. Kaj mislite, da bote u pekli kvartali — pijančevali itd.? — Oh, pogledjte

II. *Peklenskega terpenja strašno večnost*. Sv. Joan. Dam. piše od mladenča, kojemu je Bog pekel pokazal. (Beri Baraga: Premišlevanje 4 poslednih reči str. 145.) „Stopi tudi ti, o človek, u peklenki brezden, dokler si živ, da u pekel ne prideš, kedar boš umerl.“ Sveti Krizostom. —

1. Pervo in naj huje terpenje u pekli je, *od Boga, svetnikov in vsih dobrih ljudi večomaj se ločiti*. *Jesus* je na križu milo klical: Eli, eli itd. Mat. 27, 46. — Pogubljeni bodo upili, pa nihče uslišal ne bo. Kako strašna je bila misel sv. Franc. Zalez., da ga je Bog zavergel! (Djanje Svet. I. 107.) „Iskali me bote, itd.“ Joan. 8, 21.

2. *Žalosten spomin zgubljenega časa*, pretekl. veselja, krivičnega blaga, pregreš. življenja. „Kaj nam je pomagalo, itd.“ Modr. 5, 8. — To je červ, ki ne umerje — to jok in klepetanje zob, od kojega Jezus govori. —

3. *Pogled nebeš. veselja* in sreče izvoljenih. Tako je vidil bogatin Lacara u nebesih. Luk. 16, 23. — Tako bodo gledali pogubljeni srečne trume čistih devic, spokornikov, in rekli: „Ti so itd.“ Modr. 5, 3—5.

4. *Grozovita tema žalosti*, ki jih obdaja, nobena luč veselja jih ne oveseli. „Verzi ga u unajne teme, itd.“ Mat. 8, 12. — Kako strašno je oslepeti — u temni ječi sedeti! — Kako žalostno, ako bi nam sonce ugasnilo! — Torej želimo rajnim večno luč; ali pogubljenim ne sveti.

5. *Hudobna tovaršija*. „Poberite se u večn ogenj itd.“ Mat. 25, 41. — Kako strašen je nesrečen zakon! — le smerti si želita; — tam ju smert ločila ne bo. — Kako grozno je hudobnega sovražnika imeti! — Kako strašno čitati od obsedenih! — U peklju se vékomaj peklijo — dražijo in preklinjajo, zapeljani zapelivce itd. —

6. *Večen ogenj*. „Bojte se njega, ki truplo in dušo itd.“ Mat. 10, 28. — Mnogoteri ogenj poznamo, navaden u peči, podzemeljski ogenj, nebeški; — huji od vsakega je ogenj peklenski — večni, ki ne ugasne. Mark. 9, 44. — Zastonj se temu ognju hudobnež posmehuje, rekoč: Kdo bo pa kuril? — Jesa božja. Kaj bo gorelo? Hudobna vest. — Kako? Hujše ko ognjenca (legar) — grozovitnej od vsake bolečine, ki peče, naj ravno ognja ne vidiš; itd. — Lehko, terdovratnež, peklenski ogenj tajiš, pa ugasniti ga ne moreš.

7. *Terpljenja večnost*, kakor je večna pogubljenih huda věst — kakor zgubljen na vėke izveličanski čas — večno zaverženih terdovratnost. Mat. 25, 46. — Tukaj se saj tolažimo, da ne bo dolgo — večno terpelo; — u peklju barajo: kdaj bo konec? — Neprenehoma jim doni: *nikdar! vsikdar!* — Naj bi dober Bog pogubljenim obljubil konec terpljenja, kedar bo toliko milionov let minulo, ko je na nebi zvezd — listja in trave na zemlji — peska ob morju in kaplic morja — zaukali bi, in pekel henjal; — ali nad 5800 let že nesrečen Kajn in njegovi tovarši, ubijavci — čez 1800 let Judaž in vsi tatje, izdajavci goré, in njih pekel se še ni pomanjšal. — O večnost grozovitna! — In ven-

der je gladka pot, so široke vrata u pogubljenje! — Mat. 7, 13. —
Kdo pa pride u pekel?

U Neapolu je srečal mlačnega duhovnika človek od hudega duha obseden, in mu je djal: „Tudi za tebe je u peklu kraj pripravljen!“ — Te besede so merzlega toliko ogrele, da je sveto živel in umerl. — Tudi mene — tebe čaka u pekli kraj, ako ne zapustiš te hude navade — une priložnosti — če ne hitiš k spovednici, in se prav ne spokoriš. — O sv. J. ti velika božja prijateljica! izprósi nam gnado, da u strašen pekel ne pridemo. Amen.

XXV. Od zakonov.

Kar je Bog združil, naj človek ne kruši. Mat. 19, 6.

1. Kako zlo se *razloči nekdanja mladina od sedajne!* — Svoje dni so se device zakona branile, dan denašni ga dočakati ne morejo. — Svoje dni so raje življenje dale, kakor svojo deviško čast — zdaj mladina svoje poštenje, devišstvo, vse da za nesrečen zakon. — —

2. Kako živo nam *sv. J. devica in mučenica kaže deviške čistosti vrednost!* — — — Ker pa vsi ne zapopadejo tega, ampak le oni, kojim je dano, in se možiti in ženiti hočejo, naj se saj nesrečnih zakonov varjejo, kojih je toliko po svetu.

3. Kakor pri Judih — se tudi pri kristianih najde *nesrečnih zakonov* preveč. Za to Jezus farizeje podučí, in apostolom neločljivost sv. zakona razloži; — svojim vèrnim pa nauk da:

I. *Kako se nesrečnih zakonov varvati.*

II. *Kako si u nesrečnem zakonu pomagati.* — Srečen zak. stan, ako je prav deržan. Poslušajte!

I. Se nesrečnega zakona varvati, se ima mladina *pošteno zadržati:*

1. *Pred zakonom;* — po cesti pregrehe se srečen zakon ne najde. „Kar človek seje, itd.“ Gal. 6, 8.

2. *U zarokih* se posebno nečistosti varvati, po izgledu Tobia in Zare. Tob. 6, 16. —

— 3. *Se na prijemo sv. zakona vredno pripraviti* skoz podúk, čisto spoved in vredno sv. obhajilo; — kerš. poštene svate imeti, in svoj vesel dan brez greha obhajati. —

4. *U zakonu kerš. zaderžanja* — molitve, službe božje ne opušati, in u strahu božjem živeti. Efež. 5, 33.

5. *Se domačih sovražnikov varvati*, ki so: robost, svojoglavnost, kujevnost, zapravljivost, skopost, požrešnost, ljubosumnost, itd. Sirah 26, 1—4.

6. *Zunajna sovražnikom*, podpihovavcom ušesa zaperati. Sirah 28, 15—19. (Drobtince VI. 88.)

II. Srečen zakon ohraniti je lahko; *težko nesrečnega popraviti*, toda mogoče je,

1. *Ako on svojo pošteno ljubi*, in kakor glava ljubeznivo vodi, Kol. 3, 19. — njo varje; Efež. 5, 29.

2. *Žena moža za ljubo ima* in u pravičnih rečeh uboga; Efež. 5, 22; — možu prijazno streže; 1. Petr. 3, 4—5. — za dom skerbi, kakor dobro ženko sv. Duh popiše. Prip. 31, 10. —

3. *Poterpenje* eden z drugim morajo zakonski imeti. Gal. 6, 2. Vsak ima svojo senčno, pa tudi sončno stran; kakor imata onadva poterpenje, bode Bog z njima poterpel.

4. *Se ne ločiti nize, ne postele*, za nobeno ceno. „Kar je Bog sklenul, naj človek ne loči.“ Mat. 19, 3. — Kdor zakon loči, njemu gorje! —

5. *Ločeni zakonski inajo biti vsako dobo pripravljeni* z veseljem se pozdružiti; kdor se ustavlja, sebi in svojim pekel odpëra.

6. *Kako lep izgled poterpežljivosti zakonskim sv. Monika* da! (Djanje Svet. I. 456.)

Strašnej stanu pa na svetu ni, kakor divji zakoni; oni so guezda brezštevilnih grehov — pohujšanja cele soseske — malopridnih otrok — hudih časov. Bolje u soseski sedem volkov — u hiši sedem živih gadov, kakor en divji zakon. Koder nezakonski po zakonsko živé, tam je živi pekel odpert. „Prešestniki ne pojdejo u neb. kraljestvo. Efež. 5, 4—6. — „Zakon ima biti pri vsih u časti, in brez madeža zak. postela. Kurbirje in prešestnike bode Bog sodil.“ Hebr. 13, 4. Amen.

M. God več devic, mučenie.

XXVI. Od nesram. nečistosti.

Nebeško kraljestvo je podobno mreži, ktera se verže u morje, in zajme rib vsakega rodu.
Dobre u posode odberó, malovredne pa odveržejo. Mat. 13, 47—48.

1. Kako se *kupec* veseli, kedar drag biser najde! — Veliko rad za-uj da, ter spozná bisera visoko vrednost. — Temu kupcu enako *nebeški kralj* iše čistih, nedolžnih *devic*; one so dragi *biseri* njegove krone — kinč njegovega prestola. — Taki biseri neb. kraljestva so svete J. J. čiste device in mučenice, ki so dvojen venec devištvá in mučeništva dosegle.

2. Sedajne čase slišati ni, da bi med nami devica prišla venca dva, kakor. ssv. J. J. — *Redke so, ktere bi ednega zaslužile*. Mučeništva ne poznajo, devištvó malo obrajtajo, in ga za malovredno ceno prodajo. — Za to pravi Kristus: „Nebeško kraljestvo je mreži podobno, itd.“

3. Kdo so pa *tiste malovredne ribe*, ktere nebeški ribiči ob koncu sveta zavergli bodo? — Vsi *nečistniki in nečistnice* so opozlim, gnilim ribam podobni, ki u neb. kraljestvo ne pojdejo. — Koliko je sedajne dni takih med nami, ker malo kdo prav pomisli:

I. *Mnogoverstne nečiste pregrehe*, s kojimi se omadežujejo;

II. *Kako hudo se pregrešijo*;

III. *Kako lahko bi se nesramnih grehov varvali*, naj bi le hotli — Pomislino to danes saj mi! —

I. *Mnogoverstne nečiste pregrehe*. Bog je stvaril dvojen spol, naj bi se svét ohranil in človeški rod množil za nebeško kraljestvo. I. Mojz. 2, 18. — Nesramna pregreha nečistosti pa svét in človeški rod pokončava; prazni neb. kraljestvo in pekel polni. —

1. Prešestovanja strupne korenine so *nečiste*, prostovoljne misli, ako jih iščeš, rad imaš; dopadljivo premišluješ in poželjuješ nesramne reči, Mat. 5, 28. 15, 19—20. — Ta nečistost je u sercu.

2. Preščestovanja *deblo* je u ustih, *nesramen jezik*, ki klafa, nečiste kvante in šale uganja, pleperce pôle. — Tudi beseda človeka ubije — nedolžne duše, ki poslušajo. Za to veli sv. Paul. Efež. 5, 3—4.

3. Prešestovanja *gerdi varhi* so *nesramne dela*, nečisto djanje, ktere ga sedem košatih vej med nami toliko strašnega zaredi: a) Nečisti *pogledi*, Sirah 9, 8. Kamo so Davida zapeljale nečiste oči! II. Kralj. 11, 2. b) *Nesramne roke* (nespodobno ošlatovanje); Prip. 6, 29. — c) *Nesramna noša* ali obleka; Prip. 7, 10. — d) *Kurbanje*; I. Tez. 4, 3—5. e) Še strašnej je *prešestovanje zakonskih*; Hebr. 13, 4. f) Še grozovitnej je *prešestovanje u žlahti*; I. Kor. 5, 1—5. g) *Mutasti, sodomitarški grehi* po samem, ali s svojim spolom, ali clo s kakoj živinoj u nebo upijejo. — Oh, bleđa luna, svetle zvezde, ki vsi take in tolike grehe gledati morate! — angeli varhi, ki pred njimi žalostno svoje oči zakrivate! — povejte nam brezbrojno število vsih tih nečistih del, ki se še imenovati bi med nami ne imeli! — Broja ne veste; povejte nam pa

II. Prešestovanja, nesramnega djanja *grozovitost*.

1. Zapeljiv, popačen *srčt* se nečisti pregrehi smeji, kakor bi bila narave potrebna navada; ali kako ojštro *sveto pismo* prešestovanje obsodi. *Jezus* že pogled in poželenje za prešestovanje šteje. Mat. 5, 27, 15, 19—20. Sv. *Paul* uči, da nečistniki ne bodo neb. kraljestva posedli. I. Kor. 6, 9—10. I. Tes. 4, 3—7.

2. Kdor se besede božje ne boji, naj ga oplašijo strašne *kazni*, s kojimi Bog nečistnike tepe. — Bog je ob času Noeta ves *pervi srčt* potopil; I. Mojz. 6; — je *pet mest* požgal; I. Mojz. 19. — je dal eden dan 23,000 *nesramnih Izraelcov* pomoriti; IV. Mojz. 25, 9. I. Kor. 10, 8. — Pokaj je Bog nečistega *Onana* z nagloj smertjo udaril? I. Mojz. 38, 10. — Skoz kaj je *Samson* junak zgubil moč, oči in življenje? Sodnik. 16. — Zakaj je grehe u stari zavezi tako ojštro kaznovati — clo *kamnjevati*? III. Mojz. 20, 10. — Pokaj so *pervi kristiani* za eden nečist greh tako ojštro, očitno pokoro po 3—15 let dělali? — Kajli je nesram. nečistost?

3. Strašno velika pregreha *zoper Boga* — kojemu serce vzame in grešniku — grešnici da, da malikuje; — oskruni ude Kristusove, podobno božjo — podčra tempel sv. Duha; I. Kor. 6, 15—19. — *zoper sebe* — papači in oslabi dušne in telesne moči, ter življenje prikrajša; Sir. 19, 2—3. — jemlje časno premoženje. Sir. 9, 6. — vzeme gnado božjo, mir vesti; Efež. 5, 5. — prinese večno pogubljenje. Skriv.

razod. 21, 8. — *zoper bližnega*, kteremu nedolžno serce prebôde, — cele hiše u žalost pripravi — pomnoži malopridne ljudi — razkruši zakone in jim rane vseka, ki ne zacelijo. „Oj nečistost, ti peklenski ogenj! — tvoj plamen je gizdost, iskre nesramne besede, dim nesramnost, pepel nered, konec peklenski brezden. Oj kako grenek je sad prešestovanja grenkej ko žolč, grozovitnej ko meč. Sv. Jeren. — Kdo bi se te usreč. pregrehe ne varval?

III. Prešestovanja *varvati* se je lahko.

1. Varuj se *lenobe*; II. Kralj. 11. — *slabilh tovaršij*. Dina I. Mojz. 34, 1. — *nespodobnega znanja*. Salomon III. Kralj. 11. — *pijanosti in požrešnosti*. „U vinu je nečistost.“ Efež. 5, 18.

2. Imej *Boga vselej pred očmi* kakor Egip. Jožef in Susana. — Premišluj *posledne reči* — ubrani se *perve stopinje* u nečist. greh. Ako iskre ne pogasiš, ogenj boš težko. — Prijemaj gostokrat in vredno ssv. zakramente. „Jaz sim vinska terta, itd.“ Joan. 15, 5.

3. Prešestovanja *odvadi* se je težko; ono zakuje človeka u železne zapone hude navade. *Raztergaj* brez odloga nesramno znanje — *zapusti* bližno priložnost, naj velja kar rado. Mat. 5, 28—30.

Voj nečistniki in nečistnice, ki ne verjamate meni, ne božjej besedi, pogledjte, kako se takim godi (Drobtince VI. 183. VII. 175. VIII. 180.) — Taka tudi vas čaka. „Kdor nečistost uganja, bo hitro červom u živč; njegova duša bo izbrisana iz bukev večnega življenja.“ Sir. 19, 2—3. Amen.

N. God device ne mučence.

XXVII. Od dev. čistosti.

Nebeško kraljestvo je podobno desetim devicam, ktere so uzemši svoje svetila šle ženinu in nevesti naproti. Mat. 25, 1.

1. *Desetero devic* je šlo ženinu in nevesti naproti; — *veliko več jih med nami gre* — Jezusu in Marii. — Ali bomo srečno na neb. ženitnino došli, kakor sv. J. devica in nevesta Jezusova, koje god danes obhajamo? — — —

2. *Pet je bilo modrih devic, ki so vzele svetila z oljem — pet pa trapastih, ki so vzele lučarne brez olja; — svetila so jim ugasnile — vrata so jim bile zaperte, in ženin jim reče: „Jaz vas ne poznam.“*

3. *Veliko več nespametnih mladenčev in dekličev je med nami, ki neb. ženinu brez olja deviške čistosti naproti gredó. Luč sv. čistosti jim bo ugasnila, devištvo zgubljeno se ne da kupiti, in tudi jim neb. ženin poreče: „Jaz vas ne poznam,“ — vaša čistost je tema. — Da se vam to ne pripeti, poslušajte danes:*

I. *Koliko devištvo veljá.*

II. *Kako skerbno se ima varvati.* — Sv. J. devica! sprosi nam milost, vrednost deviške čistosti prav spoznati.

I. *Devištva neprecenljivo vrednost nam kažejo device mučenice.*

1. Sv. Agata si je dala persi odrezati — sv. Katarina s kolom tretí — sv. Neža raje glavo odsékati, kakor devištvo zgubiti. — Kako skerbno je sv. J. svojo deviško čast varvala, ter je vedla, kaj sveti Duh pravi: „Vse, kar se visoko itd.“ Prid. 26, 20. — O mladenči zapomnite! —

2. Bog je hotel *skoz devištvo svet odrešiti.* Deviški je bil Jez. napovedovavec sv. Joan Kerst.; — devica je bila nja mati — deviški Jožef bil je varh — deviški Joan apostol nja ljubej; ni ga bilo med apostoli nečistnika. Jezus se ljubej čistih duš imenuje. — Naša sveta vëra deviški stan visoko nad zakonski povzdiguje, zove čiste duše evet čede Kristusove in sv. kat. cerkva hoče deviški stan u duhovski za posebno službo božjo imeti; zakaj: „Devica misli, itd.“ I. Kor. 7, 32—34. „Device in čisti mladenči so nad angele; oni še varjejo, kar že ti gotovo imajo. Sv. Kriz.“ — *Koliko sveta čistost velja!*

2. *Kako lahko in hitro se pa prodá,* nikdar pa kupiti ne more. — Job je zgubil otroke, čede, hrame, zdravje; in je poterpežljivo djal: „Bog je dal, Bog je vzel, itd.“ Job 1, 21. — Bog mu je dal vsega še sedemkrat več. — Ti lahko zgubiš živino, hišo, zdravje, tudi življenje; — vse to ti lahko Bog poverne, zgubljenega devištva pa ne. — Gore se vsako spomlad ozelené, zgubljeno se ne poverne. — Rože vsako vïgred zopet evetó, zgubljene rože deviške čistosti vëkomaj ne bo. — Posoda potrupljena ni več cela, drago mazilo razlito se vso nikdar ne poverne, devištvo oskrunjeno skoz nesramno poželenje, djanje, nikoli več tako lepo ne bo. —

3. *Job se je tolažil: „Gospod je dal, Gospod je vzel, itd.“ Nečistnik, nečistnica se ne zamore; marveč ima le zdihovati: Bog mi je dal deviško čast, angeli so mi prinesli prelepo svat. oblačilo k svetemu kerstu, so ovenčali mojo dušo nevesto Jezusovo — pa jaz nesrečnik! — zapelivec mi je vse to vzel, dati nazaj pa vékomaj nima. — „Oh kdo bo dal potoke solz mojim očem! — Ni miru u mojih kostéh, itd.“ Ps. 51. — Tako duša u nečistost zapeljana zdihovati — skoz solze pokore madeže oprati zamore, pa devica na veke ne bo; oblačilo devišta raztergano celo ne bo. — — Oh, mladina, pomisli saj, koliko veljá, kar se poverniti ne da! —*

II. *Skerbno ohrani svojo deviško čast, naj dražej blago, ki pa ravno za to tudi naj več sovražnikov ima, kateri so:*

1. *Telesno poželenje.* Kakor iskra se izbudi — kakor ogenj uname u posteli, u slabi tovaršii. Ako se ne varješ, pogorel boš — na plesu — clo na božjem potu. „Čujte in molite, itd.“ Mat. 26, 41. — Starši! dve varučke svojeji deci oskerbite: *sramožljivost* u védenju — *ponižnost* u noši. —

2. *Sapeljiv svēt.* Kamo slabo znanje pripelja! (Drobtince VI. 193. VII. 176.) Obljube zakona — darila zapeljevanja so mreže pekla. Kdor ternje sadi, ne bo pšenice žel — kdor hudiču služi, mu Bog ne bo blagoslova dal. „Kar človek seje, itd.“ Gal. 6, 8.

3. *Peklenski satan,* kedar se mu sam približaš in udaš. — Pri svetem kerstu ste se odpovedali hudiču, itd. — Pokaj se vsemu temu udaste in zopet sužni hudičevi postanete? — „Hudič je kakor priklenjen pes; le njega ugrizne, ki se mu sam približa.“ Sv. Aug. — Prazen izgovor: hudič me je zmotil. Ti mu daš moč, ki dovoliš.

4. *Treh varhov se zvesto držite:* a) *Dobre vesti.* Ne recite: nisim vedla, vedel, da je greh. Pokaj se pa skrivaš? — tajiš, ako ne večš? — b) *Angela varha.* Kako veselo je misliti u samoti, na poti, — da nisim sam; moj angel je pri meni. — Pa tudi u skušnjavi. — U pričó angela kaj nespodobnega ne storite, on je čist duh. — c) *Svojeja spovednika.* „Naj bolja pomoč čistost ohraniti je, berž ko mogoče, misli duhovniku razodeti. Pogosta spoved dušo ozdravi, očisti serece za božje reči. Ne odlagaj, kedar čas pride, k spovedi iti, naj ti ravno kaj brani. Naj prej se izpověj; potem ti pojde delo od rok.“ Sv. Fil. Neri. — Pa tudi ne premenjajte spovednikov brez potrebe!

Preljube nedol. duše, neveste Jezusa, sini in hčere Marie, družaji in družice sv. J. device! — ne pozabite, koliko sveta čistost velja. — Pomnite, kako minljivo je vse posvetno. — Tako, podobni modrim devicam, s svojim neb. ženinom na večno ženitnino pojdete. Amen.

XXVIII. Od svete sramožlivosti.

Nebeško kraljestvo je podobno zakladu u njivi skritemu, kterega je človek skril. Mat. 13, 44.

1. Kdo ne časti *sramožlive device* že na ovem svetu? — Še lepše jih poveličastuje sv. mati kat. cerkva, ki so velik zaklad svojega devištvu u njivo svete sramožlivosti skrile, itd.

2. Ravno obhajamo danes *godornó sv. J. device*, častite neveste Jezusove. — Kako je ona tolik zaklád devištvu ohranila? — Globoko u njivo sramožlivosti ga je shranila in zakrivala. —

3. Zakaj toliko mladenčev in mladenčic u sedajnih časih svojo devištvu zgubi? Ker med nami *svete sramožlivosti ni*. — Nesramnost je sploh kužna bolezen starih in mladih ljudi. — Kdo njo hoče ozdraviti? — Starši, učeni in reditelji. Hočemo pa to bolezen srečno odpraviti, imamo

I. *Nesramožlivost prav spoznati;*

II. *Korenine nesramožlivosti pokončati;*

III. *Poiskati naj bolje zdravila za bolno sramožlivost med nami.* Daj nam Bog zdravje za telo, pa še bolj za dušo, koja brez sramožlivosti boléha. Le poslušajte!

I. *Kaj je nesramožlivost?* Dva naj huja sovražnika človek ima: *greh* za dušo — *smert* za truplo. — Bog je zoper ta dva sovražnika človeku dva čuvaja dal, da ga ne zalezeta: zoper greh sveto *sram* — zoper smert pa *bolečino*. Grešnik, kojega ni sram — in pa bolnik, ki bolesti višej ne občuti, sta smerti zapadla.

1. Bog je dal *nedolžnosti družico*: sveto sramožlivost, kakor vertnici ternjes, da njo varje — ki občutiti da, kar ni prav in se nespodobi. — Lice rudečica obleti, svet strah veli bežati, kedar je nevaršina. — Sveta sramožlivost je mladine *juterna zarja* — naj gorši kinč mladine — priča naše visokosti pred Bogom.

2. Kako zlo je pa ta sveta sramožljivost izmed nas *pozginula!* — Možkih in ženskih oseb ni višej sram se nespodobno pohajati — po klopih posedati — ponočevati; — ni sram deklet se z razujzdanimi fantomi voziti — z njimi pit hoditi — voglariti — se na mêtvi in po hišah z njimi pipati — delati, kar mi je ziniti sram. — (Drobtince III. 217.)

3. Poreče kdo: *Kaj tacega saj ni greh!* — Ako še ni konec — je že *začetek greha*. Svetilo dobre vesti umira, luč nedolžnosti ugasnuje; — angel beži — prihaja omadežava serca — nesramnost života — priburi nečistost u djanju. Pridejo iz ovega djanja zapeljani — zapeljane, zapelivci — zapelivke — trope nezakonskih otrók, domačih in občjih nadlóg, kder ni sramožljivosti. —

II. *Zakaj med nami sramožljivosti ni?* Ker je med nami za njo premalo skerbi.

1. *Starši otrok* sramožljivosti ne privadijo, jim dajo golim letati — se kopati — skupej ležati; in za njimi ne pogledajo, kaj se godi, posebno na paši. — Slana cvetje umori — nesramožljivost pa serce, ne bo prida sadú.

2. *Razujzdana noša* deklét, ki razgalene hodijo — pers ne pokrivajo, ali pa z rudečimi robci u oči pikajo, kratke rokave nosijo, itd. — Ošabnost, *oholost možtev*, ki se prešerno védejo, umazano govoré, in se clo polujšanja hvalijo. — *Nesramni izgledi poslov*, vojakov, rokodelov, clo staršev u *zakonski posteli* u pričo otrók. „Gorjé človeku! itd.“ Mat. 5, 29.

3. *Razvajeno poželenje mesa* predobro jesti in piti, ki razpuščeno se ne sranuje več, ampak čini kakor konj in mezeg. Ps. 31, 9. — Kako gerda je pijanka; še svojega sramu ne pokrjuje. Sir. 26, 11—12. Gizdava ženska je zanka hudičeva. — Možtvo razujzdano je pekla živo požeralo. — Kder sramožljivost umira, tamo se pekel odpira. — Nesramožljivost je huja bolest pri ljudih, kakor so garje pri ovcah. —

III. *Kako se nesramožljivost ozdravi?* — Težko in poredko, kakti gobe svoje dni; le ovarovati je lahko. Potrebuje:

1. *Deco privajati, da se spodobno oblačijo*, se na pravem kraju očedijo. Kadar k voglu prideš, lahko spoznaš, ali so tukaj čedni ljudjé. — Otroke iz malega opominjati, vselej oblečeni da hodijo, svojega sramu ne razodevajo. „Fej! to je gerdo;“ mora otroka izmodriti. Od sedmega leta nimajo otroci skupej ležati. — Angel beži, kedar otrok goloto pokaže. „Blagor jim, ki so čistega serca, itd.“ Mat. 5, 8,

2. Skerbna *mati*, moder *učitelj* pogosto otrokom opomni, rekóč: „Deca! ne počenjajte, česar bi vas bilo sram, itd.“ — Mati je svete sramožljivosti vodila, če ne dopusti deci preverlega oblačila; gizdost in sramožljivost ste si usmertne sovražnici. Iz židanih pantelcov bodo plenice. — Mati naj otroka navadi se drugega spola varvati — bati.

3. *Skerbni starši* otrokom u zapeljive družbe ne dajo — ne se z drugim spolom pohajati. Ugledaš sina u nevarnem kraju — zapaziš hčero z možtvom, pokličí njo na stran, in ojstro posvari. Nesramne dekleta in pa kuhinske cape. Sir. 26, 13. — Mladenča brez svete sramožljivosti se zogibaj kakor garjevega človeka, on je kakor stekla zvr. — Kako pa sramožlive sv. Duh hvali. Sir. 26, 19—24. — Kakor Kerubim z gorečim mečem pozemeljski raj — varje sveta sramožljivost devištvo. Ne prilizovauje — ne darovi, nobena sila mladine ob sveto čistost djala ne bo, ki svete sramožljivosti ni zgubila. (Drobtince III. 214.)

Kako lep izgled svete sramožljivost nam da sv. devica Potamiana! (Djanje Svet. II. 592.) Oj starši! skerbite svoji deci za sveto sramožlivost; ona mladenče, device angelom upodobí. Amen. (Drobtince VI. 90—93.)

O. God mučenice ne device.

XXIX. Zakaj je toliko hudega po svetu?

Nobeško kraljestvo je podobno kupcu, kateri, ko je drag biser našel, gre, in prodá vse, kar ima, in ga kupí. Mat. 13, 45—46.

1. Kako *sveto je sv. J. živela!* — Koliko je na tem svetu preterpela, in prelila tudi za vero in neb. kraljestvo svojo kerv. — Kako je to? — Storila je kakor moder kupec, itd.

2. *Koliko hudega se po svetu godí!* Koliko ubožtva, kužnih bo- lézen, vojsk, toče, pòvodenj, pogorenja! Vse to hudo imajo tudi pravični, gostokrat več ko krivični terpeti; ali Bog za nje ne skerbi? —

3. „Bog me je zapustil! — me ne usliši.“ — Zakaj mi toliko terpeti da? — opráša *nepoterpežljiva duša*, in skoz svojo nevoljo drag

biser večnega povernila zgubi. — Baraj sv. J. mučenico; ona ti bo odgovorila: Zato je toliko hudega po svetu:

I. Ker ljudje spoznajo, da so sami večidel hudega krivi.

II. Ker gostokrat za hudo imajo, kar hudo ni.

III. Ker hudo u dobro ne obernejo, kakor nam sveta vëra veli. — To hočemo danes po izgledu sv. J. mučenice premišljevati, in dati za vse, tudi za terpenje hvalo Bogu.

I. Bog je vse dobro stvaril. I. Mojz. 1, 31. — Greh je dobro pokvaril, prinesel vse hudo na svet. — Po grehu so si ljudje pogosto sami krivi:

1. *Mnogih bolëzen in prezgodne smerti.* Sir. 31, 30. — Ubožtvo pride po lenobi, zapravljivosti. Prip. 13, 11—21. — Dragino napravi večidel kamatniki ali voherniki. — Vojsko naredé samoglavne, krivične glave. — Kužne bolezni pri živini in ljudéh vstanejo, ker ljudje za zdravje prav ne skerbé. — Koliko pogorelcov nepotrebna tobakaja — nepaznost stori! — In za vse to se Bog dolži! —

2. Ako pa ravno ti nisi hudega sam kriv, so pa *tvoji prededi* — sorodniki — sosedi — verstniki. Bog tepe greh do 3. 4. roda, strahuje krivične; z njimi imajo pa tudi pravični gostokrat terpeti. —

3. *Bog nam hudo*, ki smo si ga krivi, u dobro spremeni, ako le hočemo. — Bolëzen nas uči zdravje skerbnej varvati — ubožtvo pridnosti, kakor zgubljenega sina. Luk. 15, 11. — O sveta modrost in milost božja! — Človek greši, in ti mu clo hudo u dobro premeniš, ako le hoče dobro storiti, kar je hudega učinil. — Oh, naj bi saj spoznali, da

II. *Ni vse tako hudo, kakor se nam zdí.* — Poglejmo terpenje sv. J. mučenice! — Barajamo njo, ali je bila za njo nesreča toliko terpeti? — —

I. *Mnogo družinče toži:* pokaj me je Bog stvaril, da toliko terpim? — Kaj bi pa bilo iz tebe, naj bi bil gospód ali gospá? — Kaj pomaga nečistnici, ktera je hotla nedolž. Jožefa zapeljati — kaj Herodežu — Pilatu ineniten stan? — „Pokaj mi Bog *toliko ubožtvo* — clo bolëzen da? se mnogoter švara. Ali bi raj bil pogubljen bogatin, kakor izveličan Lacar?“ Luk. 16, 19.

2. „*Kaj bomo začeli! toča nam je pobila!*“ — *Hudo vreme* sapo izčisti, zdravje ljudem in živini ovarje, zemljo pa za prihodno leto

rodovitnej stori. — *Ogenj hiše, vasi, terge in mesta upepeli, res huda je; pa težava prisili ljudi lepše stanovje zidati, sosedom pomagati, kar bi se brez ognja ne bilo zgodilo.* — Tudi njiva se mora orati, tersje obrezovati, da obilnej sadu rodi. itd.

3. *Neusmiljena smert* vzeme otrokom starše, ki bi jih slabo izredili, pobere staršem otroka, kateri bi jim žalost činil, itd. Žalost je velika; ali naj bi spoznali božjo previdnost, hvalili bi njo, po besedah Modr. 4, 10—14. — Oh, naj bi hotli saj spoznati, da kar Bog naredi, vse prav stori! — Naj bi se pa tudi učili:

III. *Hudo u dobro premeniti.* Zlata beseda je: „Njim, ki Boga ljubijo, itd.“ Rim. 8, 28. Da se nam to zgodi:

1. *Poprašajmo svojo včst, kaj smo storili, da nas Bog tepe?* — Tako zgubljen sin. Luk. 15, 17. — *Spomnimo se prijetih dobrót,* koje smo slabo obrnuli, kakor Manase. II. Kron. 33. — *Učimo se u terplenju prave modrosti, poterpežljivosti in zaupanja,* kojih čednost bi si brez terpenja ne osvojili. Rim. 5, 3—5. Tako Tobia. —

2. *Darujmo težave u zadostenje svojih grehov,* namesti vic. — Križi in nadloge naj nas ponižajo in poboljšajo, kakor Davida — nas moliti učé, in se drugih revežev usmiliti. — Tako nam bo terpenje pot u vekšo srečo, kakor Egipt. Jožefu, Jobu, Tobiu; — pa tudi vozka stesa u nebesa, kakor sv. J. mučenici. II. Kor. 4, 17—18.

3. *Naj nas časna nesreča uči minljivost vsega pozemlskega,* da se na časne stvari ne zanašamo, marveč išemo, kar je zgorej; Kol. 3, 1—2.

Zemlja je bila solzua dolina in bo — svetnikom kakor nam. Potolažimo se in učimo se po nauku sv. Paula terpeti. Hebr. 12, 5—13. — Smo se terpeti tako modro naučili, homo za terpenje Boga vékomaj hvalili, kakor sv. J. Amen.

P. God več mučenic ne devic.

XXX. Od premišlovanja poslednih reči.

Tako bo o koncu sveta. Pojdejo angeli, in bodo odločili hudobne iz srede pravičnih, Mat. 13, 49.

1. „*Pomni, o človek, svoje posledne reči,* in ne boš vékomaj grešil.“ Sirah. 7, 40. — Malo besed, pa veliko modrosti, koje nas

sv. Duh uči, modro živeti, srečno umreti, priti u večno veselje: ne pozabiti smerti — sodbe — pekla in nebés.

2. U te štiri visoke šole za srečno večnost so hodile *svete J. J. mučenice*; — u tej šoli so se naučile vse, tudi življenje dati za njivo prave svete vere, u koji je zaklad neb. kraljestva — biser srečne večnosti skrit. — —

3. *Ali tudi mi posledne reči premišljemo*, kako bo konec sveta za nas, kako o naši smerti in sodni dan, kedar angeli pridejo nas odbrat? — Kamo nas bojo odbrali, u pekel ali u nebesa? — To premišlovanje nas bo

I. *Varovalo grešiti*; nas bo

II. *Priganjalo dobro storiti*.

Kako bo o koncu sveta? Poslušajte!

I. *Se greha varovati*. Tri reči človeka naj huje slepé, ga u časno in večno nesrečo ulečejo: *poželenje mesa — oči in pa napuh*. I. Joan. 2, 16. Se te trojne sleparije ovarovati, premišluj, kaj bo ob koncu svetá, kakor te pobožen Tom. Kempčan uči u Hoji za Kristusom. I. Buk. 23—24. poglavje. — Premišlovanje poslednih reči zamori:

1. *Kačo poželenja mesa*. Smert nečistnika je sv. Marjeto Korton spreobrnila. (Djanje Svet. I. 193.) — Se ne moreš *požrešnosti* odvaditi — *nevernega znanja* ne zapustiti, idi na *pokopališče*. —

2. *Kačo poželenja oči*. — Viditi merliča je sv. Frančiška Borgia posvetilo. (Djanje Svet. II. 423.) — Mladenči — dekličí, ki vam dopade truplo lišpati, mertvaško glavo u roke! — Bogatini, skopci, ki nimate nikoli zadosti; — poišite si mertvaško selo, in premislite, kaj vam Sodnik poreče: Mat. 25, 41. —

3. *Kačo napuha* in prevzetnosti. — Sv. Norberta je gromska strela ponižala in naklonila sveto živeti. (Djanje Svet. I. 589.) — Vidiš na tem svetu kaj prijetnega in imenitnega, spomni se božjega kraljestva, in lahko se boš posvetnega tvegaj. Vidiš kaj strašnega, spomni se pekla, in se boš lahko smejal. Te obhaja telesno grešno poželenje, spomni se večnega ognja; zakaj če so že posvetne kazni u stanu nas varovati, da hudega ne činimo, timveč spomin večnega terplenja.“ Sv. Kriz.

II. Mehkužnemu mladenču je bilo vse pretežavno; ko pa sliši pridigo od peklenskih muk, hiti k sv. Bernardu prosit, naj ga u samo-

stan vzamejo. „Kako boš pa zamogel naše oestro življenje prebaviti?“ ga sv. Bernard pobara. „Oj pač!“ mladeneč odgovori: „Kako bi pa peklenske muke prebavil.“ —

1. Spomin poslednih reči nas *priganja pokoro storiti* in ne odlagati. „Ne odlagaj itd.“ Sir. 5, 8—6. „Danes je Bog obljubil, jutre ni obljubil.“ Sv. Aug.

2. — *nas uči se ponižati, zatajiti in vse voljno poterpeti.* — Te bolečine sklijo — glad ali žejo terpiš, itd.; reci: „Tukej, o Gospod, sckaj — žgi; le u večnosti prizanesi.“ Sv. Aug.

3. — *nas priganja iz ljubezni do Boga in bližnega storiti dobro — opustiti hudo, si za večnost pripravljati — za nebesa zakladov nabirati.* Zakaj so ssv. mučenice J. J. toliko prestale? — Večnost so pred očmi imele. Pokaj je sv. Francišk Ks. toliko sveta obhodil — ljudi kerstil? Besede Jezusove so ga priganjale: „Kaj pomaga, itd.“ Mat. 16, 26.

Mladenča močno časti lakomnega sv. Filip Neri bara: „*France! kaj pa bo potlej — kaj pa posledno?*“ (Djanje Svet. I. 538.) — Tako se prašaj tudi ti, ter pomni 4 posledne reči, in ne boš vékomaj grešil. Amen.

R. God svetnice, ne device ne mučenice.

XXXI. Od domače pobóžnosti.

Goľufna je priljudnost, in prazna je lepota; žena, ki se Gospoda boji, ona bo hvalena. Prip. 31, 30.

1. Poglejte, preljubi, *svetilnico* (lučarno, lampico), kako prijazno pred Gospodovim altarjem gori! — Ali véste, *kaj vas uči?* — Živo véro u *Njega*, ki govori: „Jaz sim luč sveta, itd.“ Joan. 8, 12.; ki iz ljubezni med nami prebiva. Mat. 28, 20. —

2. Poglejte lučarnico, kako veselo gori! — Ali zastopite, *kaj vam veli?* — Naj tudi pri vas domá *svetilnica domače pobožnosti* ne ugasne, da ne bo tema po vaših hišah, ampak svetla luč žive vére, koje žlahno olje domača molitev je.

3. *U cerkvi priden cerkvenik* olje doliva, zjutraj in zvečer poskerbi, da svetilka ne ugasne; — kdo bo pa skerbel pri vas domá? — Vsaka pridna *gospodinja*, po izgledu sv. J. koje godovno danes obhajamo. Od take kerš. gospodinje sv. Duh govori: „Goljufna je priljudnost, itd.; — ne ugasne njena luč.“ — Oh, naj bi vse gospodinjne skerbne cerkvenice (mežnarce) svoje hiše bile, in prav zastopile:

I. *Kako se za domačo pobožnost prav skerbi?*

II. *Kolik dobiček domača pobožnost prinese.* — Gospodarji! gospodinje! naj se sveti vaša luč, kakor svete J., katero vam danes u posnemo priporočim.

I. Kako skerbna je za luč domače pobožnosti sv. *Franciška*, rimska vdova bila! (Djanje Svet. I. 250. II. 186.) — sv. *Joana Franciška*. —

1. *Dolžni* so ravno tako vsi gospodarji in gospodinje za domačo pobožnost skerbeti *iz ljubezni do Boga*. — Pobožnost loči ljudi od neumne živine. Izai. 1, 3. — Vsaka kerš. hiša ima biti mala cerkvice Gospodu posvečena, in vsak hišni gospodar škof (dušni pastir.) Sv. Aug. — Pa tudi *iz ljubezni do sebe in do svojih*, katerih duše hoče Bog iz rok gosp. terjati. Hebr. 13, 17.

2. *Kdaj se ima domača pobožnost opravljati?* — *Zjutraj* u zahvalo — u dober namen; prositi Boga za pomoč. Ps. 62, 1. — *Zvečer* u zahvalo — za odpušanje; se priporočati Bogu, angelu varhu. — *Pred jedjo in po jedi*, kakor nam Jezus pokaže. Mat. 14, 19. — 26, 30. — Ps. 144, 15—16. — Posebno o svetih večerih in časih, tudi kedar u cerkvo ne morete.

3. *Kako?* — Ne tiho, nezastopno, ali na pol; timveč *na glas* in zvesto. Naj moli gospodar, gospodinja, prvi hlapec, ali bere otrok naprej, in moli družina za njim; — ako mogoče klečé, saj stojé, roke povzdigniti, pa tudi srece. Mat. 15, 8. — Gospodar, gospodinja imata biti luč pobožnosti. Mat. 5, 6. — Tako je sv. J. storila. Efež. 5, 19—20.

4. *Kaj se moli domá?* — Kratka juterna — večerna molitvica, pred jedjo in po jedi; saj edne očenaše — ali kake litanije. O svetih večerih svet roženkranc; ako ne celega, saj eden odstavek. — O svetih praznikih se naj zapoje — kaj svetega bêre. Kol. 3, 16. — Vaši angeli bodo molitve pobožnosti pred obličje božje nosili, in obilna milost se bo rosila čez vas. „Molitev gre gor — božji blagodar pa dolj.“ Sv. Aug. —

II. *Kaj bo domača pobožnost dala?* Obilno časne sreče in večnega izveličanja. „Prosíte, itd.“ Joan. 16, 23—24.

1. *Bo greha varovala.* — Možje ne bodo po kerčmah pijančevali — hlapci ne voglarili, ako bodo domá pri molitvi. Dekle ne bodo noseče od hiše hodile — ne bo klafanja, ne kletve, ne opravljanja pri vas domá. —

2. *Zaderžanje družine bo keršansko,* ponižni posli in poterpežlivi, otroci poblewni radi ubogali. Manj bo mermranja, več zadovoljnosti in poštene dobre volje. Kdor pogosto na Boga misli in njemu služi, rad dela in poterpi. —

3. *Delo zapredoma bo imelo speh,* — živež tek — srečo vašo djanje in nehanje. „Redovnost je k Bogu pot.“ Sv. Aug. Pobožnost je pa redu dojnica. „Pobožnost je za vse itd.“ I. Tim. 4, 8.

4. *Blagoslov bo celi hiši prinesla,* po obljudi Krist. Mat. 6, 33. — Tudi nesrečo Bog pobožnim u srečo premeni. Tob. 4, 23.

Poglejte, kako prijazno *svetilna* pred altarjem gori — veselo u hiši božjej sveti, naj si ravno zunaj černa tema svet pokriva — burja hrumi. — Ali kaj pri vaši hiši lepa luč domače pobožnosti gori? — Gospodinje! skerbite po izgledu sv. J., da vam luč pobožnosti ne ugasne, vas ne opade večna tema, ampak vam sveti večna luč. Amen.

S. God sv. vdove.

XXXII. Od skerbi za domače.

Ako pa kdo za svoje, in zlasti za domače nima skerbi, je véro zatajil, in je hujši kakor nevérník. I. Tim. 5, 8.

1. *Cel svet* je velika *hiša božja* — sam Bog pa hišni gospodar. — Kako lepo za vse skerbi! — Poglejte lilije na polju — ptice pod nebom! Mat. 6, 26—31. Tudi červa ne pozabi. — Bog pač za vse skerbi! — Naj bi tudi mi za svoje tako skerbeli! —

2. *Vsaka družina* je tudi *hiša božja*; — vsak *hišni gospodar* je namestnik — *gospodinja* božja namestnica, naj u imenu Boga za svoje

skerbita. Luk. 12, 42—46. „Kdor pa za svoje domače (otroke in posle) ne skerbi, itd.“

3. Kako *skerbna mati* in božja *hišnica* je sv. J. bila, koje spomin obhajamo! — Kakor poštena devica, bila je zvesta zakonska žena in vdova, svojim do smerti *skerbna mati*. — Naj bi veliko takih mater in gospodinj na svetu bilo, hitro bi se oveselilo obličje svetá. — Ravno za to je pa po svetu toliko spridenih otrok in malopridnih poslov, ker nimajo hišni očetje in matere za svoje domače prave skerbi, ki ima tri verhe:

I. *Svoje pridno učiti*, II. — *zvesto varovati*, III. *Otroke in družino modro oskerbeti*. Poslušajte kako? — po izgledu sv. J. vdove, ki bo za nas Boga prosila.

I. *Svojim za potreben nauk skerbeti*. Kako žalostna je črna tema — kako vesela luč bélega dnéva! — Še lepši je za človeka potreben nauk; — on je ključ do časne in večne sreče. „Jaz sim luč itd.“ Joan. 8, 12. Tri šole je Bog na ovem svetu ljudem u podúk postavil:

1. *Šola domá*, kder sta oče in mati perva učenika. „Balite deca, poslušajte me itd.“ Ps. 33, 12: tako naj pozove mati otroke h kolo-vratu — oče na večer za mizo, in jih poglavitne resnice — molitvice itd. uči. — Materna beseda je otroku juterna zora — očetov nauk sonce juterno. — Tako se veli deco k Jezusu peljati itd. Mat. 19, 13—14. — Tvoji otroci so pa tudi *rejenci* in *posli*, ki te očeta in mater imajo. Tudi ujim imaš šolo deržati, o svetih večerih in praznikih, sv. evangelj brati, katekizem razlagati, zgodbe sv. pisma — djanje svetnikov čitati, itd. To je Bog ukazal. V. Mojz. 4, 9—10. Slab gospodar, gospodinja, ki svoje stradati pusti; še slabši, ki jih ne uči. Mat. 4, 4.

2. *Šola občina* (farna), na koji bi naj zapisano bilo: „Pustite malim itd.“ Luk. 18, 16—17. Šola je duhovni draga njiva, u koji je za mladino zaklad zakopán; — u šoli se glavi dani — se serce žlahni — šola je sadunosnik kraljestva božjega, učitelj priden je vertnar. — Ako bi u šoli cesar cekine delil, bi starši otroke, rejenke in posle priganjali u šolo poberat. Potreben nauk je dražej od zlata in srebra. Šolo mladini kratiti in pa krasti. „Kaj pomaga itd.“ Mat. 16, 26.

3. *Sveta cerkva*. Kaj je lepše viditi kakor zbrane stare in mlade okoli namestnika božjega, ki otrokom mleko, odrašenim čerstvo hrano

za večno življenje delé! — Kako gerdo, ako domačim poležavati, se pohajati, jim igrati, pijančevati na mestu kerš. nauka daste! — Človek brez poduka in pa brez luči. — Taki gospodarji in pa slepci. Mat. 15, 14. — Potreba je pa tudi domače učiti *posvetnih opravil*, si po svojem stanu pošteno kruha služiti. Kdor prav delati ne zna, bo hitro beráč ali pa tat, naj si ravno jezera deduje.

II. *Svoje domače hudega varovati*. Kder Kristus edno šolo ima, hudič pa dve nastavi, ljudi pohujšati. „Gorje človeku, itd.“ Mat. 18, 6—7. *Kdo pa pohujša?* —

1. *Starši*, ki se kregajo, kolnejo, tepó. Na malo gospojnico 1847 je u Draždani hudobec mater in sestro umoril. Na sodbi je povedal, da se je otrok od matere legati in krasti učil. — Ker sta se mati in oče čertila, je tudi on mater sovražiti jel. — Oh koliko šol hudičevih starši imajo, pa ne pomislijo! — Naj bi angeli u šoli učili, kaj pomaga, če so hudiči domá! —

2. *Stabi hlapci in dèkle*. — *Tiberi* je bil pijanec, kajti je njegova pestovna rada pila; — *Katigula* kervolog, ker mu je dojka s kervjo persi pomazala, poprej ko mu jih podala. — Kaj nesramne varučke — razunjzani hlapci otroke učijo, s kojimi se pohajajo, ali pri kterih ležijo! — Hitro bodo že mali otroci veliki grešniki. —

3. *Slabe tovaršije, dobrovolje*, u koje otroke pustiš ali s seboj jemlješ, u kerčme, na plēs, na gostije. Eden kamen, ki se iz stermine potóči, jih jezerov za seboj potegne; — edna garjeva ovca celo čedo okuži, Ps. 17, 26—27.

4. *Tudi strahovati domače je dolžnost*. Kokla kliče pišeta, kedar sovražnika od daleč ugleda. Opominjati, svariti imaš mati hčere, oče sine, gospodar hlapce, dekile gospodinja, in jim sovražnike pokazati. Ako beseda ne zda, mora šiba pri deci pripomoči. Sir. 30, 7—13. — Ne izgovarjaj se: saj ne pomaga. Ako tvojim ne, pomaga pa tebi. Bog te ne bo baral, kako so te tvoji ubogali, marveč kako si jih učil, svaril in strahoval. Strah pri hiši draga reč. — Kolika čast so dobra deca staršem. Sir. 30, 1—13. — Kolika sreča pridna družina! Sir. 7, 23. Kolika nesreča hudobni otroci, kakor sta bila Heliu sina! — Slaba družina kervava šiba — verla družina je zlata krona hišnim očetom in materam. — Koliko si imajo torej prizadeti!

III. *Svojo družino modro oskerbeti*. — Sina dva sta po morju na ptuje šla; prvi vzame zlata in srebra polno torbo, drugi pa učeno glavo in roke dela vajene. Vihar barko raztreši, blago morje požre,

gola na suho priplavata. Pervi mora beračiti, drugi si lahko kruha služi. — Kterega so starši bolje oskerbeli? —

1. Kaj bote pa vi začeli? — Edni jim lepe kmetije kupijo, drugi jih na bogato priženijo, tretji jim blaga na cente zapusté in hitro gospodariti dajo. — Kaj nas pa skušnja uči? — Otroke oskerbeti so potrebne tri reči.

2. a) *Zdravo telo in dela vajene roke.* Za zdravje družini modro skerbite od mladih nog; jih pa tudi dela vadite. Zdravo telo naj bolje blago; delo lastnih rok blagoslovi dober Bog. b) *Modra zastopna glava* u božjih in posvetnih rečeh. Prip. 15, 20. Modrost se ne da kupiti, ne poplačati, pa deci se da oskerbeti. c) *Žlahno serce;* in to naj več veljá. Sir. 16, 1—4.

3. Tako je oskerbel Tobia svojega siná, tako sv. vdova J. svojo deco. — Tako oskerbite svoje domače tudi vi. — Molite kakor Job 1, 5. za svoje zgubljene sine in hčere. Posebno na stare dni naj vas neprenehoma za vaše serbi. „Kdor pa za svoje itd.“ I. Tim. 5, 8.

Ko je sv. Joan evang. u nekem kraju zalega mladenča ugledal, itd. (Djanje Svetnikov II. 777—778.) — Po izgledu sv. apostola skerbite za svoje tudi vi, da jih bote veselo Sodniku naproti peljali, rekoč: „Gospod! tukej so, ktere si mi izročil; nobeno se pogubilo ni.“ Joan. 17, 12. Amen.

T. Obletnica po mertvih.

XXXIII. Od skerbi za mertve.

Sveta in dobra je misel moliti za mertve. II. Mak. 12, 46.

1. Vse nam neusmilena smert vzame — vse razterga — samo edno nam pusti, *kerš. ljubézen*; — ona je zlato vozilo, ki nas na pokopališče rajnih peljá — ona svetla luč, ki nas u žalosti tolaži. —

2. To težavno obezavko ranjenih sere *sv. kat. cerkva oživlja* s svojimi svetimi obredi za rajnimi. — Zvonov mili glas — žalostno petje — mertvaški pert — sprevod na mertvišče nam veli: „Usmilite se, itd.“ Job 19, 21.

3. Kdo še ni spremil ljubih k pogrebu? — nima svojih na unem svetu? — Poglejmo danes:

I. *Kako se mrtvim na unem svetu godi?* — In ako še česa potrebujejo,

II. *Kako se jim pomaga?* — Sveta in dobra je mizel na mrtve; ona žive modrosti uči.

I. *Kako se mrtvim godi?* — Oni so na božjej pravici, u nebesih, ki so kraj večnega veselja, ali u pekli, ki je kraj večnega terplenja. — Naša sveta vëra nas uči, da so tudi vice, tretji kraj časnih kazen za duše, ki še niso zadosti čiste za nebesa. Raz. Joan. 21, 27. — Tamo duše, ki so u gnadi božji se ločile, pa še ne dosti spokorile, tako dolgo terpé, da se dočistijo in zadosté. Mat. 12, 31—32. — *Nebesčani* ne potrebujejo naše pomoči; njim gre naša čast; — *pogubljenim* pomagati ni, kjer vezi, ljubezni božje ni; le *dušam u vicah* pomagati nas sveta vëra uči, kar nam že zdrava pamet veli.

2. *Sveta kat. cerkva je od nekdaj za mrtve opravila imela.* „Vsako leto opravljamo daritve za mrtve.“ Tertul. — Sv. Ambr. je prijatla Faustina tolažil pri smerti sestre rekoč: „Menim, da imamo za njo le moliti, ne toliko jokati.“ Sv. Monika je na smertnej posteli prosila, naj nje na altarji pomnijo. (Djanje Svet. I. 458.) „Od apostolov je ukazano pri sv. maši mrtvih pomniti. Vedeli so, da se jim s tim veliko pomaga.“ Sv. Krizost. — (Djanje Svet. II. 525.)

II. *Kako rajnim pomagati?* — Kadar so Izraelci hudo vojsko imeli, je jih veliko smert storilo. Vojvoda *Judaž Mak.* reče merliče pokopati, pa tudi za mrtve brati in moliti, itd. II. Mak. 12, 38—46. — Tako imamo za rajnimi

1. *Krivicu poravnati.* — Krivično blago na tenko odrajtati. Mat. 12, 31—32.

2. Za rajne mrtve *moliti, ubogaine dajati*, in druge dobre dela opravljati. (Djanje Svet. II. 527.)

3. *Svete maše najemati*; ako pa nimamo za čem, svete maše za nje slišati. — Tudi *odpustke* za vërne duše obrniti nas sveta cerkva uči.

4. *Treh reči* se pa imamo u zadevi mrtvih *varovati*: a) *vedeževati*, kde se duše rajnih znajdejo, in krive preroko barati, kako, s kolikimi mašami ali božj. poti bi se jim pomagalo? — Duše rajnih so u božjih

rokah. Molimo za nje! Ako jim ne pomagamo, pa sami sebi. — b) Svojih rajnih *nehvaležno pozabiti*. Mož! žena! otroci! prijatli! toliko so rajni za vas storili — vam zapustili; vi jih pa pozabite! — „S kakoršnoj měroj itd.“ Luk. 6, 38. — c) *Ne zanašajmo se* na svoje dediče, žlahito, prijatle, da hočejo za nami opravljati; kakor mertvaških zvonov glas — bo minul naš spomin. — Zdaj plačujmo za vice, da nam po smerti potreba ne bo. Zdaj so dnevi milosti — tamkej bo čas ojstre pravice. „Dokler je dan, itd.“ Joan. 9, 4. (Djanje Svetnikov II. 530.)

Vsak človek *trojne prijatle* ima: posvetno *blago*, *žlahito* in *čednosti*, pa dobre dela. — Je potreba u večnost, ga prvi zapusté, drugi do groba spremijo, le tretji gredo z njim. (Drobtince IV. 115.) — „Blagor mertvim, ki u Gospodu umerjo; — njih dela gredó za njimi.“ Skriv. razod. 14, 13. Amen.



B.

OGLEDALO

BLAŽENIH MOŽ IN ŽENSK, NEKDANJIM U SPOMIN, SEDANJIM U POSNEMO.

Duše pravičnih so u božjih rokah, in smertaa težava se jih ne dotakne.

Očém nemodrih se dozdeva, da so zamerli, in njih odstop od tod se derži za žalost, njih poslovljenje od nas za pogin; oni pa so u miru.

In ako pred ljudmi muke terpé, je vendar njih upauje neumerjočnosti polno.

Eumalo bodo stiskani, ali mnogo dobrega jih bo došlo; kajti Bog jih skuša, in jih najde sebe vredne.

Kakor zlato u peči jih skuša (čisti) in kakor žgaven dar jih sprejme, in ob svojem času bo se gledalo na njih.

Pravični se bodo svetili, in tekali sem ter tje, kakor iskre u bišju.

Ljudstva bodo sodili in čez narode gospodovali, in Gospod bo njih kralj u vekomaj.

Kteri na njega zaupajo, bodo spoznali njegovo resnico, in kteri so zvesti u ljubezni, mi bodo pokorni: kajti milost in mir zadobé njegovi izvoljeni.

I.

FRANCIŠEK KSAVERI LUŠIN,

SVETLO OGLEDALO SVOJIM SLOVENSKIM ROJAKOM.

„U večnem spominu bode pravičen.“ govori sv. Duh. Prav je torej in spodobi se slavnega moža lepo življenje u živem spominu ohraniti in mlajim u posnemo dati, ki je bil našega rodú verli cvet, naše domovine kinč, biser duhovskega stana, slava dušnih višipastirjev: rajni Goriški nadknezoškof *Franc Lušin*, rojen za Homom u imenitnej Tinskej duhovnií (fari) na levem bregu bistre Drave, dve uri pod Celovcom, u starem Gorotanu.

Kakoršno drevo, takšen je sad; jabelko daleč od debla ne pade: sploh pregovor pravi. Drevje se pa po svojem vertnarju pozná, ki sadunosnik obdeluje. Ravno tako se duhovnija ali fara pokaže, kakšne dušne ravnitelje je imela ali jih še imá. U Tinjah so bili pobožni gospod Joanez Punčart blizo 20 let kaplan, mož po volji božji, če ravno ne po mislih svetá in njegovih častiteljev. Na leci (pridežnici) so bili marljiv duhovnik svojim poslušiteljem Joanez Kerstitel, glas upijočega u pušavi: „Prinesite pokore vreden sad; sekira je že zasajena.“ U spovednici so bili včrnim Joanez evangelist, učencee ljubezni, ki so ovčice k Jezusu neprenehoma vračali, ako se je ktera na krivo stezo obrnila. Duh dobrega pastirja je oživljal celo duhovnijo; vsaka poštena hiša je bila Punčartova šola; tudi Lušinova za Homom edno malo uro hoda od Tinj.

Oče *Leonard* in mati *Barbara* sta imela celo kmetijo, po štiri hlapee, ravno toliko dekel, pa tudi dva pastirja. Strah božji je bil pri Lušinovih gospodár, sveta pobožnost pa gospodinja. Ni bilo slišati kletve, ne krega, pa tudi ni bilo čuti opravljevih nesramnih marnov.

Pogovori domačih so bili od posledne pridige in od kerš. nauka. Nedorložno petje po večerih jim je delalo kratek čas, žebranje bilo je vsakega dneva, vsakega omizja začetek in konec. U takem vertu lahko žlahno drevce priraste, kojega kužen veter u nežnih letih ne umori. Gospodar resen in pravičen kakti Abraham, gospodinja dobra, usmilenega serca sta skerbela za svojo družino, kakor za svojo deco, da je lepo Bogu služila, pa tudi pridna bila doma, da je le poštena k hiši prišla, pa tudi poštena od hiše šla. Vsako leto hlapce in dekile premenjati še ni bila tisto dobo slaba navada; goste službe so redke sukne za družino, in maloprida za gospodarstvo. Pogosto preseljevanje (vandranje) poslov je huda bolézen, ktera oznanuje družinčetu in gospodarju poštenja smertno nevarnost.

Oče Leonard in mati Barbara (Purpelnikova) sta imela dvoje otrók, hčero Barbiko, in pa Franceja sina, ki se jima je ravno na sv. Franciška Ksaveria 1781 ulegel, in svoje kerstno ime na svet prinesel, ga pa tudi apostolski mož vredno nosil. Perva šola je bila Lušinovemu Franceju domá. Mati je učila sina moliti in iz vsega serca Boga ljubiti; oče je privadil mladenčeka lepo ubogati in vse o pravem času storiti, kar je bila otroka dolžnóst. Tako se mladenčič u očetovi hiši na pot vravná, po koji večidel vse svoje žive dni hodi; kar pa domá pomanjkuje, ima šola doveršiti. Imeli so u Tinjah tisti čas pridnega šolskega učitelja, Jožefa Bedenika po imenu; in to je bila za Lušinovega Franceja velika sreča. Skerben učenik je prižgal nadepolnemu mladenču luč, ki je vse žive dni tako lepo svetila; duhovniki so Francetovo dobro glavo in blago serce spoznali, in starše nagovorili, da so sina u Celovec u nemške in po tem tudi u latinske šole dali, naj bi kaj več znal, kakor za oralo deržati, in če bode Bog dal, hoče tudi poštovan duhovnik biti. Tako so domači gospodje govorili, in ravno tih misel so tudi starši bili. Mašnika imeti je bila svoje dni za bogoljubne starše naj vekša sreča na svetu; in blagor mu, kdor apostola spodredi! Apostelna plačilo bo tudi po obljubi Jezusovej njegov del.

Z velikim veseljem je Lušinov Francej po šolah napredoval, bistroumen in blag bil je svojih učenikov veselje, in svojim tovaršem bela luč učenosti in vsake čednosti, posebno pa ljubeznivega serca. Prijateljstvo mladih dni naj dalje terpi, in je korenini podobno, ki svoje odraselke skoz celo življenje poganja. Še na stare dni se rad človek od rajnih časov in prijatlov pogovarja, ki so mu u lepej vigredi dragi bili. Tudi Lušin svojih sošolcov pozabili niso, marveč so jih radi

u poprejšnih letih obiskovali, poznej pa iz ptujih krajev pogosto jim pisali. Star prijatelj in pa star denar; lahko se na-nj zaneseš. Pošten mož ostane tudi zvest prijatelj u vsaki prigodbi življenja; kdor se le po soncu prijateljev ozira, na takega se slabo upira, kdor mu zaupa. Lušin še uboge deklice niso pozabili, ki je pri njihovih starših pošteno služila, in so se svojemu nekdanjemu sohlapecu, duhovniku Jakobu Sejcu, s katerim sta u ednej posteli spala, iz Tridenta knezoškof zahvalili, ki jim je rajne smert naznanil, da bodo po njenih željah za pokojno deklo molili. Tako blago serce zna.

Ljubezen staršev, bratov in sester do svojega študenta je večidel lepa in velika. Vsak bolji grizlejš kruha njemu nesó, sebi pritergajo in posledni krajcar študentu dajo, clo u dolge se zakoplejo, naj bi le študent srečno šole dóveršil. Tudi ljubezen sestre Lušinove Barbike se je čedno skazala, ko je brat Francej u Celovecu na ognjenci (uročinski bolezni, legru) hudo zbolel. Hitela je u Celovec in bolnemu bratu toliko skerbno stregla, da je zopet srečno ozdravel; Barbika je pa od brata bolezen dobila, in je kratko po tem umerla. Mati Lušinova je hčeri stregla in je na ravno tisti bolezni u treh tednih za hčeroj u večnost šla. Bila sta oče Leonard in pa sin Francej sama; oče doma, sin pa u šolah. Doba raznih misel je Franceja poskušati začela; lahko so se najdlji, ki so mlademu, izverstno omikanemu možu preprost duhovski stan toliko ugrenili, da se je hotel u posvetno napotiti. Staremu očetu svojo misel razodene, in moder Leonard Franceju naravnost brez vsega serda veli: „Ako nočeš duhovnik biti, bodi pa kmet domá in mi na stare dni pomagaj, kakor dober sin, ter boš za menoj Lušinovo imel.“ — „Oče, je vam tako prav, bo tudi meni,“ mlad gospodič okoli 20 let star odgovi, in pokorno doma službo hlapca prevzame. — Blagor modrim staršem, ki otrok u nobeden stan ne posilijo; le poželeti in pa svetovati otrokom je staršev pravica in dolžnost. Blagor in blagor pa tudi otroku, kteri na svét očeta in matere povanča; blagoslov šterte zapovedi božje bo njegov del, kakor Lušinovemu Franceju.

Pravijo, da je bil o napadu Francozov Lušinov študent iz šole pobegnil in se skrivaj ponoči domu primuzil, ter se brez vedenja staršev k hlapcom ulegel. Drugo jutro študenta hišna ugleda in materi pravit hiti, rekoč: „Francej je prišel!“ Mati prestrašena u sobo k hlapcom pridirja barat, kaj je? Sin materi odkritoserčno pové, da ne bo više šol pometal, timveč hoče ratar (kmetovavec) biti. Ta beseda

materi serce prebôde, delóma ki je že svojega Franceja pred altarjem gledala, deloma pa, kajti se je ojestrega očeta bala. Strahoma očetu mati rahlo pové, kaj je Francej storil. Oče mirno odrašeneu sina pred se pozove, rekoč: „Si s hlapci spal in jedel, boš pa tudi z njimi delal.“ Ali je temu takó, in pa kdaj se je to zgodilo, se prav ne vé; pa to je gotovo, da je Lušinov Franc po doveršeni osmi šoli pri očetu doma priden in zvest hlapec bil, in blizo dveh let po kmetovsko služil. Dolga lodnasta suknja bila je njegova obleka; njegova noša pametna, zadržanje modro. Prijazno se je z vsakim sosedom rad pogovarjal, ponižno zakrivaje kaj zna. Prigodilo se je, da ga že 70 let star oče u Šeneško grašino pošle daejo plačat. Vradniki gospoda u kmetiški suknji ne spoznajo in se po nemško čez nja pogovarjajo. Mlad Lušin jim pa u čednem jeziku tako modro pové, da gospodje ostermé, in mladega kmeta poštujejo. — Mladenč! ne ponujaj brez potrebe drugim kar znaš; samosvoja hvala je smrad; govori malo, pa tisto dobro; tako bo tebi čast.

Kar je oče ukazal, je mlad Lušin u gospodarstvu zgotovil; ni bilo oporeke med sinom in očetom. Za vsako delo je prijél, in ob teržnih duevih na rami u Celovec naprodaj nosil, bodi si maslo, jajce in kaj takega. Nakupil je za dom potrebnih stvari, in očetu na tenko vse odrajtal. Po pivnicah posédati, tobak kaditi, ali pa igrati je modremu možu merzelo, ker je vedel, da taki kratki časi kmetu strehe prederejo, in da dobre volje rado móšne kolje, pa tudi ljudi, ki se iz semnjeved gredé pijani radi tepó in pogosto kervavo koljejo, pa tudi do smerti ranijo, po tem tožujejo in pa ječe polnijo. Kakor priden mlad kmet je bil Francej pri vsakem delu prvi. Pozimi je čversto cepi sukal, o vigredi za eralo deržal, in poletu kosil s slamnatim poseselnom opasan, na katerem kosir visi; cokle na nogah jo je po senozetu s hlapcami mahal, da je bilo veselje. Senena kôšnja je bila, in delo težko. Senoseki se poskušajo. Mlad Lušin jo pred sohlapeci reže, ali težko nastopniku pete odnaša, in na koncu clo opeša. „Nisim za tako delo!“ začne misliti; „Bog mi je dal više lastnosti in me u drug stan kliče. Moji prijatli me vabijo, ktere sim tovarše popustil. Hočem kmetiško sukngo isleči in obleči duhovsko.“ Tako si je Francej pomislil, se z duhovskim pastirjem posvetoval, ter je u jeseu svojemu domu in kmetiškemu delu na vselej slovo dal. — Srečen mladenč, kterege Bog u viši stan zakliče; kdor svoj poklic prav spozná, u svojem stauu zadovoljno živi in vselej srečo imá.

Z veseljem nadepolnega Lušina Kerški knezoškof u duhovšnico vzamejo, radostno tovarša gmčtui tovarši sprejmejo rekoč: „Bodi z nami Francej! bodi naš na vselej!“ Ker je bil hlapec u malem zvest, ga je Gospod nad veliko postavil. L. 1804 so ga mašnika posvetili, in veselo je u Tinjah, kder je keršen bil, tudi novo mašo pel. Nova maša rojaka je poštene duhovnije naj večja čast — sina staršem in žlahti naj slaje veselje, ako očetu in materi, bratom in sestram presveti kruh angelov prvič iz posvečenih rok deli. Koga to viditi veselja solze ne polijejo? — Ali tega veselja Lušinovi niso učakali. Oče Leonard je kratko poprej 1804 umerl. Kmetijo je Franc svojemu bratanu Jožefu Lušinu prav dober kup dal, ali bratranec je za to dobroto Francu slabo hvalo vedel; po škali povegranih denarjev je Franca plačal; in tako je edini sin le malo dote po očetu prijel. Ali krivično blago do tretjega rodu ne seže, uči sv. Duh, in to resnico nam Lušinov stan poterdi. Posleden lastnik Lušinovih je l. 1852 na cesti iz Velikovca žalostno smert storil, in Lušinova kmetija je u ptujih rokah. Bog je pa Francu storjeno krivico obilno povernil, ki je vse Bogu isporočil, in si u duhovskem stanu Gospoda za svoj del izbral. Dobra soseda, Pokajnska selakinja je gospodu Lušinu, mlademu mašniku lepo gostijo odslužila, in jih kakor duhovna mati z vsim potrebnim po svojej strani obilno preskerbela. — Tako Bog svojih ne zapusti, ki njemu iz serca svoje pote izročé.

Smo gledali pridnega šolca in zvestega hlapca, poglejmo še verlega pastirja dušnega, kojemu je Bog veliko zaupal. U Celovcu pri poglavitnej cerkvi kaplan so oči, glavo in serce Lušin na obdve strani marlivega duhovnika skerbno obračali, skerbeli kakti dušni pastir za vse stanove, niso imenitnih gospodov na smertnej posteli u nemar pustili, pa tudi dekile, berača niso obiskati pozabili, tolažili žalostne, učili nevédne, pomagali revnim po svojej moči. Blagemu možu so se vsake vrata odperle, sledno serce jim je odtvorjeno stalo. Posebno so jih dijaki (študenti) radi obiskavali, kojim so bili po očetovo prijatel in moder voditel. — So po enej strani u vinogradu Gospodovem pridno delali, tudi po drugej strani učenosti, duhovskemu stanu toliko potrebne, niso zanemarili, marveč so se po noči radi učili in u bogoznanosti neprenehoma napredovali. Bila je njihova lepa duša modrej devici podobna, ki je svetilu za obilno olja skerbela, s kojim bo drugim lepo svetila. U iztočnih (juternih) jeziki, ki so u razumen sv. pisma naj bolj potrebni, so se gospod Lušin tako čedno poznanili, da

so na Dunaji l. 1807 prvo oestro poskušnjo doktorstva slavno obstali, in so jih prihodno leto 1808 bogoslovcom u Gradcu učenika sv. pisma postavili. Čim zvesteje so služili, tim večje službe so se jim izročile. Bili so nonam Elizabetnicam spovednik, od leta 1810 do 1814 modroslovcom ljubljén predigar, in leta 1815 učelišča slavni vodja (rektor magnifikus). Moder učitelj mladeži, blagodušen svetovavec tovaršem so Lušin toliko vsim ustregli, da so jih leta 1818 modroslovcom učeniškega vodja dali. Ni dobroserčnega, ponižnega moža in gospoda grozilo svoje rejenke ne le pogosto u šoli, marveč tudi domá obiskavati, jim pomagati in jih u vse dobro podbujati. So pa šolski prazniki došli, so se pešec čez hribe u ljubo domovino podali, svojih ljubih prijatlov, nekdanjih sošolcov obiskat, kajti niso imeli bratov ne sester več živih. Tako so živeli, delali zadovoljni in veseli do l. 1820 tiho in ponižno, žlahnemu kamnju u zemlji podoben, ki se tudi skrivaje svetli.

Rajni svitli *cesar Franc I.* so gospod Lušina za drag biser u svojej njivi spoznali, ter jih za svetlo luč še na višej svečnik postavili, svetavca deželske vladije u mesto Insbruk na Tirolsko. Moder mož se visoke službe ne ustraši, pa je tudi prederzno ne zadene, ampak skerbi vse svoje dolžnosti prav spoznati in opravljati. Torej tudi ponižnega Lušina ni bilo sram k tedajnemu Gradškemu vladije svetovavecu Ignaciu Cimermanu, potlejnému Lavant. knezoškofu u šolo hoditi in se učiti težavnih opravil prihodne svoje nove službe. Kako zvesto so gospod Lušin svojo važno visoko službo u Tirolah opravljali, in kako jako so svojemu svitlemu cesarju dopadli, prelepo dokaže, da so jih svitli cesar Franc l. 1823, za knezoškofa staremu imenitnému mestu Tridentu povzdignuli. Bistroumen in ponižen mož in gospod se te visoke časti, pa tudi teže prvokrat prestrašijo, ter svitlega cesarja prav lepo prosijo jim to nalogo preložiti rekoč: „Imela je dosihdob Tridentinska škofija sploh knezoškofe žlahnega rodú, ima Trid. cerkev korarje žlahnike; kako bom jaz preprostega kmeta sin takim vladika? „*Meni je lahko narediti žlahnike, so svitli cesar rajni Franc djali, pa ne apostole. Naj ste Lušin ravno kmet. stanu, se vendar na vas zanesem, da hočete apost. škof biti.*“ — Pač beseda cesarja vredna! — Bili Lušin so prvi koroških Slovencev in pa kmet. rodu u škofa povišani. To novico slišati so rajni Jakob *Paulič*, tedajni Celovski stolni prošt in general vikar djali: „Prav iz serca me veseli, da so naš gospod Lušin, Slovenec škof postali; Slovence veliko obrajtam.“ Nekoliko mescov pozdeej so svitli cesar visoko poštovanega Pauliča Ker-

škega knezoškofa izvolili, tudi Slovenca, kojih je uboga mati Borovljanka na polji pod milim bogom za nekim križem povila.

Bolje ko so bili povišani, bolje so se u sercu ponižali, obiskali svoje prijatle in svoje kraje, slovo jemat. L. 1824 so došli novoizvoljen Trid. knezoškof u svoj rojstni kraj, so prijazno vse svoje znance poiskali, so svojo duh. mater, ki je bila obožala, clo pod strehoj na dilah prav po sinovsko s obiskanjem oveselili, se poslovili in kakor prost duhovnik so na Tirolsko potovali. Do koroške meje se z nekim uradnikom pripeljajo, ki jih poznal ni. Ko jih na meji ces. kralj. oblastnik za popotni list potirja, in novega knezoškofa počasti, jih tovarš ponižno za zamero prosi, da jih gredoma ni prav počastil. „Prijatelj! so djali gospod Lušin, najte dobro biti; me veseli, da sva prijatela.“ Na prenočišču jih u ravno tistem kraji neki dekán napade, in jih brez vse potrebe in pravice napenja, kdo da so, od kodej pridejo in kamogredó? kakor je novolačnikov slaba navada. Prijazen Lušin jo odvijajo kolikor mogoče; kedar pa nadležniku ustreči ne morejo, ga ustran pozovejo, rekoč: „Tridentinski knezoškof vas prosi: ne bodite popotnikom brez potrebe nadležni.“ Lep nauk za radovedeže. U Saliburzi posvečen škof so u jesen l. 1824 svojo škofijo nastopili.

Kakor je rada navada so Tridentinci ptujega moža, svojega novega škofa, niskorojenega izpod brega gledali, in Lahi u zasměh za Nemca imeli; ko so pa žlahne lastnosti višipastirja spoznali, so jih nad vse visoko počtovali in kakor očeta ljubili; pa tudi po pravici. Bili so vsim skerben dušni pastir, ubogim pa oče, iskaje vsako priložnost svojim hasniti. Mesto Trident je bilo po versti poglavitnih varošev obsojeno jedilsko plačo od vsega blaga dajati, ktero skoz mestne vrata pride. Milostni knezoškof se k svitlemu cesarju podajo, dopričat, da Trid. mesto med poglavitne varošne ne gre, ter milostnega cesarja naprosijo, da mesto te dacje oprosti. To veselo novico zvediti mestlani svojemu knezoškofu naproti tekó, pred mestom konje odprežejo, in svojega očeta samotež na dom peljajo. — Bogati prihodki škofistva so bili premoženje ubogih; prejemale so obilno, pa delili še obilnej, si naberáje zakladov u nebesih, kojih tatje ne ukradejo, rja ne sně. Plačilo so jim bile solze zahvale, ktere so se za njimi po vsej škofii točile, ko so se iz Tridenta na Laškem u Levov na dalno Poljsko leta 1834 preselili. Duhovšina je obžalovala zgubo očeta, verna čeda pastirja skerbnega. Mila je bila beseda Lušinova, kakor svoje dni sv. Paula Efežanom: „Ne bote višej gledali mojega obličja.“ Pastir so

odšli, ali njih slavne dela so ostale, unovo uravnano seminišče, omladena škofija, koje so 10 let toliko skerbno po visokih hribih in dolinah obiskovali in po očetovo za vse skerbeli.

Veliko Poljsko je trebalo tisti čas čerstvega, pa tudi modrega metropolita, kteri bi poljsko besedo razumel, pa tudi bil steber avstrianske cesarovine. Rajni cesar Franc so izkali takšnega moža in svojega Lušina mislijo najti, ki rojen Slovenec se poljskega lahko lotili, pa tudi gola ljubezen si serca Poljcov bodo hitro osvojili. Ali človek obrača, Bog pa oberne. Moder knezoškof novo težo dobro spoznajo, ali svojemu cesarju in naj višemu namestniku Kristusovemu na svetu, papežu iz serca pokorn, se voljno podajo na dolgo pot iz Laške u dalno Galicio. Gredoč obiščejo Celovec in posledno bart svoj rojstni kraj, odarujejo svojo žlahto in vzemejo od svojih slovó kakor Abraham popotnik. Došli so srečno u poglavno mesto Levov, pa najšli merzel kraj za svoje vneto serce. Poljci jim serc niso odperli, jih ne sprijeli, kakor so blažen mož po pravici želeli. U kratkem očividno spoznajo, da se ljubezen posiliti ne da, in da ne bodo nikoli prav na Poljskem domá. In ker prisilena reč dobro ne stori, prosijo milostivega cesarja, naj jih na kakorsi bodi službo prestavijo, in če jim druge ne, Lavantinško stolno proštijo dajo; kajte je bolje malo službo lahko in zvesto, kakor še toliko pa ne popolnoma opravljati. Svitli cesar poštovanega Lušina radi vslišijo, in jim *Goriško stolico* nadškofa in pervaka Ilirske odločijo, ktera je ravno tisto leto po smerti nepozablivega Jožefa Balanta novega višipastirja željno čakala. U ednem letu so se zopet selili, gredé se mudili na štajarskej Slatni, po tem u koroškej Beli se okrevati in na novo apostolsko delo pripraviti. Ravno na malo Gospojnico 1835 so jih Goričani slavno sprejeli, veseli toliko slavno znanega nadškofa dobiti, vogelni kamen, kterega so ljudski zidarji odvergli. Serca ovčie in višipastirja so se lahko in hitro podomačile, kajti je Lušinu slovenska in talianska beseda gladko tekla. U laškej Gorici namreč se u štirih jezikih božja beseda oznanuje, po slovensko, nemško, italiansko in furlansko, ktero je smešanca italianskega in francoskega, nekak ostanek staroromanskega jezika. — Velik, neprecenliv zaklád je Slovencu matern jezik, naj ga le sam ne pokople u zemljo pozablivosti nemarnemu hlapecu podoben. Mati Slovenka nauči svojega sinka 32 glasov jezika, in mu ravno s tim bogastvom jezika pet talentov podá, se vsih drugih jezikov prav lahko lotiti, ki veliko manj temeljnih glasov besede imajo. Naj si ravno slovenski

jezik na veliko podnarečij razpada, in okolj 23 pravopisov u svojej rabi ima, se vender Slovenec vsakega podnarečja u kratkem privadi, in tudi sosednih jezikov tako lahko in mehko nauči, da ga boš za rojenega Taliana, Francoza, Engleza in Nemca po govoru imel. Tudi rajni Lušin so znali ne le slovensko po domače, ampak so razumeli tudi poljsko; so govorili in pisali po laško tako lepo ko nemško, so zastopili francosko, znali verh lantinskega tudi gerško, hebrejsko in soznane jezike juterne, koje so u razumo svetega pisma učili. — Blagor mladenču, Slovencu, ki svojih pet talentov, kojih od svoje matere ima, ne zakople, timveč skoz pridno jezikoslovje še pet drugih jezikov pridobi; vse dežele našega velikoslavnega cesarstva so mu odperte, naj si bo duhovnik, vojak ali deželski uradnik. Kdor jezik ljudi zna, tudi njih serce ima — je pri njih kakor domá. Mladenči! jezikoslovja ne zanemarite!

Na stolici sv. Mohorja, naslednik staroslavnih oglejskih očakov so Lušin z novo močjo pastiriti jeli, skerbeli so blage naprave svojega slavnega prednika Jožefa, posebno za občno semenišče štirih sdruženih škofij, ktere u Gorici svoje mlade duhovne odrejajo. Utemelili so po rajnem velikoserčnem kanoniku Staniču slavno šolo gluhonemov, bolnišnico za uboge ženskega spola, so preskerbela zapuščenim sirotam sirotišnico za rejenstvo, kakti sv. Vincenc Paulan, kojega hčere, usmilene sestre, so u Gorico pozvali, ter so bili vsih dobrih naprav po svoji moči prvi ustanovnik, podpornik in dobrotnik. Dali so svojej duhovšini svete duhovne vaje, vérnemu ljudstvu po več krajih svete misione, in so upeljali svete braterne, naj bi po njih pobožnost in sveta čednost med vérnimi rastila in veliko dobrega sadu obrodila. Poseben prijatelj naših Drobotinc, so mogočno podpirali družtvo sv. Mohorja, ter ga svojim duhovnikom in vérnim priporočali, naj bi po njem dobre bukve med ljudstvo se razširile, dobre glave pa za haznovito pisateljstvo u jeziku maternim obudile; kar se je tudi u njih dobi zgodilo. Goriška duhovšina slovenskega kolena za slovenšino, in za omiko ljudstva živi, in svojega višipastirja po svojih čednih delih hvali.

Bili so rajni Lušin prijatelj ljudi, moder svetovavec visokim in porrednim ljudem, vsakemu vse, naj bi jih Kristusu pridobili. Radi so pisali vsakemu, in na vsako pismo odgovor dali, bodi si imeniten gospod ali prosták. Tudi francoskemu kralju Karolu X., ki je s svojoj kraljevoj rodbinoj pregnan svoje posledne dni u Gorici živel, so bili nadškof Lušin mili prijatelj in tolažnik, kojega so tudi na Kostanjevici

pokopali. Lepe darila, ktere jim je kraljeva družina izporočila, očividno zvedočijo, kako ljub prijatelj in pastir so visoko častiti Lušin pobožnim kraljevim pregnancom bili. — Med vsemi pastirskimi čednosti pa se je naj krasnej svetila Lušinova velika *milodarnost*, tako da se jim po vsej pravici veli: *Frančišek milodarnik*. Dohodki Goriške nadškofije niso preobilni, in se iz ces. kralj. dnarnice plačujejo. Dnarni uradniki, radodarnost usmilenege nadškofa dobro poznavši, so jim letnino nalašč u drobnem dnarju šteli, naj bi Lušin ložej in dalej izhajali, ter so djali: ako jim velike bankovce pošlemo, jim bodo prehitro med uboge pošli. Dobrota je srota na ovem svetu; torej se je milostivemu Lušinu rada taka godila, da h koneu kvater ni bilo beliča u žepi, potrebnikov in prošnikov pa čezveliko. Dalna zlahta (po navadi raztergana plahta) jih je rada cukala in se na njih dobroto zanašala, kteri so pomalem pomagali, ter u vsakem dopisu opomnili, da ji veliko dati ne gleštajo, ker imajo domačih potrebsin dovolj. Pripetilo se jim je, da jih pride ubog rokodél priserčno prosit, naj ga rešijo, da ga ne bode posodnik na boben dal, kojemu plačati nima. Usmiličen oče nimajo gotovega dnarja, in mu toliko svojih srebernih nožev dajo, naj jih zastavi in svojemu zaupniku plača, dokler bo jim moč zastavo rešiti. Vesel rokodél srebernino u zastavo nese, ali gosposka ga prime, srebernino po znaminku spozná, da je knezoškofova, in ga hoče kakor tata zapreti. Na njegovo prošnjo ga k dobrotniku ženó, ki ga zapora rešijo. Da so Lušinu tudi nevredni in nepotrební berači pogostoma nadleževali, se zna; ali Bog ne gleda toliko na darovano ne na obdaranega, ampak na serce darovnika; po namenu serca cena darov veljá, in ložej bomo Bogu od prevelike dobrote odgovor dali, kakor od skoposti. Kdor rad da in pa hitro pomaga, dvakrat da, njegova pomoč potrebnemu za dvoje veljá.

Žalostne homatije l. 1848 so tudi Lušina ravno na vratih italianske prekucije hudo zadévale. Koliko so dober pastir terpeli, se jim je na životu poznalo; začeli so se starati in zlo péšati. Na Dunajskem sboru vsih austrianskih škofov (u Beču l. 1849) so bili moder, svetoželjni nadškof Lušin vsim svojim apostolskim sobratom dobrega svéta draga luč, visoko poštovan in ljubljen. Domu gredé so zadnobart skoz Koroško potovaje svoj rojstni kraj Tinje od daleč vidili; svojo zibelo obiskati jim bolehnost in pa pomankanje dnarjev ni dopustilo, kajti se njih dobro serce rajše ni prikazalo, kakor bi prošeno darovati ne bilo začem imelo. Pa svoje ljube rojstne cerkve u Tinjah tudi na stare

dni pozabili niso, ter obljubili iz marmora rezan tabernakel omisliti. In ko je l. 1853 Tinska cerkev s farovžem pogorela, so svojemu prijatelju prečast. proštu doktorju Velbič Lovrencu miloserčno pisali, rekoč: „Moja cerkev materna, u kateri sim kerščen, je pogorela, lepi zvoni, s kterimi sim publič tolikokrat veselo zvonil, so se raztopili! Kolika žalost tudi za me! Rad bi Vam poslal dnarjev u pomoč, pa kaj da jih nimam.“ — Tako dober sin ne pozabi matere, ktera ga je dojila, pa tudi ne cerkve materne, ktera ga je u keršanstvu odgojila (izredila.)

Leta 1851 so za vse skerben višiknezoškof stoletnico Goriške nadškofije svečano obhajali, kajti je ravno pred sto letmi bila iz starega Ogleja u laško Gorico prenešena, in ta svečanost je bila opešanemu nadškofu trudnega življenja lepa večerna zarja. Uboštvo, po občnem gnilju grozdja, je Goriško okolico hudo tretji začelo; vinska terta, zdaj sploh bolna, je Goričanom mati. — Rajnega posledni pastirski list je glas ljubezni in tolažbe očeta. Revnim obilnej pomagati so na stare dni svoje konje prodali. Postni čas leta 1854 se jih je hud kašelj lotil in toliko oslabil, da so veliki čertek morali u sôbi opravljati. Velikonočni terek so poslednokrat k sklepu postnih pridig stolno cerkev obiskali in drugi dan potem so se ulegli; žlezasta prisadna pljučnica se jih je tako silovito lotila, da so jih u petek s sv. zakramenti prevedeli. Smertna bolézn se jim je u mosuljcih po gerlu in ustah izpustila tako zlo, da niso požirati mogli in so od gladu onemogli. Lepa je bila njih poterpežljivost; brez vse nevolje so ležali in pa u križanega gledali, razpelo u rokah deržali in svojega Odrešenika objemali, rekoč: „O Gospod! — dvo le ti si pravi Gospod; zgodi se tvoja volja nad menoj!“ — U nedeljo pred smertjo so jim hotli prestlati, alj bolnik pokažejo na križ, rekoč: „Tudi Gospod zmerej na enem in tistem lesu visi, nihče mu ga ne spremeni; je li učenc več ko njegov učenc?“ — Strežej jim piti ponudi, vidši da imajo od žeje suhe, opečene usta oni pa izdihnejo: „Tudi Gospod je žejo terpel;“ in tako voljno poterpé, ker požirati mogli niso. Ponedlek zjutrej izrečejo besede: „O Gospod! o Gospod! o moj Gospod!“ Te so bile pastirja posledne besede; marn jim je uzelo, in u terek zjutrej blizo dveh po polnoči so 2. maja 1854 u 73. letu svoje starosti mirno in lepo u Gospodu zaspali, u kojega so vse svoje žive dni, sosebno pa na smertnej posteli terdno zaupali. Bili so 20 let, manj 9 dni nadškof u Gorici, so si veliko po svetu poskusili, pa tudi svetu pokazali, da so bili svetej kat. cerkvi pravi apostol, deržavi zvest podložnik, austrianskemu cesarju priserčno udan služevnik

tolažnik žalostnim, ubogim miločuten, skerbem oče, u svoji krotkosti in ponižnosti dušnim pastirjem živa podoba sv. Franciška Zalezia, kojega so zvesto in prelepo posnémali.

Po njihovej smerti niso toliko gotovega dnarja za njim našli, da bi jih bili tako slovesno pokopali, kakor se po Laškem škofu spodobi; kar so gleštali so svoje žive dni po rokah ubogih u nebeško zakladnico predposlali, in prav se na njih obernejo psalma svete besede: *„Delil je in ubogim dajal; njegova pravičnost ostane vekomaj.“* Kakor ubožen na posvetnem blagu so rajni Lušin umerli, tako bogat in slovit je bil njih pokop. Goričani so svojega viši pastirja priserčno ljubili u življenju, jim pa tudi po smerti svojo ljubézu očitno skazali. Na svoje troške so dali pokojnega nadškofa prav po kraljevo pokopati; od sto Goričanov nista po dva domá ostala; vse kar je le moglo, je spremilo u solzah duhovskega očeta k pogrebu.*) Zunej Gorice na pokopališču poleg rajnega prednika Jožefa Balanta u raki sladko počivajo od svojega truda; nadjamo se, da tudi obilno dobrega tamo uživajo, ki so temu toliko dobrega usjali.

O blaženi mož, zvesti služavnik božji in velik prijatelj človeški, ubožen in ves ponižen si živel, bogat dobrih del in svetih čednost si svoje časno življenje sklenil in na plačilo šel. Ne zameri, dobra duša, da se zlobim hvaliti tvoje lepe lastnosti, kazati tvojim mladim rojakom tvojega slavnega djanja sled. Hvala ljudi tebi ni škodila in ti ne bo, pa tudi méne mikati ne more tebi se prikupiti; samo mladežu našemu u posnemo napisati verli spomin moje serce želi, ki te je ljubilo in visoko poštovalo, kar sva se poznala. Si nam u življenju lep izgled, hočeš nam biti po smerti pri Očetu priprošnik, naj tebe nasledovaje spročno za teboj k Očetu pridemo.

Vi pa, rojaki mladi, pomnite in lepo djanje rajnega skerbno posnémajte. Naj si ravno ne bo vsakdo vas, kakor pokojni Lušin knezoškof, primas Galicie, Lodomerie in Ilirie, cesarski tajni svetovavec in redovni vitez, se hoče vender vsakemu veliko zaupati, kdor bo od mladih nog u malem zvest kakor Lušinov Francej. Bog ne plačuje po višini stanú, tímveč po zvestobi. Z Bogom!

Slomšek.

*) Danica 1854, číst. 21.

II.

JANEZ KLAJŽER,

DUHOVNIK PO VOLJI BOŽJI.

Po želji mnogih častiteljev nam nepozabljivega duhovnega brata in slovenskega rojaka sem se lotil za Drobince, ktere so že več lepih spominkov zaslužnim duhovnikom postavile, životopisa rajnega Janeza Nep. Klajžerja.

Sicer je že eden njihovih duhovnih bratov in serčnih prijateljev u posebni knjižički zvesto in resnično njih življenje popisal, ali ta knjižička je le za nemške bravce prikladna. Rajni Klajžer pa so bili ters slovenskih goric, zatega voljo nam prijateljstvo, u katerem smo z rajnim živeli, dolžnost nalaga, tudi u slovenskem jeziku njih pobožno življenje in prelepo delavnost u vinogradu Gospodovem popisati, da tudi narod slovenski bode poznal svojega pobožnega sina, in ga od roda do roda u blagem spominu ohranoval.

Janez Nep. Klajžer so se narodili 11. majnika 1807 u Gaberniku, vési fare sv. Lorenca u slovenskih goricah, dve dobri uri od starega ptujskega mesta. Bili so sin ubogih pa pridnih bogaboječih staršev. Ni so scer velike kmetije imeli, bili so le želar (kajžlar); in od malega mlina, kateri je kraj gaberniškega potoka stal, ni se dobavljal velik dobiček.

Vendar so svoje otroke u bogaboječnosti zrejevali, in lepo skerbili, da jim, ker veliko posvetnega blaga jim ne bodo mogli zapustiti, lepšo dušno doto pripravijo. Mali Janžek je bil posebno veselje staršev.

Scer tihi fantič, vendar bistre glave in zmiraj poslušljiv je bil na zapovedi svojih staršev. Ko je terdno na nogah stati zamogel, je rad uabiral rožice po bližnem travniku, in je kinčal ž njimi martro (raz-

petje), ktera je u hiši za mizo u kotu visela. Molil je posebno rad, in nikdar ni trebalo mu moliti velevati.

L. 1813 na jesen pridejo gospod Francišk Cvetko k sv. Lovrencu za kaplana. Ker jim je šola zlo na sercu bila, grejo sami šolarjev od vasi do vasi popisovat. Ko u Gabernik h Klajžerjevi hiši pridejo, najdejo zalega fantiča na klopi pri peči sedeti, kateri je na uprašanje: „Janžek, ali bi rad u šolo šel?“ serčno odgovoril: „Da gospod, če me le hočete imeti.“

Ob vsih svetnikih priženejo mati malega fantiča u gabanici (čohici) in u bergušicah u šolo, kjer si je zali fantič skoro vse dopadenje učitelja in kaplana pridobil.

Pohlevni in mirni fantič je že u prvem šolskem polletju pokazal, da ima dobro glavo in veselje do uka.

G. kaplan so torej starše nagovarjali, naj fantiča šolati dajo, ali posebno mati niso nič hotli od šolanja vediti. „Kdo pa nam bo živino pasel? Janžek je naj bolj skerben na paši,“ so vsikdar skerbna mati g. kaplanu odgovorili, ko so jih ti na šole opomenuli.

Ali božja previdnost je fantiča izbrala za dušnega pastirja. Ker so g. kaplan obljubili, iz svojega stán skoz prvo leto za priduega šolarčeka plačati, so vendar mati privolili; in naš Janžek je prišel u Marburg u nemško šolo, in ker je to dobro opravil, so ga dali u latinske šole.

Ako premislimo, koliko slovenskemu mladiču iz prvega u latinskih šolah uk zadeva, ker še nima potrebnih pripravnih znanost za latinske šole, se za res čudovati moramo nad marljivostjo našega fantiča, kateri je, kakor gimnazijske perjohe poterdujejo, že prvo leto med prednjimi šolarji bil. In tako je šlo zmiraj naprej.

Vsih šest latinskih šol so rajni Klajžer u Marburgu dobro zversili. Njih součenci so mi pravili, da so bili rajni ljubimec ne samo učiteljev svojih, temoč tudi sošolarjev. Bili so mehke, bi rekel, ženske čudi, in ta je storila, da so se vsakemu hitro prikupili. To nježnost so pozneje skoz vse svoje življenje ohranili, in ta lepa lastnost je storila, da je vsak rad u njihovi družbi bil, in si serec z ljubeznivim duhom njihovim hladil.

Vsak marljiv in priden dijak si že u dolnjih šolah kakšen predmet izbere, u katerem se posebno izučiti prizadeva. Našemu Klajžerju je jezikoslovje latinsko in gerško posebno omililo. Zato so bili tudi u tema jezikoma posebno izurjeni, in so si iz latinskih in gerških

pisateljev lepe zaklade dušnega znanja nabrali. Ali le, kar so lepega u njih našli, so si prilastili, ničemurne modrosti niso porajtali. Sbirali so le med ne pa strupa.

Dragocenega časa nikdar niso potratili z lenobo. Blizo Marburga stoji na lepem griču prijetna cerkvice sv. Barbare, kateri tudi „kalvarska“ pravijo. Na severni strani je lep smerekov gaj. Na ti grič so radi hodili se sprehajati. Krepili so si serce in glavo na tem griču, serce s kratko molitvico in um s prebiranjem kakošne koristne knjige, brez ktere njih ni nobeden součeneec po polji hoditi vidil.

L. 1826 so rajni naš prijatelj prišli u Gradec na vseučelišče. Tu se njim je nov svēt odperl. Iz malega tilhega mesta u veliko glasno prestavljeni mladeneč so izpervega maloserčen postali, viditi množino skušnjav, ktere se u velikem mestu mladeži grozijo. Ali s ščitom sv. vere so se čisti nedolžni mladeneč varvali vsih skušnjav.

Pridno so obiskavali šole in prosti čas si kratili s sprehajanjem pod milim nebom krasne gradčke okolice; po zimskih večerih so obiskovali johanejsko knižnico, kjer so si skerbno znanosti nabĕrali. Zato pa so rajni naš prijatelj bili vsestransko izobraženi, kakor malokteri duhoven; in kar je še naj lepše poleg vsega tega bilo, niso se rajni Klajžar nikdar zavoljo svojih znanost štimali. Posebno se je njim prikupila u tej dobi njih dušnega razvitja zgodovina človečanstva, kakor ga nje božja previdnost vodi skoz vse véke. Večkrat sva se spominjala u prijaznih pogovorih od tega čudnega vladanja božje previdnosti u zgodovini človečanstva. Posebno je njih zauzimalo gledati u zgodovini, kako so narodi po malem koračili do izobraženja pred Kristovim rojstvom, in kako hitro so stopali, ko jih je bilo keršanstvo razsvĕtilo.

Razun zgodovine so ljubili posebno slovansko jezikoslovjo. Že kot dijaku latinskih šol so rajni prezgoda umerli slovenski pisatelj A. Krempel, kateri so za unega časa fajmošter pri sv. Lovrencu bili, globoko ucepili ljubezen do slovenskega jezika. U Gradecu se je tisti čas zbralo družtvo domorodnih slovenskih dijakov, kateri so obljudo storili se pridno slovenski učiti, da bodo zamogli enkrat svojim slovenskim bratom nauke věčne resnice razumljivo razlagati. Iz tega kola slovenskih mladičev je pozneje se rodilo več slovenskih pisateljev, kateri so pot kerčili štajerskoslovenskemu slovstvu. Mi imenujemo tu le gg. Dr. Murka, Miklošiča, Muršeca, rajnega Stanka Vraza, kateri kot jasne zvezde sijejo na obnebj u štajerskoslovenskega slovstva.

Učili so se ti verli mladenči tudi druge slovanske narečja, in naš Klajžer so sloveli kot izversten jezikoslovec slovenski. Ne samo so poznali častivredno staroslovenščino in ilirski, česki, polski in ruski jezik po slovniškem ustroju, temoč tudi so brali vse imenitniše slovstvena dela u tih jezikih pisane. Živo še se spomnim, kako so mi l. 1837, u kterem letu sem se z njimi spoznal s krepkim glasom deklamirali lepo pesem Mickievićevo:

Bywaj mi zdrówi kraju kohany itd.

Če ravno niso rajni slovenskih bukev spisavali, tako vendar imamo gotovo med njihovimi rokopisi slovenske spise iskati, če že drugih ne bomo našli, tako vendar izverstne pridige.

Tako nadareni z lepimi znanosti stopijo Klajžer l. 1828 u duhovno semenišče, ker po mešnem stanu je želelo zmiraj njihovo blago serce. Tisti tečaj, u kterem so naš Klajžer bili, je štel skoraj same izverstne bogoslovce, da je težko bilo presoditi, kteri je zavoljo znanosti imenitniši. Vendar našega Klajžerja so častili in spoštovali vsi kot izverstnega mladega moža, kteri dosti zna in oster sód ima. Razun tega še je njihovo obnašanje tako nježno bilo, da je vsak mislil, ta človek je u grofovskem poslopji rojen, ne pa u borni bajtici. Pa naj nikdor ne misli, da je njih obnašanje bilo nenaravno ali pa afektirano; Bog ne daj, vsak, kteri jih je bliže in dolže poznal, se je prepričal, da je vse bilo naravno lepo, čedno. To priljudno obnašanje je jim pozneje, ko so dušni pastir med prostim ljudstvom in izobraženimi mestjani živeli, toliko sere prikupilo, da se ne da dopovedati. To njim je tudi uno zavupljivost pripravilo, ktero so pozneje do njih mali in veliki imeli.

Slovenska beseda *čednost* pomeni „čistost“ pa tudi uno krepost duha, ktera iz čistega serca in duha izvira. To krepost so imeli rajni naš prijatelj u polni meri. Čedni na sercu in duhu, so tudi bili čedni na truplu in u noši, bez vsake gizdavosti. Bogoslovskih naukov so se z vsimi močmi poprijeli, in ni bilo bogoslovca, kteri bi u iztočnih jezikih bolj izurjen bil, kakor Klajžer. Hitro, ko so u bogoslovje stopili, so si naprejvzeli enkrat javen učitelj na kakem vseučelišču postati; naj prijetniše se jim je zdelo učiteljstvo sv. bogoslovja. Zato so se marljivo učili bogoslovne nauke, da bi zadobili dostojanstvo doktorja sv. pisma. Ker so se pridno učili, so že bili u tretjem letu semenišča za mešnika posvečeni, in sicer mesca julia l. 1831 od rajnega škofa Romana Sebastjana.

L. 1832 so zveršili bogoslovne šole in mesca avgusta tistega leta so bili postavljeni za kaplana k sv. Jurju u slovenskih gorica. Ta kaplanija je rajnemu Klajžerju bila zmiraj nepozabljiva. Imeli so verlega fajmoštra in ubogljive ovce, pa tudi toliko dohodkov, da so si lahko drage bukve kupovali, katerih jim je treba bilo za ostre bogoslovske preskušnje. Že čez pol leta se oglasijo pri svitem škofu in ravnateljju gradčkega vseučilišča za ostro preskušnjo iz iztočnih jezikov. Bilo jim je dovoljeno, ker so svitli škof cerkveno mišljenje in temeljite znanosti Klajžerjeve poznali. Ali večni Bog je drugače sklenil. Namesto da bi na učiteljski stolici učili malo število mladenčev, kateri se pripravljajo za sveto delo u vinogradu Gospodovem, jim je višji pastir Jezus Kristus veliki broj nauka željnih ovčič odločil. Ravno to jutro, ko so g. Klajžer namenili se u Gradec peljati, jih je griža prijela, in namesto u veliko lišo med visokoučene može so morali u svojo hišico nazaj ia u bolno posteljo.

Naš duhovni brat so vidili u vsaki prigodbi perst božji in so veseli rekli: „*Hvaljeno bodi Gospodovo ime*; za me ni učiteljska stolica pripravljena; naš učitelj in mojster tudi ni na visokih šolah učil, temoč u shodiših in u jeruzalemskem tempelnu po mestih in váseh; — njega tudi jaz hočem posnemati.

Ko so ozdravili, so vse svoje moči posvetili dušnemu pastirovanju. Kakor ostroumen mož so skoro spoznali potreboče svojih ovčie, in ni bilo dneva, kjer bi nebi g. kaplan Klajžer u spovednici do poldneva sedeli in skesanih grešnikov vesoljne spovedi poslušali.

Bila je od l. 1780 do l. 1824 kakor skoro povsodi, tako tudi u sekovski škofii žalostna z odhranjenjem duhovnikov. Katolička znanost in katoliško življenje se je slabo učilo, in duh katoliške cerkve slabo poznal, zato je tudi praktično pastirstvo bilo mehaniško in ne u duhu katoliške cerkve. Spovedalo se je le ob velikonočnem času, in še to po centih ob nedeljah, in skoz teden malokjer in malokdar.

Ko so rajni nepozabljivi škof Roman škofovski sedež sekovske škofie nastopili, se je začelo novo cerkveno življenje razvijati. Duh škofov so naš Klajžer dobro razumeli, in po njihovih mislih pastirovali. Čeravno to gibanje novega cerkvenega življenja mnogim duhovnikom stare šole ni po volji bilo, tako vendar so tudi starejši duhovniki našega Klajžerja spoštovali in častili, ker so bili prepričani, da oni božjo čast iščejo, ne pa lastne hvale.

G. Klajžer so bili razširavec prave keršanske pobožnosti, ktera se skazuje u točnem izpolnovanji keršanskih dolžnost, in ktere podlaga je keršanska ljubezen. Bili so zmiraj neprijatelj vsakega neumnega pastirovanja, ktero več pokvari, kakor pa koristi. In ravno to modro ravnanje je storilo, da jih je ljubilo duhovništvo in keršansko kardelo povsod, kamor so prišli.

Pa ne samo dober in skerben spovednik, temoč tudi izversten *pridigar* so bili rajni Klajžer. Če ravno so slabe persi imeli, tako vendar je njihova gladka beseda globoko u serca vrezala, ker je iz serca prišla. Krotko, kakor njih življenje, je tudi bilo njih govorenje, ktero so keršanske duše rade poslušale. — *Pri altarju* pa so bili angelj, — na licu bolj bledem kakor rudečem se je izrazovala globoka pobožnost, in vse liturgiške opravila so opravljali s primérno dostojnostjo. — Kakor ljubitelju mladeži jim je bila *šola* čez vse in šentjurjevska fara ima se nekdašnjemu svojemu kaplanu g. Klajžerju zahvaliti, da zdaj šteje toliko duhovnih gospodov.

Po smerti g. fajmoštra Goloba so postali *provizor* ali *namestnik* tej fari, in po izvolitvi novega fajmoštra so prišli za kaplana k sv. Ilgu na Goriškem. Bilo je to l. 1839. S težkim sercom so zapustili prvo svojo kaplanijo, kjer so skoro polnih sedem let tako blagoslovno delali.

Enaka gorečnost za božjo čast, kakoršna jih je oživljala na prvi kaplanii, jih je spremljala tudi na drugi, ali milostivi škof poznavši lepe darove duha in serca Klajžerjeve so jih že l. 1840 mesca januarja u mesto Ptuj za kaplana postavili, kjer so pozneje za kurmeštra in provizorja bili.

Ko sem l. 1848 torej 8 let pozneje za kaplana u Ptuj prišel, sem še našel živ spomin na svojega prijatelja u sercih mestjanov in mestjank. Vsi so mi pravili od njihovega zaderžanja, nedolžne radosti, vsakokratne pripravnosti in goreče skerblijivosti za olepšanje staroslavne cerkve sv. Jurja u Ptuj.

Kdor po lastnih skušnjah duhovno pastirstvo po mestih pozna, tisti mora poterđiti, da ni naj ložje. Tu se primerijo vsake sorte neugodne zgodbe, kterih pastirstvo na deželi ne pozna, in ako nje duhoven hoče vse srečno razrešiti in zvest svojemu sv. poklicu ostati, mu je treba dosti modrosti.

Naš Klajžer so imeli posebno milost od Boga, da njim je vsó srečno od rok šlo. Če so bili razdvojeni zakonski tovariši za pomiriti,

ali če je trebalo kjer telesne pomoči, ali kakšnega dobrega sveta, gotovo njim ni nikdar dober uspeh spodletel. „G. Klajžer so kakti posterva: je rekel neki njih prijatelj; vsako serce lahko dojdejo.“ U Ptujji ima kurmešter dosti pisarij in dopisovanja z deželskimi in vojaškimi uredi. Tudi u teh rečeh so bili Klajžer mojster; njihov zlog je bil kratek ali jederni. Posebno so skerbeli za slovesno obhajanje očitne službe božje, ker so vidili, kakšni veliki utisk napravlja slovesna cerkvena svečanost. Skerbeli so se za popoljšanje cerkvene muzike in so iz svojega dali za petje prikladne mladenče in dekličie pri umnih učiteljih u pevanju in godbi podučiti. Tudi niso pozabili šol — tih vertov sv. katoliške cerkve in so tudi marljivo skerbeli, da so otroci nemočnih vojakov (invalidov) boljše domače odgojenje dobili. Poleg vsega tega pa so ljubili spovednico, in zaupanje, ktero so farmani u svojih včstnih zadevah do njih imeli, je zares bllo veliko. Sicer ni tukaj manjkalo nasprotnikov, ali ti so ponižnega moža še bolj korenjaka storili u keršanski ponižnosti in poterpežljivosti.

11. majnika l. 1843 so zapustili Ptuj in u tem letu se začne nova doba u njih duhovnem življenju. Močno so si tega leta želeli farno sv. Marjete na dravskem polju dobiti, ker njim je dušno pastirovanje tako sila omililo, in slobodno rečemo, da bi ne bilo boljšega fajmoštra, kakor bi rajni Klajžer bili. Ali svitli škof so drugo s Klajžerjem sklenili.

L. 1840 se je u Gradcu po apostolskem trudu rajnega škofa Romana ustanovila družba hčeri keršanske ljubezni sv. Vincenca Paulana, ktera je tudi strožbo bolenih u veliki občinski bolnišnici na se vzela. Tem Bogu posvečenim devicam so rajni škof iskali duhovnega očeta in izvedenega voditelja vésti, kteri bi te neveste Jezusove srečno vodil in njihovem težkem poklicu.

Bistro oko rajnega u blagem spominu živečega škofa je zapazilo hitro našega Klajžerja, kteri so imeli vse lastnosti duha in serca za ti težavni posel.

Očitno spoznamo, da smo preslabi to dobo njihovega življenja popisati. Delavnost prejšnih let je bila očitna, pozna jo duhovništvo in verno ljudstvo; ali zdaj se začne skrivno delanje med štirimi stenami, kterege so le samo usmiljene sestre priče bile. Zato nam je zlo ljubo, da je častivredna obiskovateljca družb usmiljenih sester ponižna in pobožna sestra Leopoldina iz žlahnega pokolenja grofov Brandisov pisateljju gori omenjene nemške knjižice potrebne pomočke izročila, da je

zamogel tako lepo to dobo Klajžerjevega življenja popisati. Mi se torej poslužujemo te knjižice in potrebne zgodbe iz nje snememo, pri metnuvši to, kar je nam iz te dobe znano.

Rajni škof Roman so za duhovno vodstvo usmiljenih sester iskali duhovnika, kateri bi razumel znanost svetnikov, in našli so u gospodu Klajžerju moža, kateri ni bil samo učen bogoslovec, temoč tudi izversten asket. Ves prestrašen zavoljo tega častitljivega poklica so očitali naš Klajžer pred svetlim škofom svojo slabočo, ali, ker so se zgodej že naučili pokornosti, se njim ni bilo bati, da se bodo hitro naučili, modro zapovedavati. Svitli škof so jih sami pri usmiljenih sestrah upeljali, in skoro so se krotke ovčice naučile pod vodstvom svojega duhovnega očeta vodil sv. Vincenca.

Iz prvega je zavoljo neumnosti posvetnežev ta družbica dosti prestatu imela, ali duhovni oče so bili sestram zvest tolažitelj in sveto-vavec u vsih zopernostih. Ker so se službi božji iz vsega serca darovali, so se tudi na bridkosti in nadloge pripravili po izgledu tistega, kateri je rekel: „Veselitate se, jaz sem svet premagal.“ Klečé so prepisali vodila sv. Vincenca za svoje velikodušne hčeri, kar je očitno znamenje velike pobožnosti, katero so rajni do tega velikega svetnika božjega imeli. Da bi bili u stanu po duhu sv. Vincenca sestre keršanske ljubezni vaditi, so se morali na tenko z duhom sv. Vincenca soznaniti.

U uni dobi sem jih enkrat obiskal. Ves nadušeni mi začnejo iz francozke knjige: „Duh sv. Vincenca“ naprejbrati, in pri tej priložnosti so mi pervokrat svojo željo odkrili, učencem tega svetnika postati. Jaz njim odgovorim, da še tega reda u Austrii ni, in da bo se težko upeljal iz uzrokov, kateri so nama obema dobro znani. „Ni tako, moj ljubi bratec!“ mi odgovorijo. „Bodete vidili, da se bo upeljal. Slišim, da se več visokih oseb za ti red zauzima in za njegovo upeljanje u Austrii poganja.“

Najni govor se verže na druge reči, jaz sem slabo verjel, da bi se njih želja kadaj vresničila.

Med tim še je dosti časa preteklo. Celih osem let še je prej minulo. Ali naš prijatelj so zmiraj globeje se zakopali u duhovno življenje, in na svojem mestu vsestranski delovali. Če ravno sta dva duhovna oskerbnika za bolnišnico postavljena, so vendar Klajžer radi njima pomagali in bolene spovedavali. Celu za svojo dolžnost so to pripomoč spoznali, ker kakor so rekli, jim je Bog pet talentov, to je

milost pet slovanskih jezikov se naučiti dal. Enkrat mi u Gradcu jih obiskavšemu rečejo: „Dnes sem u petih slovanskih jezikih spovedaval. Da bi vi vidili, kako so bili bolniki veseli, ker so zamogli z menoj se pogovarjati! Je pač le dobro, če se človek česar nauči.“ Tudi semeniščani so radi k njim k spovedi šli; njih krotka beseda je bilo ozdravivno olje za ranjene serca.

Živi izgled u vsem so bili sestram keršanske ljubezni, posebno lep izgled u molitvi, tihoti, zamolčivosti in poterpežljivosti. Med raznimi pobožnostmi so posebno imeli gorečo pobožnost do prečiste device Marie. *Compungimini in cubilibus vestris!* te besede sem našel enkrat nad njihovimi hišnimi vratami zapisane, in vsegavedoči Bog je priča, kolikor so si rajni odtergali pri jedi in spanji.

Vsak posvetuež bo si mislil, da so tá mož poleg takšnega življenja neprijazen in temen bili. „Bog ne daj.“ Obiskovali so jih radi u Gradci živeči slovenski domorodci posvetnega stana, in vsak je bil razveseljen, ko je od njih se ločil, zavoljo umnih pogovorov o uprašanjih dnevnih in slovstvenih. Če ravno so duhovne in asketiške bukve radi prebirali, tako vendar je prijatelj posvetne znanosti pri njih našel lepoznuanske časopise in naj novejše bukve posvetne znanosti, posebno iz okrožja jezikoslovja in zgodovine.

Bili so prijatelj ubogih in nad njihovo omaro so stale besede sv. Franciška Serafika: „Ubožstvo mi je mati.“ Sestre keršanske ljubezni znajo poterditi, kako pogosto so jim svojo plačilo izročili. Posebno so radi pridne uboge slovenske učence podpirali.

Nevem, kterege leta je bilo, da so rajni Klajžer hodili z nekterimi sestrami u Pariz, da se sam zoznanijo z uredbami usmiljenih sester. Vernili so se prav nadušeni damo. Na moje uprašanje, kako je njim Francozka dopadla mi odgovorijo; „Prav dobro; da bi ne bil Slovenec, bi rad bil Francoz. To Vam je okretnost in živost, da je kaj. In še njih priljudnost, kako ta dobro dene. Želel bi, da bi mi Slovenci Francoze imeli za sosede; francozki element je z našim slovenskim bolje soroden, kakor terdi in resni nemški.“

L. 1848, ko je austrianska cesarevina bila u velikih nevarnostih, in je kervavi punt na več stranih vladal, in so grozni boji se bili, so Klajžer nekoliko usmiljenih sester u Požonj sprevodili, da tam oskerbljavajo strežbo pri bolenih vojaki. Dama se vernivši zbolijo nevarno na uročinski boleznii (legarji.) Vsi smo trepetali za njih drago življenje, vendar z božjo pomočjo so srečno ozdravili. Tisti čas. se je dosti

kričalo in pisalo o ravnopravnosti narodov. Tudi u gradčkem semenišču so hteli proti Slovencom pravični biti, in so hotli Slovence za podravnatelja postaviti. Mislili so, da so Klajžer za to mesto naj prikladniši. Ali, kakor so mi sami rekli, so to službo le iz pokornosti prevzeli. „Kaj si hočem tukej brez duhovnega posla?“ Rajtati in pisati zamore vsak drug pisar. Tudi so mladi ljudi tako zburkani od prigodb zdajnega časa, da ni nikakoršne prave sprave med njimi. Kakor sem Vam že pred nekimi letmi rekel, da hočem Lazarist postati, to željo še tudi zdaj gojim. Moj sklep je dozoril.“ In zares so na jesen l. 1851 odišli u Pariž. Tam so našli tako veliko veselje in srečo, da so skoro ednemu svojih prijatelov pisali: „Življenje u našem hramu je paradiž; nisim verjel, da toliko ljubezni, pobožnosti in sladkega mira zamorem u kakšnem društvu najti, kakor tukej.“

Kratki čas, kar so u Noviciatu živeli, so se z vsemi močmi trudili duh sv. Vincenca spoznati, in so se neprejenljivo vadili u čednostih velikega svetnika božjega. In zares so si skoro nabrali lep venec keršanskih čednost, med kterimi je *ponižnost* najlepše cvetela.

Duhovni njihovi bratje u Pariži so si dobro zapomnili lepo molitvico, s katero so rajni Lazarist Klajžer enkrat svoj ogovor sklenuli: „*O Jezus izveličar moj, dodeli mi ponižnost duha, da svojo slabost in ničemurnost spoznam, ponižnost serca, da ponižanje ljubim, in ponižnost djanja, da nikdar skoz svoje djanje ponižnosti ne oskrunim.*“

Med tem se je združenje gradčkih usmiljenih sester s parizkimi zgodilo, in štajerski Lazaristi so dobili nalogo za nje u Celi pri sv. Jožefu novo ustanovljeni samostan posesti. Klajžerja so tudi za ravnatelja štajerskih usmiljenih sester izvolili. Kar so rajni Klajžer kot višji celskih Lazaristov storili, še je vsim u živem spominu. Povsod so svojim bratom bili naj lepši izgled, in so se zvesto držaji svetih postav sv. početnika Lazaristov. Bili so skerben oče domačim, pa tud unajnim u spovednici usmiljen samaritan. Ni bilo dneva, da bi ne bilo od daljnih krajev k sv. Jožefu ljudi število došlo, se izpovedat in s Bogom spravit. Njih djanje bilo je svet mision, djanje tiho sicer pred svetom, pa za toliko več vredno pred Bogom. — Oni so prvi Lavantinskega škofa nagovorili, da se je bratovšina sv. Cirila in sv. Metoda utemelila, sdružiti odločene starovérce s svetoj materjo kat. cerkvijo.

Mesca februara l. 1853 so nas u Marburgu obiskali. Une dušne radosti, ktere smo navajeni bili na njih viditi, tudi zdaj nismo pogrešali.

Pot jih je peljal u Gradec, kjer so usmilnim sestram duhovne vaje deržali. Preveliko napenjanje telesnih in dušnih moči jih je zlo oslabilo. Lepih sv. naukov, ktere so duhovni vodja nevestam Jezusovim za slovo dali, svoje žive dni ne bodo pozabile. Ko so iz Gradca se spet u svoj samostan povernili, so se opet pri nas u Marburgu zglasili. Našli smo jih zlo oslabiljenih, vendar nismo mislili, da bomo tako skoro glas njih smerti slišali. 14. marca so prijeli sv. zakrament pokore in so še cel dán delali, celo do devetih večer u spovednici sedeli. U jutro 15. marca so jih našli mertvih. Mertvoud jih je udaril, kakti bi jih bil k večnemu pokoju zazibal. Njih lep, prijazen obráz je očividno zvedočil, kako lehka in draga je bila pred Gospodom njih smert. 17. marca so zemske ostauke pokopali na skoz kri sv. Maksimiliana posvećenem mertvišču, ravno tam, kjer so leto poprej predgali in tiste za blažene imeli, kterim je sreča dopala, tukej počivati, kjer je sveti celski rojak krono izveličanja zadobil. Pogreb je bil svečan in besede, ktere so visoke časti vredni gospod apat Matia Vodušek rajnemu u slovo izustili: „Uživaj si večnega mira, ti mož močen u věri, zvest u ljubezni in neprimerljiv u dobroti serca,“ so našle u sercih vsih nazočnih žalosten odglas, posebno tistih, kteri so tega pobožnega moža bližej poznali.

Na njegovem grobu obžaluje slovenska domovina gorečega domorodca, sveta katolška cerkva pridnega mešnika in mi — naj zvestejšega prijatelja.

Črstenjak.

III.

ANDRE SDOUŠEK,

FAJMOŠTER LABUDSKE ŠKOFIJE.

Lepa luč je ugasnila na svečniku Vranske fare, Andre Sdoušek, Vranski fajmošter, duhovni sovet Lavantinske škofije, ki smo ga 20. februara 1854 pokopali. Spodobi se, da tak cerkveni popravitelj, toliko ljubljen dobrotnik najde u ljubih Drobotincih svoj spomin.

Andre Sdoušek je bil rojen 13. septembra 1795 u Proserjah u sladkogorski fari. Nja rajni starši Lovrenc in Neža Sdoušek po domače Perseršek so svojega pervega sina našega Andreja u Konjice u šolo dali, ker bližej šole ni bilo. Tretji razred in tudi latinske šole je dodelal u petih letih u Celju, modroslovje u dveh letih u Gradcu, bogoslovje pa u štirih letih u Celovcu.

L. 1820 so gospod Andre 3. septembra kot bogoslovec trekoletnega tečaja mašnik posvečen u nedelo sladkega imena Marie na Sladkigori novo mašo peli, in so prišli za kaplana k sv. Vidu na Planino, čes dve leti k sv. Martinu na Ponkvo, od tod l. 1828 za fajmoštra k sv. Hemi, in 1842 na Vransko, kjer so po 13 letnem srečnem pastirčevanju u svojem 59. letu življenje sklenili.

Tu so mejniki njih življenja; kakšne so bile pa stopinje? Poglejmo in bomo našli, da so bile blagoslovljene, kodar kolj so hodili.

Andre bil je zal mladenč in priden šolar, bistre glave pa milega serca, med svojimi verstniki zmirej eden pervih.

Njegovi starši niso mogli svojega sina u visokih šolah z vsim preskerbeti; pa tudi sam se je rad pečal in služil si svoj kruh z učenjem in odgojo drugih otrok; in ker je bil srečen pri učenju, so ga dobre službe same iskale.

Neka žlahna gospôda mu je sporočila dva svoja dečka spodnih šol na domače učenje. Bila sta fanta živa pa svojevoljna, razvajena in u šolskih rečeh zanemarjena; verh tega so starši velevali ju rahlo imeti, polek pa vender skerbeti, da bota u šoli dobro izhajala. Taka naloga ni lehka; ali dasiravno več učiteljev je že zbegnilo; Sdoušek je vender se lotil nje. Kako je on temu mojster bil, je konec leta zkazal. Dečka sta ga rada imela, na miglej ubogala, se pridno učila in eden nju je šolsko darilo dobil. Kako je ravnal, kako se z njima vedel — to je skrita vednost in božji dar, ki ga le redka glava ima. To lepo ravnanje je pa tudi Sdoušek u svoj dobiček dalo. Kadar je l. 1815 u Gradec na modroslovje šel, so mu starši otroka u Gradec dali, radi za vse tri plačevali, da so ju le u toliko dobrih rokah ohranjene imeli, dokler ni Sdoušek u duhovšnico u Celovec stopil.

U duhovšnici se je Andrej enako čedno nosil. Kake serčnosti je Sdoušek bogoslovec bil, naj pripovest priča. Nek dobro znan mladenč je 1820 bogoslovec prvo leto nastopil. Razvajanemu mladenču dopadlo ni življenje u duhovšnici. Vsega nevoljen, če ravno so mu predstojniki vsi dobri bili, se duhovšini odreče, duhovno suknjo isleče, se

u domačo obleče in tiho iz duhovšnice gre. Na ulicah ga Sdoušek sreča in praša: „Brate, kamo greš?“

„U duhovšnici ni za živeti; jaz grem domu.“ Sdoušekova bolja prevdarnost ve, in dobro serce čuti, da u taki dušni zadregi za prvo le djanje velja. Mladega beguna vzdigne, pred sebo nese in ga u duhovšnici na tla postavi. Po tem ga vzeme sebo, se lepo z njim opomina, ga kroča in tolaži ter mu serce na duhovstvo spet priveže. Za to ljubeznivost mu je mlad bogoslovec od tiste dobe ves udan naj zvestejši prijatelj ostal do smerti.

U jesen 1821 so gospod Andrej za kaplana prišli k sv. Vidu na Planino. Ko so se na duhovsko službo odpravljali, so dali streho (morelo) od sebe, mehke rokovice proč, palčico proč, plajš s grebencom proč; njih junaško serce ni terpelo mehke obleke več, ter so djali: „Mašnik mora biti ko vojak na bojišči, se ne sme bati deža, blata, ne terde hoje, mora se nositi, kakor kraj terja, ne navada; kar je za mesto veljalo, za Planino ne velja. Oblekli so močno, hodno suknjo, palico iz čerstvega rakitja poiskali, s katero so na obhajila in skorej vsak dan uro daleč u šolo hodili. Kako pridno so kaplan u šoli učili, kako lepo pridgvali, kako bolnike obiskovali, kako fajmoštru in farmanom po volji bili, se popisati ne da. Še u poznejih letih so Planinci od njih pravili, kako so kaplan po fari gredoč tam pa tam mlado drevec požlahnili, divjake presajali, in tako farno bogatili.

Povsod so jih radi imeli, ali velika veljava je nevarna in dostikrat zapeljiva; rada se nevošljivost vmes meša. Rado se sliši: zakaj nek mlad kaplan u uno hišo pogoje hodijo ko u drugo? Te besede so Andrea žalile; prosili so za prestavo in prišli l. 1823 na Ponkvo za kaplana.

Kaj more prav domačin za blagor svoje domovine storiti, Andrej Sdoušek pokažejo. Prav po domače so se obnašali ves skerben za vsak kot fare. Šola ni stala na predobrih nogah, bukvic pravih ni bilo otrokom u roke dati; komej bi bilo vsakemu posebej katekizem spisati. Vsakemu so vedli pomagati, svetovati, ali kratek čas narediti; zato so pa Ponkovljanom u toliko lepem spominu ostali, da, ko so zvedeli od njih smertne bolezn, so po celi fari žalovali in za njih u cerkvi molili.

Dokler so Sdoušek na Ponkvi bili, so naredili med svojimi duhovnimi verstniki prijateljsko tovarštvo, ki je slovelo do njihove smerti. Bistroumni učenik je vedel namreč, da ni zadosti le samo svojega

dela in svoje glave se deržati, mora tud gledati in se učiti, kako kaj drugi ravnajo in pastirčijo. Zato so svoj čas radi u sosesko šli duhovne tovarše obiskat. Ker so zmirej dobrovolje bili, vedli smešne povedati, so jih obrajtali stari in mladi duhovni, zlasti so znali mikavno od pastirčevanja kramljati.

L. 1828 o Jurjevem so šli za fajmoštra k sv. Hemi. Tukaj na sternem hribu so najšli Andrej dosti dela in poprave; farof lesen, cerkva uboga, ljudje mlačni. Toda Andrej so imeli serce in moč, zapušeno polje obdelati. Nekoliko farne bukve in domače opravila poravnati, se cerkvene poprave lotijo. Sčasoma je cerkva bela in čedna stala; radi so jim farmani na roke stregli, ker so dobili do njih in do cerkve neizrečno veselje. Nov tabernakel po lastnih mislih ubran je mikavno cerkvo zalšal, nov kancel, nove orgle, novi cerkveni stoli, novi svečniki in mašne obleke so mogočno vlekle vërne serca u cerkvo. Na koncu vsake cerkvene poprave so očitno rajtengo obhajali.

Sreča, da so imeli bogaboječega šolnika J. Supaneka. Razun dobrega petja je bil mojster svoje šole. Z veseljem se spomnim, kako je skerben učitelj na griču stal in za domuhodečimi šolarji gledal, ktere je drugi dan pohvalil ali posvaril. Pri takih učiteljih u cerkvi in šoli se lahko nauk življenja prime; u kratkih letih se je pa tud vidil očitno lep spremen sv. Hemske fare. Dober fajmošter in dober školnik sta velika sreča za faro.

Kadar so fajmošter u cerkvi delo za božjo čast doveršili, so segli na popravo farofa; staro borno pohišstvo so poderli, in vse novo postavili, samo z močjo svojih poštenih farmanov. Vse je po volji šlo in prilaganje farmanov ni bolelo. Sdoušek so bili velik mojster stavbe, pa še več pridaritve. Nobena reč se jim ni vstavila, da bi je ne bili po volji izpeljali.

Ne le u zunajnih opravilih, tudi u cerkvi so Sdoušek versto vedli svojim ljudem. Začeli so od sv. Mihela do sv. Jurja namesti pridige keršanski nauk ljudem deržati, kar se je potem po vsej Lavantinskej škofii ukazalo. Za blagostan svoje fare so dali pust kraj s sadunosnim drevjem zasaditi. Škoda za prizadevanje, je nekdo djal; tukaj za potom blizo hoste bodo dolge roke vse odnesle. „Nič ne dé, jaz bom toliko drevja nasadil, da ga bodo imeli dosti dolgi in kratki persti.“

Svojih 12 let so pri sv. Hemi pastirčevali; prišla je pa ura, ki jih je od toliko pozalšane Heme odpeljala. Zadno nedelo ko so gosp. Andrej slovo jemali, ni samo cela fara u solzah plavala, ampak tudi

gospodje iz sošeske so prišli solze točit. Dokler so gospod u cerkvi juterno obhajali, so jim zvonaj dveverstno brajdo naredili iz zelenih drevese od cerkve do farofa, šolarji so jim lepo pesnico peli, ki jo najdeš u Drobtineah l. 1846.

Andrej iz cerkve pridejo in nenadoma to slovesnost zagledati milo zajokajo, in med petjem in solzami vzemajo od svoje perve neveste sv. Heme slovo.

Od sv. Heme so Sd** prišli l. 1842 u spomlad na Vransko za fajmostra, kjer so 13 let bivali. Kar so na Vranskem vse pre naredili, popravili in zboljšali, nam je živo pred očmi. Pred farofom vidiš novo pojato in kašto, na levi ves predelan in novo zasajen vert; neke stopinje dalej novo zidano kaplanijo.

Okolj cerkve vidiš cerkviše z belim peskom posuto, oklenjeno z močno železno ketno od stebra do stebra, okinčano z zasajenim cvetečim drevjem. Zvonaj na sončni steni cerkve se sveti zlat križ memogredočim po velikej cesti. U cerkvi je vse novo karkolj vidiš od zgoraj do zdol. Nov je velik altar sv. Mihaela z novim belozlatim tabernakelnom, nova leca, nove orgle, novi stoli, nov tlak iz belega in črnega marmelna, nov kerstni kamen, malemu altarju podoben; nove so tri izverstne spovednice. Vsaka je nad 400 fl. veljala.

Na vsakej spovednici je čedno vrezana podoba iz sv. evangelja, namreč: zgubljen sin, Magdalena pred Jezusovimi nogami, ko ji reče: „Tvoji grehi so tebi odpuščeni.“ Na stranskih altarjih se svetite dve prelepe tabli presladkega serca Jezusa in Marie. Novo zdelan stranski altar sv. križa je bilo zadno cerkveno delo, ki so ga gospod Andrej že bolni dodelali.

Tudi mertvišče je spodobno okinčano. Od velike ceste peljete dve rajdi sadunosnih dreves do verta pokoja. Na vratih pokopališa stojita dva angela. Pervi kaže z rokami, kakor bi vabil: „Pojte noter u božji mir.“ Drugi kaže proti nebesam tako rokoč: „Od tod gre za pravične u nebesa pot.“ Na kostenjaku stoji veličanski Kristus, u levi roki križ, zmago odrešenja, desno roko pa vzdiguje, rekoč: „Jaz sem vstajenje in življenje.“ Okoli Kristusa angeli z trobentami, ki bodo klicali: „Vstanite mertvi, pojte k sodbi!“ Po mertvišču stojé lepo pozlačeni križi na grobih iz napisom rajnega človeka. Te križe so fajmošter u Gradeu nakupili za svoje dnarje in jih farmanom po priložnosti po ravno tisti ceni prepustili. Ravno tako so skerbeli za spodobne križe za potami in lepe božje martre po keršanskih hišah. Takih

lepih božjih marter iz tirolskega so imeli zmirom na zbero, ki so jih po priložnosti ljudem prav dober kup dajali.

Ravno tako bogato so rajni Sdoušek skerbeli za verle mašne oblačila in cerkvene pripravila. Pa ne le za farno cerkvo, tudi za podružnice so skerbeli ko dober gospodar. Na visok gori stoji romarska cerkva Maria Čret, in gleda kakor iz neba dol na široki svet. Blizo soseske ni ceste nobene; cerkev je dolgo zapušena stala. Uboga cerkev se Andreju usmili; ni pustilo njih milo serce hiše posvečene Materi božji u puši stati, ter so djali: „So naši očetje znali na visoki gori cerkev postaviti, jo bomo tud mi popraviti mogli.“ Serčno se lotijo popravila; pa kako? Robe so nakupili in u znojže dve uri visoke gore spravili. Milo pridgo od Matere božje so imeli, keršanski nauk na Čretah oznanili in farmane povabili, naj vsak svoje breme naloži in Materi božji u dar nese. Farmani vsi so šli na goro, se otovorili z opekami, peskom, deskami, in s drugimi rečmi, in voljno nosijo po stermih bregih vsak svojo butaro; mašniki se pa gredoč solzé od veselja viditi svoje vërne otroke ko pridne mravle na vso moč si prizadevati Bogu in Marii ustroči. Manjkalo ni nobenega, pa tud robe ni zmanjkalo. Kakšen keršanski nauk so fajmošter tistikrat na gori imeli, ne vemo, pa to vemo, kar so ljudi pravili, da lepšega niso slišali. Hodili so dober pastir u letih 1848 in 1849 neutrudeno na goro, dostkrat pozno u večer delo in delavee ogledat. Prekrili so turn in cerkveno streho, nove okna primerne naredili, cerkev nateguili, altarje ponovili, znotraj in zunaj cerkev lepo zbelili, popravljene stare orgle iz farne cerkve na goro prestavili itd. Tudi od severne strani so Rečički farmani radi pomagali in kapelo sv. Ane večidel ob svoji moči ponovili. Verh vsega tega cerkvenega popravila se je tudi nova cesta čes Selo na Črete speljala.

Toliko lepih in dragih priprav je vzelo u 13 letih veliko jezer goldinarjev. Od kodi so jih vzeli? Sam popravitelj so očitno spoznali: *Pri božjih delih je božji žegen.* Da so jim Vranski farmani radi na roke stregli, da so za popravilo božjih reči imeli sami veselje, da so nektere hiše veliko darovale, da nobeden svojega darovanja k cerkvi pogrešal ni — to je resnica; pa prav za prav sliši čast in hvala modri glavi, ki popravila kakor plačila tako lahko napravi. Skerbeli so dober pastir prihodke cerkvene povišati, pa cerkev u stan postaviti, da si sama pomaga. Pri popravilih niso veliko prerajtovali; vdinjali, kupili, lotili so se: in sredi dela ali pa na koncu so še le razmerili od-

kodi in koliko bo plačila, ter so djali: „Tenki prerajti radi človeka goljufajo in plašijo; je enkrat začeto, bo tudi dokončano. Tako so mislili in govorili, pa tudi storili, vselej pri volji za cerkev vse svoje dati.

Kakor so skerbeli za božjo čast u cerkvi, tako so skerbeli za keršansko omiko svojih farmanov, katerim so bili prijazni in sercama dober. Nikdar niso bili bolj srečen, ko če so imeli kaj lepega ali ponosnega od svojih farmanov povedati; kar je pastirja dušnega lepa lastnost. Vedno grajanje svojih serce pobije, in vse dobro zaduši. Zastran svojega serca so bili vse ljubezni vreden, dober domačim, mili do ubogih, usmiljen do grošnikov, skerben za svojo zlahto. Sovražtva njh serce ni terpelo; če se sprava ni drugač udala, so šli svojemu nasprotniku sami na proti. Njih gostoljubna miza je slovela po širokem, h kateri so duhovni in svetovni radi prišli.

Svojim kaplanom so bili bolj oče ko fajmošter, bolj brat kakor prednik; pa tud kaplani so jih radi imeli.

Svojim duhovnim tovaršem so bili iz cele duše udan in u stanu vse za nje storiti, in svoje nar slajše veselje in kratek čas so uživali med jimi.

Prav čerstev in zdrav so Andrej 1853 leto nastopili; pa proti jeseni so čedalje bolj zamišljen hodili; neka skerb za preužitek jih je terla, tiha žalost jih jedla; naverh so se njihove stare težave ponovile. Ves truden in zdelan pridejo zradvila iskat. Vsi zdravniki so jih zdravili; pomagal je le sam Bog, ki jih je vzel iz doline solz. Dvekrat u svoji bolezni perviden s ssv. zakramentmi so Andrej u Gospodu zaspali 17. februara 1854. Od njih slovesnega spreveda naj pové

Pogrebnića.

Dajte svojo luč svetiti pred ljudmi, da vaše dobre dela vidijo in Očeta hvallijo, kerl je u nebesih. Mat. 5, 16.

Ložej je danes moliti in solziti se kakor govoriti. Pa bi tudi potreba ni bilo, saj solzne oči, pobite serca in žalostne lica več dopovejo, ko beseda povedati more. Povejte, od kodi pride, da smo danes tako tihi, če nas je ravno veliko? To pride od tod, ker našega ljubega Sd** več ni, ker vidimo njegovo hišo pusto, cerkvo žalostno, faro zapušeno siroto, ovčice brez pastirja, otročiče brez očeta. Svetla luč je iz srede vzeta, zato je okolj nas tema žalosti; ljubi ženin je odvzet,

zato gosti žalujejo; kaj bo tedaj beseda zdala, če serce svojega serca nima?

Naša beseda res de kaj ne velja, pa božja beseda nam bo dobro djala; ona nebeška tolažnica naj se meša med naše žalovanje; ona sama lahko razjasni kalne oči, in potolaži ranjene serca. Vzdignimo torej svoje glave od žalostnega odra, in gledajmo za rajnim, kakor so gledali učenci na oljski gori za svojim gospodom. Ne mislimo dalej na to, kar je žalostnega o tem časnem odhodu, marveč mislimo na to, kar je lepega, kar je veselega, častlivega in zveličanskega u tem. *Kar zgorej je, išite, kar zgorej je, umite, ne kar je na zemlji: nas opomina sv. Paul.*

Kaj pa je lepega med toliko žalovanjem? Lepa je vaša cerkev. Pridni Andre so u čast božjo jo dodelali od glave do nog; zdaj pa jih Bog u božjo čast kliče. Mi pa Boga zahvalimo, da nam je tak dobrega mašnika dal, ki nam je cerkve ozaljšal, in toliko lepega u božjo čast, sebi pa lep spomin postavil.

Lep je njegov sprevod. Poglej moja duša trume ljudi, vidiš duhovnih dolgo procesio, vidiš jih priti od Sotle in Save, iz hribov in dolin. Vsi ti so častitelji rajnega Andreja; in ne bo ga najti med vsimi, ki bi ga ne bila ali ljubezn, ali hvaležnost ali spoštovanje sem pripeljalo. Vse te prijazne, hvaležne duše, in veliko drugih, ki jih ni tukaj, so si rajni Sdoušek svoje žive dni prislužili.

Zdaj pa ljube duše, je naših solz dosti; velikoveč čujmo, kaj nam Jezus reče od lepe luči, ki je u Andreju Sdoušek u sjala, zdaj pa ugasnila, naj mu večna luč sveti. Jezus veli: „*Dajte svojo luč svetiti itd.*“, jaz pa rečem:

Naš rajni Andrej Sdoušek so bili na tem svetu: izgled ali *luč svoje cerkve* — *luč svoje fare, luč svoje žlahte, luč svojih tovaršev.*

1. *Bili so luč svoje cerkve.* To nam priča cerkva sama vsa pozlačena, vsa ponovljena od verha do tla. Oj srečna cerkva, ki si takega oskerbnika imela; pričala bodeš od roda do roda, koliki dobrotnik so tebi Andrej Sdoušek bili, ki so tebe tako lepo ozaljšali. Večkrat sim slišal od ptujih in domačih, kako človeku dobro dč, kadar zdaj u to cerkvo pride. Serce si odehne, oči se napasejo, lahko je bivati noter, in človeku se toži iz cerkve iti. Ves cerkven kinč je živa pridga, ki so jo fajmošter farmanom naredili in po cerkvi zapisali rekoč: Dajte tudi vi svojo luč svetiti pred ljudmi, itd. Bodi tudi farman — farmanca luč svoje hiše, naj ljudje vidijo u vsem tvojem djanju in nehauju, da je

vse lepo pošteno in po božji volji uravnano, naj se človeku tudi toži od tebe in tvoje hiše se ločiti. Ti ljubi si bil začetnik cerkvenih poprav in cerkvenega lišpa naše škofije; gledali smo tvoje lepe oprave in jih posnemati začeli.

2. *Rajni Andre so bili luč svoje fare.* Kaj ne farmani, da štejete vsih 13 let, kar so oni tukaj bili, za srečne, vesele in polne časti? Povejte, vi stari možje, če je svoje dni tako priljudno pri vas bilo, če je kedaj poprej Vranska fara lepše slovela ko zdaj? Kjer so fajmošter u časti, tam je tud farmanom čast; kjer se hišni oče časti, tam je čast tudi domačim. Kakšna lepa luč so rajni gosp. Andre svoji fari bili, je kazal lep svit, ki se je svetil od vaše ljubezni une tedne in dni, ko je smertna roka svojo senco stegala nad vašim gospodom; ker se je vidilo in slišalo, kako ste za nje skerbili, se bali in trepetali, doma za nje molili in u cerkvo hodili, še dalej življenje od Boga sprosit. Lepši ko je sonce sjalo, lepše se ozira svit; boljši ko je človek, lepši njegov spomin.

Koliko pač en sam človek velja! Vzemi pravega človeka iz hiše, iz svojega kraja; nihče ne pogleda več na hišo, in kraj postane odljuden.

Pa tud vi farmani ste svojemu fajmoštru lepa luč bili, ker ste se radi dali po njih roki vižati. Nikoli jih nisim bolj srečnih videl, kakor če so imeli praviti, kako jih farmani radi ubogajo, se pošteno obnašajo, za božjo čast darujejo, se za njih skušajo. Luč vaše hvalečnosti in ljubezni tud danes lepo sveti u tolikem sprevodu zbrana, ki seže od farofa do pokopoliša, kterege so vam rajni gosp. Andrej u vert božji pre naredili. Bodite rajnemu še za naprej luč hvalečnosti in bogaboječega življenja, da bodo vaš pastir z veseljem na vas gledali.

3. *Bili so luč svoje žlahte.* Nar starej med svojimi 3 bratni so bili glava in serce svojih. Kako skerb so za blagostan in še bolj za pošteno ime svoje žlahte imeli, resnično povedo besede sv. Paula. „Koga kaj zadene, da bi mene ne bolelo? kdo se pohujša, da bi mene ne peklo?“ U znamenje svoje skerbi in ljubezni do žlahte so vedno kakega rejenka svoje žlahte pri sebi imeli in ljubeznivo za njega skerbili. Njih častito in slovito ime je milo sijalo na celo veliko žlahto. Nar lepša je pa svetila luč ljubezni do svoje matere Neže, ki so jih pri sebi deset let redili, in jih še u grobu toliko ljubili, da se niso dali na nobeno drugo farno preseliti, ne groba svoje matere zapustiti, ter so rekli: „Mojih mater ne zapustim; kjer moja mati počivajo, naj tud jaz

svoj pokoj imam.“ Ali ni to lepa luč otročje ljubezni? Sv. Duh pravi: „Konec je začetku podoben.“ Tako gre Andrej spet nazaj čres 59 let svojega življenja u krilo matere zemlje, od kodar je prišel, in najde vstric svoje lastne matere svoj pokoj. Bog jima daj sodni dan svetlo ko sonce iz groba vstati!

4. *Sdoušek so bili luč svojih tovaršev.* Od mladih duhovskih let se je med nami neka serčna udanost do eden drugega vnela, neka prijateljska bratovšina med nami sama od sebe se naredila, ki je lepo cvetela, čedalej zvestejša prihajala, ki nam je nar slajši kratek čas delala, in nas u težavah tolažila. Vezilo te bratovšine je bila neoskrunjena prijaznost. Kakor smo Andreja radi imeli, tako smo se njegove zamere bali. Veselo je bilo, kolikokrat kolj smo se znajšli; okusili smo besedo Gospoda: „O kako dobro in prijetno je po braterno med sebo živeti.“ — Znamenito je to, ljubi tovariši! de kakor je bil Andrej navajen u hudih zadevah vselej stopiti prvi naprej, tako je tud stopil skoz temne vrata nemile smerti. Čerstov se je branil korenjak, ko je smert začela svojo merzlo roko stegati za njim, dokler je pred dvema dnevom po keršansko sklenil svoje življenje u svojem 59 letu.

Pojdi ljuba duša svojo božjo pot! Najdi pri Očetu nebeškem svoj večni mir! Prejmi od svojega Izveličarja lep sedež za svoje opravila, s kterimi si ti njegovo nevesto sveto cerkev kinčil! Vzemi lepo zahvalo svojih duhovnih tovaršev, svojih ljubih bratov in zlahte, svoje lepe cerkve in dobrih farmanov, svojih prijatelov vsih, ki tebi svojo ljubezen na grobu darujejo! Naše molitve, mile solze, in presveti dar sv. maše naj stopijo na vago božje pravice za Tebe.

Nadjamo se, da nam boš mesto pripravil u nebesih in nam roko podál, kadar na nas versta pride stopiti na pravico. Večni Bog daj, da bi mi vsi, ki danes nad odhodom našega ljubega Andrea žalujemo, u nebesih skupej Bogu čast in hvalo peli vékomaj. Amen.

Vodšek.

IV.

MAGNUS KLEIN,

SLOVENSKI ROJAK IN SLAVEN BENEDIKTINSKI APAT.

U vence učenih možev, ki so iz slovenske zemlje se izcimili, in so svojemu narodu u neminljivo slavo in čast, se po vsi pravici tudi rajni *Magnus Klein* (Klajn) smejo uplesti, in Drobtince berž ko ne bodo ustregle marsikteremu bravcu z njih življenjopisom.

U junski dolini, u *Žernovenci*, kjer so slavni Marko Hanžič se rodili, so 1. maja 1717 na svet prišli, bili kerščeni ravno tisti dan u untodni farni cerkvi, in prijeli pri sv. kerstu ime „*Janez*.“ Njih oče bili so *Adam*, njih mati *Barbara*, njih kerstni boter Valentin Frank, botra Uršula Pehejka; kerstili pa so jih Jakob Baltazar, začasni fajmošter u *Šent-Kocianu*. Kaj so njih oče bili, ali kmet ali najemitelj ali kakor nekteri menijo, pristavnik na untodni pristavi doberliveških jezuitov, se gotovega ničesar ne ve: samo to je eden glas vsih pisateljev, da sta oba, oče in mati bila vsa poštena, bogaboječa in čednega zaderžanja — in kakor sta ona mislila, govorila in delala, sta učila tudi svojega sineka, malega *Janeza*.

Ko je nekoliko odrastel, sta u šole ga poslala, u Celovec in Gradec, kjer je pridno in neutrudljivo se učil, od leta do leta na višo stopnjo učenosti se vzdigoval, in kar je naj večja hvala mladega človeka, vseskoz lepo in pobožno se nosil in zaderžal.

Žalibog! da dan današni je toliko mladenčev, ki u šolah se mnogo naučé, se izbistrijo, izobrazijo in izurijo u raznih vednostih in umetnostih: ali kar je naj potrebnije — prave sv. vere, njo večkrat popolno zgubé, in učasih, da bi pač res ne bilo! se clo hvalijo svojega brezbožtva. Poslušajte sledečo resnično dogodbo. — L. 1847 je sedel

takih spridencov eden, ki u šolah je najedel se nevere, u neki kerčmi spod Celja, je široko se ustil in pivcom razkladal svojo učenost, ko pride nek kmet šentruperske fare, se za mizo usede, si naroči enmalo zajterka, in napreden jesti začne, se pokriža po stari kristianski navadi in u kratki molitvici prosi Boga, da bi mu jed blagoslovil. „Oče!“ ga mladi škricar nagovori, „*vi ste gotovo iz hribov doma. Po mestih in po planem, karkoli je umnih ljudi, ne verujejo več na Boga, in molitvo za prazne farske kvante imajo.*“ — „*Kaj praviš?*“ ga kmet z ojstrim obrazom oprasha: „*Nobeden moder ne veruje več na Boga, in ne moli več?! Jaz imam dva taka doma, ki ne molita ne zjutraj ne zvečer, ne pred jedjo ne po jedi, in tudi na Boga ne verujeta — dva preseta u svinjaku, ki sta vsa tebi podobna, in ako prideš k meni, te bom k njima zaperl.*“ — „*Prav si mu povedal, Anton!*“ so vsi nazoči rekli z enim glasom, in se smejati jeli na vse gerlo: šolski malopridnež pa pobere svoje kopita in gre svoj pot naprej.

Poslušajte drugo dogodbo. Nek brezbožnik, kakoršnih je sedanji čas dosti na svetu, je u neki družni svoje brezbožtvo razkladal, in kvasil mnogo neslanega zoper Boga in sveto vero; sosebno pa nategaval se in napenjal, pregovoriti in ob sv. vero pripraviti neko gospo, ki je bila u lepem slovesu zavoljo bistrumnosti svoje. Ko pa vidi, da ničesar ne opravi, se unevoli, od jeze zaškriplje in reče: „*Nak, tega bi ne bil verjel, da u toliko izobraženi družni sem sam, ki u Boga ne verujem.*“ *O saj niste sami*, mu gospa seže u besedo, *moj pesiček in moja mačka tudi ne verujeta u njega, vendar imata še toliko možgan, da se ne hvalita svojega brezbožtva.* — Mladenči! ki u više šole hodite, prav je, ako u znanostih čedalej na višo stopnjo stopate: ali pri tolikoterih in vaši pobožnosti marsikrat clo nevarnih rečeh, ki jih slišite, ne pozabite lepih naukov svojih ljubih staršev, ne pozabite svetih naukov svoje matere katoličke cerkve, ktera sama vas srečne storiti zamore na tem svetu in na unem. Kaj pomaga raznih reči znati, kaj pomaga u visoko in častno službo priti, ako se pa na veri škoda terpi? Ob sv. vero priti je vse eno, kakor dušo kakor nebesa zgubiti. Zatorej ako vidite po mestih mnogo zapeljivih izgledov, ako vam pridejo slabe knjige u roke, ne dajte se pohujšati in zmotiti, timveč terdni u sv. veri ostanite. Ne zanemarjajte očitne službe božje, ne opuščajte vsakdanje molitve, ne sramujte se spovedi in presvetega obhajila, in zapomnite si, kaj Jezus (Mark. 8, 38.) govori: „*Kdor se sramuje mene in mojih besedi pred tim prešestnim in pregrešnim rodom, tega se bo*

sramoval tudi *Sin človekov*, kedar pride u veličastvu svojega Očeta svetimi angeljmi.“

Rajni *Janez Klein* so bili prebrisane glave, in se naučili u šolah raznoverstnih reči: vendar je sveta vera bila jim zmirom naj dražiši zaklad, in zveličanje duše njih naj nadležniša skerb; zategadel ko so latinske in modroljubne šole slavno izveršili, so odpovedali se svetu in njegovemu poželenju, so prosili benediktine staro-slavnega samostana *Gröttweiha* (Getvaja) u spodni Austrii, da bi blagovolili sprijeti jih med svoje soude, in ko je njih prošnja uslišana bila, so l. 1739 slovesno se zaobljubili, da hočejo tri evangeljske svete vse svoje žive dni natančno in zvesto dopolnovati — namreč živeti u vednem devištvu in živeti u radovoljnem ubožtvu in ubogati svojega duhovnega poglavarja vselej in povsod s ponižnim sercom. Njih duhovni poglavar in samostanski apat bili so tačas *Bogomir Bessel*, ki so po širokem sloveli zavoljo svoje učenosti, so hitro spoznali, s kakimi izverstnimi lastnostmi je obdarovan mladi benediktin in so ga bili močno veseli. Zategavoljo (ker je pri redovnikih navada, da pri njih slovesnih zaobljubah premené njih kerstno ime) so njegovo kerstno ime „*Janez*“ premenili u mnogopomenivno ime „*Magnus*“, rekoč: „*Dosihmal si bil klein* (majhen); *posihmal pa boš magnus* (velik).“ In tako je tudi bilo.

Komej so mašnik postali, so jeli se truditi na znanstvenem polju, in so trudili se vse dni svojega življenja na svetu. Z bistrim očesom so ogledavali se po znanstvenih predelih, so presodili s pomočjo svojih viših, ktere vednosti in kteri predmeti bi utegnili jim naj potrebniši biti, in se prijeli jih brez pomude; so izučili se časo- in rodoslovja, vadili se spoznavati in brati stare pisma, pečate in denarje, zlasti pa občna dogodivščina bila je ven in ven u njih rokah. Tudi mnogih jezikov so naučili se, kakor latinskega, gerčkega, hebrejskega, staronemškega, francozkega in laškega; so neprenehoma brali in iskali potrebnega znanja po knjigah, zdaj po enih zdaj po drugih, dokler so postali mož vsestrano učen in popolno pripraven, stopiti kakor zgodopisec na javno. Napreden vendar je njih delo na svetlo prišlo, so ga še pilili in pilili, in je mnogo časa preteklo.

L. 1749 so njih apat *Bogomir Bessel* umerli, in so svojemu duhovnemu sinu *Magnus-u*, kterih so čez vse radi imeli, še na smertni postelji naročili, da ne smejo nikakor odstopiti od pričetega dela — od dogodivščine austrianske, timveč da imajo do konca dopeljati ga. *Magnus Klein* sami se na to naročilo opirajo, in u svojih zgodoviuskih

knjigah na ravnost pravijo, da so spisali jih po želji svojega rajnega prijatelja. U apata vendar to leto še niso bili izvoljeni, ker so bili še premladi — ta čast dosegla jih je še le 14. aprila 1769, ko so Besselnov nastopnik *Odilon Pücol* u večnost se preselili.

Apat postanši so jeli staviti velikanske in verle zidovja, so dali dozidati k samostanu eno celo stran, sosebno pa samostansko cerkvo so olupšali in dali napraviti u nji mnogo mramornih altarjev, ki so toliko krasno in umetno izdelani, da človek bi le gledal jih in občudoval. Kar pa sebe dotiče, so bili u vsem svojem djanju in nehanju sama poniznost; u svoji obleki se niso ločili od naj bornišega u samostanu, in u svoji jedi in pijači so bili sobratom naj lepši izgled zmernosti in zadovoljnosti. Njih naj večje veselje bila je knjižnica, u kateri so tičali večdel od ranega jutra do poznega večera, in ako so šli tudi kam na sprehod, brez knjige jih nihče menda ni vidil. — Mladenči! ako hočete, da bo enkrat kaj iz vas, pridno morate brati; toda ne vse skrižem, kar vam pride u roke, timveč morate pozvedati pri svojih učiteljih ali pa pri drugih pametnih ljudeh, ali je knjiga za vas ali ne. Dobra knjiga je zlata vredna, slaba pa je hudičev strup, in žalibog, da slabih je dan današni toliko na svetu. Nemci jih imajo kakor listja in trave; zatorej vi, ki znate nemški brati, morate varni in skerbni biti, da se ne opečete. Boljša je strupena kača, kaker zapeljiva knjiga pri hiši. — Letas so na Nemškem enega obesili, ki je silno slabo živel in se udeležil dveh človekomorov, pri sodni pa je sam obstal, da po brezbožnih Strausovih knjigah je tako daleč zašel. — Pri nas Slovencih, hvala Bogu! so slabe, nevarne knjige še redke; zategadel moramo čuti in braniti soedinjenimi močmi, da se taka peklenska zel med naše slovstvo ne zaplodi, in nam našega ljudstva ne popači.

Gosp. *Magnus Klein* so nam zapustili dve knjigi, ki so njih slava in čast do današnjega dne. Pervo so izdali pod naslovom: *Knjiga izročil laurisheimskih* (codex traditionum Laurisheimensium), ktero so l. 1768 u *Manheim-u* natisniti dali, in je u zemljopisnih zadevah za nemške in zlasti za renske dežele še zdaj silno važna. Druga še izverstniša knjiga je: *Spoznava stare in srednje Austrie* (notitia Austriae antiquae & mediae), ktera je u samostanu „*Tegernsee*“ na sedanjem Bavarskem se natisnila, in je naj jasniši dokaz njih visoke učenosti, njih bistrourne glave in njih neutrudljive pridnosti. Tudi so osnovali u sedemnajstih zvezkih „dogodivščino nemških škofij,“ ki je

po njih smerti u rokopisu se našla, pozneje pa u zgubo prišla, in nihče ne ve, kdaj in kam. — Spisali so vse svoje knjige u latinskem jeziku, in sicer tako lepo, gladko in umevno, kakor bi sterd se cedila.

U svoji obhoji z ljudmi so bili prijazni in jasni, so radi pomenkvali se od vsakdanjih reči, in ako je kdo želel, tudi od učenih predmetov, ter razložili in svet dali vsakemu, kateri je kaj jih oprášal. Zato jih spoštovalo in ljubilo je vse, visokega in nizkega stana, in kolikorkrat so prepíri ali dvómi vstali zastran zgodovinskih reči, je razsodba njim se puščala, in kar oni so rekli, je obveljalo. Clo cesarica Maria Terezia jih za svet je oprášala. Ko je namreč l. 1777 bavarski izborni knez Maksimilian III. brez otrok umerl, je cesar Jožef II. nekaj njegove zapuščine nagovoril in tudi u posest že vzel, — boruski kralj Friderik II. pa se je ustavil, in kmalo bi se bila huda vojska vnela. U tej zadergi je cesarica Maria Terezia apata *Magnus-a* u Beč poklicala, ter jim rekla, povedati ji, na kateri strani bi po njih mnenju pravica bila. Kakih misli so apat *Magnus* u tej reči bili, in kaj so rekli svetlej cesarici, sicer ne vem; samo to vem, da ne dolgo potem se je mir sklenul, in da dober svet o pravem času vse presega. — Kaj mar ni lepo, ako se človek nizkega stana na tako visoko stopnjo vzdigne, in bo od vsih strani tako časten? Pač res, da pamet je boljša ko žamet, in dobra, brihtna glava več velja, kakor polne skrinje blaga in denarjev imeti.

Rajni *Magnus Klein* so bili terdnega zdravja, so bili močne in zale telesne postave, in vsakdo je mislil, da bodo visoko starost dosegli; zlasti ker so tudi živeli vseskoz zmerno, in u vsem svojem početju se neomajljivega reda deržali. Ali neprenehano branje in dolgo sedenje je podkopalo njih zdravje, in dasiravno so zdravniki enekrat jim svetovali, da bi si puščati dali, si vendar niso toliko časa vzeli, in so 25. novembra 1783 za mertvoudom umerli — ko so bili stari še le 66 let. Vzeli so hvalo seboj, da so bili moder in učen mož, dober oče svojih podložnih in pobožen in častivreden mašnik. Dobro vojsko so vojskovali, sv. vero ohranili in brez madeža služili svojemu Bogu; zatorej se nadjati smemo, da Oče nebeški jih je vzel k sebi u sveto nebo, u večno življenje, in ogernul jih z nepopisljivo lepoto in neizvenljivo častjo.

ROMAN.

V.

ANA RIBEŽL BREŽNICA,

POBOŽNA KMETIŠKA ŽENA.

Poldrugo uro nad Celjem je prijazna „*rožna dolina*“, ki slovi za volj množine dobrega sadja, ki ondi priraste, in iz kterega si u Celju mnogo lepega dnarja izkupi. Menda ravno u sredi doline stoji farna cerkva svetega Martina, pri kteri sta dva duhovna gospoda, ki oskerbljujeta nekaj nad 1300 ljudi, kterih večina, kakor se meni dozdeva, je dobrega serca in pobožnega duha. Pri tej fari sem služil tudi jaz, in z veseljem se spomnim še zmirom tistih sedem mescov, ktere sem bil tam, in se spomnim nekterih duš, kako lepo so služile svojemu Bogu. Sosebno pa u živem spominu mi je rajna *Brežnica* iz roženberske soseske, ktere življenje tukaj popisati hočem.

Rodila se je dva dni pred sv. Ano l. 1810 na Ostrožnem, nekem selu celjske fare, od poštenih kmetiških staršev, in prišla pri sv. kerstu ime „*Ančika*.“ Nje oče bili so *Janez Ribežl*, kako pa bilo je ime nje materi, ne vem, kar mi je toliko več žal, ker ravno od matere se navzela je duha pobožnosti. Zmladega mati so jo privajali k lepemu kristianskemu življenju, in pravili ji dan na dan, kako rada mora ubogati, kako pridno moliti in u cerkvo k službi božji hoditi, kako biti sramožljiva in ogibatí se vsake slabe tovaršije: ali ne samo dajali so lepe nauke ji, timveč tudi živeli tako, kakor so jo učili. *Ančika* je pa tudi rada slušala in k sercu jemala, kar je čula od svoje ljube matere, storila kar so ji velevali, in prihajala od dne do dne goršega življenja. — U resnici! da srečno, nad vse srečno je dete, ki ima dobro mater; nje cene ne popiše nobeno pero. Na materi sloni prihodna sreča otrok, po materi dobita obraz njih duša in telo. Kakor mati moli, misli in diha,

moli, misli in diha tudi dete. Je mati bogaboječa in po nebesih hrepeneča, bo berž ko ne tudi dete rado se oziralo na nebesa. Dobra mati je za svoje otroke, kar je ljubo sonce za nazemeljske pridelke. Dobrih skerbnih mater nam dajte, in kmalo bo boljše na svetu.

Dete, ki dobro bogoljubno mater ima, se ne pogubi lahko. So, ki mislijo, da zgubljeni sin, od kterege beremo u sv. evangelju, ni več matere imel: sicer bi menda ne bil zašel tako hudo, ali saj bi prej se vernul bil na očetov dom. Naj že bo kar hoče, naj bo to ali uno, toliko vendar je gotovo in dognano, da, ako otroci tudi zaidejo na slabe pota, se prej in ložej vernejo, če dobro mater imajo. Materna beseda jim ne da pokoja, in jih tako dolgo drega in reže, dokler spet na pravi pot privozijo. — O koliko otrok bi se naštetih dalo, ki vso svojo srečo imajo svoji materi pripisati! Postm: svetega Avguština je njegova mati, sv. *Monika* pogubljena rešila, brez nje se bi težko težko bil zveličal. Francozki kralj, sv. *Ijudevít IX.* bi javalne dosegel bil tako visoko stopnjo kristianske popolnamosti, ko bi ne bil imel svete in bogaboječe *Blanke* za svojo mater. Sv. mučenica *Felícita* je sedem svojih sinov u nebesa spravila. Sv. Bernard je presegel vse svoje verstnike svojim bistrim umom in svetim življenjem, in mati njegova bila je pobožna in čednostna *Lizabeta*, Montbar-ska grafinja. Ali kaj bi pravil posameznih izgledov! Uzemimo „*djanje svetnikov*“ u roke, in našli bomo, da skor vsi svetniki božji so imeli pobožne matere. Oglejmo se dan današni po svetu, in prepričali se bomo, kaj dobra mati zamore.

Tudi *Ribežlnova Ančika*, kakor sem že omenil, je imela dobro skerbno mater, bila pa tudi hvaležna Bogu za to neizrekljivo srečo, in zadržala se vseskoz lepo in pošteno, kakor se spodobi pametnim dekletam. Ponižna u svoji obleki in sramožljiva u svojih očeh je skerbno čula, je zvesto molila, kakor Jezus naroča zlasti mladim ljudem, in ostala čista devica, dokler je Bog u zakon jo zaklical. — Kaj pač lepšega je na svetu, kakor dekleta, dokler deviško in čisto živé, in nedolžnost svojo ohranijo? Naj lepše rože so u vertu božjem, naj prijazniše zvezde na zemlji, ki razveseljujejo vsako bogoljubno serce. Luč so u soseski, u kateri živé; vidna in živa pridiga so, kako da pobožno življenje osrečuje človeka dostikrat žena tem svetu, in ga obvaruje marsikakih nadlog.

Kjer resnično pobožne device bivajo, so radi tudi angelji božji, ki so njih posebni prijatelji in varhi, je rad tudi sv. Duh, in se božjega blagoslova ne manjka; zatorej srečna vas, ki ima mnogo devic, srečna

hiša, u kateri je sramožljiva hči ali dekla. Dokler je sv. devica *Notburga* na Rotenburškem gradu služila, je bila hiša z vsim potrebnim obilno obdarovana: komej pa je stopila čez prag in drugam se podala, je nesreča za nesrečo pribrula. — Gospodarji! ki imate pridne deviške dekcle u svoji službi, ne pustite jih za kar bodi od hiše, timveč veseli jih bodite in u časti jih imejte; kajti njih deviško telo je tempel svetega Duha. Delo njih rok je posebno ljubo Bogu, torej tudi več zda in več teka ima. Vem, da ste že slišali, da kjer nesramne roke plevejo, je vse eno, kakor bi peklenšek ljuliko sejal; ako pa imate poštene, neoskrunjene dekcle u službi, se vam kaj takega ne bo treba bati.

Koliko milost in dobrot je Bog že skazal ljudem po svetih boga-boječih devicah, smo večkrat u pridgah že slišali, in beremo lahko u „*djanju svetnikov*.“ Od ene device nam zveličanje je došlo, se rodil je božji Sin Jezus Kristus, ki nas je večnega pogubljenja odrešil in nam vrata nebeške odperl; ena devica u nebesih kraljuje, in je častena in povzdignjena nad vse angelje in svetnike; ena devica je naša srodnica, naša besednica pred Bogom. — Koliko dobrega postm: nam skazal je po sv. devici *Terezi!* Nad šestdeset samostanov je postavila, spreobernala mnogo krivovercov in grešnikov, in bila usmiljena mati vsim, ki so pomoči iskali pri nji, zlasti pa siromakom in bolnikom. — Koliko dobrega je Bog skazal ljudem po sv. devici *Katarini Sienski!* Naj bolj zastarane grešnike je k pokori pripravila, med naj hujšimi sovražniki mir naredila, in mnogo od hudih duhov obsedenih čudovitno ozdravila. — Pobožne, sramožljive device so tudi še zdaj velik dar božji, in koliko dobrega na svetu storé svojo molitvijo, svojim lepim izgledom, strežboj bolnikov, itd. posvetneži in razujzdanci sicer nočejo spoznati; kdor pa nepristransko prevdari in sodi, gotovo ne more utajiti — in ko bi hotel utajiti, naj se ozre na „*usmiljene sestre*,“ katerih zasluge za človeški rod so tako očividne, da jih clo neverniki in sovražniki deviškega življenja poterdijo.

Zatorej, ljubi starši, ki imate hčere in želite, da bi doživeli kaj veselja na njih, glejte in skerbite, da prelepa roža devištva ne usahne pri njih. Dokler ona cveti, cvetó tudi druge čednosti rade: ako pa ona povene, povenejo večdel tudi druge čednosti vse. Pa tudi ve, dekleta, varite svoje devištvo, ono je vaš naj dražiši zaklad, naj večja lepota in čast, in ako vam Bog je zakon namenil, tudi naj lepša priprava za zakonski stan. Le iz dobrega, zdravega zerna priraste lepo, čvrsto drevo: tako tudi le iz sramožljivih, nedolžnih deklet postajajo

zveste zakonske žene, dobre matere in skerbne gospodinje — iz nesramnih, zapeljanih deklin redko redko prida kaj bo.

Kakor smo slišali, je *Ribežnova Nana* vseskoz ohranila svoje devišstvo, in brez madeža služila svojemu Bogu: zato pa tudi je postala dobra zakonska žena in marljiva hišna gospodinja. *Brežnikov Janez* iz šmartinske fare ji roko poda in jo za ženo vzame pred pustom l. 1835. — *Pač srečen mož, ki dobro ženko dobi, še enkrat tak dolgo bo živel. Ali je bogat ali ubožen, njegovo serce je lahko dobre volje in njegovo lice veselo.* Kaj dobra pohlevna žena premore, se mnogo bere u knjigah. Ko je l. 936 *nemški cesar Arh ptičar* na smertni postelji ležal, je prijel svojo pobožno ženo *sv. Matildo* za roko, in clo prijazno ji reče: „Lepo te zahvalim, ljuba žena, da si mojo jezo tolikokrat potolažila, mi davala vseskoz dober svet in opominjala me, da bi dobro storil in milosten bil do preganjanih.“ Mislim, da cesar Arh ni sam, ki je svojo ženo tak lepo pohvalil. — *Sv. Monika* je svojim modrim molčanjem in svojo krotkostjo pridobila si seree svojega moža *Patrici-a*, ki je bil jezi in pijanosti vdan, in naposled toliko premogla čez njega, da se je kerstiti dal in spokorno živeti začel. — *Sv. Klotilda* je spreobrnila svojega moža *Klodvika*, in po njem ves frankovski narod k sveti kristianski veri. Pač res, kar *sv. pismo* pravi, da *dar čez vse darove je sveta, sramožljiva žena.* Zategavoljo, ljubi možje, ki ste tako srečni, da ste dobili dobro ženko, spoštujte in ljubite jo, kakor je Kristus ljubil svojo cerkvo, in ako vas od hudega, od kletve, jeze ali pijančevanja odvrtačuje, in k molitvi, k spovedi in *sv. obhajilu* opominja, ubogajte in ne žalite jo z gerdimi besedami ali slabim življenjem: potem se gnada božja vaše hiše ne bo ognila, in ljubi zakonski mir vas bo spremljal vse dni vašega življenja.

Kolikor jaz vem, je tudi *Ribežnova Nana* svojim možem u lepi zastopnosti živela, in nikdar se ni čulo, da bi kak prepir med njima bil vstal. Zdrava in čversta je lahko in zvesto dopolnovala vse svoje dolžnosti, bila večdel dobrovoljna, in gotovo ni mislila, da bo smertna ura za njo tako hitro udarla. O postu l. 1836 je u otročjo posteljo se ulegla, in ni več vstala iz nje. Hitro ko je porodila in so ji rekli, da nje življenje je u nevarnosti, je poslala po mene in mi sporočila, da bi prišel spovedat in u *sv. olje* jo dat: Jezusa pa u *sv. obhajilu* prijeti si ne upa, ker je že marsikaj užila in ni več teš — bilo je nanreč proti večeru okoli žeste ure. Ko sem prišel k nji, se je močno bala umreti, in vsa oplašena in zmotena bila. Ali ko sem jo bil spo-

vedal in pomazal svetim oljem u imenu Gospodovem, je boječnost u nje bogoljubnem sercu nekoliko sicer se ulegla, popolno utolažena vendar le še ni bila. Ko sem namreč se odpravljaje ji rekel, da s presvetim rešnim telesom bom prišel zjutraj na vse zgodaj, me žalostno pogleda, ter reče: „Gospod! ako pa po noči umerjem, kaj pa po? Brez sv. obhajila bi vendar rada u večnost ne šla. Bi mar ne bilo mogoče, da bi še nicoj obhajana bila?“ — „Zakaj ne?“ sem rekel, se obrnil in jo obhajal še tisto noč. Na to pa bila je u duhu vsa oveselena, se udala popolno u božje roke in pripravljena, po volji božji ali živeti ali umreti.

Drugi dan je poravnala tudi svoje časne reči, in naredila svojo oporoko ali svoj testament. Koliko ravno je sporočila za ssv. maše, se ne vem več spomniti — *vse drugo pa*, je rekla, *kar je mojega, ima po moji smerti dobiti moja hčerka, ktero sem ravno porodila. Obleka in kar je drugega enakega, naj se proda in dnar na obresti naloži: samo srebern pas se ima hraniti, da kedar enkrat odraste, ga bo imela in nosila u spomin svoje rajne matere.* — Tako je prav in po kristianski; bolniku naj prej je treba z Bogom se spraviti in svetimi zakramentni se previditi dati, potem pa vrediti svoje časno blago in imetje, da se žlahta med seboj ne pipa in kavsa. Ni več neumnosti, kakor u nevarni bolezni prijetje ssv. zakramentov odlagati. Človek dokler je zdrav, je kakor kaplja na veji, in nobeno uro si zvest svojega življenja: kaj pa še le bolnik? Jezus sam pravi: „*Jaz sem pot, resnica in življenje. Kdor je moje meso in pije mojo kri, ostane u meni in jaz u njem. Ako ne bote jedli mojega mesa in ne pili moje kervi, ne bote imeli življenja u sebi.*“ Ako torej bolnik nima nobene prave vere u Jezusa, nima ljubezni do njega, in od ure do ure, od dneva do dneva odlaga, vzeti ga pod svojo streho in skleniti se z njim u presv. rešnem telesu, je pač slabo znamnje in težko težko bo prišel u večno življenje. Kdor pa, hitro ko nevarno zboli, pošlje po duhovnika, se čisto spove in vredno prejme sv. obhajilo, on ima življenje u sebi, izroči zemlji truplo, svojo dušo pa nebeškemu Očetu, in lahko in veselo umerje.

Rajna Brežnica, kakor sem že povedal, se je bala in tresla, ko je vidila, da smert že tako blizo nje postelje stoji: ko je pa ssv. zakramente pobožno in vredno prijela, je zginul ves strah iz njenega serca, in veselega lica je gledala smerti u obraz. Ko sem enkrat — bilo je menda dva dni pred nje smertjo — jo tažil in ji rekel, da

bolezen znabiti še odleže in se k zdravju oberne, mi je odgovorila in djala: *Kaj je Bog sklenul z menoj, ne vem; kar pa mene zadene, od-kritoserčno povem, da rada, clo rada umerjem, ker ne vem, ali bom drugi pot tako pripravljena, kakor sem zdaj.* — Vsa zamišljena u Boga je vse posvetne skerbi na strani pustila, voljno terpela vse svoje bolečine, in svojo voljo popolno z voljo božjo sklenila. Samo dušo, samo izveličanje svoje je imela še u mislih. „Pač ne vem,“ je nekikrat djala, „kaj še kej na vesti imam; iz serca rada bi se obtožila, ko bi se le spomniti vedla.“ Imela je živo vero, terdno upanje in serčno ljubezen do Boga, svojega stvarnika, svojega odrešenika in svojega posvečevavca, in popolnom pripravljena, Jezusu svojemu Izveličarju na-proti iti, kakor ena tistih pametnih devic, od katerih nam sv. evangelj pripoveduje, je sopraznik sv. Jederti zjutraj o pol osmih svoje pobožno življenje skončala, in mirno u Gospodu zaspala, ko je bila stara še le 25 let.

Na nji se je pokazalo, kako resničen je pregovor: *Kakoršno življenje, takošna smert.* Bogaboječe in lepo je živela, dokler je zdrava bila, poterpežljivo terpela, ko je Bog bolezen ji poslal, in lahko in mirno iz tega u večno življenje se preselila. Nad osemnajst let že je preteklo, kar sem stal pri nje smertni postelji, vendar mi še ni iz spomina ušla, in kolikorkrat se nje spomnim, tolikokrat mislim: *Bog daj tudi meni tako srečno umreti!* — Ne dvomim, da šla je u veselje svojega Gospoda, da gleda ga od obličja do obličja, in ovenčana je z rajsko lepoto in nebeško častjo.

Rozman.

VI.

BREŽNA MICA,

PRIDNA ŠOLARCA IN DEKLICA POŠTENA.

Bog, sam u sebi neskončno srečen, ne potrebuje človeka, pa stvaril ga je iz gole ljubezni, vdeležiti ga svojega zveličanja, in mu ponuja neizrekljivo gnad, pomagati mu, naj svoj previsok namen srečno doseže. Zakaj človek sam iz sebe ničesar ne zamore, pa On, ki ga je iz gole ljubezni stvaril, mu spet iz gole ljubezni pomaga, da zamore izpolnovati voljo svojega Boga, ki ga drugače izveličati ne zamore, ko da jo izpolni. Ko bi le človek ne bil toliko slép, viditi, kaj da mu u blagor je, in pa stvarniku svojemu ne tako neizrečeno nehvaležen, kako častitljivega in kako srečnega bi se lahko storil pred Bogom in pred ljudmi! — Te resnice spričuje življenje toliko pravičnih, dokazuje pa tudi jih življenje deklice tukaj popisano.

Mica Rančigaj, po domače *Brežna Mica*, se rodila je u soseski sv. Matevža Gomilske fare. Na levem bregu *Voljske*, ravno nad cestjo, ki čez to reko na Gorogransko pelja, stoji hiša njenih staršev. Iz te hiše so jo nesli h kerstu 19. februarja 1832 in k pogrebu 4. septembra 1854.

Nje življenje od konca do kraja je bilo nad vse lepo. Že nad otrokom se je milost božja jasno razodevala; bila je bistrega razuma, milega serca in ginljive pobožnosti. Nekdo Gomiljanov, ki je deklico od mladih nog do nje smerti dobro poznal, mi od nje tole piše: „Že u otročjih letih je Mica pokazala, da bo enkrat pohlevno in ponižno dekle, ker od nje ni bilo nikdar slišati, da bi se bila z otroci prepirala ali tergala, ampak rada in pohlevno je igrače drugim otrokom prepustila, in tiho na strani počakala, da so otroci se umirili; — naj

rajše pa se je pri materi znajdla, in ko je še majhna bila, je z materjo naj rajše u cerkev hodila; in u cerkvi je bilo od strani ravno kot angeleca viditi. Ni se ozirala po cerkvi, ampak lepo rokice gori držala in na ravnost na altar gledala, tako da je še nas odrašene s svojim zaderžanjem ginila in tudi nekoliko osramotila.“

Polsedmo leto stara je u jeseni 1838 začela u gomilsko šolo hoditi. „Naj rajše je sama hodila, in na poti u šolo ni nikdar škode delala, u šoli pa tiho sedela, če je tudi kaj prej ko gospod učitelj u šolo prišla.“

Še ko otrok je vedila nauke ceniti: nikdar je ni bilo viditi, da bi se bila vsa med naukom s čim drugim pečala; vselej je bila vsa pazna, in ker je imela silno dobro glavo, si je vse čedno zapomnila, in zmirej med prvimi bila. Zavolj pridnosti in lepega zaderžanja, posebno pa za ljube odkritosti volja je veči del u častivnem stolu sedela, mnogo podobic u znamenje pridnosti domu znosila, konec leta se vselej u zlate bukve zapisati smela in pohvalno darilo prijela. Njeno serce je bilo čisto sercalo, odperto učiteljem in verstnicam; daleč od nje bila je vsaka zvižaja, potuhnjenost ali napuh; ni se bilo bati, drugim u spodbudo jo očitno pohvaliti, ker je dobro vedila, od kod vse dobro pride, in je za vsak dober dar Bogu vsa hvaležna bila. Da je bila u šoli med mnogimi verstnicami povikšana, ji nobeno ni nevošljivo bilo, ker so jo zavolj toliko ljubeznjivih lastnost, sosebnost pa zavolj toliko blagega serca vsi šolarji spoštovali in priserčno ljubili. Zaničevala ni nobenega, ubožnim, ker je bila bolj premožena, je rada kaj podelila, in slabšim u uku z veseljem pokazala. Dasiravno vsa veselega duha, je bila vendar nekako tiha in modra; nje rojak u svojem spisu pravi: „Že u otročjih letih se je tako rekoč vsega tega navadila, kar je potem odrašena znala, da se ni nikdar tako na vse gerlo krohotala, kakor je nekterih deklet navada, da jih zapeljivci že lahko od daleč po glasu spoznajo, ktere se jim dajo rade zapeljati.“

Do vsakega nauka je imela veselje, posebno pa do keršanskega. Veselje do božje besede se ji je na obrazu bralo; ni zgrešila nobene besede, in izpraševana je vse modro in po versti odgovarjala. Čez vse priserčno ji je bilo pripravljanje za prvo sv. obhajilo; ni mogla zakrivati svojih močnih želj, le skorej se s svojim Bogom skleniti. — Tudi z darom mičnega petja je bila obdarovana. Ko je po pripravnem nauku vselej pesmica se zapela, je ona toliko lepo pela, da je celo

družbico k pobožnosti vnela; je pa tudi imela verstnike in verstnice, da so je bili vredni.

Prišel je največji, toliko zaželjen dan. Otroci so toliko resnobno se na-nj pripravljali, da smo smeli upati, da vsi u svatovski obleki k božji mizi pojdejo. Bili so lep izgled vsim odraslim in k temu je Marijca veliko pripomogla. Naj povejo to besede večkrat imenovanega spisnika: „Kako nas je ginilo, ko je na dan prvega sv. obhajila po popoldanski službi božji z vso sveto serčnostjo vpričo vsih u cerkvi kar naprej zapéla: „*Jezusa ljubim*,“ in ko so druge njene tudi vse nedolžne tovaršice od nje serčnosti navdane še zravno priložile. Najbolj terde serca so se začele tajati, ki jih drugače najbolj ojstra pridiga ni omehčila, in po mnogem grešnem lieu so solze se udirale. Že takrat u otročjih letih je bila vsa goreča do Jezusa, je še druge k gorečnosti v nemala, in moram reči, da skorej nobena čednost ni pri nji se pogrešala.“

Tako je bila med šolarji ena najboljših. Ko je dvanajsto leto starosti dosegla, je samo še k ponavljanskemu nauku hodila, dokler je polšestnajsto leto izpolnila. Otroške čednosti so z nje starostjo krepkeje in obširnije prihajale in rastle noter do nje zarane smerti. Zaobljubi, vpričo Boga in vsega ljudstva dan prvega obhajila toliko serčno in slovesno izgovorjeni, je zvesta ostala, in mu svojo ljubezen z vsakoverstnimi čednostmi izkazovala. Pustim spet nje rojaka od tega govoriti: „Doma, ko je že nekoliko odrastla, je nisim nikdar slišal, da bi bila očetu ali materi besedovala, ampak rada je ubogala, in že u mladosti u ponižnosti se vadila; in kakor je vertec svojega serca vseskoz z rožcami svetih čednost lepšala, ravno tako jo je tudi sila veselilo, da je zmirom mnogo lepih rožic u svojem domacem vertu nasajenih imela — rožce so jo pa zato toliko veselile, ker je imela veliko veselje, vence plesti. Ko je bilo opravilo pri sv. Matevžu, je cerkvico vselej z rožcami okinčala: domača kapelica pa bila je tako zmirom lepo nazalšana. S to venčarijo je želela Jezusu, Marii in svetnikom časti zkazovati.“

Tako je bila vsa skerbna, samo Bogu dopasti. Želela je pa, da bi tega dobrega Boga vse ljubilo, da bi ga nihče ne žalil; želela, da bi se nihče ne pčgubil, da bi se vsakdo zveličal. To doseči, si je na vso moč prizadevala. „In sosebno je še bilo to lepo od nje,“ pravi omenjeni spisek, „ko je mlade dekleta tako lepo k pobožnosti napeljevala.“ Zmirom svete dobre volje, jo je žalost preletela, „kedar je kaj nepoštenega vidila ali slišala; viditi jo je bilo, kakor da bi bila bolana.“ Vendar samo žalovati bi bilo premalo; tudi svarila je, vendar

čisto po nauku sv. Paula, ki u listu za 15. nedeljo po bínkostih govorí: „Bratje! ako je kdo od kakega greha prenaglen, takega vi, ki ste duhovni, podučite u duhu krotkosti; in glej sam na se, da ne boš tudi ti skušan.“ To je rajna storila, in sv. delo sploh dobro opravila. Spisek pravi: „Prav milo je svarila, kedar je kaj nespodobnega vidila, kedar je zvedila, da je bila deklet ktera u grešnem znanju ali u slabi družini.“

Da ni opešala, se je vsih pripomog za keršansko življenje pridno posluževala. Ne da bi se bila pobožnih opravil u zagrinjalo lenobe prijela, tako samo sebe motila in dolgočasila; ne, ona je dolžnosti svoje-ga stana z veliko natančnostjo izpolnovala. Nobenega dela je ni grozilo; še ko je u šolo hodila, je veliko časa na delo obrnila; ko je pa šolo doveršila, je vsak delavnik — razun da je k sv. maji tekla, če delo ni bilo ravno silno — od svita do mraka pridno delala. Postopati je nihče ni vidil. Da je pa nje duh pri Bogu bil, ko so roke zunanje dela doverševale, so bili porok prazniki in nedelje, o kterih se je obnašala, ko naj bolj omikan kristian. Zastran nje pobožnih opravil se spisek tako le glasi: „Njena družina so bile le pametne dekleta ali pa sv. bukve, posebno pa sv. petje. Le kar zmirom je želela, da bi več svetih pesmi znala, čez vse pa je pesem od sv. serca Jezusovega najrajše imela, posebno če je bila ktera na novo. Do sv. deteta Jezusa in do sv. Alojzia je posebno andoht imela, in če je bilo le še kolikaj časa, se je pred tima ss. podobama rada pomudila. Mesene majnik je tudi, kolikor je bilo le mogoče, na Mariino čast obračala, ker je do Marie zmirom posebno andoht imela. — Je bila pri delu na vso moč pridna, je bila pa tudi skerbna za svojo dušo, ter pogosto k ssv. zakramentom hodila, posebno pa posledno leto, ravno kakor bi bila vedila, da bo to nje zadno leto.“

To je bilo nje življenje od konca do kraja; blagor, trikrat blagor ji! Za nebesa je živela, zato pa tudi clo lahko svetu slovo dala. „*Tvoja dekla sim, zgodi se mi po tvoji sv. volji!*“ je bila nje molitva, ko jo bolezen je nenadoma na mertvaško postelo položila. Želela je, kakor je eni svojih prijatelj razodela, nezavezana ostati, ko bi božja volja bila. Po želji se ji zgodilo; kakor je tudi u bolezni rekla: „*Vse, kar sim kedaj želela, vse mi je Bog storil,*“ se vé, da ni nikdar kaj napčnega hotla.

Mesca augusta je jela hirati, in proti koncu tega mesca jo je položilo; kri se ji je bila vnela. Rada je zdravila jemala, pa se ji je le

hujšalo. Vse se je prestrašilo, le ona ne; rekla je nekemu: „*Rada umerjem, saj mi je vendar Bog tako veliko gnad podelil in me tako dobrotljivo u vsih okoljšinah varoval.*“

„Posebno poterpežljva je bila u svoji hudi bolezni,“ pravi spisak, „in je vsa u voljo božjo bila vdana, ter rekla, da za vse drugo rada umerje, le samo oče in mati se ji usmilijo; pa jih je ljubeznjivo tolažila.“

Nastopil je posledni večer nje življenja. Vsi so vidili, da po noči bo sklenila, tudi ona, ki je do poslednega zdihleja zmirom vsa serčna ostala. Vzela je od vsih pričujočih mirno slovo, se vsakemu zahvalila za prijete dobrote, ravno tako sporočila svojo zahvalo drugim, ki niso pričujoči bili, in od kterih je mislila, da je kako telesno ali duhovno dobroto prijela. Pričujoči so jo jeli prositi, da bi za nje prosila, kadar k svojemu Jezusu pride. Da si ravno vsa ponižna, vendar ni bila s to prošnjo razžaljena in je terdno zaupala u neskončno milost božjo in zasluženje Jezusovo ter obljubila, da bo pri Bogu za nje prosila. Ko je že od vsih se poslovila, je še mater poklicala, da ste tri božje čednosti prav pobožno molile, in potem še popolnoma grevengo prav iz serca, tako da je vse okolj stoječe globoko ginilo, in ko je vse to opravila, je prosila: „*Dajte mi luč u roke,*“ in je proti nebesam pogledala, potem pa mirno zaspala.

Drugi dan, angelsko nedeljo je bil za Gomilsko faro najlepši praznik menda med tavženteri fará. Vsak bi bil raji zgubil, ne vem kaj, ko to mlado devico ne več med živimi imeti. Vsak jo je spoštoval, tudi opravljivi jezik ji ni vedel kaj sporeči. Mnogo mnogo solz se je za njo prelilo, tudi od takih, ki niso u nobenem sosebnem znanju ali zavezi ž njo bili. Vendar so bile te solze, kakor kaplice juterne rose, ki se u tavženterih barvah ko biseri in zlahtni kamni lesketajo. Vsak ji je srečo vošil za tako lepo in tako dobro skončano življenje. Nobenemu se ni dalo drugače misliti, kakor da deklieca prebiva zdaj pri Jezusu, kteremu je zvestobo obljubila in stanovitno ohranila, da se veseli pri devic Devici, ktero posnemati ji je toliko pri sercu bilo, pri angelih, kterih življenje je živila.

Veliko se je ti praznik za njo zmolilo, in bi bil On, ki je u angelih madež najšel, tudi na tej služavnici svoji še kaj pokorjenja vrednega najdel: sme se upati, da so goreče molitve tega praznika — u spominu na njo opravljene veliko na tehtnici božje pravice vergle. Saj še zdaj se pobožni nehote nje spomnijo, kadar kaj svetega opravljajo, ker

njo — živo ogledalo keršanske kreposti — med sebo grešajo. Vse je ti praznik le od nje govorilo, in vsak je hotel še vsaj mertvo enkrat viditi in pri nji pomoliti.

Na mertvaškem vodru je ležala le kar u rožah, ki so od vsih krajev se ji nosile, pa tudi sama si jih je lepo reč oskerbela. Spisek pravi: „Posebno veliko rožic si je tisto leto u svoje gredice nasadila, ravno kakor da bi bila vedila, da se bodo za nje mertvaško ženitnino potrebovale, kar se je tudi zgodilo, ker je bila iz tistih rožic več del nje mertvaška posteljica okinčana, ki jih je ona sadila; tudi je sama rekla, da ji morajo le kar iz samega rožmarina venec na glavo djati.“

Drugi dan, namreč na sv. device Rozalie je bil nje pogreb; ljudi se je zbralo kakor kak praznik in jo k grobu spremilo. Vsak je bil globoko ginjen. Ni več s svojim pobožnim glasom ljudi k andohti podbujala — bila je namreč ena predpevk u cerkvi — pa nje pogreb sam je bila mikavna pesem, živa pridga, ki je glasno vsakemu na serce govorila: Tolikokrat omenjeni spis sklene: „Pri nje pogrebu je bilo ljudi kakor kak praznik; pa še zdaj je ne morejo pozabiti ne mladi ne stari, ker jo je vse rado imelo.“ Ne bo se pozabila; neki oče, neka mati u spominu na njo zdihne: Angel božji vari mi moje sinove, moje hčere, da bodo, kakor je Brežna Mica bila. Mladina sklepe dela, se po njej ravnati, otročičam se od nje pripoveduje, in rahle serca se razvesele u nje spominu.

„Kratko je živela, pa veliko dni dopolnila,“ se lahko reče s sv. pismom: „Dopadla je Bogu njena duša; torej je hitel izpeljati jo iz srede hudobij. Odvzeta je bila, da bi ji hudobija serca ne skazila.“ Smemo se zanesti, da ona, ki je bila vselej svoji besedi zvesta, bo tudi še dosihmal storila, kar je na smertni postelji obljubila, da bo prosila za nas; in bo s priprošnjo domestila, kar z djanjem in zgledom med nami več ne zamore.

Bodi Bog zahvalen za njo, ki nam jo je, če tudi le za malo časa, u izgled postavil!

Stojan.

VII.

SVETA MELANIA,

IZGLED, KAJ SVETO PREMIŠLJEVANJE PREMORÉ.

Ob času svetega Auguština živela je u Rimu neka gospa, žlahtnega in visokega stana, z imenom *Melania*. Bila je sicer kristiana; ali ker je bila bogata, mlada in zala, se je godilo tudi nji, kakor se godi še dan današni mnogim gospam in gospodičnam. Zaljubila se je u svet, u njegovo veselje in njegove kratkočase, in bila vsa mlačna, vsa merzla za vse, kar čast božjo in zveličanje duše zadeva. Moliti, postiti, pokoriti, zatajevati se, in kar je družega enakega, ji ni dišalo; le nad tim, kar oči poželé in se mesu prileže, je imela veselje. Bila je menda malo drugač, kakor tist bogatin, od ktereга nam sv. evangelj pripoveduje, da je vsak dan se debelo gostil in se u škerlat in tančico zavijal — lišpati in u drago oblačiti se, je bilo nje naj ljubše opravilo.

Med nje domačimi bil je nek *Voluzian*, mlad, bistroumen in sicer ves ljubeznjiv, samo da prava sveta vera ga še ni prerodila. Zapustivši Rim za več časa gre u Milan, kjer se svetim Auguštinom soznani, in sv. Auguština napenja vse svoje moči, in pokuša vse kar ve in zna, da bi odperl mu oči, prepričal ga od gerdobe malikovavsta in pridobil za nebeško kraljestvo. Ali ker spreobrnjenje ni delo kakega človeka, ampak je posebna gnada božja, ga tudi sv. Auguština, dasiravno je bil visoko učen in je ves gorel od ljubezni do svojega Boga, spreobrniti ni mogel.

Med tim pa, ko Voluziana ni bilo u Rimu, je z *Melania* se čudna sprememba zgodila. Ne vem, ali sama od sebe ali od koga opominjana ali gnana od gnade božje, je enega dne svojim duhom uzdignula se u nebesa, in jela premišljevatí nebesko veselje — in dalej ko se za-

mišljuje, bolje spoznava, kako hitro preide vse kar koli je na svetu, kako nespameten je, kdor na dnar, čast, premoženje in druge svetske reči navezuje svoje serce, in da le eno je potrebno: skerbeti namreč za nebesa in zveličati svojo dušo. Usled tega premišljevanja *Melania* svojega stana sicer ni spremenila — bila je omožena; ali nje duh se je spremenil, nje življenje je vse drugačno postalo. Slovo je dala vsemu nepotrebному vunanjemu lišpu, odpovedala se vsemu, kar k nečimernosti sliši, in ker je imela obilno časnega blaga, ga je trosila med uboge in siromake z obema rokama. Kakor je bila prej mehka proti sami sebi, tako ojstro je posihmal terla svoje telo, in kakor pogostne so bile prej gostarije in pojedine u nje hiši, tako pogostni posti so potem nastopili. In ker je zraven drugega pokorjenja tudi nekoliko borno se oblačila, in opustila vse, s čemur je zvikšavala prej svojo telesno lepoto, se je dogodilo, da ni bila več tako lepa, ali saj nje lepota ni stopala več tako u oči, kot poprej.

Čez več časa Voluzian pride sopet u Rim, in zagledaje *Melania*, nje obleko in hišno orodje se zauzeme, se čuduje, in ves osupnjen zaklikne: „*Melania! Melania!* ali prav vidim ali ne? ali si ti ali je kaka druga? kamo je tvoja lepota? kamo tvoja draga obleka? kamo tvoje krasno hišno orodje? Povej mi, kdo je to storil? kdo tako te spremenil?“ — „*Nebesa so storile to, Voluzian!*“ mu *Melania* odgovori: „*nebesa so tako me spremenile.*“ In je jela govoriti, in je govorila tako iskreno, tako ginljivo od lepote nebes in od velikosti nebeškega veselja, da je Voluziana vsega unela. Pripovedavala in pravila mu je, kako je premišljevanje nebes razsvetilo nje glavo, razveselilo nje serce in spremenilo vse nje življenje; kako srečna je postala od tistihmal, in u kakem sladkem miru živi sama seboj in z Bogom; kako prazne in nečimerne se ji zdé vse te reči, na ktere je poprej toliko navezana bila; in še to kar ima, rada zapusti vse, ako je božja volja, samo da nebes ne zgubi, Voluzian pa jo posluša čudno ginjen u svojih persih, in dalje ko jo posluša, močnejše mu serce se ogreva in unema, dokler ga čeznaravna luč prevzame, se predrami iz malikovavskega spanja, in se Jezusu in njegovi sveti veri uda. — Tako tedej je premišljevanje nebes grešnico u svetnico, malikovavca pa u kristiana prestvarilo.

Ljuba duša! sosebno ti, ki to bereš, kaj? ko bi posnela tudi ti sveto *Melania*, bi se vzdignila svojim duhom gor nad svetle zvezde, in bi se zamislila za kako uro u premišljevanje svetih nebes! Ob nedeljah postm: imaš dostikrat čas; znabiti da čakaš kristianskega nauka,

kaj? ko bi se ločila za nekoliko časa od drugih ljudi, bi pokleknila u cerkvi u kako pruko, bi pozabila na vse drugo krog sebe, bi stopila svojimi mislimi u nebesa in bi se ogledovala tam po svoji prihodni domovini! Ko bi vidila ondi dvanajstero apostolov sedeti na dvanajstarih stolih; ko bi vidila mučenikov rudeče rajde, svetih spoznavcov zlate krone, svetih devic prelepe vence; ko bi vidila, kako so zali, kako mladi vsi, kako bogato oblečeni; da vsi so kralji in kraljice, in brez krone nobenega ni, da vsi so čisti, vsi brez madeža in greha naj manjše sence ni; in ko bi slišala angeljev in svetnikov prelepo in veselo petje, katero se razlega od konca nebes do kraja njegovega, vem da tudi u tebi bi marsikaka dobra misel se izcimila, vem da tudi ti bi ne visela tako na nekterih posvetnih rečeh, kakor visiš zdaj; znabiti bi ne nosila tega oblačila, tega rudečega in vsega obšitega krila, do kterega zdaj toliko veselja imaš; znabiti bi ne hotla več imeti tega slabega znanja, s katerim zdaj po fari pohujšanje delaš in si vrata nebeške zapiraš; znabiti bi ne pasla več tih gerdih želj in misli, ki se zdaj kakor črna megla po tebi vlačijo!

Ubogaj me, ljuba duša! kar ti tukaj svetujem, znabiti mi boš enkrat hvalo vedla. Premišljuj nebesa, premišljuj pa tudi druge resnice, sosebno terplenje Kristusovo ti priporočujem — in ako ne veš, kako se premišljuje, oprašaj modrega spovednika za svet; le nikar da bi opustila.

Rozman.



C.

PRIGODBE

ŽALOSTNE IN VESELE MLADIM IN STARIM U PODUK IN SVAR.

Ne razveseluj se po stezah hudobnežev, in pot hudobnikov naj ti ne dopade.

Beži pred njo in ne hodi po nji: odstopi in zapusti jo!

Kajti oni ne spé, ako niso hudega storili: in spanje jih beži, ako niso u zanjke dobili.

Oni jedo hudobijo kakor kruh, in pijejo krivico kakor vino.

Ali pot pravičnih je kakor leskeča luč, se narašča in naraste do polnega dne.

Pot hudobnežev je temna: oni ne vedo, kje padejo.

Moj sin, poslušaj moje besede, in k mojim marnjem nagni svoje uho.

Naj ne odstopijo spred tvojih oči: ohrani jih u sredi svojega serea.

Kajti so življenje tistim, kateri jih najdejo, in zdravje za celega človeka.

Čuvaj nad svojim sercom z vso marljivostjo; kajti iz njega pride vse življenje.

Odpravi od sebe hudoben gobec, in opravljivi žnabli naj bodo daleč od tebe.

Tvoje oči naj ravno gledajo, in tvoje trepavnice naj gredo pred tvojimi stopinjami.

Pot tvojih nog naj bo ravna, potem bodo varne vse tvoje pota.

Ne odstopi ne na desno ne na levo, odverni svojo nogo od hudega: kajti pota, ki so na desni, Gospod pozna, ali pota na levi so napčne. On sam bo ravno storil pot tvojega življenja, in izpeljal tvoje pota u miru.

I.

KAKO SO KOROŠKI SLOVENCİ SE POKRISTIANILI.

Stari Slovenci bili so malikovavci, so molili mnogo krivih bogov in boginj, kakor Peruna, Svantovida, Beliboga in Černiboga, Živo, Lado, Slavo, Moro, itd. in za njih službo imeli so *kostele*, to je tempeljne in loge, u kterih darovali so jim raznotere živali in poljske pridelke, naj pogoje pa ovce. Od *Ogleja* sicer se jim svetila je luč sv. kristiansko-katoličke vere; ali mlada setva, ktero so sv. *Mohor*, sv. *Maksimilian*, sv. *Viktorin* in sv. *Kvirin* svojo kervijo polili, je bila o času preselovanja narodov popolno zateptana, in dasiravno so tudi pozneji oglejski patriarhi mnogo se trudili, razširiti sv. vero Jezusovo med nevernimi Slovenci, jo terpežno vkoreniniti med njimi vendar niso zamogli.

Več sreče imeli so apostolski možje, ki so iz Nemškega dol čez sedanje Solnigraško prišli, sv. *Kolumban*, sv. *Amand*, sv. *Emeran*, sosebno pa sv. *Rupert*, ki je od l. 684 — 718 se trudil, in mnogo sere Jezusu pridobil. Ali ker so Slovenci svojih zmot in vraž pri vsem tem še zmirom terdovratno se deržali, jih Bog je po nadlogah in nesrečah omehčal, in k spoznanju resnice pripeljal. — Hude sovražnike, *Obre* po imenu jim je naklonil, ki so hotli pod svoj železni jarm jih spraviti, in strašna vojska se vname med njimi. Koroški, ali kakor so tačas že rekli, gorotanski vojvoda *Borut* jim sam ni bil kos, in si ni vedel kako pomagati. U tej sili zakliče Bavarce, ki so kristiani že bili, so radi pomagat mu prišli in so Obre premagali; ali zraven so podvergli si tudi Slovence, in so Borutovega sina *Karasta* in njegovega vnuka *Kajtimara* u zastavo miru in pokoja seboj na Bavarsko vzeli. To se je godilo l. 748 po Kristusovem rojstvu.

Bavarci so *Karasta* in *Kajtimara* u katolički veri podučili in kerstili, in ko l. 750 *Borut* umerje, nastopi *Karast* za njim, ki je bil torej Slovincov prvi kristianski vojvoda. Vendar dokler on bil je vladar, je gotovo malokdo se spreobrnul, že zategadel menda ne, ker se nikoder ne bere, da bi kdo mašnikov iz Solnigrada z njim bil prišel: samo toliko bilo je boljše od prej, da betvica kristianov, ki so bili tu in tam že u deželi, je smela na svetlo in smela očitno svojo vero spoznati. Še le čez tri leta, ko je njegov stričnik *Kajtimar* prevzel vladarstvo, to je l. 753 so nastopili za Slovence veseliši časi, se nebo nad njih duhom je razjasnilo in začelo jim sonce lepše sijati. Zginjati so jele gerde malikovavske pregrehe, kakor požrešnost, pijačnost, nečistost, maščevavnost, in razcvetovati se ssv. kristianske čednosti, kakor treznost, čistost, ljubezen, mir, itd. Razbili so sčasom podobe svojih krivih bogov in boginj, zapustili službo malikovavsko, in poprijeli se službe pravega in živega Boga. Vendar ne smemo misliti, da spreobrenenje Slovincov se je na enkrat ali o enem hipu zgodilo: fimveč kakor spomladansko sonce zimno zmerznino le sčasoma otaja in zemljo le polagoma ozeleni, tako tudi je narod slovenski le počasi ves se pokristianil.

Kakih pet ali šest let je *Kajtimar* pri benediktinih u Solnigradu bival, se naučil u njih samostanu raznih vednost in znanost, se navzel duha pobožnosti in prave kristianske ljubezni, in postal ves pripraven, bandero kristianstva med svojimi rojaki razviti. Njegov kerstni boter bil je *Lupo*, pobožen mašnik, kterege je ljubil kot svojega očeta in ga hotel po vsi sili seboj na Koroško vzeti. Ali ker *Lupo* z drugimi skerbmi obložen njegovim željam ni mogel ustreči, je naprosil svojega stričnika *Majoran-a*, ki je tudi bil mašnik, da je spremil mladega vojvodiča u njegovo rojstno deželo, in mu stal na strani kakor dušen svetovavec. — Kdaj ravno, o katerem letnem času je *Kajtimar* spremljen od *Majoran-a* iz Solnigrada na Koroško došel, se ne more reči ničesar gotovega, samo toliko se ve, da bilo je leta 753, da ljudstvo in velikaši so sprejeli ga z velikim veseljem, in slovesno povzdignili na vojvodski sedež.

Vojvoda postanši je *Kajtimar* svoje dolžnosti zvesto dopolnoval, in bil ves čas skerb in bogaboječ vladar, ki je dobro vedel, da gosposka ima svojo oblast od Boga, in bo morala enkrat odgovor dajati od svojega gospodovanja. — Ker je bil pa tudi živo prepričan od cene in vrednosti edino-zveličavne katoličke vere, in je sprevidil, da

le pobožni in dobri kristiani so mirni in zvesti podložni, je močno želel, da vsi njegovi podložni bi skorej spoznali pravega Boga in kristiani postali, in se je s pomočjo *Majoran-a* tudi lotil tega svetega in blagosnega dela — spreobrnjenja svojih ljubih slovenskih bratov in sester. Ali dobro vedši, da vse novo, naj bo koristno, kakor koli hoče, ima mnogo zoperstav in over, se ni prenaglil u svojem lepem početju: timveč je modro in skerbljivo premislil in pretehtal vse razmere in okoljšine, in uravnal po njih svoje osnove. Brez hrupa in samo u bližni soseski svojega vojvodskega grada je začel svoje apostolsko delo, in kmalo zagledal u svojo neizrekljivo veselje, da vsejano zerno je ozele-nelo in kviško poganja. Verjetno je torej, da u *spodnji glinski dolini* je koroškim Slovencom se daniti začelo, in med sedanjim *Celovcom* in *Šent-Vidom* je prava vera svojo zibelko imela.

Med tim in enakim prizadetjem nastopila je velikanoč l. 754, in *Kajtimar* se je spomnil, kaj mu *Lupo* njegov kerstni boter je naročil, da mora namreč vsako leto o velikonočnem času u Solnigrad priti, in u ondešni cerkvi, u kateri je kristian postal, ponoviti kerstno obljubo, in opraviti spoved in sv. obhajilo. Zategavoljo se je odpravil, šel to in vsako leto, dokler je živel, u Solnigrad, in ondi u lep izgled vsega mesta dopolnil svojo dolžnost, opravil velikonočno spoved in prijel sv. obhajilo.

Pri tej priložnosti se je ponižno poklonil solnigraškemu škofu *Virgili-u*, in nadležno jih prosil, da bi se usmilili njega in njegovega ljudstva, da bi blagovolili priti u njegovo gorato deželo, oznanovat ljudem božjo besedo, deliti zakrament sv. birme, in kakor škof vse preskerbeti, kar bi se jim u božjo čast in u izveličanje vernikov potrebnega zdelo. Radi bi bili škof *Virgili* dovolili u Kajtimarovo prošnjo; ali ker jim to ni bilo mogoče zavoljo preobilnih opravkov, so poslali namesti sebe svojega pomagavnega škofa *Modesta*, in jim dali oblast in povelje, cerkve in mašnike posvečevati, in ravnati kakor škof u svoji škofii; poslali pa tudi so še drugih pomočnikov nekoliko, med kterimi so bili štiri mašniki, namreč: *Baton*, *Reginbert*, *Kočar* in *Latin*, in diakon *Ekhart*. — *Modest*, ki so bili škof nenavadno pobožen in ves vnet za povikšanje božje časti, so z veseljem se lotili te blage naloge, in spremljen od svojih pomočnikov, kakor hitro so mogli, na pot se podali. Pridši do *Mure* u sedanji *Lungavi*, kjer je tačas gorotanska meja bila, so imeli svoje prvo škofovsko opravilo — posvetili so namreč cerkvo u *Staremdvoru* blizo *Marie Fare*

u čast svetega Lorenca. Priča tega nam je cerkva sama, ktera ima sledeči latinski časonapis:

a solLensI antIstIte Deo ConseCrata,

kar se pravi po slovensko: „*Od gospe svetskega predstojnika Bogu posvečena.*“

Od tod so šli čez goro „*Kač*,“ in unkraj gore jih čakalo je kardelo kristianov, ki so privreli od blizo in daleč, vidit obličje svojega prihodnega škofa in višipastirja. Kamo pa so potlej se obrnili, ali so še koder drugod se mudili ali nikoder, se ničesar gotovega ne ve. So sicer, ki menijo, da so šli tudi u *Plesnico*, ki je kako poldrugo uro nad *Gmind-om*, in so posvetili untodno cerkvo, ki je brez dvombe ena naj stariših u deželi, in je bila, kakor pravijo, poprej malikovavsk tempelj. In ker je cerkva u *Plesnici* posvečena u čast sv. Joana Kerstnika, mislijo, da škof *Modest* potovaje iz *Solnigrada* na svoj sedež na *Gorotanskem* so bili o kresu u teh krajih: vendar to je samo domneva, in nima nobene zgodovinske podlage. Gotovo pa je, da so srečno došli na kraj svojega prihodnega stanovanja. Ondi med *Šent-Helenskim*, *Šent-Urhovskim*, *Šent-Vidskim* in *Šent-Lorenskimi* hribom, kjer je kristianstvo naj prej poganjati jelo; ondijer zdaj *Gospa-sveta* stoji, ne daleč od vojvodskega grada in blizo razvalin starega mesta *Virunum*, je bil njih sedež odločen, ondijer so tudi ostali.

U *Gospej-sveti* so cerkvo, ktero so ondijer že našli, posvetili u čast Matere božje. Ali ker so u *Gospej-sveti* dve cerkvi, ena velika in prostorna, druga pa borna in majhna, se praša, ktero zmed nju so škof *Modest* posvetili? Vse kaže, da poslednišjo majhno, ki zdaj na mertvišću stoji. Ona, kakor se vidi na prvi pogled, je silno stara, osmerovoglata, kakoršne so le naj stariše cerkve, in u nadstropju s pridvorni, iz kterih se tri shodne nedelje in binkoštni pondeljek, ko pride romarjev iz bližnih in daljnih krajev vse polno, beseda božja še dan današni u slovenskem jeziku oznanja. — Sedanja farna cerkva je bila pozneje zidana; nekteri pravijo, da knez *Domician* jo je postavil, in drugi hočejo vediti, da papež *Leon*, ki je *Karlina* u rimskega cesarja kronal, je nekaj (ali kaj?) u nji posvetil.

Na mertvišću pri *Gospej-sveti* stoji tudi svetilnica, podobna kake-mu clo majhnemu zvoniku na kamnitnem stebru, in okinčana z raznimi podobami; ali tudi ona je poznejega dela, znabiti iz trinajstega ali štirnajstega stoletja. Nje namen je bil, svetiti nad grobmi rajnih

mertvih. — Na nji, na nekem traku, ktereга angeljček u roki derži, so zapisane z gotičkimi pismenkami sledeče slovenske besede:

ѡѡра- - -и. к ѡрѡвѡ

to je „k popavu,“ in to namesti „k popalu,“ ktero pride od „popaliti ali požgati,“ in „k popavu“ bi torej se reklo „k požiganju.“ Srednje pismenke prve besede so že hudo pobrisane; naj berž bi se smelo brati „ѡѡranwice,“ to je „shranba.“ — Z gotičkimi pismenkami menda nimamo slovenskega napisa, razun tega.

Da so sv. *Modest* u *Gospelj-sveti* prebivali, pričuje tudi to, ker se kaže ondi še dan današni hiša z imenom „*gradič svetega Modesta.*“ Iz *Gospje-svete* pa so podajali se zdaj na to zdaj na drugo stran, kamor jih je njih sveta služba klicala; najprej u bližne, potem pa tudi u daljnije kraje. In kamor so prišli, so oznanovali sv. evangelj in učili ljudi, kako morajo živeti in služiti Bogu, da bodo srečni na tem svetu in na unem, in kateri so verovali in obljubili po sv. veri živeti, so jih kerstili u imenu presv. trojice, in zapisali u sv. katoličko cerkvo. Delili tudi so jim druge ssv. zakramente, postavljali bogaboječe može u mašnike, in kolikor so starih cerkev našli ali jih je bilo na novo zidanih, so jih posvetili u službo božjo. Bili u resnici so dober pastir, ki so ljubili svoje ovčice, in bili pripravljeni, življenje dati za nje: njih trud pa tudi ni bil zastonj.

Bog, ki vsakemu dobremu delu rast daja, je tudi na početje svojega služavnika *Modesta* milostno se ozel, in blagoslovil vse njih dela in pōta. Število vernikov je rastlo od dne do dne, kraljestvo božje dobilo čedalje več sere, in ne samo posamezne osebe, timveč cele sela in vesi so Jezusu in njegovi sv. veri se uklonile. Vstale so fare, in ako rečem, da prve in naj stariše fare so okrog *Gospje-svete* se osnovale, mislim da mi ne bo nobeden oporekel — ustanovile so se, saj ve da počasi, in nekatere znabiti še le čez več sto let, sledeče menda naj prve: Sv. Martina na *Dholici*, sv. Lamberta u *Radiščah*, sv. Ruperta pri *Celovcu*, sv. Urha na *Brezi*, sv. Filipa pri *Rajneku*, sv. Jurja na *Timenicah*, sv. Mihala na *Gospje-svetskem* polju, ssv. Petra in Paula u *Kernskem gradu* — mislim zato, ker čez te fare gospje-svetski proš so patron ali varh.

Ko je vojvoda *Kajtimar* ugledal, kako njegovi podložni prestopajo k pravi veri, je bil tega močno vesel, in je pogosto spremljal svetega škofa po takih apostolskih potih; nekaj zato, da je ljudem novo vero pripōročal svojim izgledom, nekaj pa tudi, da je bil u bran zoper

malikovavce, katerih je bilo še zmirom zadosti u deželi. Ali *Modest* so bili mož, da malo takih, zvest služavnik božji in poln vsih čednost, ponižen, pohleven in pravičen, tako da clo malikovavci jih spoštovali so; zategadel je tudi, dokler so oni živeli, bilo vse pri miru in pokoju — toliko pristna čednost premore tudi čez divje serca.

Čez nekaj let so škof *Modest* umerli; katero leto pa ravno, se ne ve. Bog jih je k sebi zaklical, in podelil jim zasluženo plačilo za vse britkosti in težave, ktere so zavoljo njegovega svetega imena na zemlji prestali, in še se kaže kraj njih počitka u *gospo-svetiski* cerkvi pred altarjem sv. križa. Njih spomin na Slovenskem ne bo ugasnul; bili so Slovincov apostol in za Bogom njih naj veči dobrotnik. Naj jim bo hvala in slava večna!

Močno žalovali in vroče solze točili so verni Gorotanci za svojim duhovskim očetom, za svetim *Modestom*; vojvoda sam, *Kajtimar* je bil ves pobit in globoko ranjen — previdil je namreč, u kaki nevarnosti bodo novo-spreobornjenci, in kako lahko bi padli u svoje stare zmote nazaj, ako so tako rekoč brez glave, brez skerbnege višipastirja; previdil je pa tudi, da ostale malikovavce že dolga nevolja tlači, in se u njih sercu nič dobrega ne kuha.

Poln skerbi torej in poln žalosti je prosil solnigraškega škofa *Virgili-a*, da bi blagovolili priti k njemu, dat mu dober svet in oskerbet mlado setvo od sv. *Modesta* vsejano: ali med tim, ko je prosil, malikovavci že rogovoliti začno, in škof *Virgili* niso hotli priti. Ko je pa *Kajtimar* ojstro stopil na noge, in puntarje s krepko roko ukrotil, so *Virgili* spoznavši, da ne bilo bi dobro, novo verno čedo na Gorotanskem u tako hudi nevarnosti k odpadu puščati brez duhovnega vladarja, poslali mu u pomoč nekega mašnika, po imenu *Latina*. Komej vendar je *Latin* na Gorotansko došel, se neverniki sopet gibati začno, in tako hudo robanijo in razdelujejo, da *Latin* je moral nazaj na Solnigraško potegnuti: *Kajtimar* pa je tudi to drugo puntarijo po kratkem zadušil in potlačil. Ali ravno zato ko je vidil, da neverniki mu niso radi pokorni, je še gorečičše želel, da vse njegovo ljudstvo bi se kaj skorej pokristianilo, in *Virgili* so mu poslali mašnika *Madalhoh-a*, in potem ko je ti svojo nalogo doveršil, mašnika *Varman-a*.

Med tim je tudi za *Kajtimar-a* udarila poslednja ura na zemlji, in zaspal je u Gospodu l. 769. Šestnajst let je sedel na vojvodskem prestolu in si pridobil mnogo zaslug za kristiansko vero, bil resnično pobožen, pravičen in skerbni vladar, in njegova smert bila je velika

nesreča za deželo in sveto vero. Kakor hitro je oči zatislul, se kervavi boj uname med kristiani in neverniki, in terpel je do l. 772. — Slovenci namreč u srednjem Koroškem so večdel že kristiani postali, razun bogatinov in velikašev, ki so vseskoz se terdovratno ustavljali; kar pa jih bilo je na zgornjem Koroškem, zlasti po hribih, in kar je prebivalo jih na *Muri*, je hudo sovražilo Jezusov nauk in u temi malikovanja tičalo. Zato so si bili u svojih mislih navskriž, in ko *Kajtimar* umerje, kristiani hočejo kristianskega, malikovavci pa malikovavskega vojvoda ali vladarja — in hudo se sprimejo. Mnogo kervi se je prelilo, mnogo cerkuv poderlo, in kar je bilo mašnikov, so jih ali pobili ali so iz dežele zbežali: kazalo se je, da ves trud svetega *Modesta* se bo zaterl. Ali Bog, ki svoje cerkve nikoli ne zapusti, je tudi zdaj ni.

Vdova *Kajtimarova* svojim sinom *Valhunom* ali *Vladuh-om* je na Bavarsko bežala, in bavarski vojvoda *Tasilo II.* je vzdignul se z veliko vojsko, mahnul nad malikovavske Slovence, kterih glavarja sta bila *Aureli* in *Droh*, jih zmagal in jim *Valhun-a* za vojvoda dal. Pri tej priložnosti je nek gorotansk knez, *Domician* z imenom, sosebno slavno se obnesel, kajti je okrog *Milšstadt-a* vso deželo malikov očistil: kdo pa je bil ti *Domician*, se nič gotovega od njega ne ve. Nek neimenuvan *Milšstadt-ski* redovnik piše od njega, da l. 1289 pod apatom *Oto-nom* so bili njegovi sv. ostanki že drugikrat vzdignjeni, in tačas so našli u njegovi raki zapisane sledeče besede: *Domician, noriški in gorotanski vojvoda z ženo Mario; prvi utemeljitelj te cerkve, ki je ljudstvo spreobrnul od neverstva h kristianstvu.* — Znabiti da je *Valhun* in *Domician* ena oseba?

Kristiani torej, kakor sem že omenil, so zmagali, in *Kajtimarov* sin, pobožni *Valhun* postal je njih vojvoda leta 772. Slovesno ustanovili u vojvoda so ga na kamnitnem stolu, ki stoji še zdaj na *gospesvetskem* polju, dve uri hoda od *Celovca* proti *Šent-Vidu*. — Verojetno je sicer, da Slovenci so pri ustanovljanju svojih vojvodov že u prejnih stoletjih imeli svoje posebne šege in navade; ali dokler so bili malikovavci, so bile tudi šege njih čisto malikovavske: ta šega pa, od ktere mi vemo, da pri ustanovljanju vojvoda bila je u navadi, je kristianska, torej ne more stariša biti, kakor od l. 772, ali saj pokristianila se je to leto. To leto namreč je bilo za kristiane nad vse važno; po štirletnih hudih bitvah so malikovavstvo u kozji rog ugnali, so privojskovali si svojo kervijo kristianskega vojvoda, in pravo vero

na prestol posadili. Zategadel, da bi spomin na to slavno zmago se ne zgubil, marveč prihranil se za vse prihodne čase, so poiskali naj berž u razvalinah bližnega mesta *Virunum* potrebnih kamnov, naredili iz njih dvosedež in napisal na njega malo sicer vendar mnogopomenivnih besed. Sledeče so, in takole podoba imajo:

M. A. S. V. E. T. I. V. E. R. I.

Beseda z velikimi pismenkami pomeni menda, da „*veri*“ u spomin je to znamuje; druge tri besede pa z manjšimi pismenkami zadržé u sebi naj berž oprášbo vojvodo-kmeta: (*I*)*ma sveti veri?* — Nekteri sicer menijo, da vojvodski stol se je naredil pod vojvodom *Ingo-m*, ki je kakih osemnajst let pozneje vladarstvo Gorotana prevzel; ali kakor je *Eichhorn* dokazal in mu do zdaj nobeden še ni overgel, je gotovo, da pod *Valhunom* se je napravil.

Na naslonilu vojvodskega stola je še drugi napis, ki se pa clo težko že bere. Pismenke imajo sledeče oblike:

M A S V D O I A I Y V B : D V ::

Da je tudi toti napis slovenski, ni dvomití, dasiravno je njegova pomemba težko za razjasniti.

Kako je pri ustanovljanju gorotanskih vojvodov se godilo, nam popiše *Janez*, apat u *Vitrinjah*, naj stariši gorotanski letopisec, ki je živel okoli l. 1280. On piše takole: „Pervi dan septembra 1286 bil je *Majnard Tirolski* po stari navadi slovesno na vojvodski sedež povzdignjen. Pod kernskim gradom blizo cerkve sv. Petra je nek kamen;*) na toti kamen se usede prostorojen kmet, ki ima to pravico po rodu — z eno roko derži blekastega bika, z drugo pa blekasto kobilo.

Ne daleč od njega stoji vojvoda u sivi borni suknji in kmečkih črevljah z deželnim banderom, obdan od svojih velikašev in vitezov.

*) Toti kamen dan današni ni več na svojem starom mestu. Pred kakimi šestdesetimi leti je bil u sredi njtve, ki leži spod cerkve proti *Glini*. Pis.

Med njimi je tudi goriški grof z dvanajstimi banderi; zraven njega stoji grof Tirolski, kakor deželni grof, in drugi grofi, vsi bogato in lepo oblečeni.

Ko se vojvoda na palico naslonjen kmetu na kamnu sedečemu približa, praša kmet u slovenskem jeziku: „*Kdo je ti, ki proti meni stopa?*“ Na to odgovoré vsi krogstoječi: „*Deželni knez.*“ Kmet dalej praša: „*Al je pravičen sodnik in prijatelj sreče naše domovine? Al je prostorojen? Al je prijatelj in varh prave vere?* (ma sveti veri?)“ Na to vsi odgovoré: „*Da! je in vselej bo.*“ Kmet pa sopet oprasha: „*S kako pravico me zamore pregnati od mojega sedeža?*“ In sopet vsi odgovoré: „*Dobiš šestdeset beličev, blekastega bika, blekasto kobilo, in obleko, ktero knez zdaj na sebi ima; tudi bo tvojo hišo oprostil vsega davka.*“ Kmet zdaj kneza lahko na lice udari, in opomnivši ga, da naj bode pravičen sodnik, odstopi in pelje živinčeti seboj. Potem stopi knez na borni, neokiučani kamen, potegne meč in mahne z njim na vse štiri kraje sveta, in glasno priseže, da hoče biti vsim sodnik po dolžnosti in pravici.

Kakor pravijo, je pri tem ustanovljanju vojvoda tudi ta navada, da knez pije iz kmetiškega klobuka, da bi ljudstvo iz tega se učilo, ne preveč za vinom hrepeneti, timveč zadovoljno s tim se živiti, kar domača dežela rodi. — Tudi je knez vsakemu, ki je pred cesarja ga terjal, le u slovenskem jeziku odgovor dajati dolžen.

Z kernskega grada vojvoda gre u gospe-svetsko cerkvo, kjer sv. maša se opravlja.“

Mogoče je, da omenjene oprasha vojvodo-kmeta so bilo prej že u navadi, ko so Slovenci še malikovavci bili; naj važniša vendar: *Ma sveti veri?* ktera je vsekana bila u vojvodski stol, je bila gotovo pozneje dostavljena. — Prisega vojvodov, kedar so ustanovljali se, in ktera je bila še l. 1637, 1657 in 1711 u navadi, se takole glasi:

Kako mene ie sadai naprei brano y sapouedano, tako hozhiu sturiti y vuse dopernesti, tako meni Bog pomosi sueta diua Maria Mate bosja y vuse Suetzi.
ali kakor bi zdaj rekli: *Kakor mi je zdaj naprej brano in zapovedano, tako hočem storiti in vse dopernesti: tako mi pomoz Bog, sveta devica Maria in vsi svetniki.*

Kdaj ravno je ta prisega bila zložena, se nič prav ne ve; samo toliko se sme reči, da med dvanajstim in petnajstim stoletjem.

Zdaj pa se vernimo sopet k *Valhunu*, ktereга smo na vojvodskem stolu zapustili. Vojvoda postanši je sveto deržal, kar je prisegel, in natanko dopolnil, kar je obljubil. Bil je pravičen sodnik, ki ni gledal na nobenega stan ali veljavnost, timveč ojstro kaznoval vsako krivico. Bil je dober oče svojih podložnih, je pomagal ubogim, podpiral betežne in tažil po svoji moči vsako nesrečo. Naj večo skerb pa je imel za čast božjo in za povikšanje svete Jezusove cerkve. Brez pomude je poslal prošnjo do solnigraškega škofa *Virgili-a*, da bi mašnikov mu poslali, kar so sveti škof tudi radi dovolili. Poslali so mu mašnika *Hajmon-a* in *Reginbald-a*, diakona *Majoran-a* in še nekoliko drugih, ki so k duhovskemu stanu se pripravljali. Kdaj so ti ravno imenovani apostolski možje na Gorotansko prišli, natanko sicer nikoder ni zapisano: vendar ako primerimo vzajemno vse, kar nam je znanega o tej reči, je dozdevno, da poleti 772 so došli, in so ostali do binkošť ali do jeseni leta 773.

O postu l. 774 je bil toti zgorej omenjeni *Hajmon* sopet na Gorotansko poslan, in ž njim mašnika *Duplifer* in *Majoran*, ki je bil med tim u mašnika posvečen, in še nekoliko drugih pričakovavcov duhovskega stana. Na Gorotanskem ostali so prej ko ne do binkošť l. 775. — Za postni in velikonočni čas l. 776 do binkošť l. 777 so bili iz Solnigrada poslani mašniki *Kočar*, *Majoran* in *Erhanbert*. — Za ravno tišto dobo od l. 778 do l. 779 sta bila poslana mašnika *Reginbald* in *Reginhar*; za leti 780 in 781 *Majoran* in *Augustin*; in naposled za l. 782 in 783 *Reginbald* in *Gundhar*. Ta dva sta poslednja, kterih škof *Virgili* so poslali; kajti l. 784 so umerli in šli u boljšo deželo. Bili so 39 let škof, bili so velik dobrotnik Slovincov — naj jim Bog u nebesih poverne!

Iz tega se vidi, da za spreobernenje Slovincov naj več zaslug zvuon svetega *Modesta* so pridobili si mašniki *Hajmon*, *Majoran* in *Reginbald*; njih imena so zapisane u bukvah življenja. Tudi je treba opomnuti, da vsi ti imenovani mašniki so imeli višo oblast od drugih — bili so namestniki solnigraškega škofa na Gorotanskem.

Ne dolgo potem so na Gorotanskem sopet velike homatije vstale. Bavarski vojvoda *Tasilo II.*, kteremu so bili gorotanski Slovinci podložni, je bil sam pod verh-oblastjo *Karola Velikega*, frankovskega kralja. Ali *Tasilo* bil je visok in ošaben; *rajše umreti*, je rekel, *rajše desetero sinov zgubiti, kakor pokoren biti kakemu kralju*. Zategadel je dvakrat se spuntal zoper *Karola*, in *Karol* mu je dvakrat od-

pustil: ko je pa tretjibart se spuntal, mu je *Karol* sicer sopet odpustil; vendar je poslal ga sinom *Teodo-m* vred, ki je bil u gorotanskega vojvoda odločen, u samostan, in je Bavarsko svojemu kraljestvu pridružil. Iz tega, da *Teodo* je bil za gorotanskega vojvoda namenjen, nekteri sklenejo, da *Valhun* o tem času (l. 788) ni bil več pri življenju; nekteri pa menijo, da se je tudi on od *Tasila* pretantati dal, in tudi njega je enaka osoda zadela.

Z Bavarskim je torej tudi Gorotansko prišlo Frankom u pesti; vendar mira in pokoja še dolgo ni bilo. S *Tasilom* namreč u zavezi so bili tudi Obri, divji in roparsk narod, ki so bili šiba za vse sosedne dežele, in *Karol* je sklenul, nad nje se zagnati, in jih popolno uničiti in potrebiti iz zemlje; zategavoljo je udaril nad nje z veliko vojsko, in od l. 790 do 799 bil je strašen boj, dokler je njih kraljestvo razrušil in pomandral na tla. — Dasiravno pa so bili vojskinci časi, Solnigradčani vendar Gorotancov niso pozabili. *Arno*, nastopnik svetega *Virgili-a*, so bili enako vneti za božjo čast in izveličanje bližnega, so poslali mnogo duhovnikov na Gorotansko, in se trudili in prizadevali na vso moč, da bi spreobernenje ondi prebivajočih Slovincov se do verha dognalo. Tako pobožni, marljivi in goreči za vse dobro so bili, da glas njih apostolskih del je clo u Rimu zadonel, in papež *Leon* so jih vverstili med nadškofe, in jih zaklicali k sebi u Rim, ondi jih počastiti in jim *pallium* podeliti.

U Rimu so dobili od papeža neke naročila na kralja *Karola Velikega*, in potovaje (l. 798) do njega so ravno do reke *Pada* prišli, ko jih sreča kraljev poslanec, in jim poda kraljevo pismo, u katerem je bilo jim naročeno: 1.) da se imajo na ravnost in brez opotike na Slovensko podati, 2.) pozvediti želje ljudstva, kje namreč bi bilo treba, kako faro postaviti in 3.) oznanovati ljudem božjo besedo. — *Arno* vendar se na svojem potu ne dajo ustaviti, timveč neutegoma gredo do kralja, mu povedo, kar jim papež *Leon* so naročili, in kralj jim ustno ukaže, da imajo 1.) na Slovensko iti, 2.) za untodne vernike skerbeti kakor škof, in 3.) pridgovati ljudem sv. evangelj in jih u veri poterjati.

Usled tega povelja so *Arno* l. 798 prišli na Gorotansko, so ljudi učili, cerkve stavili in mašnike posvečavali, in sami se prepričali, kako dobrih sere so Slovinci, in kako voljni, pravo vero sprijeti. Zategavoljo so damo pridši kralju sporočili, koliko dobrega bi se lahko na Slovenskem storilo, da bi le kdo bil, kteri bi se njih dušne zadeve prav k sercu vzel. Kralj to slišati je bil močno vesel, in je prašal

nadžškofa, ali imajo med svojimi dubovniki kterega, kteri bi bil zmožen in pripraven za to delo; in ko so nadškof odgovorili, da ga imajo, je kralj hitro ukazal, da imajo tistega mašnika (*Teodorik* se mu je reklo) posvetiti za gorotansko-slovenskega škofa.

Tega novoposvečenega škofa *Teodorika* so nadškof *Arno* sami na Gorotansko spremili, in jih slovesno izročili untodnim velikašem in knezom; izročili jim pa tudi oblast, kakor jo škofi imajo, samo da niso bili sam svoj, timveč le namestnik solnigraških nadškofov. Škof *Teodorik* so svoj sedež u *Gospoj-sveti* si izvolili, in od tod so učili Slovence po Gorotanskem in po nekdanjem *Panonskem*, noter dol do iztoka *Drave* u *Donavo*. Da jih je čakalo mnogo dela in truda, se lahko samo od sebe razumi. — Za gotovo se ve, da cerkvo *sv. Štefana* mučenika u *ziški* dolini, kake tri ure od *Šent-Mohora* so oni posvetili.

O teh časih je stari *Oglej* sopet iz razvalin se uzdignul, in ker so njegovi škofi od južne strani mašnike pošiljali na Slovensko, solnigraški pa od severne, je prepir vstal med njimi zavolj mej, dokler je cesar *Karol Veliki* l. 811 razsodil, da *Drava* naj bo meja — kar je na desnem bregu, naj sliši oglejskim patriarhom, kar pa je na levem bregu, pade solnigraškim nadškotom u oblast.

Po smerti škofa *Teodorika* so solnigraški nadškof *Luipram* poslali Slovcem škofa *Otona*, s kterim sta prišla dva sosebno goreča mašnika, *Suarmagal* in *Altfriid*. Za *Otonom* pa so prišli škof *Ožbald*, ki so bili posledni škof u *Gospoj-sveti*.

Sploh se rajta, da do l. 800 je večina Slovcov se pokristianila. Kar je bilo kmetov in prostega ljudstva, so z veseljem sprijeli sveti evangelj, kar pa je bilo velikašev in plemenitnikov, so dolgo časa se ustavljali in terdovratno svoje serca zapirali, dokler jih sledeča dogodba je zdramila. — *Ingo*, ki je bil za *Valhunom* gorotanski vojvoda in poglavar, je napravil zalo gostijo, in povabil kmete in velikaše na njo. Kmete, ki so kristiani že bili, je k svoji mizi posadil, in jih gostil u zlatih in srebernih posodah z naj boljšimi jedmi in pijačami; velikaši pa, ki so bili še neverniki, so morali u lopi, na samih tleh sedeti, in so dobili mesa, kruha in vina u slabih, perstenih posodah. Velikaši to viditi, se hudo razserdijo, in vsi nejevoljni prašajo vojvoda, zakaj da jim upričo kmétov toliko sramoto nareja? In vojvoda, ki je njihov švaranja čakal, jim odgovori: „*Vi niste keršćeni, ste umazani in nečedni, torej tudi ne vredni, s keršćenimi, ki so vsi lepi in čisti na duši, pri eni mizi sedeti.*“ Ta modra in resna beseda jim je globoko

segla — nemudoma so jeli svete Jezusove vere se učiti, in zaporedoma se dali kerstiti.

Dan današni, hvala Bogu! so Slovenci, kolikor jih je na Goriškem, Istrianskem, Koroškem, Krajskem in Štajarskem, vsi kristiani, vsi u edinosti svete katoličke cerkve, kolika sreča je to! in koliko zahvale smo dolžni Bogu! Le zvesti in terdni ostanimo u sveti veri, in ne dajmo se zmotiti od krivih in lažnjivih prerokov, katerih število na svetu se od dne do dne viša in množi. Ali ker je vera brez dobrih del mertva, moramo tudi živeti, kakor nas sveta vera uči, delati dobro in hudega se varovati, potem bomo u čakali dobrih dni, in ušečni Bogu in vsim poštenim ljudem.

Roman.

II.

GERDO ZNANJE GOTOVA NESREČA.

Da grešna, mesena ljubezen ne prinese sreče, in od dveh, ki sta u gerdem znanju med seboj, bo večdel eden pogubljen u časih pa obedva, je stara resnica, ktero poterdjuje pismo sledeče, kterega so gosp. Golinar, kaplan na *ptjusk*i gori Drobotincam poslali.

Ko sem svoje dni na Nemškem za duhovnega pomočnika služil, prihrupi nek večer do mene ves zasopljien starček stokajoč: „Častivredni hitro hitro na spoved!“ — Bil je ravno soboten večer, ljubo sonce se je že za visoke gore bilo skrilo, in mračiti se je začelo. Brez pomude se opraviim, sv. rešno telo vzamem in se na pot spustim. U revnega bolnika ves zamišljien grem za sivim starčekom, in kedar u bližno hosto pridem, je vse drevje namesti u zelenem u temnem oblačilu okoli mene stalo. Vse bilo je tiho in mirno, le nektere ptice, ktere je posvet iz počivanja izdramil, so se glasile in dalje odmikavale: na enkrat pa u moje ušesa pribuni žalostni glas: „Hlapec je že mertev.“ „Bog daj duši dobro,“ zdihnem, in starčeku, ki je pred menoj ves terd postal, velim: „Pojdiva u božjem imenu nazaj, — najne

pomoči mu več ni treba.“ — Sv. rešno telo u svoje mesto položim, in se žalosten u svojo sobico podam.

Kedar drugo jutro po dokončani božji službi sopet u svojo sobico pridem, nekdo na moje vrata ostro pokluka. Na mojo navadno besedo: „Ave“ se vrata odpro, in pred me stopi ena drugač zala, ali vsa zajokana ženska podoba, ter reče: „*Eno mešo bom za enega plačala, kateri je včeraj brez spovedi umerl.* Mešo zapišem, — in urno poprašam: „Si ti njegova sestra?“ — „Nisem,“ mi odgovori, „*temuč tako vsa si dobra bila.*“ — Kako pa sta si dobra bila, sem kmalo zatem zazvedil. Zazvedil sem, da revež, ki je brez vse cerkvene tolažbe u večnost preseliti se moral, je bil nedosluzen vojak; sin malopridnega očeta, sam tudi malopridnež, ki je pri malopridnih ljudeh zavolj malopridnega življenja za začasnega hlapca služil. U službi je zbolel, in gospodar ga urno u drugo hišo spravi, in ga iz misli pusti. Nesramna deklina, s kateroj je u grešni zavezi bil, se mu pridruži in mu streže. — Enega dne mu sila hudo pride, in ves pobit reče: „*Slišiš T. . ! jaz bi se rad spovedel, pošli mi po gosp. kaplana.*“ Zapeljivka se nad tim zavzame, in reče: „*Nič, nič! zdravitelj so rekli, da boš skorej popolno ozdravil.*“ Drugo jutro se ubogi bolnik sopet na spoved zmisi in reče: „*Za ljubo te prosim! pošli mi po gosp. kaplana, jaz se moram spovedati.*“ Ali tudi takrat ga zavita kača zaverne rekoč: „*Ne, ne, spovedi ne! gosp. kaplan so sila hudi, in ako jim svoje grehe poveš, bodo mene od tebe spodili, in kdo ti bo kaj postregel?*“ — Na to ubožec obmolči. Tisti dan proti večeru ga tretjokrat nemirna vest spovedi opomni in na ves glas zaupije: „*Za božjo voljo! pošli mi po gosp. kaplana, jaz vidim, da umreti moram; njih ravno, njih si želim, oni bodo mi pomagali, in me z Bogom pomirili.*“ Na to se nečistnica prestraši, in enega starčeka po spoved pošlje. — Ali že bilo je prepozno: ko je ljubo sonce za visoke gore odšlo, je tudi njegova duša u dolgo večnost na ostro sodbo božjo se podala.

Komej smo truplo totega človeka u hladno zemljo spravili, se od nemirne vesti guana zapeljivka sopet k meni privleče, in mi neko iz papirja zašito knjižico u roko poda rekoč: „*Častivredni! to pregledjte in mu pomagajte.*“ U roko vzamem, in pregledujem; ali dalej ko pregledujem, bolj uroče mi postaja. — Oj strahovita reč! oj pravične sodbe božje! zdihnem. Bog nikomur dolžen ne ostane. — *Kaj pa je bilo u tisti knjižici zapisano? Oj groza! Prevzetni grešnik je u njo zapisal vse svoje nesramne grehe in hudobije; bilo jih je, kakor listja*

in trave, in take gerdobe, da lasi so mi po koncu stopili, in dobro, da se na tla zgrudil nisem.

Ves pobit in žalosten hudobno deklino poprašam: Kako je ti nesrečen človek u svoji smertni uri se bil zaderžal? In ona mi je tako odgovorila: „Jaz sem mu grevingo in nektere druge molitve molila,“ — milo je zdihoval; ali na enkrat je iz vsega gerla zavrišal: „Jaz sem preklet; pa tudi ti si prekleta, ker si kriva, da brez spovedi umiram.“ — „Kaj pa zatem?“ ves osupnjen prašam: *Nič več, pretegnul se je, postelja je zaškripala, in on je dušo izpustil.* — Kedar je nesrečna deklina moj strah in terpet zagledala, me skerbno popraša: „Gospod! ali bo to res, da bom prekleta, kakor mi je on, ko je umiral, povedal?“ *Jaz ne vem, Bog ve, sem ji odgovoril; ali toliko vem, da bo vsak smertni grešnik preklet, ki se spokoriti noče.* — Tote kratke besede so jo nekoliko predramile, in enkrat še popraša: „Častivredni! kaj naj storim, da ne bom prekleta?“ *Pojdi, poiši si spovednika, dobro se svojih grehov spovej, in tako stori, kakor bodo ti naročili; za tem ti dobro stojim, da ne boš prekleta.*

Storila je, kakor sem ji svetoval; cel četert leta se je tako obnašala, da so mnogi se čudovali; ali ker spovednika vendar popolnom ubogati ni hotla, so nje poslednje reči slabše postale, kot so perve bile; nečisti duh se je u svojo hišo sopet povernul. — Kmalo je slabimi tovarši nove grešne zaveze storila, noseča postala, in reklo se je, da je dete zapravila. Verh tega je še druge dekleta na različne hude dela napeljevala; za tem pa nekam zginila, da še dan denašni ni duha ne sluha od nje.

Mladenči in deklīchi! ako vam le ena iskra sramožljivosti še u persih tli, prosim vas za božjo voljo, usmilit se svoje duše, in čujte in molito, da vas gerda nečista ljubezen u svoje peklenske kremplje ne dobi. Kakor strašna kuga davi brez razločka stare in mlade, tako tudi gerdo nesramno znanje naj lepše cveteče fante in dekleta na mertvaški voder položi — truplo u hladno zemljo zverne, dušo pa u peklenski brezden pahne. *Ako bote po mesn živeli, pravi sv. pismo, bote umerli* — nesrečno, žalostno smert storili, in za kratko meseno sladnost vekomaj se solzili in zobmi škripali.

Rozman.

III.

BOLEZEN MALOKOGA POBOLJŠA.

Kake svete in lepe obljube bolniki večkrat delajo, sosebno mladi bolniki, lahko slišimo zdaj tu zdaj tam; ali žalibog! vse take bolnikove obljube večdel niso družega, kakor prazna pena, ki po vodi splava — bolezen odide, in človek je sopet stari grešnik, kakor je pred boleznijo bil, stari nečistnik, stari pijanec in razujzdanec. Čujte! zmed mnogo žalostnih izgledov, ktere sem skusil že u svojem življenju, vam tu enega samega povedati hočem.

Poznal sem mlado žensko, ki je bila silno razujzdana, in se vlačila in potepala, da bila je celi fari u spodtiklej. Imela je sestro, ki je bila vsa pobožna in prosila me, da bi nje nesrečno sestro na pravi pot pripravil; ali kaj! ko ni hotla blizo priti, in kakor mi je sestra rekla, že pet let ni pri spovedi bila. Med tim vendar, ko sem premišljeval, kaj bi bilo naj bolje storiti, je Bog sam u roke jo mi spravil. — Bilo je zmladleta, toplo vreme in sneg je ravno skopnel, ko neko noč cerkovnik poterka na moje sobne vrata, in ko se mu oglasim, mi reče: „*Gospod! na spoved bo treba iti.*“ Vstaniš se opraviš, in u žagrad pridši oprashaš: „*Kdo pa je bolen?*“ — „*E,*“ cerkovnik odgovori, „*tista . . . vlačuga, saj jo poznate.*“

Enajst ravno je kladvo na zvonu odbilo, ko iz cerkve stopim, na persih deržaje usmiljenega Jezusa, dobrega pastirja, ki je šel zgubljeno ovčico iskat, in čudno ginjen in ves zamišljen grem za kmetom, ki je po me prišel in me do bolnice peljal. Luna je prijazno sijala, zvonček milo se glasil po tihi noči, in čez kake pol ure stopiva u revno bajtico, u kateri je mlada grešnica hudo

bolana stokala, in težko težko duhovne pomoči čakala. Strah pred smertjo jo je vso prevzel, in tako je jokala, tako tarnovala, da skorej vsa soseska se je sošla, in znotraj in zvonaj bajte je bilo polno ljudstva.

Po navadnih molitvah odstopijo, in ko sem jo spovedal, sopet u hiso privró; bolnica pa se vzdigne u svoji postelji, in proti ljudem obrnjena jame govoriti z milim glasom: „*Ljubi sosedje!*“ je začela, *glejte, kako se naposled grešnici godi. Slabo sem živela, porajtala nisem nobenega nauka, in vsim vam in še mnogim drugim sem pohujšanje dajala. Za petero kervariv ran Jezusovih vas prosim, odpustite mi veliko pohujšanje, kterega sem dalu vam svojim gerdim življenjem; ako mi ljubi Bog še zdravje in življenje da, bote vidili, da bom vsa drugačna, in nihče ne bo slišal slabega več od mene.*“ Na to sem jo obhajal s telesom Gospodovim, ki ni prišel svet pogubit marveč zveličat, in jo dal u sv. olje, kakor u sv. katolički cerkvi je navada in sveta šega.

In dokončavši svoje sv. delo stopim k njeni postelji, in ji dam nekoliko naukov, od kterih se mi je zdelo, da bi utegnuli biti nji naj primerniši, ter sklenem in rečem: „*Bog te obvari! Hvalen bodi Jezus Kristus!*“ Pri teh besedah pa me za roko prime, in žalostno zakričaje reče: „*Nak gospod! nicoj ne smete od mene; za božjo voljo vas prosim, ostanite pri meni in molite za me; ako ne, vem da bo hudič moja dušo iz trupla mi iztergal.*“ — Na to sem jel jo tolažiti, rekoč, da ako ima pravo grevengo nad svojimi grehi in resnično voljo poboljšati se, in drugačno živeti kakor do zdaj, naj terduo zaupa na Boga, kterega milost nima meje ne konca. Pa tudi pristavil sem in rekel: „*Ako ti Bog še ljubo zdravje da, ne pozabi dobrote, ktero ti je skazal, in pridi u cerkvo, da se mu ondi zahvalila boš, pridi pa tudi k spovedi, da boš zdrava popravila, kar si bolana znabiti spregledala.*“ — „*Gospod!*“ mi je na to odgovorila, „*tukaj upričo vsih ljudi vam obljubim, da, ko bi res ljubi Bog še življenje mi dal, kakor hitro bom mogla, bom prišla u cerkvo, in tudi k spovedi in ravno k vam bom prišla, ko bi imela prav po golih kolenih se plaziti.*“

Dasiravno sem bil navajen že takih obljub na smertni postelji in prepričan, kako prazne so večdel, sem damo gredé vendar le mislil: Znabiti je pa Bog u svoji veliki milosti nje serce u resnici presunil, znabiti se poboljša in drugačna postane. — Res je čudno hitro ozdra-

vila, dva dni potem je že na nogah bila. Ali je u čerkvo šla Bogu se zahvalit, ne vem, to pa dobro vem, da k spovedi ni prišla ne k meni ne h kakemu drugemu gospodu, in da štirinajst dni potem je hodila že sopet po starih grešnih potih. In pozneje, ko že nisem bil več na tisti fari, sem prašal enkrat untodne duhovne gospode, kako se kaj obnaša? in so mi odgovorili, da ven in ven slabo. — *Bolezen malokoga poboljša*; tudi nje ni.

Grešnik! grešnica! izmodri se — .

Rotman.

IV.

PRESVETO IME

MARIE AUSTRIANSKE POMOČNICE.

(Turki pred Dunajem.)

Kristianom naj slajši imena sta Jezus in Maria, ki sta začetek našega veselja, edini in posleden pomenik našega zaupanja. Jezusa presladko ime drugo nedelo po novem letu obhajamo, Marijno sveto ime u nedelo po njenem rojstvu spominjamo. Sveta mati kat. cerkev vredni obhaji popolnoma odpustke deli, pa malo kristianov vč, kdaj in kako se je svet spomin Marijnega imena obhajati začel. Spodobi se to sveto reč ponoviti.

Od nekdanj so kristiani u tiskah in težavah Mario u pomoč klicali, vselej so moč njene mogočne priprošnje čutili in njo vedno imenovali pomočnico kristianov. Mario je sv. Štepan, vogerski kralj zavetnico (patrono) svojega kraljestva izvoljil, Marii je svitli cesar Ferdinand III. celo austriansko cesarstvo u mogočno varstvo izročil, kakor se bere na kamnitem, veličastnem steburu Marie prečiste device na dvoru u poglavitem cesarskem mestu Beču (na Dunaji.)

Bili so svoji dni ludi, žalostni časi; trideset let se je po Nemškej za včre del kerv prelivala, prava in kriva včra ste kervav boj

imele. Pobožen cesar dobro spozná, da le Bog mir in edinost daje, in na prošnjo Marie se krivovére vse premagajo. Sklene Marii veličasten spominek postaviti, in ga leta 1647 zgotovi. Na rezanem stebru Marie prečiste device podoba visoka stoji, na znožju se bere napis, ki po slovensko veli: „Bogu najvišjemu Gospodu, poveljniku nebés in zemlje, po kojem kralji vladajo (kraljujejo) brezmadeža spočeti devici in božjej porodnici, kraljici in austrianskej zavetnici (pomočnici) izroči, darnje in posveti sebe, svoje otroke, rodove, vojske in vse svoje dežele ter postavi in svojo obljubo dopolni u vekovečen spomin te steber cesar Ferdinand III.

Posvečena je bila ta Marijna podoba 18. maja 1647. Ves Dunaj je bil na nogah, ko so lepo procesio u veliko cerkev sv. Štefana peljali. Pri veliki peti maši odpaše cesar svoj meč, poklekne pred altar položi svojo desnico na evangelske bukve in moli na glas, rekoč: „Vsemogočni, večni Bog, skoz kojega kralji vladajo, kterega roka vso moč in oblast čez kraljestva derži, pred tvoje božje veličastvo se veržem u prah, in izvolim, jaz Ferdinand, u svojem in u imenu svojih naslednikov, u imenu cele austrianske nadhiše, prečisto, vselej deviško Mater tvojega Sina za gospo in varhinjo te nadhiše; sosebno se zaobljubim svečavno obhajati praznik čistega spočetja, ter se poprej te dan postiti. H tebi kličem, Gospod nebes in zemlje, ki to, kar se tvoji Materi stori, tako sprejmeš, kakor bi se bilo tebi zgodilo, vzemi to mojo zaobljubo milostljivo, in stegni roko svojega veličastva, mene, mojo hišo in moje ljudstva obraniti.“ --- To molitvo odmolil, popisano na altar cesar položil, in je iz škofovih rok presveto obhajilo prejél. Vse pričujoče ljudstvo so solze polile, viditi pobožnost svoje-ga cesarja.

Po opraviu so u lepi procesii šli k stebru Marie prečiste device, kder so litanie Matere božje zapeli. Na večer je tisuč in jezer lučic gorelo, in Marijna podoba je u veličastnej luči plavala. Še zdaj se vsako saboto večer pred altarjem Matere božje Lauretanske litanie molijo. Tolika Mariina čast pa tudi ni bila zastonj; očitno njeno pomoč je austriansko cesarstvo pogosto občutilo, očividno pa leta 1683, ko so divji Turki zadnokrat Beč (Dunaj) oblegali.

Kakor velika povodnja so sovražni mahomedanci nad austrianske pokrajne segli, in kodar so vlekli, je bila pušava za njimi. Tisuče kristianov je kervavi meč poklal, jezera mladenčev in deklie so položili in u ludo sužnost odpeljali; pogorišča so kazale pot, po koji so

divji Turki derli. Ravno na sv. Antona Paduana se turske čete pred Dunajsko mesto privalé; 175,000 bojakov se je u podobi serpa krog mesta vleglo; kar oko donese, šotor pri šotoru stoji. Noč in dan Turki u mesto strelajo, pa nad dva mesenca dni Dunajčani mesto branijo, ter vse naskoke Turkov serčno odbijejo; pa vsa serčnost Dunajčanom ne bo zadosti, ako skoraj zunajne pomoči ne bo, ki bi serdite Turke odgnala in Beč oprostila. Milo so Dunajčani molili, in Mario u pomoč klicali, da ne bi Turki križev iz turnov pometali, in svoj turski serp na verh postavili. Ravno so malo gospojnico, Marijno rajstvo obhajali, Mario pomočnico u pomoč klicali, pa tudi ravno na male maše dan so zvedeli, da jim Poljski kralj Joan Sobieski u pomoč hití, ki se je s Nemci sdružil, ktere je Karol Lotrinski pripeljal, Dunajsko mesto oprostít. Pa tudi sovražni Turki so zvedli, da se keršanske vojske nad nje bližajo, in vso svojo moč napenjajo Dunajčane posiliti, in si mesto u skokih osvojiti. Bil je grozoviten boj za življenje alj smert; milo iz velikega zvonika u plat zvona kole in kristiane na pomoč kliče, dokler se 11. septembra mrak naredí, in strašno vojsko černa noč pokrije.

Kara Mustafa, turski vojvoda u svojem šotoru sedí, in serdito gleda, kako bi Dunaj pohitel, kterege zidovje so njegove krogle razrušile, pa še ne premagale. Zarotil se je Dunajsko mesto razdjati, austrijsko cesarstvo si osvojiti, in iti na ravnost skoz Nemčijo nad Rim, ter pokončati keršanstvo na zemlji. Pa stale so še vse kristianske cerkve po Beči, in zdaj ko misli ravno zmagati, gre keršanska vojska nad njega. „Dunaja ne pustim!“ si misli, in ojstro povelje da o prvem svitu s vsaj močjo mesto napasti. Alj glej! verh visokega zvonika svetega Štefana rudeč ogenj vstaja, in pomočnikom daljnim veliko silo oznanuje, u koji se obleženi Dunajčani znajdejo. Ta sila Dunajčanov Kara Mustafu serce dela — pa iz bližnjih hribov se veseli ognji vzdigajo in Dunajčanom kažejo, da je že blizo njih pomoč. Trikrat iz topa Bečanom zagromi, in strel oznani, naj se branijo; vojska prijatlov je blizo. Vse na stolpe in strehe hiti, videt vesele ognje; sovražniki se objamejo, bolniki pozabijo svojih bolečin, in vse odrešenja težko čaka. Dan 12. septembra napoči, in že turski topovi gromijo; Kara Mustafa je zapovedal vpričo keršanske pomoči Beč premagati. Pa tudi keršanske vojske so pred svitom na nogah. Bilo je ravno jutro svete nedele; pobožen kapucinar Marka Aviano sveto mašo

služi, in Poljski kralj Joan mu streže, ter sveto obhajilo s drugimi vojšaki prejme.

Tako pripravljeni po orožju sežejo. Kralj Joanez svoje vojšake priserčno pozdravi in ogovori: naj se vitežko nosijo in bojujejo, ne za kralja, ne za svojo slavo, timveč za Boga in za celo keršanstvo te dan njih boj veljá. U imenu Marie božje matere se na boj vzdignejo, ter vidijo pod seboj na levi Dunajsko, stiskano mesto, na desnej grozovito šotorišče sovražnih Turkov. Strah in groza majhino vojsko kristianov opade, vgledati tolake čete mogočnih sovražnikov alj kralj Sobieski povzdigne kristiansko bandero, in skoči u imenu Jezusa in Marie nad divje čete Mahomedancov. Kara Mustafa viděti gorečnost kristianov se mu zdi, kakor bi celo keršanstvo nad njega vstalo. Od same jeze jame divjati, se po zemlji metati, si lase iz brade in glave puliti; zdaj zgrabi tudi on bandero svojega preroka Mahomeda naj se pokaže, jeli bo križ premagal, ali turski serp. Kervavo so se bili, grozovitno topovi gromeli, strašen krič se po širokem čuje, vse je u dimu in prahu. Zdaj kristiani turske zakope posilijo, in Turki se u bege spušajo. Premaganih 20.000 na bojišču obleži, ostanki na vse kraje pred kristiani bežijo. Vse tursko bogato šotorišče, nad 15.000 šotorov s blagom in živežem, s orožjem, s konji in velbljudami kristianom ostane. Med velikim plenom je bilo več sodov kave polnih, koje so Dunajčani še le o tej priliki piti začeli; horvat Holčički je prvo kavano u Beču napravil.

Drugi dan po tej veličastnej premagi so imele vojske u mesto svečaven sprevod. Od vsih krajev je veselo ljudstvo u mesto vrelo, in matere so svojo deco na rokah visoko povzdigale, naj bi nekdej svojim vnukom praviti vedeli, da so rešitelje kristianov vidili u lepem sprevodu. H cerkvi sv. Auguština je Poljski kralj Joan Sobieski svoj vojni meč odpasal in ga na Marijni altar položil, ter na ves glas hvalno pšem zapěl. Vsi zvonovi po mestu in topovi po ozidjn so oznanovali kristianov veliko veselje. Premagani Turki so se u svoje kraje zavlekli, in ni jih bilo več u naše kraje palit in kervovit, pa jih tudi ne bo, če Bog da.

Komu so pa hvalo vedeli za toliko slavno premago rajni premagavci? Za Bogom Marii premagavki, ktera je kristianov vselej mogočna pomočnica. Sveti oče papež Inocenci XI. so se za to premago Marii zahvalili, in naročili vsako leto u nedelo po malej gospojnici, alj

po rojstvu Marie svečanost Marijnega imena obhajati, u vedni hvalni spomin, da so ravno to nedelo po prošnji Marie, nebeške kralice, kristiani pred Dunajem sovražne Turke premagali.

Sloušek.

V.

SREČEN NI, KDOR MARIE NE ČASTI.

Povzdigniti slavo Marie so sveti oče Pij IX. pobožno mnenje, da je Maria prečista devica bila brez vsega madeža, brez izvirnega greha spočeta, slovesno 8. grudna 1854 u Rimu vsemu vèrnemu svetu oklicali za prave vère nauk. O tem času je u imenitem mestu S... mlad in bogat sin premožnega kupčevavca u kerčmi sedel, in je zoper čast Marie prečiste device toliko gerdo in brezbožno govoril, da ga ni le gostarica kregala, marveč sta ga clo dva lutrana svarila, da nikar tako! Mladi dobrovolec pa kaj ne porajta, in kvasá, da je vsih groza.

Drugi dan jaha te postopač za kratek čas okolj mesta, prijezdi naravno razpotje memo Marijnega stebra; kar se konj vstraši in jezdica na kamnit steber Marie žalostne matere tako nevsmijeno treši, da si je bučo do možgan razbil, persi poterl in desnico na tri kose zlomil. Vzdignejo ga in u bližno gostivnico na pol mertvega zaneso. Celo osmino je brez vsega zaveda ležal, in ob koncu Marjine svečanosti je žalostno nmerl.

Nevèrniki pravijo: Ta nesreča se je sromaku primerila; pravèrni pa velijo: Bog je ljudstvu s tim očitno pokazal, da, kdor Marie ne časti, srečen ni.

Sloušek.

VI.

NEDELO POSVEČUJ!

Po zimi grudna 1854 je bila sveta nedela, in vèrni hitijo k sv. Jurju k božjej službi, kajti je bila zima dobra in prav prijazno vreme. Srenjski župan tistega kraja pravi, da mu ni dobro; in torej u cerkvo ne gre.

O tem času pride iz bližnega mesta gospôda na lov (strel) in tudi tega župana (za drugo poštenega moža) povabi, naj ž njimi u bližen hrib strelat gre. Strelcu ni bilo dobro u cerkvo iti, na lov pa hitro puško zadene in u brege gre. Nastopi svoj stan in zajca čaka, naj bi mu smert dal; namesti zverine pa strelca smert zadene, naglo in neprevidno u sveto nedelo na lovu. Najdejo ga zgrudenega na tleh ležati.

Posvetneži govorijo: Mu je pač ura dotekla; smert bi ga bila tudi doma vlovila. Jaz pa mislim, da bi za rajnega župana bilo lepše in bolje, naj bi bil sveto nedelo u cerkvi pri božjej službi, kakor pa u hosti na lovu umerl. Kdor hoče svete nedele in svetke posvečevati, ne sme na lov alj strel po gajih in šumah hoditi.

Slouček.

VII.

NEKAJ ZA MOŽE.

Gojzdnarjev Peter je u šolo hodil, se naučil brati, pisati, rajtati in šo marsikaj družega koristnega; in ko je doma ostal in očetovo kmetijo prevzel, je bil dober gospodar, umen in znajden u vsih rečeh, je župan postal in bil spoštovan od gosposke in ljudi. Le u samega sebe in u svoje vednosti je bil nekoliko preveč zaljubljen; kajti je hotel u vsi resnobi, da brez njega ali brez njegovega vedenja se ne sme ničesar pri hiši zgoditi. — Prav je sicer in hvale vredno, ako gospodar je skerbni in na vse pridno gleda; ali da bi se brez njega nobena stopinjica pri hiši ne smela storiti, nobena roka stegniti, nobena treska u kuhinjo zanesti, nobeno poleno na ogenj zagnati, itd. je vendar le preveč, in tudi naj boljša reč ima svoje meje, kterih prestopiti ali preskočiti ne sme.

Peter je imel ženo, kteri bilo je Urša ime. Bila je brilantne glave, modra in skerbna gospodinja, in kar zadeva ženske dela in opravke, si upam reči, da bila je bolj prebrisana, kot nje mož; vendar tudi ona ni smela brez njegovega vedenja nobene betvice pri hiši storiti, nobene stvarice preložiti, ničesar ukazati, ničesar govoriti. Postavim: je hotla kako pest moke ali pšena, ali kak kosček kruha revežu ali beraču podati, je hotla kako jajce, kakom leko ali sadje prodati, za otroke kako igračo ali za kuhinjo kako kozo ali skledo kupiti, itd. vselej je morala prej moža oprašati ali prositi. Da! sčasoma je tako daleč prišlo, da spisal je knjižico, ktere napis je bil: „*Urša ali kaka mora žena biti, in kako obnašati se u raznih svojih opravilih?*“ U tej knjižici je bilo popisano in razloženo vse natanko in nadrobno, kako in s čim žena mora soliti, zabeljati, kuriti, žehtati, krave moliti, kaj in koliko mora za kosilo, za južino in večerjo pristavljati, kaj in koliko ubo-

gaime dajati itd. Zapisano clo je bilo u tej knjižici — verjemite ali ne verjemite — kako dolgo se mora sočivje kuhati, kako dolgo mlečna kaša ureti, sirovo maslo mesti in družega enakega več.

Ženi, kakor se samo od sebe razumi, so muhe in terme nje moža težko djale: vendar za ljubega mira voljo je svoj hud jarm tiho nosila, poterpela z njegovo batico, kolikor je bilo največ mogoče, in da bi mu ložeje ustregla, je pridno brala u imenovani knjižici, in u vsih svojih poslih po nji se ravnala.— Ali neumnost je včasih sicer silno uporna, včasih pa tudi je kakor sneg; kadar toplo sonce posije, se pa raztaja in zgine.

Neko nedeljo sta šla obedva skupej svojo bližno žlahto obiskat. Ondi sta se najedla dobrega govejega mesa, naserkala dobrega vinca in postala clo židane volje; sosebno pa mož ga je en maselček, znabititi tudi en poliček preveč dobil in kebrast postal. Zategadel je damo grede se opotekal, in zdaj na levo zdaj na desno zavozil, dokler se pridši na neko berv prevaga in u vodo prekuene. Voda sicer ni bila globoka in smertne nevarnosti za njega nobene; vendar nekoliko prestrašen, nekoliko vinjen strašno kriči in upije: „*Urša! Urša! za božjo voljo pomagaj!*“ — Urša pa, ki je bila trezna in modra, in je hitro vidila, da za moža nevarnosti ni nobene, si misli: *zdaj imaš tičeka u pesti, zdaj mu moraš perje polomiti*; zategadel mu odgovori in reče: „*Moram prej damo iti u kjižico pogledat, kaj mi je storiti u takem primerleju.*“ — Mož je med tim se nekoliko že vode napil in na pol trezen postal; zatorej ko vidi, da mu žena pomagat ne pride, se sam iz vode izvali in prikobaca na suho.

Ta kopel vendar ga je vsega prerodila, mu njegovo termo iz glave izlekla in njegovo vrelo kri ohladila. Damo pridši uzame knjižico, jo na ogenj zažene in reče svoji ženi: „*Unaprej pa le sama delaj in ravnaj, kakor previdiš po svoji pameti, da je prav.*“ — In posihmal sta živela brez knjižice, in gospodarstvo je šlo boljše od rok, kakor poprej. Žena bila je zadovoljnija, in prijela iskreno za vsako delo: mož pa imel je na pol manj skerbi, in užil na pol manj jeze in nevolje.

Možje! kakor Gojzdnarjev Peter ravnate dostikrat tudi vi svojimi ženami. Vse jim zaprete, vse imate pod ključem, tako da uboga žena večkrat sama ne ve, kamo bi se djala, kje ulovila kak krajcar. Ali se je čuditi po tem, da so nezadovoljne svojim stanom, da nimajo nobene resnične ljubezni do vas? — Kolikokrat se pri hiši potrebuje to ali uno, in žena vendar ne more, kakor majhno dete, za vsako

malo stvarico vas prosit iti! kolikokrat si mora sama sebi kaj kupiti, kolikokrat otrokom ali družini, in kaj ji potem družega ostane, kakor da vam mora skrivej uzeti, ali dnarja ali žita ali prediva ali družega kaj takega! in kdo je kriv tega, kakor vaša skopost ali vaša ne, umna in prevzetna batica, ktera misli, da nobeden drug nima možgan kakor vi? Ne pozabite, da žene niso vaše sužnje ali deklet, timveč vaše tovaršice in prijateljice, in kar sliši vam, sliši tudi njim. Vi ste gospodarji, one pa so gospodinje, in dobra gospodinja podpira tri voglje hiše, gospodar pa le enega — zapomnite si to, in ravnajte tudi po tem.

Roman.

VIII.

NEKAJ ZA ŽENE.

„Nikar mi tako ne praši,“ Tramšekov Tomaž veli svoji ženi, „poškropi prej, napreden pometaš.“ Ali dolgi lasi, kratka pamet — ne dolgo potem žena že sopet hišo pometa, brez da bi bila prej kaj poškropila. Tomaž, nje mož jo pokrega zato in reče: „Zakaj vendar si tako terde buče, da si ne daš ničesar dopovedati; ti mar nisem že rekel, da prej poškropi, napreden pometaš, ker veš, da prah mi hudo dene?“ — „E!“ žena zagromi, „če ni za te, pa sam pometaj, ali pa iz hiše pojdi, dokler prah se uleže.“

Tomaža pri teh besedah rudečica oblije, jeza zgrabi in kakor dva bliska se njegove oči zasvetijo — hlapec, ki je tudi u hiši bil, je mislil: zdaj bo za ženo huda, mož jo bo razmel, kakor kamen žito. Tomaž vendar se premaga, in kakor hitro je prej njegova jeza se unela, ravno tako hitro je spet se ulegla. Ves miren gre u hram, uzame iz skrinje svojo mošnjico, dene svojo kosmato kapo na glavo, in gre na ravnost — u pivnico. Ondi najde svojega soseda, kateri mu je rekel, da zavoljo prevelikega dima mu ni bilo mogoče ostati doma;

in sta ga jela srebati, žajfati in piti, sta postala židane volje, sta pela in norce brila, in kolikorokrat sta poliček izpraznila, (kar se ni malokrat zgodilo) sta rekla h kerčmarju: „*Boter! še en poliček ga bova, potem pa — tudi ne bova še šla.*“ In boter kerčmar, prijazen in vesel, ga jima nosi na mizo polič za poličem, in da jima ložeje postreže, se k njima usede; in ga serkajo in žehtajo vsi trije celi dan in večji del noči, dokler so trudni, nekaj od vina nekaj od spanja, na klopéh za mizo pocepali.

Drugo jutro Tomaž predramši se sopet zmisli na prah, kterege bi doma njegova žena hišo pometaje utegnila delati, in njegov sosed zmisli na dim, ki bi utegnul doma po hiši spet stati; zategadel skleneta, tudi toti dan raje pri botru kerčmarju ostati, kakor požirati doma prah ali dim. Ljubi poliček je moral torej sopet na mizi se sukati, kmalo ga eden objame kmalo drugi; in sopet sta bila vesela, sopet sta pela si in kratek čas delala, dokler je petelen glasiti se jel in jima bližno jutro naznanil. In ker vsih dobrih reči morajo biti tri, sta tudi tretji dan še pridjala, in vincu rumenemu zvesta ostala.

Med tim pa je Tomaževa žena doma časa zadosti imela, pre-mišljevati to in uno; in je tudi res premišljevala globoko in skerbno, kakor menda prej še nikoli u svojem življenju. Že drugo jutro namreč je dobro poškopila, napreden je pometati jela; tretji dan pa, kar se gotovo že dolgo ni zgodilo, je tla clo poribala, in vse klopi in okna čedno oprala. Tudi u hramu je vse lepo počedila, u postljo nove slame in nove rezance nanosila, in vse od kraja skerbno obrisala, vsako reč na svoje mesto djala — zraven pa šla nekokrat na vežne vrata gledat, ali mož že pride ali ne. Naposled na večer tretjega dne se mož za mizo u kerčmi zmezi, vstane in se zaverne proti domu. Vendar do hiše pridši ne gre na ravnost noter — čes! si misli, zdaj sem znotraj moker, lahko bi bil še odzunaj — zategadel nekoliko na okno pokluka, in ker mu žena odpre, jo oprasha: „*Žena! je prah po hiši se že ulegel?*“ — *Ulegel se je,*“ mu žena odgovori rahlo in smeja se: „*ali metla je še zmirom za durmi.*“ S tim je mož se zadovolil; žena pa tudi si je zapomnila, kar je treba bila — od tistega dne ni več pometala, da bi prej poškopila ne bila.

Žene! zapomnite si. Ne klepetajte ven in ven, kakor klepotec na vetru, ne delajte praha in dima, in ne podite svojih možev iz hiše; saj še tako preradi gredo. Le verjemite mi, da večidel same ste krive,

ako vaš mož preveč po kerčmah poseda, in ne najde nobenega veselja doma. Čedite hiše, čedite sebe in otroke, da bo lepo snažno vse, kamor koli oko se ozre. Snažnost vsakemu dopade: nesnažnost se vsakemu gabi.

Rozman.

IX.

TEČNO ZDRAVILO ZOPER OBREKOVANJE IN OPRAVLJANJE.

Nek rokodelec, ki je štel okoli tri in dvajset let, in je bil sicer bogoslužben in skerben za svojo dušo, je imel slabo navado že od svoje prve mladosti, da je rad govoril čez svojega bližnega, in skorej čez vsakega kaj slabega povedati vedel. Je šel kamo u vas ali je prišel u kako drušnjo, ni poznal večjega veselja, kakor da se je pomenkoval od slabost in pregreškov svojih sosedov, tovaršev in znancov, ali da je černil njih dobre dela in njih ceno zmanjševal. — Je bila beseda iz ust, mu je bilo nekokrat žal in rad bi jo bil nazaj zaklical; seosebno pa mu je težko djalo, da je te grešne razvade že tolikokrat na spovedi se obtožil, in naj terdniše si naprej vzel, poboljšati se in ne več raznašati poštenja in dobrega imena svojega bližnega, in vendar je po vsaki spovedi sopet pozabil vse svoje sklepe in u stare mlake zagazil.

Enkrat, bil je ravno velik četertek, kleči u cerkvi pred sv. rešnim telesom, ves otožen in skesan; in premišljeva je svoje dosihmalne slabe naprejšvetja jame zdihovati, in reče: „Oh ljubi moj Jezus, ozdravi me vendar enkrat moje pregrešne navade, ktero si mi že tolikokrat po svojem namestniku odpustil, pa jo dosihmal še le nisem opustil! Oh, prosim te, prosim, naznani mi kako zdravilo, da nikdar več u svojem življenju ne bom slabo govoril čez svojega bližnega.“

Ko je tako in enako zdihoval, premišljeval in molil, mu pride misel u glavo, mu šine u serce, in priraste iz nje terdni in resnični

sklep, da vselej, kolikorkrat bo le zinil kaj slabega zoper svojega bližnega poštenje in dobro ime, bode še tisti dan dva goldinarja u cerkveno skrinjico vergel. In dalej ko moli, dalej ko premišljeva, bolj se mu dozdeva, da ta misel je dobra, je sveta in Gospod Jezus sam mu je vtisnul jo u dušo; zategavoljo se še enkrat prav zaupno izroči u Jezusove svete rane, se priporoči tudi Marii, prečisti devici, in ves miren in vesel ustane, gre damo in tisti dan ne terpi nobene skušnjave; pa tudi sledeča dva dni je tako srečen, da se premaga in ostane zvest svojemu sklepu.

Med tim nastopi velikonočna nedelja, in bilo je blizo poldneva že, ko stoji z nekimi svojih tovaršev pred vežnimi vratmi. Kar pride eden njegovih nekdanjih sošolcov, s katerim sta bila svoje dni dobra prijatla; zdaj pa gre memo, napihljen in našopirjen kakor purman, očali nad nosom, dolgo lulo u zobeh in s kosmato brado kakor kozel, in ne pogleda našega mladega rokodelca, in ga ne pozdravi ne z očmi ne z besedo. Tolika košautija tega hudo spče in zbode u globočino duše; kakor vino iz soda, ko se čep odbije, mu pulne jeza iz serca, in pozabši vse, kar si je tako sveto naprejvzel, začne obrekovati po svoji stari navadi, in govori čez njega to in uno. Vendar ni še popolno izbrusil svojega opravljivega jezika, ko požvenklja za njim, in obrnivši se zagleda mašnika, ki so šli z Bogom bolnika previdit. Ti pogled ga popolno izdrami, in kakor blisk iz jasnega mu pade u misel, kar je obljubil velik četertek, ko je klečal u cerkvi pred sv. rešnim telesom, in močno ginjen in nevoljen izdihne sam pri sebi: „Moj Bog! kaj pa sem spet storil? Take svete sklepe sem delal, in vse sem prelomil; tako terdno obljubil, in tako hitro pozabil — ali kar sem zaslužil za to, hočem in moram prestati.“

Zapustivši svoje tovarše vzame u roke svojo mošnjico, prešteje dnar, kterege ima, in vidi, da vsa njegova gotovina ne znese več, kakor dva goldinarja in nekaj grošev. Milo se mu stori, ko premišljuje, kako bo stradal prihodni teden, ker s tremi ali štirmi grošmi bo moral se živiti: vendar se zmaga, gre popoldne u cerkvo in verže dva goldinarja u cerkveno skrinjico. — Zdravilo, res je, je bilo grenko in zoperno; ali ravno u grenkobi leži zdravilna moč. Kolikorkrat ga je prihodne tedne skušnjava napadla, mu stopi pred oči šest srebernih dvajsetic, katerih bi plačati moral, in — premagal se je. Dvakrat sicer se je o prvih šestih tednih še zmiraj spozabil, in je svoj jezik u hudo obračal: ali plačal je kazen tudi obakrat zvesto, in dnar u cerkveno

skrinjico vergel — potem pa je bil popolno ozdravljen svoje slabe navade, in nikdar več ni stegal svojega jezika u svojega bližnega škodo.

O srečen, trikrat srečen rokodelec! s šestimi goldinarji, ktere si u cerkveno skrinjico plačal, si kupil si dobro vest, prijaznost božjo in zuabiti tudi večno življenje. Bratje in sestre! posnemajmo ga. — Dan današni, strašno je, koliko greha se z jezikom stori. Učasih ko slišim, kako ljudje govoré, ko berem, kako časniki lažejo, opravljajo in obrekujejo, se u sercu užalim in mislim: Bog je naj svetejši in sovraži naj manjšo laž, on je pa tudi naj pravičnisi in kaznuje vsako neresnico; kaj bo vendar, za božjo voljo! s tolikimi hudobnimi, lažnjivimi in opravljivimi jeziki? — Sv. pismo (Sir. 28, 22.) pravi: „*Mnogo bilo jih je z mečem pomorjenih; vendar ne toliko, kolikor jih jezik je pogubil;*“ zatorej kdor ima še kaj prave in žive vere, in želi po smerti prebivati u svetih nebesih, naj oberzda svoj jezik, in naj se varuje kletve, laži, opravljanja, obrekovanja, natolcovanja in kar je drugega takega. Ako pa je kdo že navadil se takih pregreh, in se drugač odvaditi ne more, naj stori kakor ti mladi rokodelec; kajti boljše je, jezar goldinarjev u cerkveno skrinjico vreči ali ubogaimo dati, boljše do zadnega vinarja izprazniti svojo mošnjico, kakor zavolj jezika vokomaj u peklu goreti.

Rozman.

X.

TEČNO ZDRAVILO ZA PIJANE SVATE.

Rado se zgodi sosebno dobre leta, da se ljudje na dan poroke clo slabo vedejo in prav po divje obnašajo. Na vse jutro že trušati začno in rogoviliti, jedo nezmerno in pijejo, streljajo, ukajo in nemalokrat reči počenjajo, ki so gerde, da bojim se pohujšati sramožljive ušesa, ko bi govoril tu od njih — pač slaba priprava k poroki in k svetemu zakonu. Da se po takem potu prava sreča ne najde in se

božjega blagoslova ne doseže, vsakdo lahko vidi, ako ima le nekoliko zdrav um in pogled.

Bilo je enega leta tudi na Štajarskem pri neki fari, da so svatje skorej vsi od kraja močno vinjeni k poroki prišli — zun neveste in kakih petih ali šestih žen, je bilo vse pijano, vse nasekano, tako da so komej noge jih nosile. Gospod fajmošter so jih čakali sveto mašo do enajstih, kakor bili so jim obljubili: ali ko jih vidijo, kako so nadelani, se unevolijo, se unamejo od pravične jeze, in jim naravnost velé, da u svinjak naj gredo ne pa u cerkvo, in ako hočejo biti poročeni, naj pridejo trezni, kakor se kristianom spodobi, ne pa taki, kakoršni so bolj živini kakor človeku podobni. In res! šli so, so sv. mašo brali; ali poročiti jih niso hotli.

Vendar ker jim niso dali mira, in so jih le prosili in prosili, in se izgovarjali in obetali vse dobro, si gospod fajmošter drugo omislijo. Cerkovnika zakličejo in mu rečejo: Uzemi tole vedrico, napolni jo do verha z merzlo vodo, in postavi jo doli na dvoru na tla. Daj jim dva korca, naj jo pijejo: ti pa zraven stoj, da je razlivali ne bodo, in kedar bo zadna kapljica po gerlu jim iztekla, me pridi poklicat, da bom vidil, kakošni da so.

Slišati to razsodbo se svatje sicer užalijo, in se grenko in kislo derže; ali vidši da ni drugač, se vendarle lotijo svoje naloge. Varno, kakor bi imeli vrelo maslo pred seboj, in počasi kakor bi požirali smolnjak, srebajo merzlo vodo; se ponujajo, silijo in davijo kakih pet ur, dokler se jim zadna kapljica vode po gerlu zgubi.

Med tim pa je vinski duh popolno se izkadil iz njih, in ko pridejo gospod fajmošter in jih najdejo vse trezne, jim povejo še nekoliko resnih besed; potem pa jih poročijo u božjem imenu.

Prav so imeli. — Duhovniki so učasih le premehki proti svojim farmanom, in jim preveč skoz perste gledajo. Poštenega veselja o ženitnini nihče ne bo prepovedoval; veselja pa in norčevanja, kakoršno bilo je u navadi le pri malikovavcih, in se z duhom kristianskim ne strinja, tudi nihče dovoliti ne sme. Je ženin pijan ali nevesta, se nimata poročati; so priče pijane, naj se odstranijo in z drugimi nadomestijo; pijani svati pa naj doma ostanejo — cerkva je svet kraj, torej ni za nje.

Žalibog! da vidimo med nami toliko nesrečnih zakonov: ali kdor vidi, kako slabo je pripravljanje, se gotovo čudil ne bo. Ko je mladi Tobia se ženil, je rekel k svoji nevesti: „Zara! vstaniva in moliva

k Bogu danes, jutre in pojutrejšnjem; kajti te tri noči se zaveživa z Bogom: ko bo pa tretja noč pretekla, bova svoj zakon nastopila. Otroka svetih sva, zatorej ne smeva skupej priti, kakor malikovavci, ki Boga ne poznajo. In sta vstala oba skupej, in sta oba skupej molila, da bi jima Bog blagostanje dodelil. Bratje moji in sestre! storite tudi vi tako, le lepše se pripravljajte k zakramentu svetega zakona, in Oče nebeški vam bo tudi več sreče dal in bo obilniše vas blagoslovil.

Rozman.

XI.

STERTA OS.

Zmladleta 1854 nek kmet iz graške okolice pelje voz sena u mesto na prodaj. Hlapec vozi, kmet gre kraj voza. Prišla u predmestje zaslížita spovedni zvonec. Hlapec berž ustavi, in oba poklekmeta in več ljudi okoli nju préd hišami. Ker pa je navada, da sveti blagoslov dajajo le na razpotju ulic, se kmetu to vnoža ali se ne zdi vredno, z drugimi vred nektere trenutke poterpeti: „Vozi,“ prešerno in na ves glas zakriči nad hlapcom, „*saj vidiš, da ne dajo blagoslova?*“ — Stermo pogledajo klečavci na prevzetneža: ali komej se kolo enekrat zasuče, se že zverti iz osi, voz se zverne, os spraši, kmet obledi, zvonček pa cengeče k blagoslovu.

Presunjeni božjega straha terkajo verni klečavci skrušeno na persi, ker so gledali očitno sodbo božjo nad grešno prederznostjo. — Res da ljudje stojé na tergu vse dopoldne in dostikrat u naj huji zimi, da bi skupili kak krajcar: da bi pa za dušo ali za nebesa si kaj pridobili, ne storé nobene stopinjice in trenutek ne poterpé.

Mursec.

XII.

HVALEN BODI JEZUS KRISTUS!

Neka clo pobožna ženka je na smertno posteljo se ulegla, in prihajala je čedalje hujša nje sapa. Zraven nje so stali nje spovednik, ki so pravili ji, kako veselje in kaka čast je u nebesih, in kako srečna bo tudi ona, ako pride znabiti ob kratkem že pred božje obličje.

Ženka vsa srečna ne presliši nobene besede, in serce se ji taja od ljubezni do usmiljenega Boga, ki človeku pripravil je toliko veselja. Vsa mirna se uda u božje roke, in je pripravljena živeti ali umreti, kakor je Oče nebeški u svoji milosti sklenul. Samo nekaj še ji na sercu leži, in kaj menite, kaj? — „*Gospod oče!*“ ogovori svojega spovednika u priprostosti svoje duše, „*nekaj še mi je na sercu. Ne bojim se umreti in rada grem iz tega sveta: ali ko sem jaz tako borna, kralj nebeški pa tako veličasten, me vendar le skerbi, in sama ne vem, kaj bi rekla, ko pridem u hišo nebeško.*“

„*Zategadel vam ni treba imeti nobene skerbi,*“ odgovoré spovednik, ki bili so ravno tako umen kakor pobožen, „*ako pridete u nebesa pred božji sedež, le recite, kakor navajeni ste: „Hvalen bodi Jezus Kristus!*““ in gotovo vam bo odgovorila vsa nebeška hiša: „*Amen na večne čase!*“

U resnici! toti pozdrav razumevajo tudi duhovi nebeški. Starši, kateketi in učitelji! privajajte fanteke in dekličé zmladega že, da se tako pozdravljali bodo.

Rozmian.



D.

PRILIKE IN BASNI,

ALI

ZLATE JAGODE U SREBERNIH POSODAH.

Poslušajte vsi narodi, na ušesa ulečite vsi, ki ste na zemlji,
Vsi vi zemeljski in človeški otroci, vsi skupej bogati in revni!

Moje usta bodo govorile modrost, in mojega srca premišljevanje naj pove kako umno besedo.

K priliki bom nagnul svoje uho: na psalterju bom naznanjal svojo misel.

Zakaj bi se bal ob hudem dnevu, ko me obdava hudobnost mojih zalezovavcev,

Ki se zanašajo na svojo moč, in se šopirijo u mnogem svojem bogastvu?

Saj brat ne reši, ali bo rešil mar človek? On Bogu ne more nič dati za spravo,

Tudi ne ceno odrešenja za svojo dušo, naj bi ravno u večno se trudil, in živel ven in ven.

On se ne zmisi na svoj konec, akoravno vidi, da tudi modri umrô, in zginjajo vse eno, kakor bedaki in neumneži, ki pušajo drugim svoje bogastvo, katerih grob bo njih hiša u vekomaj, dasiravno njih pohištva stojé od roda do roda, in so si slavno ime pridobili u svoji deželi.

Kajti marsikter človek, ki je u časti, ne misli: podoben je neumni živini, in je nji enak.

To njih djanje jim je u spodtiklejš; in vendar se ima dopadajenje nad njih govorjenjem.

Kakor klavne ovce grejo u pekel, kjer jih smert pase: zgodaj bodo pravični čez nje gospodovali, in njih moč vene u peklu, ker je njih čast že minula.

Mojo dušo pa bo Bog rešil iz roke peklenake, in me sprjel.

I.

RIBIČ IN MORSKI SOM.

Morski som alj kit se svoje dni iz globočine morja na svetlo povzdigne in mirno na sonci stoji. Ribič privesla, misli da je otok, poprime, stopi na kita in mu brez skerbi na herbtu zakuri. Soma jame peči; začne se meziti in se naglo u morje potukne; le toliko da ribič u svoj čolnič skoči.

Kedar som zopet iz morja poluka, ga ribič hudo krega, rekoč: „Pokaj si me kanil, gerdi velikan! Ne bi bil imel čolniča blizo, bil bi se srotej gotovo utopil; kdo bi pa moja deco redil?“ — Som mu odgovori: „Kaj si pa iskal na mojih plečah? Ali ne véš, da se na vsako stvar ni zanesti, če se ti ravno prigodna zdi? — Hočeš, o človek, na tem svetu varno živeti, skerbno poglej, kamo se usedeš, prevdari, komu se zaupaš. Svét je nevarn kakor moj herbet; varuj se, da te ne vkane.“ — To ribiča som podučí, in se zavalí u globoko morje.

St. Čuč.

II.

RESNIČEN SENJ.

Bolnik je na smertni posteli ležal, pa svojim pregreham ni dal slovó. Senja se mu, da se mu Kristus prikaže, na vrata njegovega serca poterka, ter ga prosi, naj ga noter pusti, gerde prebivavce pa izpodi, s kojimi prebivati ne more. Bolnik se izgovorja, da svojih

serčnih družic odpraviti ni vstanu, kajti jih je že preveč vajen. „Ktere so pa družice tvojega serca?“ Kristus popraša. „Prevzetnost, lakomnost, nečistost, jeza in pa lenoba:“ bolnik odgovori. Kristus ves žalosten od njega gre.

Drugo noč se bolniku spet senja, da je umerl, in do nebeških vrat pride. Rahlo na vrata poterka, naj bi ga Kristus u nebesa vzel. Kristus se mu prikaže, pa veli: „Imam u nebesih gostov veliko, ki s teboj bivati nočejo; tudi jaz jih ne morem posloviti in tebi u nebesa dati.“ — „Kdo so pa tvoji gosti u nebesih?“ bolnik pobara. „Moji svatje so Maria prečista devica, so svetniki in svetnice, ki so vse zapustili in meni dali svoje serce. Kako bi jim slovo dal, in tebe u nebesa vzel?“ To zaslišati se bolniku tri mile solze po licu uderó. Kristus nebeške vrata zaklene, bolnik se pa prebudi. Ves prestrašen resnico svojih senj premišluje in se brez odloga spokori. — Ovi bolnik, grešnik, si ti!

Sloušek.

III.

SAVICA.

Na bistri Savici je mlada punca prala in s tovaršici pogovarjala se; naglo ji Savico pražno pečo odnese, koje vloviti ne more. Nejevoljna jezičnica Savico krega, da se ji toliko mudí, kakor bi jo kdo s palico podil. „Počakaj, je djala, naj se s teboj pogovorim, in nazaj dobim, kar si mi vzela!“

Savica deklici odgovorila: „Moj oče, mogočen Triglav me po sveti pošle, naj Gorenško obhodim, Dolensko obišem, Horvatsko porosim in brez odloga u černo morje tečem. Gorencom ravno polje, Dolencem vinske gore oveselim, nazaj pa žita in vina polne ladje prinesem. Nagla Kokra, tiha Ljublanca, čista Savinja, počasna Kerka, Sotla in Kulpa, moje družice me težko čakajo, in velika Donava, moja vodila mi pri Belemgradu gostijo služi. Ne utegnem se muditi, ne smem

postajati; dolga in težavna je moja pot. Ako Savica berzna nisim, tudi mogočna Sava ne bom. Punca! lep nauk ti dam.

Hočeš dobra gospinja, skerbna mati kdaj biti, ne smeš postopati, ne s vsakim pečati se. Hitro mine zlata mladost, in starost nima dati, kar si dekle u mladih letih pozamudiš. Ne besedljiva, marveč poštena in sramožljiva hodi svoj pot; kamen skali sivno Savico, slaba beseda devico; ne poslušaj, ako se ti ponuja. Čisto sijati imave obdve. Skerbi, da boš u mladih letih čednosti — na stare dni pa dobrih del bogata, tako bo srečna tvoja hoja, kakor je slaven moj tek. Jaz u nezmerno morje grem, ti pa u neskončno večnost; obdve popotnici sve.“

Ta lep nauk, devica, tebi da bistra Savica, in teče bistro svoj pot.

Slouisek.

IV.

MINKA IN ROŽICA.

Mlada Minka imela je prečudno zalo rožico. Lepo rudeče kakor kerv je cvetela, prijetno kakor drago mazilo je dišala, in lepo ravno kakor sveča je kodrasto svojo glavec povzdigovala. Imela pa tudi deklina je veselje nad njo, toliko da ni dopovedati koliko, imela skerb je za njo, kakor bi jezar in jezar goldinarjev bila vredna. Vsako jutro jo je na okno davala, da je ljubo sonce jo ogrevalo, vsak večer pod streho jemala, da jo zeblo ni po noči; pa tudi po dne, kolikorkrat so černi oblaki približavali se, je hitela in dirjala, in svojo drago rožico u varstvo jemala.

En sam večer, ko bilo je sosebnno južno in toplo, se Minka zanesa na lepo vreme, in pusti svojo ljubo rožico čez noč zvonaj na zraku. Ali oh in joj! — drugo jutro pade huda slana, in berhka rožica nagne svojo glavo, zvene in umerje. Minka viditi jo jame jokati, tarnuje, zdihuje in pravi: „Oh, predraga moja rožica, kako si

cvetela! kako si dišala! zdaj pa, kakošna si! in vsega tega kriva sem jaz, ker sem bila varna premalo.“ In spet joka in zdihuje, dokler pridejo mati, jo tažiti jamejo in pravijo:

„Vidiš, Minka! ta tvoja nesreča ti utegne biti u veliko srečo, ako mojega sedanjega nauka pozabila ne boš. Lepša še, kakor bila je tvoja roža, je nedolžnost dekličev, je čistost deviška. Ali kakor je lepa tako je rahla, in prej še ko roža, nedolžnost dekliška zvane in umerje. Zatorej zapiši si globoko u serce besede Jezusove, ktere, kakor se mi zdi, so rečene sosebno vam, mlade dekleta: „Čujte in molite, da ne padete u skušnjave; kajti duh je sicer voljen ali meso je slabo.“ — Bodi varna in skerbna, da huda slana zapeljivosti tudi tebe poparila ne bo. Čuj nad svojimi očmi, bodi sramožljiva, in kar je nespodobnega, ne gledaj ne na sebi ne na drugih; nespodoben in radovidčen pogled je hujši kot slana, in več nesreče po svetu stori. Čuj nad svojim jezikom in nad svojimi ušesmi, in kar je zoper sveto čistost in sramožljivost, ne zini in ne poslušaj; gerde besede in klaferske pesmi pomoré več rož kakor slana. Čuj in bodi varna zlasti po noči; kajti noč ima svojo moč. Po noči je tvoja roža se ugonobila, po noči naj več dekličev nesrečnih postane; zatega del kakor hitro je noč, ne hodi več spod strehe; ko greš ležat, dobro se zapri, in ako te kdo tudi kliče in se s teboj pogovarjati hoče, nikar se mu ne oglasi, naj bo kmetiškega ali gosposkega stana — težko da bi s teboj kaj dobrega mislil. Zraven pa tudi rada moli, in pridno se priporočuj Marii prečisti devici in svojemu angelju varhu — deklica brez molitve je kakor slepec brez palice, kmato pade u jamo.“

„Vidiš, Minka, zdaj si še mlada, mislim, da si tudi še nedolžna in neomadežovana, zatorej poslušaj me. Kakor si skerbela ti za svojo rožo, skerbim in čvam tudi jaz nad teboj, in vsak dan povzdigujem svoje roke in prosim Očeta nebeškega, da bi te huda slana zapeljivosti nikdar ne ognusila. Oh, Minka, le verjemi mi; ako boš toti moj nauk enkrat pozabila, in bom slišala danes ali jutro kaj slabega od tebe, gotovo bom tudi jaz svojo glavo nagnila, in bom od žalosti zvenila in umerla.“

Na to mati govoriti nehajo, in Minka se sopet joče — vendar se ne joče več nad rožico, ki je zvenila; timveč joče se nad maternim naukom, ki je globoko segel ji u serce.

V.

O G E L.

Bil je moder mož, *Ljubomir* po imenu. Imel je mnogo sinov in hčer, nad katerimi je čuval kakor dober oče, in skerbno gledal na nje — sosebno pa jih je svaril in jim naročal vseskoz, da naj se ogibajo slabe tovaršije, in naj se varujejo in beže pred njo, kakor pred pisano kačo.

„*Ljubi moj oče!*“ mu reče neko nedeljo njegova hči, ki bila je kakih sedemnajst let stara: „*najte da grem danes sosedovo Lucijko obiskat.*“

„*Nak,*“ odgovori *Ljubomir*, „*Lucijke ne boš šla obiskat, ne danes ne kako drugo nedeljo; ona se ne nosi tako, kakor se poštenim dekletam spodobi.*“

„*Oče! oče!*“ reče na to hči: „*vi ste vendar preveč ojstri. Rada verjamem, da Lucijka ima marsikake slabosti nad seboj; ali nitar ne mislite, da sem jaz taka trapa in se bom navzela kaj slabega od nje. Saj imam že pamet in spoznavam dobro od hudega.*“

Slišati kako hči hoče biti modra, se *Ljubomir* užali in enmalo obmolkne; kmalo vendar se oberne, gre k ognjišču, in uzemši mertev ogel iz njega ga da svoji hčeri, rekoč: „*Na, ko nimaš ničesar opraviti, uzemi pa ti ogel, in ga derži nekoliko časa u rokah; toda bodi varna, da si rok ali obleke ne umažeš.*“

„*Kako ste danes čudni, ljubi moj oče!*“ reče zdaj hči, „*u resnici vam povem, da ne vem, kaj hočete s tim.*“ In uzemši ogel ga premetuje od ene roke u drugo, in gleda zdaj na očeta zdaj na ogel — ali ne dolgo, ko si roke zamaže, in sama ne ve kako, si zamaže tudi svojo belo obleko.

„Glejte, kakošna sem,“ zaupije vsa nejevoljna, in zažene ogel spet na ognjišče nazaj, „saj sem vedla, da oglja u rokah nositi ni varno.“

„Vidiš, moja hči!“ ji Ljubomir seže u besedo: „takole je na svetu. Kdor se z ogljem peča, si ogerdi dušo in serce. Hočeš ostati poštena, nedolžna in čista, ubogaj moj nauk, in ogibaj se zanikernih fantov in deklet kakor bodečega ternja. Ako te tudi vabijo, ne daj se jim zmotiti; njih besede so sicer sladke kot sterd, ali njih noge peljajo u pogublenje in njih poslednje je grenko kakor pelin. — Jaz sem že star, hčerka moja! sem že mnogo skusil na svetu, in vem kako se godi. Le verjemi mi, in ubogaj svojega očeta, ki te rad ima, kakor serce svoje, in gotovo te ne bo grevalo, ne zdaj ne u večnosti.“

Roman.

VI.

BREZI.

Na prijaznem sončnem griču rastla je zala breza z lepo belo skorjo, ravna kakor sveča, in polna mladega zelenja: pod gričem pa, nedaleč proč, rastla je druga breza, enako zala, ravna in velika. Več let že ste mirno stale, razrašale se neprenehljivo in vkoreninjale, in ni bilo nevarnosti nad nju, ne od ene strani ne od druge. Kar na enkrat pa se vzdigne hud vihar, ki strašno hruje, razsaja in neznano silo dela. Kakor bi slabo tersje bilo, padajo zaporedoma naj močnejše hojke in smerke, padajo clo hrasti in telebajo na tla z mnogim hrumenjem. — Breza na griču se sicer brani in brani, in se ustavlja in ustavlja: sčasoma vendar omaga tudi ona, se ulomi in svoj veršič zgubi.

Viditi svojo tovaršico, kako polomljena je, se breza pod gričem šopiriti jame, se norca dela iz nje, in ji zabavlja in pravi: „Ej te bodi, da se tako mehko ustavljaš in se vsaki sapi premagati daš, glej mene, nobene večjice nisem zgubila, in mislim, naj bi prišel vihar še enkrat tako hud, bi se vendar premagati ne dala.“

„Ljuba moja!“ ji odgovori breza na griču vsa žalostna in solzna, „ti lahko govoriš, ko bila si u takem mirnem zavetju. Znabiti da sem bila varna premalo: ali verjemi mi, ko bi bila stala ti na mojem mestu, in bi bil vstal tako strašen vihar, morda bi bila padla tudi ti, in — nikar mi ne zameri — lahko še huje, in še prej kakor jaz.“

Kakor breza pod gričem svojo tovaršico, sodimo večkrat tudi mi svojega bližnega slabo in hudo. Res sicer, da naš brat ali naša sestra sta padla, ali kaj? ko bi bil ti, ali bi bil jaz u taki priložnosti in u taki skušnjavi, kakor bila sta ona dva, berž ko ne bi bila grešila in padla tudi jaz in ti, in lahko da še huje bi bila grešila in padla, kakor ona dva. — Ako pa dosihmal nisi še padel, hvali Boga in bodi varen in ponižen, da ti u prihodno spodletelo ne bo. „Kdor stoji, naj gleda, da ne pade,“ govori sv. apostol Paul I. Kor. 10, 12.

Rozman.

VII.

DREVO ŽIVLENJA.

Pravijo, da Adam, ko so smertne težave ga obšle, je poslal svojega sina Set-a u paradiž, da bi ondi od drevesa življenja odlomil mu eno vejico; kajti je nadjal se, da po nje prijetnem in blagonosnem duhu bo življenje si ohranil. Set gre, in dasiravno je angelj z žarečim mečem pred vertnimi vratmi stal, je vendar Bog pripustil, da prišel je do drevesa življenja, in odlomil za svojega očeta eno vejico od nje-ga. Močno oveselen gre urno damo, ali žalibog! da prepozno pride; Adam namreč je med tim že izdihнул svojo dušo.

Vejice vendar, akoravno je prepozno došla, ne zaveržejo, marveč jo vsadé na Adamov grob, jo zalivajo, okopujejo in skerbno gledajo na njo od roda do roda. In vejica se je vkoreninila, se izražala od leta do leta, in postajala čedalje lepše in večje drevo. Ob Noetovih časih je skorej vse u strašnih valovih potonilo, po Jožefovi smerti je

izraelsko ljudstvo po živinski terpelo in kervavo se solzilo; drevo vendar je vseskoz zelenelo in prihajalo vedno močnejše, dokler je za Mojzesa popolno dorastlo. Razcvetelo se je in prečudno lepo zadišalo, ko je David na kraljevi prestol se usedel, zlagal Bogu u čast svete psalme in prepeval na arfab. Ali čas cvetja njegovega je bil le kratek; ko je Salomon u svoji modrosti pot Gospodovo zgrešil in malikovavec postal, je drevo veniti jelo in se posušilo.

Vendar obljuba je bila storjena, in rodovi so upali, da prišel bo drug Davidov sin, ki bo osušeno drevo sopet oživil. U tem upanju so jih poterjali preroki, katerim je bila prihodnost odperta; to upanje jih je spremilo u asirsko sužnost, z njim razveselovali so se, ko so na babilonskih rekah sedeli in svoje citre po verbah obešali. In res! ko je Sin božji iz prečiste device se rodil, in so angelji na betlehemskih ledinah „*slava Bogu*“ zapeli, je suho drevo glasno zadonelo in razklalo se od verha do tal — ali ne u nesrečo, timveč u blagor; Bog namreč ga je odločil, da na njem se bo zgodilo odrešenje sveta.

Tri in trideset let potem je oslepljeno ljudstvo iz njega težek križ iztesalo, in na-nj nabilo Njega, ki je začetnik življenja, ki ima ključe pekla in nebes u svojih rokah, in je prišel na svet, rešit nesrečni Adamov rod iz krempljev hudiča in smerti. In tu, ko je njegova draga kri scurkoma iz njegovih ran se vlila, je drevo življenja (drevo svetega križa) se sopet oživel, rudeče zacvetelo in rodilo neprecenjen sad — sad, ki je sicer kervav, vendar dava življenje vsakemu, ki ga verno uživa. In glej! drevo življenja raste tudi u naših časih; se izraša na dolgo in široko, in huje ko viharji hrumé, lepše se izraša in močnejše postaja. Pol sveta že počiva u njegovi sencu; ali drevo se mora še izrasti, da celi svet bo počival pod njim. O drevo življenja, — sveti križ — bodi mi pozdravljeno! ti moje edino upanje, bodi pozdravljeno!

Bod' o križ bandero moje!

Naj da hodim za teboj;

Kar je moj'ga, naj bo tvoje,

Vnemaj, vleci me seboj!

Na teb' Jezus pekel zmagal,

Rešil 'z rok je zlega me,

Na teb' Oču je odvagal,

Kar sem jaz zadolžil se.

Naj o križ, naj te objamem!

Moja nada, moje vse,

Naj da živo se unamem

Ljubim 'z cel'ga serca te!

Rožman.

VIII.

BEDASTI PETER.

Neki kmet, Peter z imenom, ki iz svoje vasi še nikamor ni stopil, je zvedel, da njegov brat, ki bil je bogat kupec u glavnem mestu, je umerl brez otrok, in njemu zapustil skórej vse svoje premoženje. Zategadel obesi neko jutro na vse zgodaj svojo torbico na rame, uzame svojo palico u roke in se odpravi na pot.

Komej potuje kake dve uri, ko pride na breg neke reke. Bilo je pervikrat u njegovem življenju, da oči njegove vidijo reko; doma namreč ni vidil, kakor tu in tam potok, ki je ob deževnem uremenu večdel se visoko narastel, ob lepem pa je sopet odtekel, in nemalokrat tudi se popolno posušil. Zategavoljo ko zagleda reko toliko globoko in široko, se močno zavzame in glasno zaupije: „*Oho, tukaj je pa vode, kolikor je kdo hoče! Pri nas doma je velika suša, tukaj pa, kakor se kaže, vseskoz dežuje. U resnici! saj sem slišal že praviti, da ni po vsih krajih enakega vremena; zdaj sem sam se prepričal. Je pač dobro, ko človek ne tiči zmirom doma, po svetu se kmalo kaj skusi in zve. — Ali kaj mi je zdaj storiti? Mislím, da naj bolj pametno bo, ako čakam, dokler voda odteče.*“ In res! reče, se usede in čaka, da bo voda odtekla.

Brodnik, ki bil je na uni strani reke in je vidil našega Petra na bregu sedeti, se prepelje, in že blizo brega ga zakliče in reče: „*Prijatelj! mar hočete čez!*“ „*Se ve da,*“ mu Peter odgovori. „*No,*“ mu reče brodnik, „*le bližej sem, da stopite u čoln.*“ „*Kaj še!*“ mu Peter

odgovori, „jaz svojega življenja u tvojem čolnu ne bom u nevarnost postavljaj; raje čakam, dokler voda odteče.“ „Prav imate, le čakajte,“ reče brodnik nekoliko nejevoljen, ker meni, da Peter ga za zija-ka ima.

Med tim pridejo drugi popotniki, ki so stopili u čoln in se peljali čez reko; Peter pa viditi jih, ne more zadosti čuditi se, da so toliko prederzni, in se terdno zanaša, da voda bo odtekla. In čaka do večera; ali vidivši da noč se bližuje, se vzdigne, gre proč in se k počitku poda, ter misli: „Drugi dan zjutraj bo struga gotovo že suha in lahko bom čez.“ In res! zjutraj na vse zgodaj je že sopet na bregu; ali voda še le teče. In pride drugo jutro, in pride tretje jutro, in ne more razumiti, kako da voda teči ne neha. „Gotovo,“ si misli, „to ni družega kakor copernija, in že vidim, da dedšina mi ni namenjena.“ Merzeti se mu jame nad potom in dedšino, in godernjaje da toliko sovražnikov ima, se verne spet na svoj dom, in proda svojo pravico za majhen denar svojemu stričniku Jakobu, ki bil je modrejši od njega. Brez odloga se prepelje u čolnu čez reko, se oglasi pri gosposki, dobi dedšino, in silno bogat pride nazaj u vas, kjer si je kupil lepo kmetijo in bil visoko obrajtan. Peter pa ostane siromak vse svoje žive dni, dostikrat strada in zmerzuje u revni svoji koči, in od svoje dedšine nima družega, kakor priimek: „bedak;“ kajti ko so ljudje zvedli, kako je čakal na bregu, da bi bila reka odtekla, in je mislil, da mu začarano je, so smejali se na vse gerlo, in mu nikdo drugače ni rekel, kakor „bedasti Peter.“

Temu Petru podobnih je mnogo mnogo ljudi, ki imajo nad vse lepo dedšino u nebesih, in vendar pokoro odlašajo in se sučejo in vedejo, kakor bi čakali, da bi voda odtekla. Eni čakajo, da bi njih vroča kri se ohladila, in bi ogenj njih hudega poželenja ugasnul; drugi da bi prišli u zakonski stan, ali u tako službo, u kateri bi lahko sami-svoji živeli; zakonski, da bi preskerbeli svoje otroke in sami sebi toliko prilbrnili, da bi lahko živeli. Eden čaka, da bi novo hišo postavil; drugi, da bi dolgove poplačal, in tretji, da bi svoje posvetne skerbi od sebe odvalil. — Kaj? vas oprašam, kaj se to družega pravi, kakor čakati, da bo voda odtekla? Začni Bogu služiti danes ali jutre, u mladosti ali u starosti, u samskem ali u zakonskem stanu, over ali zaderžkov se gotovo nikoli ne bo manjkalo. En dan te bo zadržavalo to, drugi dan kaj družega. „Nebeško kraljestvo silo terpi,“ pravi Jezus, „in samo silni ga bodo dosegli.“

Le na druge se oglej. Zdaj stopi eden u čoln, zdaj drugi, in se srečno čez reko prepelje: ti pa na bregu mehkužnosti in lenobe sediš in čakaš, da bi voda odtekla. — Neumnež! Kak drugi bo prevzel dedšino, ki je tebi namenjena bila, in se veselil u svetih nebesih: ti pa boš u temoti in sirošini sedel, in jok in večne solze bodo tvoj del.

Rozman.

IX.

NIT NAŠEGA ŽIVLENJA.

Nit je pač slaba reč; kako lahko, kako hitro se odterga, se odreže, se odstriže, se odžge! — in na taki slabi reči, kakor je nit, visi tvoje življenje in moje. Enemu se odterga, ko si naj manj domišljuje; drugemu, ko se mu naj močnejša dozdeva; in tretjemu, ko meni, da jo bo ravno prav močno naredil. Kako resnično je to, čujte dogodbo ki se je u resnici zgodila, in je toliko žalostna, da vam bo gotovo po kosteh zamergolelo, samo da jo brali bote s pravim duhom.

Don Karlos, kralj Novarski je živel slabo in gerdo, je sčasoma ves obnemogel po razujzdanosti svoji in zbolel do smerti. U tej sili prosi milo in lepo zdravnike za svet in pomoč, in je voljen in pripravljen k vsemu, naj bi le pomagali mu. Ali pomagati človeku, kterega je nečistost izpila na duši in truplu, je težko in je večkrat clo nemogoče — smertna kosa je za njega večdel edina pomoč. Vendar da bi obupal ne bil, mu reko, da zašiti naj se da od glave do nog u rjuho, ki je prej u vinskem cvetu namakala se, in celih štir in dvajset ur naj ostane u nji.

Kralj slišati, kaj so mu zdravniki naročili, je močno vesel. Poln sladkih nad in brez pomude da potrebno povelje, in vse se pripravi, vse natanko dopolni. Kmalo je rjuha namočena, kmalo on sam zašit u njo od glave do nog; ali — oj nesreča! kaj se zgodi?

Človek, ki zašival je kralja in je svoje delo dokončal, hoče odrezati nit, pa ne najde ne noža ne škarij; zategadel uzame luč in jo misli

odžgati. Nit pa, ki bila je napojena z vinskim cvetom, se uname, od niti se uname rjuha, in kakor bi trenul, je vsa u strašnem plamenu.

Oh, kako upitje je zdaj vstalo! kako kričanje! kako so letali po kraljevem poslopju! kaj počenjali vse, da bi bili ogenj pogasili in kralja rešili! Vendar vse je bilo zastonj — kralj je zgorel, napreden so mu pomagati mogli.

Oh, za božjo voljo, kaka smert! kako strašna! Pač gola resnica, kar sv. pismo pravi, da smert grešnika je huda — kakošna še le pa bo večnost!

Roman.

X.

DVORSKA SLUŽAVNIKA IN KRALJ.

Kako moč nektera sama na sebi mala reč na človeka ima, je zares čudno, in javalne bi kdo verjel, ko bi dogodivščina ne stavila nam toliko resničnih prigodkov pred oči.

Filip II. hišpanski kralj je enkrat, ko bil je pri sveti maši, vidil dva svojih dvorskih služavnikov, da ves čas, dokler sveta maša je terpela, se smejata, pogovarjata in druge enake napake uganjata. Iz cerkve pridši jih torej ojestro pogleda, in jima reče: „*Ali se to pravi sveto mašo spodobno slišati? Le poberita se, kamor se hočeta; pred moje oči ne sme vaj nobeden več stopiti.*“ Same te besede so omamile ju popolno in zadele ju kakor strela, ki iz oblakov udari. — Eden zmed nju je umerl dva dni potem, drugemu pa se je u glavi zmešalo in obnored je.

Grešnik! grešnica! kaj še le bo enkrat, ko bo kralj nebes in zemlje Jezus Kristus s teboj sodbo deržal, in te bo ojestro pogledal in rekel: „*Poberite se proč od mene, vi prekleti, u večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in vsi njegovi deržali?*“ — Za božjo voljo te prosim, ne pozabi teh strašnih besed, in zlasti ob času skušnjav si jih jemlji u misel.

Roman.

